

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Микола Степаненко, Наталія Лукаш

**ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ
ПРЕДИКАТИВ КІЛЬКОСТІ
В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ**

Монографія

ПП «Дивосвіт»

2018

УДК 811.161.2:81'367.332.7
С 79

*Затвердила до друку вчена рада Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(протокол № 10 від 05.02.2018 року)*

Рецензенти:

Бобух Н. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та іноземних мов Полтавського університету економіки і торгівлі;

Баландіна Н. Ф. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Степаненко М.

С 79 *Лексична і граматична реалізація предикатів кількості в українській мові: монографія / Микола Степаненко, Наталія Лукаш; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава: Дивосвіт, 2018. – 318 с.*

ISBN 978-617-633-213-8

*У пропонованому дослідженні здійснено комплексний аналіз предикатів кількості як конструктивних центрів семантично елементарних простих речень сучасної української мови. З'ясовано, зокрема, їхні диференційні ознаки; встановлено специфіку семантичної типології, формально-граматичної реалізації й валентного потенціалу квантитативних предикатів; ієрархізовано мовні засоби експлікування суб'єктної синтаксеми у двокомпонентних синтаксичних конструкціях структурної схеми *Sub + Praed_{quant}*; виокремлено значеннєві різновиди й морфологічні репрезентанти об'єктної синтаксеми у трикомпонентних реченнях структурної схеми *Sub + Praed_{quant} + Exp*, розмежовано облігаторний і факультативний її вияви; ідентифіковано чинні в українській мові моделі та субмоделі синтаксичних конструкцій, утворених на базі квантитативних предикатів.*

Для науковців, аспірантів, студентів гуманітарних факультетів, а також усіх, хто цікавиться проблемами української філології.

УДК 811.161.2:81'367.332.7

ISBN 978-617-633-213-8

© М. І. Степаненко, 2018

© Н. М. Лукаш, 2018

© «Дивосвіт», 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	6
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
КАТЕГОРІЇ КІЛЬКОСТІ	13
1.1. Генеза категорії кількості в лінгвофілософському аспекті	13
1.2. Місце предикатів кількості в загальній парадигмі	
предикатів	23
1.3. Внутрішньокласифікаційне ранжування	
предикатів кількості	35
1.4. Семантична інтерпретація і граматична кваліфікація	
речень із предикатами кількості	51
Висновки до першого розділу	57
РОЗДІЛ 2	
СЕМАНТИЧНА ТА МОРФОЛОГІЧНА СТРУКТУРА	
ПРЕДИКАТІВ КІЛЬКОСТІ У ДВОКОМПОНЕНТНОМУ	
ПРОСТОМУ ЕЛЕМЕНТАРНОМУ РЕЧЕННІ	
СТРУКТУРНОЇ СХЕМИ Sub + Praed _{quant}	60
2.1. Предикати означеної кількості	60
2.1.1. Предикати дискретної (множинної / одиничної)	
означеної кількості	62
2.1.2. Предикати недискретної означеної кількості	72
2.2. Предикати приблизної кількості	74
2.3. Предикати неозначеної кількості	89

2.3.1. Предикати власне-неозначеної кількості	91
2.3.2. Предикати неозначено-оцінної кількості	96
2.3.3. Предикати неозначено-регламентаційної кількості....	147
2.4. Предикати розподільної кількості	152
2.5. Предикати динамічної кількості	153
Висновки до другого розділу	166

РОЗДІЛ 3

СЕМАНТИЧНА ТИПОЛОГІЯ Й МОРФОЛОГІЧНА

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ КІЛЬКОСТІ

У ТРИКОМПОНЕНТНОМУ ПРОСТОМУ ЕЛЕМЕНТАРНОМУ

РЕЧЕННІ СТРУКТУРНОЇ СХЕМИ Sub + Praed _{quant} + Exp	172
--	-----

3.1. Предикати кількості як носії валентності

трикомпонентних речень структурної схеми

Sub + Praed _{quant} + Ob _(obl)	172
--	-----

3.1.1. Квантитативно-компаративні предикати	174
---	-----

3.1.2. Квантитативно-ототожнювальні предикати	181
---	-----

3.1.3. Квантитативно-партитивні предикати	183
---	-----

3.1.4. Квантитативно-суперлативні предикати	194
---	-----

3.2. Предикати кількості як конструктивні центри речень

структурної схеми Sub + Praed _{quant} + Ob _(facul)	198
--	-----

3.2.1. Квантитативні предикати

з об'єктно-лімітативною позицією	199
--	-----

3.2.2. Квантитативні предикати

з об'єктно-уточнювальною позицією	202
---	-----

3.2.3. Квантитативні предикати

з об'єктно-дистрибутивною позицією	205
--	-----

3.2.4. Квантитативні предикати

з об'єктно-компаративною,

об'єктно-виокремлювальною та об'єктно-локативною позиціями	205
Висновки до третього розділу	208
ВИСНОВКИ	211
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	219
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	252

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

acc – знахідний відмінок

Adj – прикметник

Adv – прислівник

Adv_{qual-quant} – якісно-кількісний прислівник

Adv_{quant} – власне-кількісний прислівник

Approx – апроксиматор

Comp – порівняльний зворот

Conj – зв'язка

dat – давальний відмінок

Exp – правобічний поширювач

gen – родовий відмінок

impl – імпліцитний

inst – орудний відмінок

loc – місцевий відмінок

N – іменник

nom – називний відмінок

Num – числівник

Ob – об'єкт

Ob_(facul) – факультативний об'єкт

Ob_(obl) – облігаторний об'єкт

Phras – фразеологічна одиниця

Praed_{exist} – предикат буття

Praed_{qual} – предикат якості

Praed_{quant} – предикат кількості

Prep – прийменник

Pron – займенник

Sub – суб'єкт

V – дієслово

V_f – дієслово в особовій формі

V_{imper} – дієслово наказового способу

V_{impers} – дієслово в безособовій формі

V_{inf} – інфінітив

V_{part} – дієприкметникова форма на -но

ДО – дистрибутивний об'єкт

ІР – Інтернет-ресурс

КО – квантитативна ознака

НКО – носій квантитативної ознаки

ОВ – об'єкт виокремлення

ОЛ – об'єкт-локатив

ОО – об'єкт обмеження

ОП – об'єкт порівняння

ОУ – об'єкт уточнення

СМ – структурна модель

СсМ – структурна субмодель

ССР – структурна схема речення

ВСТУП

Для сучасної синтаксичної теорії пріоритетним є аналіз речення як багатомірної одиниці, у складі якої виокремлено формально-граматичний, семантико-синтаксичний і комунікативний рівні. Вони взаємопов'язані, однаковою мірою важливі, стосуються як сфери мови (перший і другий рівні), так і сфери мовлення (третій рівень). Нова парадигма вивчення речення передбачає переорієнтацію лінгвістичних досліджень за концептом “від значення до форми”. За такого підходу в центрі уваги синтаксистів постійно перебуває предикат, який визначає структурний мінімум речення відповідно до своєї валентної спроможності й регулює кількісно-якісний склад субстанційних синтаксем: суб'єктної, об'єктної, адресатної, інструментальної та локативної.

Загальні питання аналізу предикатів були предметом наукових зацікавлень вітчизняних і зарубіжних учених О. О. Потебні [195], Н. М. Арват [11; 12; 13], І. Р. Вихованця [51; 55; 56; 57], К. Г. Городенської [71; 72; 73], А. П. Загнітка [93; 94], М. В. Мірченка [166], О. М. Пешковського [185], В. В. Виногорова [45], Л. В. Щерби [277], Ч. Філлмора [243], У. Чейфа [251], О. В. Падучевої [180], Т. В. Булигіної [42], В. В. Богданова [34], В. Г. Гака [60; 61; 62; 63], Ю. С. Степанова [225; 226], І. П. Сусова [229], Т. Б. Алісової [8], Г. О. Золотової [95; 96], Л. М. Васильєва [44], А. М. Мухіна [171; 172] та ін. Низку напрацювань присвячено дослідженню окремих семантичних типів та значенневих різновидів предикатних синтаксем. Об'єктом спеціального аналізу ставали, зокрема, предикати дії (Н. В. Кашуба [119]),

фізичної дії (О. Ю. Грипас [77], І. Ф. Джочка [82], І. І. Овчиннікова [177], А. В. Шумейкіна [275]), руху, переміщення (М. І. Степаненко [222], О. Г. Митрофанова [164]), мислення (В. В. Гумовська [80]), мовлення (Н. Г. Ніколаєва [175]), стану (Н. В. Кавера [107]), процесу (Г. В. Кутня [135]), якості (В. А. Тимкова [234]), партитивного відношення (Г. В. Ситар [210]), наявності / відсутності (Н. В. Мелекєсцева [162]) тощо. Проте в мовознавчій науці чимало проблем досі остаточно не розв'язані, що зумовлено складністю предиката як ознакового слова. До актуальних завдань сучасного синтаксису належить з'ясування семантичної типології предикатів, установлення інтегральних і диференційних ознак предикатних синтаксем, об'єднаних спільним значенням, визначення їхніх семантичних, синтагматичних і функційних особливостей.

Значний за обсягом шар предикатної лексики формують предикати кількості, для яких функційно первинною є приіменникова субпозиція в семантично ускладненому реченні. В останні десятиліття в українських мовознавчих студіях з'явилися суттєві розбіжності стосовно кваліфікації предикатів кількості. На переконання одних учених, предикатні одиниці із семантикою кількості (кількісного стану) об'єднані на основі онтологічної спільності із предикатними одиницями якісного стану та власне-стану в межах групи предикатів стану (Н. В. Кавера [107], Н. В. Мелекєсцева [162] та ін.). Інші науковці (І. Р. Вихованець [55], М. В. Мірченко [166], А. П. Загнітко [94], К. Г. Городенська [73], Н. М. Попович [193; 194], О. Г. Межов [157; 158], К. Ф. Шульжук [274], В. Д. Шинкарук [271], Н. М. Костусяк [128] та ін.) закріплюють за квантитативними предикатами статус самостійного

семантичного класу, попри їхнє найпериферійніше місце у граматичній структурі української мови.

Традиційним є запропонований І. Р. Вихованцем поділ предикатів кількості на два найузагальненіші типи: предикати означеної й неозначеної кількості [55]. Згодом з'явилися удокладнені класифікації, а опис квантитативних предикатів зосередився навколо їхніх диференційних семантичних, морфологічних і синтагматичних ознак. Увагу українських науковців привертала, зокрема, такі аспекти: числівникові (Н. М. Попович [193; 194], І. А. Мельник [159]) та дієслівні (О. І. Леута [143; 144], Г. В. Кутня [135]) засоби експлікування предикатної квантитативної семантики, формально-граматичні кореляти предикатів кількості (К. О. Косенко [125]), суб'єктні синтаксеми, зумовлені квантитативними предикатами (О. Г. Межов [157]).

Проте комплексна характеристика предикатів кількості ще не була предметом окремого лінгвістичного дослідження. Так, досі не запропоновано єдиного витлумачення обсягу поняття “предикатна семантика кількості”, не випрацьовано чітких критеріїв виокремлення квантитативних предикатів, не ідентифіковано чинників їхнього внутрішньосистемного ранжування, послідовно не розмежовано значеннєвих варіантів предикатних синтаксем різної частиномовної належності, не з'ясовано меж частиномовного і нечастиномовного вираження предикатів кількості, не ієрархізовано морфологічних засобів репрезентації предикатів кількості. Суттєві розбіжності існують у трактуванні валентного потенціалу цих синтаксем.

Вичленування предикатів кількості породило проблему співвідношення семантико-синтаксичної та формально-граматичної структури речень, побудованих на

їхній базі. Не стали об'єктом системного і всебічного вивчення в українській граматичній традиції двокомпонентні речення структурної схеми Sub + Praed_{quant}, які передають різні диференційовані значення загальної семантики “носій квантитативної ознаки + квантитативна ознака”, а також семантична поліфункційність речень однієї моделі чи субмоделі або спільність значеннєвих структур у речень різних структурних моделей або субмоделей. Поза увагою залишилися тричленні синтаксичні конструкції, утворені за зразком структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Expr, лексико-семантичний склад заповнювачів їхніх функційних позицій – предикатної, лівобічної і правобічної.

З огляду на те, що низка питань, пов'язаних із системним вивченням квантитативних предикатів, не отримала свого аргументованого розв'язання, предикатні синтаксеми зі значенням кількості потребують комплексного дослідження в семантико-синтаксичному, формально-граматичному та морфологічному планах для адекватного виявлення їхньої ролі у граматичному ладі української мови.

У монографії теоретично обґрунтовано статус предикатів кількості, систематизовано та описано на основі єдиних критеріїв ідентифікування їхні семантичні типи й засоби формальної репрезентації у структурі семантично елементарних простих речень сучасної української мови.

Новаторство пропонованої праці полягає і в тому, що в ній:

- подано сучасну лінгвофілософську інтерпретацію категорії кількості;

- визначено місце предикатів кількості у предикатній системі, окреслено репертуар їхніх диференційних ознак;
- здійснено внутрішньосистемне ранжування предикатів кількості в його семантичному та морфологічному виявах;
- досліджено валентний потенціал предикатів кількості на рівні дво- і трикомпонентних семантично елементарних простих речень;
- систематизовано й типологізовано можливі засоби вираження предикатів кількості, виявлено їхнє ядерне, ядерно-периферійне, периферійне співвідношення;
- максимально повно представлено лексико-семантичний склад і морфологічні варіанти зумовленої предикатами кількості суб'єктної синтаксеми;
- розмежовано детерміновані квантитативними предикатами обов'язкові й факультативні об'єктні синтаксеми, встановлено їхню семантичну й морфологічну типологію;
- ідентифіковано формально-граматичні кореляти квантитативних предикатів, схарактеризовано специфіку їхнього симетрично-асиметричного співвідношення в семантично елементарних простих реченнях.

Джерелом фактичного матеріалу є речення, дібрані з різножанрових текстів XIX–XXI століть, а також змодельовані авторами відповідно до валентного потенціалу предикатів кількості.

Автори висловлюють щирю вдячність рецензентам: докторові філологічних наук, професору Бобух Надії Миколаївні (Полтавський університету економіки і торгівлі) та докторові філологічних наук, професору Баландиній Надії Францівні (Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ КІЛЬКОСТІ

1.1. Генеза категорії кількості в лінгвофілософському аспекті

Однією з універсальних онтологічних категорій є категорія кількості, оскільки для всіх видів і форм матерії характерна квантитативна визначеність. Її зміст, проте, інтерпретують по-різному. Одні витлумачують кількість як частини, елементи цілого, а також відношення цих частин до цілого, інші – як якість, розглядану в її просторово-часовому аспекті, з точки зору буття в часі і просторі. У найзагальнішому філософському плані кількість можна трактувати як “категорію, що відображає спільне в якісно однорідних речах та явищах” [244, с. 382].

З найдавніших часів кількість ототожнювали з числом і величиною, що були предметом вивчення математики – науки про чисті, абстраговані від їхніх носіїв, просторові форми й кількісні відношення. Перші спроби спеціального аналізу проблеми кількості надходять до піфагорійців і пов’язані з інтерпретуванням чисел. Піфагорійці пояснюють загадкові властивості чисел їхньою божественною природою. На результатах досліджень у галузі математики базовані початкові філософські уявлення про кількість, які, однак, не розкривали всієї сутності поняття, оскільки мали занадто абстрактний характер, відірваний від процесу пізнання довкілля. Подолати обмеженість цих уявлень й потрактувати

кількість як особливу категорію вперше спробував Аристотель. У його розумінні кількість – це спільне в предметах і явищах, те, що “може бути поділене на складники, кожен із яких, буде їх два чи більше, є чимось одним. Та або та кількість є множиною, якщо її можна порахувати, і величиною, якщо її можна виміряти” [14, с. 164]. На думку Аристотеля, чинні в об’єктивній дійсності квантитативні відношення представлені двома різновидами: 1) перервна кількість, яка є дискретною величиною й визначається за допомогою лічби; 2) неперервна кількість, що характеризує недискретні матеріальні речі й вимірюється певними величинами. Запропонована видатним давньогрецьким філософом кваліфікація кількості не зазнала з часом посутніх змін, що засвідчують наведені нижче дефініції: кількість – це “сукупність властивостей, які вказують на величину речі, на її розмір; об’єктивна визначеність предмета, на підставі якої його можна розділити на однорідні частини” [122, с. 252]; це “категорія, що виражає зовнішнє, формальне взаємовідношення предметів або їхніх частин, а також їхніх властивостей, зв’язків: їхню величину, число, ступінь вияву тієї чи тієї властивості” [36, с. 420].

Кант розглядає категорію кількості передусім у гносеологічному аспекті й називає її першою з-поміж дванадцяти категорій, які формують систему людського пізнання. Вона передбачає однорідність синтезованого матеріалу. Чистим виявом кількості як гносеологічної категорії є число – уявлення, що відображає результат послідовного додавання одиниці до іншої – однорідної – одиниці [110, с. 224]. Учений розкриває взаємозв’язок категорій кількості і якості (входження кількості в якісні характеристики, а якості – у кількісні).

У діалектичній логіці Гегеля вперше схарактеризовано кількість у взаємозалежності та взаємозумовленості з іншими категоріями, передусім такими, як якість і міра. Якщо при зміні якості спостережено перетворення тієї або тієї речі в іншу річ, то кількісна зміна у відомих межах, межах міри, не породжує такого перетворення [246, с. 263–264]. За Гегелем, єдність кількісного та якісного утворює міру, “в мірі якісне кількісне”, міра – це “якісно виражена кількість” [66, с. 129]. Ці погляди покладено в основу подальшої інтерпретації кількості, якості й міри як категорій, що взаємно детермінують одна одну. Якщо кількість характеризує предмети і явища з позиції моменту спільності, то якість, навпаки, указує на їхню специфіку, “виражає невіддільну від буття об’єкта його істотну визначеність, завдяки якій він є саме цим, а не іншим об’єктом” [246, с. 252]. Очевидно, що розглядані категорії співвідносні між собою як “загальне / індивідуальне”. Крім того, якість і кількість можуть бути представлені як два рівні існування предмета – цілісне й розчленоване. У цьому розумінні вони є близькими за значенням до категорій “ціле / частина” [235, с. 91]. Органічну єдність якісної й кількісної характеристик об’єктів репрезентовано у філософській категорії міри, яка вможлиблює окреслення ступеня кількісних змін у якісно визначеному предметі або явищі [246, с. 360]. Змістовий план категорії міри розкривають через значення величини. Останнє тісно пов’язане зі значенням недискретної кількості, яке може бути встановлене за допомогою вимірювання (наголосимо при цьому, що дискретна кількість стосується предметів, які можна порахувати).

Отже, якісні й кількісні характеристики всіх видів і форм матерії тісно взаємопов’язані. Тому часто в дефініціях

кількості перевагу віддано проекції на якісні параметри об'єктів навколишньої дійсності, напр.: кількість – це “визначеність одноякісних предметів, яку розглядають із точки зору інтенсивності чи ступеня вияву якої-небудь ознаки” [235, с. 21]; кількість – “об'єктивна визначеність якісно однорідних явищ або якість у її просторово-часовому вимірі, з точки зору її буття у просторі й часі” [245, с. 552].

Новий етап у дослідженні категорії кількості починається в XVI ст., коли математика набуває загальнонаукового характеру. Кількість, яка є атрибутом усіх речей і процесів, стає об'єктом прискіпливої уваги науковців. “Істотне значення має дослідження логічної функції категорій якості, кількості і міри, аналіз їх як форм мислення, форм отримання нових знань, як логічних засобів, інструментів, знарядь пізнання” [86, с. 4]. Цей період пов'язаний з іменами Декарта, Ньютона, Спінози, Лейбніца й ін.

Категорія кількості, маючи екстралінгвальну природу, знаходить безпосереднє відображення в мові. Як зауважує І. О. Бодуен де Куртене, “разом із кількісним математичним мисленням варто розглядати кількісний бік мовного мислення, у якому об'єктивно чинна кількість утворює мовну категорію” [35, с. 312]. Її становлення, слушно зауважує Г. Г. Галич, є настільки істотним для плану змісту мов, що зачіпає таку найстійкішу й найінтимнішу їхню серцевину, як морфологія, виявляючись у створенні окремої частини мови – числівника. Основна відмінність мовної категорії кількості від філософської полягає в урахуванні “людського чинника”, який сприяє появі понять точної (об'єктивної) та оцінної (суб'єктивної) квантифікації [64, с. 28].

Одну з перших спроб власне лінгвістичного підходу до різновекторного з'ясування засобів експлікування ідеї кількості зроблено в новаторській для свого часу праці О. В. Гулиги і Є. Й. Шендельс: на матеріалі англійської мови всі репрезентанти квантитативного значення описано у вигляді лексико-граматичного поля кількості, до якого входять мікрополя точної, невизначеної і приблизної кількості [115, с. 14–15]. Яскравим зразком класифікації засобів вираження кількості є спроба О. О. Холодовича створити загальну теорію множинності в мові. Дослідник дедуктивно виводить 12 підтипів множинності, що зведені до 6 типів: 1) означена множинність / неозначена множинність (*горошини* – *горох*); 2) множинність предметів / множинність предметна, де друге – множинність однакових частин, які створюють один предмет (*руки* – *граблі*); 3) множинність конкретна, тобто суцільна / дискретна (*звірина* – *звірі*); 4) множинність однорідна / множинність неоднорідна (*луги* – *ліс і вода*); 5) множинність арифметична як сума складників / множинність алгебраїчна як сукупність (*суніця* – *лижі*); 6) множинність тотальна, що охоплює всю сукупність / множинність партитивна, яка охоплює певну частину сукупності (*столи* – *три столи*) [250, с. 21].

Як складну організацію, що фокусує низку субкатегорій (поля простору, часу, маси, розміру, об'єму, одиничності, множинності, сукупності, кратності й т. ін.), трактує категорію кількості С. О. Швачко [262, с. 10]. Дослідниця констатує багатство опозицій, через які розглядувану категорію відображено в мові: протиставлення дискретності / недискретності, означеності / неозначеності, сумарності / дистрибутивності, точності / оцінності, одиничності / множинності.

Автори праці “Категория количества в современных европейских языках” диференціюють функційно-семантичне макрополе кількості на два поля другого рангу: означеної кількості й неозначеної кількості. Перше з них утворюють два поля третього рангу: нумеральності й одиничності; друге також конституують два мікрополя: множинності (плюральності) та оцінки неозначеної кількості. І нарешті, поле оцінки неозначеної кількості зосереджує в собі два поля четвертого рангу: неозначено великої кількості й неозначено малої кількості [115, с. 17–18]. Така ієрархія не є жорсткою: різні ділянки мікрополів взаємодіють усередині макрополя й частково переходять одне в інше. Виникають проміжні явища на зразок збірності в зоні зіткнення полів одиничності та множинності.

С. В. Шабі пропонує іншу структуру лексико-семантичного поля кількості: до ядерної зони належать прямі конкретні значення означено-кількісних, власне-кількісних, дробових і збірних числівників; приядерну зону формують лексеми з неозначено-кількісною семантикою; ядерно-периферійна зона структурована кількісними іменниками, а також субстантивними еквівалентами дробових нумеративів; дифузна зона – це числівники, які внаслідок перенесення стилістичного й функційного навантаження ознак однієї частини мови на ознаки іншої втрачають свої семантичні функції й можуть уживатися в значенні прикметника, займенника, іменника; периферія містить слова з переносним кількісним значенням; до зони дериватів входять прислівники числівникового походження; зону, найвіддаленішу від ядра, становлять фразеологізми, компоненти яких позбавлені кількісного значення, але цілісна семантика – квантитативна [257, с. 37].

Сфера квантитативності багатоманітна і яскрава, вона пов'язана з цілою серією мовних категорій та субкатегорій, містить багато перехідних явищ, не має чітко окреслених меж й екстрапольована на різні рівні мовної системи, зокрема на лексико-семантичний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний. Мовна масштабність кількості інтегрує в собі такі поняття, як квантитативність (кількісна характеристика окремих предметів, множин предметів або дій) і нумеративність (позначення натуральних чисел). Виразниками цих понять є квантифікатори, або кванторні слова, призначення яких – уточнювати кількісну характеристику об'єктів і дій [61].

Лінгвальній категорії кількості притаманна низка релевантних ознак, першу з яких З. Я. Тураєва і Я. Г. Біренбаум небезпідставно називають онтологічною тріадою – здатністю характеризувати з погляду квантитативності предмети (предметокількість), процеси (процесокількість) й ознаки (ознакокілкість) [238]. Морфологічними репрезентантами предметокількості є іменники, процесокількості – дієслова, ознакокілкість – прикметники і прислівники. До спеціалізованих частин мови, здатних виражати різні види кількості, віднесено числівники (пор.: *два – двійня, подвоїти, подвійний*). Другу ознаку категорії кількості – опозицію “дискретність / недискретність” – згадує ще класик античної філософії Аристотель. У сфері предметокількості вона передбачає поділ предметів на ті, які можна порахувати, і ті, які можна виміряти. Опозиція “дискретність / недискретність” знаходить відображення в мовній системі передусім через сполучуваність рахованих субстантивів із нумеративами (*два вікна, чотири столи, вісімнадцять дворів*), а нерахованих – з мезуративами (*тонна зерна, літр молока,*

кілограм цукру; відро води, стакан сметани, ложка супу). Третій параметр кількості – здатність її бути зовнішньою і внутрішньою: порахувати можна окремі одиниці (*чашка, книжка, чоловік*) або частини однієї одиниці (*група, клас, юрба*). Четвертою ознакою розгляданої категорії є опозиція “означеність / неозначеність”. Мовні актуалізатори означеної кількості обмежені числівниками (*два, десять, сто*), іменниками (*пара, десяток, сотня*), формою однини субстантивів (*стіл, дядько, село, тополя*) тощо. Неозначену кількість може експлікувати цілий спектр різноманітних, різнорівневих лінгвальних засобів, зокрема іменники у формі множини (*столи, дядьки, села, тополі*), займенники (*скільки*), числівники (*багато, мало*), деякі субстантивні лексеми (*море, купа, крихта, капля*), прислівники (*обмаль, повно*) тощо. Зауважимо, що фактично весь словниковий склад української мови здатний більшою чи меншою мірою репрезентувати кількісну семантику. Ще однією важливою характеристикою лінгвальної категорії кількості є її взаємозв’язок з категорією якості. З одного боку, якісну характеристику об’єктів дійсності може доповнювати квантитативна оцінка, яка ідентифікує ступінь вияву ознаки – надмірний або недостатній (*дуже холодний, надзвичайно гарний, прехороший; трохи мокрий, хитруватий, великуватий*). З іншого боку, вираження кількості дуже часто має якісну конкретизацію. Досить ґрунтовно цей аспект дослідила Л. Д. Чеснокова [254], виокремивши три рівні співвідношення якісних і кількісних показників, які уможливають квантитативну характеристику предметів та явищ дійсності: 1) кількість мислиться абстрактно, має нульовий ступінь якісної конкретизації, репрезентантом якого є числівники в нумеративній функції (*два; тридцять три; до п’яти додати*

п'ять); 2) кількість визначають через якість, точніше, через указівку на однотипні предмети, дії чи процеси, які підлягають лічбі (перший ступінь конкретизації). Прикладом синтаксичних структур цього різновиду є квантитативні словосполучення на зразок *два будинки, тридцять одна книга, десяток яєць, сотня горіхів, другий дзвінок, двічі поглянув, п'ять раз нагадав* тощо; 3) найвищий ступінь співвідношення якісних і кількісних показників засвідчує той факт, коли якісна конкретизація кількості різниться з точки зору характеру предметів та явищ, які рахують. Сюди належать: а) конструкції на взірець *Мати прийшла п'ятою*, де порядковий числівник визначає місце предмета в низці інших, не того самого типу. Конкретизацію здійснено за двома ознаками: спільною, що властива всім об'єктам (рахуються ті, хто прийшов), і відмінною, яка вказує на специфіку одного предмета з тих, які можна порахувати (мати). Інші предмети неможливо якісно диференціювати. Отже, спостережено контамінацію іменника й дієслова як конкретизаторів певної кількісної ознаки; б) структури з однорідними членами речення й узагальнювальним словом із квантитативною семантикою, як-от: *Нарешті, на порозі табірної канцелярії з'явилося троє – рапортфюрер Шоберт, начальник конвою Фішер і з ними, в одязі в'язня, стара людина з каламутними очима наркомана* (Є. Придан). У таких конструкціях чітко репрезентована специфіка кожного з предметів, яким дано кількісну характеристику; в) цілі уривки тексту, якщо рахують процеси чи стани з ємною якісною характеристикою. При цьому використовують спеціальні квантитативні слова, які, по-перше, указують на факт лічби, по-друге, вияскравлюють об'єкти, що підлягають лічбі, з усього обсягу інформації, напр.: *по-перше, по-друге, по-*

третє. Експлікування кількісних відношень у розгляданих конструкціях не є основною метою повідомлення.

Результати пізнання світу, що нас оточує, з погляду квантитативності знаходять специфічне вираження в комплексі мовних засобів номінації кількості, які представлено у словникових статтях такими маркерами, як “кількість”, “сукупність”, “сума”, “число”, “чисельність”, “величина”, “протяжність”, “тривалість”, “розмір”, “об’єм”, “вага”, “сила”, “інтенсивність”, “темп”, “потужність”, “міра”, “норма”, “одиниці виміру”, “множина”, “частина”, “доля”. Об’єднані ідентифікувальною ознакою квантитативності, вони займають певне місце на парадигматичній осі, утворюючи систему опозицій (кількість → точна – неточна, означена – неозначена, одинична – множинна). На синтагматичному рівні ці одиниці мають свій набір сполучуваностей, напр.: словосполучення *двоє хлопців, море сліз, ліс рук* наділені інформативною коректністю, тоді як словосполучення *двоє ідей, гори сліз, ліс книг* позбавлені її.

Центральне місце в системі мовних засобів номінації кількості займають числівники, використання яких є основним способом вербалізації значення точного числа. Вони можуть виконувати дві функції: нумеративну (характерна здебільшого для власне-кількісних та дробових числівників) і квантитативну (зазвичай властива власне-кількісним, збірним, неозначено-кількісним числівникам). Реалізація нумеративної функції полягає в тому, що числівники, по-перше, позначають цифри й операції конструктивного плану, по-друге, мають особливий тип сполучуваності. Їхня квантитативна функція – вираження точних і наближених числових показників об’єктів або явищ, згаданих у тій або тій ситуації [115, с. 52]. Недискретні величини вимірюють поєднанням числівника

з іменником (*два метри тканини, шість кілограмів помідорів, три ложки цукру*).

Отже, онтологічну категорію кількості репрезентує складний комплекс засобів, що належать до різних рівнів мовної системи – лексико-семантичного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного. Основним ідентифікатором кількісної семантики є числівник, який може виконувати нумеративну або квантитативну функцію. Реалізація останньої стосується дискретної або недискретної кількості й передбачає вказівку на певну якість предмета чи явища, відображаючи тим самим чинний у мовній картині світу взаємозв'язок між філософськими категоріями кількості, якості та міри.

1.2. Місце предикатів кількості в загальній парадигмі предикатів

У лінгвістиці помітна тенденція до ускладнення досліджень із синтаксису, що зумовлено намаганням глибше проникнути в механізм функціонування синтаксичного рівня мови загалом і кожної з його одиниць зокрема. Воно виявилось передусім у зверненні дослідників до змістового рівня речення. Ще О. О. Шахматов, здійснюючи класифікацію речень за формально-граматичними ознаками, указував на необхідність ґрунтовного вивчення їхньої семантики: “Крім поділу речень за формою, необхідно запропонувати й поділ за значенням, оскільки саме значення речень пов'язане з їхньою формою” [259, с. 32]. Попри фундаментальну роль предиката в конституюванні смислової сторони речення, сам термін не має однозначного потрактування в сучасному мовознавстві.

Традиційною є точка зору, за якою предикат – носій семантичної функції. Семантичний тип предиката прямо спроектований на значеннєву структуру речення, тому інваріантна семантика останнього і план змісту предиката завжди однакові [12, с. 25]. К. Ф. Шульжук тлумачить предикат як центральну синтаксему у простому елементарному реченні, що формує його семантико-синтаксичну структуру [274, с. 402]. І. Р. Вихованець називає предикат компонентом власне-семантичної структури речення, який перебуває в певних зв'язках і співвідношеннях з одиницями інших ярусів – формально-синтаксичного, семантико-синтаксичного й комунікативного [51, с. 7–9]. Деякі лінгвісти використовують розглядає термін для опису формально-граматичного чи комунікативного рівнів речення. Так, О. С. Ахманова ототожнює предикат із присудком [18, с. 345], В. Б. Касевич розглядає його як синонім до слів “рема”, “нове” й не бачить ні потреби, ні навіть змоги встановлювати антиномію між цими поняттями [114, с. 87]. І. П. Сусов витлумачує предикат як синтаксичну позицію, абстраговану від лексичного наповнення, морфологічного і просодичного оформлення, лінійного розташування і т. ін. [229, с. 58]. На його думку, до предиката (ідеться про широке розуміння терміна) входять усі компоненти предикативної структури, які не займають позицію суб'єкта [229, с. 64–65]. Учений розглядає предикат не як “атомарний”, а як “молекулярний” факт, кваліфікує його не як найменування, а як позицію в атрибутивній двочленній предикативній структурі. Ю. Д. Апресян кваліфікує предикат як такий, що позначає активну або статальну ознаку, яка виявляється в часі, співвідноситься з предметом (суб'єктний предикат) або ситуацією (безсуб'єктний предикат) і типізується

мовою не у формі словникових одиниць, а у формі структурних схем речення [10, с. 24]. Услід за О. Г. Межовим визначаємо предикат як особливу семантичну сутність, “що не передбачає однозначного лексичного заповнення у структурній схемі речення. Як пропозиційна функція, предикат передає вказівку на зв'язок із суб'єктами чи об'єктами, які заповнюють віртуальні позиції в реченні або ж можуть їх словесно не представляти” [158, с. 51].

Отже, предикат – це семантичний центр речення, носій основного змісту повідомлення, який своїми валентними властивостями визначає склад субстанційних синтаксем у реченні.

Проблема семантичної класифікації предикатів має давню традицію. Їй присвячено наукові розвідки З. Вендлера [281], Ю. С. Степанова [225; 226], Л. В. Щерби [277], У. Чейфа [251], О. В. Падучевої [180], Т. В. Булигіної [42], В. В. Богданова [34], Т. Б. Алісової [8], Г. О. Золотової [95; 96], Л. М. Васильєва [44], Н. М. Арват [11; 12], І. Р. Вихованця [55; 56], К. Г. Городенської [71], А. П. Загнітка [93; 94], І. К. Кучеренка [139], М. В. Мірченка [166] та ін. За першу спробу таксономії предикатів прийнято вважати десять категорій, виділених ще давньогрецьким філософом Аристотелем (сутність, кількість, якість, відношення, місце, час, положення, володіння, дія, стан), на основі яких побудована, зокрема, деталізована логіко-семантична класифікація предикатів Ю. С. Степанова: “Десять категорій Аристотеля, – зауважує вчений, – ми розглядаємо як універсальні предикати, які можуть правити за основу для опису пропозиційних функцій, або структурних схем речення конкретних мов і мови взагалі” [225, с. 134]. З опорою на десятикомпонентну систему універсальних категорій семантична сітка предикатів виглядає так:

1) сутність — предикати цього типу структурують речення тотожності (*Брат – учитель; Його мрія – літати*); 2) предикати кількості виформовують речення зі значенням кількісного вияву ознаки предмета (*Вікон у будинку п'ять; Нас семеро*); 3) предикати якості конституують речення зі значенням якісної ознаки предмета (*Дерева зелені; Будинок новий*); 4) предикати відношення утворюють речення, які реалізують ознаку предмета, виявлену у співвідношенні з іншими предметами, через співвідношення з ними (*Полиця – з дерева; Золото дорожче від срібла*); 5) предикати місця слугують базою для речень із просторовою ознакою суб'єкта (*Подруга – поряд; Діти – в саду*); 6) за безпосередньою участю предикатів часу постали речення з часовою ознакою суб'єкта (*Збори сьогодні; Весілля – 25 березня*); 7) предикати стану-процесу є основою речень, у яких повідомлено про існування чого-небудь, про стан суб'єкта (*Ліс шумить; Діти граються*); 8) предикати володіння утворюють речення на позначення належності (*Матуся має город*); 9) предикати дії структурують речення, що передають певну дію (*Хлопчик читає книгу; Дівчинка пише твір*); 10) предикати страждання формують речення, які виражають підпорядкованість певного суб'єкта тим або тим діям (*Будинок будується нами*) [94, с. 605–606].

Оскільки центральне місце з-поміж предикатів відведено дієсловам, багато дослідників здійснюють класифікацію предикатів на основі вербативної семантики. Одним із перших це зробив З. Вендлер. Ураховуючи зв'язок значення дієслова з часом, він на базі англійської мови вирізнив чотири класи: стану, діяльності, виконання, досягнення [281, с. 150–153]. Типологія, про яку йдеться,

стала підґрунтям для багатьох дієслівних класифікацій в інших мовах. Заслуговує на увагу класифікація аналізованих предикатів Г. О. Золотової, в основу якої покладено поділ дієслів на акціональні та неакціональні. Акціональний підклас структурують дієслова зі значенням конкретної фізичної дії, пересування, руху, мовленнєвої дії, донативної дії, інтерсуб'єктної дії, ментальної й мисленнєвої дії тощо. Їхніми специфічними ознаками є активність і цілеспрямованість дії, її потенційна спостережуваність та можливість конкретно-часової локалізації. До неакціональних належать дієслова стану, а також реляційні дієслова, що вказують на локативні, партитивні, компаративні, посесивні відношення між предметами [98, с. 60–63]. Морфологічна реалізація предикатів, однак, не завжди пов'язана з дієсловом, у зв'язку з чим постає потреба більш повної їхньої класифікації.

Основним семантичним протиставленням усередині системи предикатів є виділення предикатів дії і предикатів стану. Предикати дії пов'язують з активним предметом (звичайно, особою), діячем, від якого походить дія, а предикати стану – з пасивним предметом (як істотою, так і неістотою), носієм стану [51, с. 34]. Така диференціація відображає онтологію динамічних і статичних явищ, а також пов'язана з розмежуванням дієслів, що виражають дію, і дієслів, що означають стан [139, с. 322]. У межах узагальнених двох груп проводять подальше розмежування. Наприклад, Н. М. Арват об'єднує предикати у дві групи: активні і статальні [11, с. 7]. До активних віднесено предикати дії, руху, процесу, до статальних – предикати існування, належності, відсутності, стану,

сприйняття, відношення, детермінації, модальні предикати й ін.

Що ж до удокладнених класифікацій предикатів, то вони відрізняються одна від одної як кількісними, так і якісними характеристиками. Наприклад, Л. В. Щерба, який є представником формального напряму в лінгвістиці, вичленовує предикати із значенням дії, стану та якості, що за морфологічними ознаками корелюють з певними частинами мови. Учений зазначає, що “особливою категорією необхідно визнати слова кількісні, значенням яких є абстрактна ідея числа” [277, с. 88]. У. Чейф залежно від характеру супровідних іменників-аргументів поділяє предикати на чотири типи: предикати дії, стану, процесу і процесу-дії [251, с. 114–121]. В. В. Богданов також диференціює систему предикатів на чотири групи, виокремлюючи, крім дій і станів, властивості й відношення [34, с. 51]. Ще одна спроба інтегрування предикатів належить Л. М. Васильєву, який поділяє предикатну лексику на дванадцять основних класів (семантичних макрополів): 1) буттєві предикати; 2) буттєво-просторові предикати (предикати просторової локалізації); 3) предикати відношення; 4) оцінні предикати; 5) предикати стану; 6) кількісні предикати; 7) предикати властивості; 8) предикати поведінки; 9) предикати звучання; 10) предикати руху; 11) акціональні предикати; 12) акціонально-процесуальні предикати [44]. А. П. Загнітко на основі семантичних типів предикатів вирізняє десять типів речень: 1) речення ідентифікації (тотожності): *Сестра – лікар*; 2) речення якості: *Ліс зелений*; 3) речення релятивності (відношення): *Земля крутиться навколо Сонця*; 4) речення екзистенції (буття): *У цьому класі багато відмінників. У заповіднику уже є лосі*; 5) речення

класифікації: *Кіт – домашня тварина*; 6) речення номінації: *Ця квітка називається ромашкою*; 7) речення просторовості: *Учні в школі*; 8) речення процесуальності: *Яблука досягають*; 9) речення стану: *Дитина плаче*; 10) речення активної дії: *Художник малює картину* [93, с. 122].

Особливого авторитету в українському мовознавстві набула концепція І. Р. Вихованця, який диференціює предикати на шість груп: предикати дії, предикати процесу, предикати стану, предикати якості, локативні предикати і предикати кількості [55, с. 93–111]. Останні, на його думку, посідають “найпериферійніше” місце з-поміж інших класів предикатів. Однак “периферійність” предикатів кількості зовсім не означає зменшення їхньої семантико-функційної ролі у граматичній ієрархії сучасної української мови. Такий погляд поділяють не всі науковці. Так, О. В. Падучева взагалі заперечила можливість існування “числових предикатів”, оскільки компонент із кількісною семантикою не може виступати конструктивним центром речення. За її переконанням, лексеми, які виражають ідею числа, повинні вживатися тільки в такому контексті, де йдеться про властивості рахованих предметів. Тому фрази, у яких рахують предмети без певних спільних властивостей (на зразок *Предметів три*), є безглуздими. Саме ця залежність числівників від контексту й відрізняє їх від звичайних предикатів, яким такі синтаксичні обмеження не притаманні [180, с. 113]. Поширеним є трактування предикатів кількості як значеннєвого різновиду предикатів стану, тому що вони мають ознаку статичності та орієнтовані на “пасивний” суб’єкт [107, с. 46]. О. І. Леута, Н. В. Мелекесцева кваліфікують предикати із квантитативною семантикою як різновид предикатів

наявності / відсутності, що функціують у буттєвих реченнях [144, с. 25–26; 162, с. 46]. Однак специфіка семантики (здатність характеризувати предмети з кількісного боку) і своєрідні сполучувальні потенції дають аргументовані підстави вичленовувати предикати кількості в окрему групу [225; 55; 73; 94; 44; 193; 166; 158].

Отже, квантитативні предикати вказують на існування суб'єкта в певній кількості або на зміну квантитативної ознаки суб'єкта. Основною передумовою їхньої подальшої характеристики й конкретизації є виявлення істотних ознак, які позиціонують їх як самостійний підклас у загальній таксономії предикатів. За результатами дослідження сформульовано такі класифікаційні особливості предикатів кількості:

1. Визначальною рисою квантитативних предикатів є загальне значення кількості, яке базується на таких онтологічних протиставленнях: “точна квантифікація / оцінна квантифікація”, напр.: *Всього ж таких заохочувальних премій **буде двадцять три*** (“Урядовий кур'єр”); *А квітів онде **повно!*** (Люко Дашвар); “означена кількість / неозначена кількість”, напр.: *Дітей у сім'ї **було четверо*** (Ірина Вільде); *У нас роботи сьогодні – **краю не видно*** (Люко Дашвар); “диференційована кількість / недиференційована кількість”, напр.: *Тут **десь** їх [воїнів] **дванадцять тисяч...*** (Іван Багрянй); *Сорому ж – **на весь світ*** (Люко Дашвар); “одинична кількість / множинна кількість”, напр.: *Мрія – вона **одна*** (Люко Дашвар); *У нас же гвинтівок тільки **сотня*** (Ю. Смолич); “велика кількість / мала кількість”, напр.: *Вас **чимало!*** (Є. Плужник); *Бійців **залишилося мало*** (О. Довженко).

2. Однією з диференційних ознак предикатів кількості, яка стосується їхньої часової характеристики, є

“динамічність / статичність”. Виділена категорійна опозиція – вагомий семантичний параметр предиката, підпорядкований поняттєвим засадам ознакового слова – існуванню у просторі й часі. В українській мові аналізована опозиція не має морфологічних показників, носії мови здебільшого визначають ступінь активності предиката апріорно, виходячи зі знання семантики одиниці, що дає підстави вважати її латентною категорією [136]. Предикатне слово може бути атемпоральним або вклиненим у часовий план. Предикати статичної кількості мають стабільний, абсолютний часовий характер. Вони відтворюють неконтрольовану, позбавлену динаміки й розвитку ситуацію, напр.: *А в селі чоловіків – **повно!*** (Люко Дашвар). Динамічна квантитативна ознака за характером не керована, пасивна, вона має мимовільний, навіть стихійний характер. Така властивість позначена відсутністю активного начала в ситуації, яку відображають ці предикати. Динамізм її мотивований об’єктивними чинниками буття, напр.: *Людей у селах **почало меншати*** (“Експрес”).

3. Предикати кількості мають просторову інтерпретацію. Просторовий локалізатор пов’язує поняття про дійсність, назване нереферентним іменем предиката, із самою дійсністю. Без такого зв’язку ідея квантитативного буття в мові була б неможливою. У зв’язку з цим деякі квантитативні предикати потребують обов’язкового поширення локативним компонентом, відсутність якого спричиняє семантико-структурну неповноту речення, напр.: *За спиною у Шевченка – **рясніють** намети та парасолі із назвами популярних торгових марок пива та слабоалкогольних напоїв* (“Голос України”); *Однак тут же **рясніють** цінники і “10”, і “12”* (“Урядовий кур’єр”).

4. Деяким квантитативним предикатам притаманна ознака фазовості. Репрезентуючи кількісну ознаку, вони характеризують її перебіг у часі і вказують на етапи існування: початок / тривання / кінець. Відповідно до цього фазовість предиката обов'язково передбачає часову пов'язаність, тоді як її відсутність детерміновано позачасовістю. Тому всі дієслівні предикати вважаємо фазовими, а субстантивні – нефазовими, позаяк вони не локалізовані в часі, а лише віртуально існують у ньому [137].

5. Предикати кількості обов'язково зорієнтовані на пасивний суб'єкт, якому приписують предикативну ознаку “бути в певній кількості” або “змінюватися кількісно”. Основною морфологічною формою вираження семантичних різновидів суб'єкта кількості є нетипова для підметової позиції форма родового відмінка іменників, займенникових іменників та субстантивованих прикметників і дієприкметників: *...тих бачків було дванадцять* (Іван Багряний); *...їх сотня, а вас двадцятеро...* (Ю. Смолич); *А знайомих у Андрія було багато* (Іван Багряний); *Убитих – чоловіків, жінок і дітей – було в селі сім; поранених – одинадцять* (Ю. Смолич).

6. Предикати кількості мають жорстко не лімітований потенціал морфологічних засобів вираження. Основними є означено- та неозначено-кількісні числівники, з якими тісно пов'язані функційно подібні до них прислівники й іменники. Периферію засобів експлікації предикатів кількості формують дієслова, займенники, прикметники, а також фразеологізми й порівняльні звороти, у яких значення недиференційованої кількості має експресивне забарвлення, напр.: *Вже порахували гостей, і чийсь голос ствердив безпомилково, що їх “двадцять чотири”!* (Іван

Багрянний); *Відповідь у неї одна...* (І. Роздобудько); *Тих написів було всюди багато* (Іван Багрянний); *...часу в нього на вуличні гулі було обмаль* (Ю. Покальчук); *Всього їх [велосипедистів] було з десяток* (М. Вінграновський); *Потерпілих, здавалось, не меншало в цьому великому, густо залюдненому селі* (О. Гончар); *По Сіроманця прилетіли! А це ж то нечесно – він один, а їх онде скільки!* (М. Вінграновський); *...напади вікінгів були поодинокими...* (ІР, 263); *Старців – на кожному кроці* (М. Вінграновський); *А тепер нас, як трави в степу* (З. Тулуб).

7. Аналіз валентного потенціалу предикатів кількості уможливорює виокремлення одновалентних і двовалентних предикатів. Одновалентні предикати містять достатню семантичну інформацію про суб'єкт і не потребують інших обов'язкових поширювачів для структурної та змістової завершеності речення. Вони породжують двокомпонентну модель елементарних речень структурної схеми Sub + Praed_{quant}, напр.: *Городовиків було не менше як двадцять* (Ю. Смолич). Двовалентні предикати кількості відкривають, крім лівобічної суб'єктної, правобічну позицію об'єкта, який може перебувати на засадах як облігаторного, так і факультативного компонента семантично елементарних простих речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Exp, напр.: *...жінок більше за чоловіків* (Г. Гордашко).

8. Основним формально-граматичним корелятом предикатів кількості в семантично елементарному простому реченні є числівниковий різновид іменного складеного присудка, для якого характерне широке використання дієслівних власне- та невластне-зв'язок (*бути, ставати / стати, лишатися / лишитися, залишатися / залишитися, зоставатися / зостатися, оставатися /*

*остатися, виявлятися / виявитися, знаходитися / знайтися, налічуватися, нараховуватися, зібратися, назбиратися, накопичитися, нагромадитися й ін.), напр.: ...покупців **було мало** (А. Шиян); Їх [пожеж] **стало несподівано багато** (О. Гончар); ...їх [вихованців] **лишилося четверо** (Л. Зелененко); ...снарядів **залишилося щось дуже мало...** (М. Хвильовий); **Щодалі менше зоставалось їх, учорашніх батарейців, кадровиків-прикордонників, а потім всього їх двоє зосталось** (О. Гончар); ...їх **осталося, здається, три тисячі чоловік, не більше** (І. Юхновський); **Люсьчина мама готувала страшенно смачні страви всім охочим (а їх виявилось немало) і не мала коли навіть глянути вгору** (Я. Стельмах); **Таких [хитрунів] багато знайдеться!** (М. Стельмах); ...[у Бразилії] їх [католиків] **налічується 120 мільйонів** ("Дзеркало тижня"); **Всіх праць наукових у твого діда нараховується понад дев'яносто** (В. Марченко); **Брелоків зібралось вже понад двісті** (Ю. Цюпа); **Отож у нашому класі Іванів Дуль аж три зібралось** (Ю. Збанацький); **Щодо хрестиківок, то їх назбиралось уже близько 2500** ("Волинь"); **Їх [проблем] накопичилося багато** ("Хрещатик"); **...проблемних питань нагромадилося багато...** (ІР, 91).*

Отже, предикати кількості характеризують предмети і явища дійсності з погляду квантитативності. Функціонування їх у позиції присудка малопродуктивне, тому не всі лінгвісти виділяють їх в окремий тип, а розглядають у межах предикатів стану чи взагалі заперечують їхнє існування. Однак особлива семантика, специфічні морфологічні засоби репрезентації, здатність виступати конструктивним центром елементарного простого речення і прогнозувати кількісний і якісний склад неознакових компонентів у його рамках дають

аргументовані підстави закріплювати за ними самостійний ранг предикатів кількості.

1.3. Внутрішньокласифікаційне ранжування предикатів кількості

У контексті досліджень семантико-синтаксичної структури речення особливої актуальності набуває проблема семантичної класифікації предикатів, зокрема предикатів кількості, яким М. В. Мірченко надав статусу підкатегорії в межах семантико-синтаксичної надкатегорії предикатності елементарного й неелементарного простого речення [166, с. 127–128]. Універсальної диференціації квантитативних предикатів, яка б зрівноважила логічний, семантико-синтаксичний і формально-граматичний рівні речення, поки що немає, що зумовлено складністю самої категорії кількості, специфікою її віддзеркалення на мовному рівні, неординарністю морфологічного вираження квантитативного значення, особливістю семантико-синтаксичних зв'язків у реченні на рівні суб'єктно-предикатної і предикатно-аргументної валентної рамки, а також у складі самого предиката.

В україністиці відомі різні класифікації предикатів кількості. І. Р. Вихованець основну увагу зосереджує на двох основних їхніх значеннєвих сегментах: 1) предикатах означено-кількісних, які виражають точну кількість відповідних предметів, осіб тощо, і 2) предикатах неозначено-кількісних, що не утворюють такої викінченої сукупності, як предикати означено-кількісні, і передають узагальнено-кількісні поняття “у межах від приблизної кількості незначної репрезентації предметів до приблизних кількісних визначень їх надмірності” [55, с. 110]. Згодом О. Г. Межов, загалом поділяючи погляди І. Р. Вихованця,

уносить деякі корективи до семантичної диференціації предикатів кількості. Він вирізняє чотири основні семантичні варіанти останніх: 1) статично-кількісні (власне-кількісні) предикати; 2) предикати кількості-відношення; 3) динамічно-кількісні предикати; 4) кількісно-вікові предикати, аналіз яких проведено у зв'язку з дослідженням суб'єктних синтаксем [157, с. 41]. Залежно від характеру і способу вираження кількості названі семантичні різновиди квантитативних предикатів можуть зазнавати подальшого значеннєвого ранжування, на що вказано в пізніших дослідженнях ученого [158, с. 100–106]. Н. М. Попович, беручи до уваги числівникові й нечислівникові морфологічні репрезентанти, виокремлює шість різновидів квантитативних предикатів: 1) предикати власне-кількості (точно означеної кількості); 2) предикати неозначеної кількості; 3) предикати приблизної кількості; 4) предикати розподільної кількості; 5) предикати кількості-відношення; 6) предикати динамічно-кількісної ознаки [193, с. 5–8]. Такі ж семантичні групи предикатів кількості услід за Н. М. Попович виділяє В. Д. Шинкарук [271]. Подібну типологію знаходимо у працях К. Г. Городенської, яка об'єднує квантитативні предикати в п'ять значеннєвих груп: 1) предикати означеної кількості; 2) предикати неозначеної кількості; 3) предикати приблизної кількості; 4) предикати кількості-відношення; 5) предикати кількісно-змінної ознаки [73, с. 24–26]. Наступна спроба внутрішньокласифікаційного ранжування квантитативних предикатів як окремого значеннєвого різновиду предикатів стану на тлі їхньої морфологічної й неморфологічної реалізації належить Н. В. Кавері. Вона виділяє чотири семантичні групи в системі предикатних синтаксем розгляданого типу, а саме: 1) предикати

означеної кількості; 2) предикати неозначеної кількості; 3) предикати приблизної кількості та 4) предикати розподільної кількості. У межах першої групи вирізнено три підгрупи ознакових слів (предикати власне-кількості, предикати збірної (сукупної) кількості, предикати кількості частин від цілого), які корелюють із семантичними розрядами числівників. Друга група, зі свого боку, представлена п'ятьма підгрупами: 1) предикати малої неозначеної кількості; 2) предикати дуже малої неозначеної кількості з відтінком експресивності; 3) предикати достатньої (недостатньої) кількості; 4) предикати великої неозначеної кількості; 5) предикати дуже великої неозначеної кількості, яку важко собі уявити [107, с. 16–19]. Н. М. Костусяк описує лише ті кількісні предикати, засобом експлікації яких є числівники. За значеннєвими параметрами в межах указанного типу предикатних синтаксем дослідниця вважає за доцільне вирізнити предикати кількісної ознаки і предикати кількісно-вікової ознаки, які можуть вказувати на чітко визначену, приблизну або недиференційовану кількість [128, с. 256]. І. А. Мельник, окреслюючи специфіку відчислівникових дієслівних синтаксичних транспозитів, вичленовує п'ять їхніх значеннєвих груп, які передають семантику: 1) означеної кількості; 2) неозначеної кількості; 3) приблизної кількості; 4) розподільної кількості; 5) кількості-відношення. Залежно від характеру та способу вираження квантитативної ознаки їх ранжовано на ядро й периферію. До ядра відчислівникових вербалізаторів віднесено лексеми із семантикою означеної кількості, до периферії – лексеми на позначення неозначеної, приблизної, розподільної і співвідносної кількості. У межах відчислівникових транспозитів, що передають означену,

неозначену, приблизну й розподільну кількість, виокремлено похідні одиниці з семантикою кількісно-вікової ознаки [159, с. 41–44].

Проведений аналіз засвідчує, що єдиного підходу до диференціації предикатних синтаксем, які репрезентують квантитативну ознаку, в україністиці немає. Аналіз запропонованих класифікацій виявляє низку суперечностей у поглядах науковців на розглядану проблему. По-перше, неоднаковою є кількість основних семантичних різновидів квантитативних предикатів, представлена в різних класифікаціях: вона коливається в межах від двох [55; 125] до шести [193; 194; 271] типів. По-друге, спостережено відмінності у виборі класифікаційних критеріїв. Так, семантичний чинник, який є найсуттєвішим індикатором ранжування квантитативних предикатів, покладено в основу всіх згаданих типологій, тоді як інші критерії (статичність / динамічність кількісної ознаки, безвідносний / співвідносний спосіб актуалізації квантитативної ознаки) ураховані лише деякими дослідниками [157; 158; 159; 193; 194; 271].

Загальна класифікація квантитативних предикатів у сучасній українській мові, на нашу думку, повинна мати гетерогенний характер і враховувати ієрархію критеріїв ранжування. Нехтування цих вимог може спричинити не тільки поверхове розв'язання проблеми, а й серйозні помилки, що стосуються співвіднесення того чи того конкретного репрезентанта з певним семантичним різновидом квантитативних предикатів. Так, виокремлення на одному рівні диференціації предикатів неозначеної кількості та предикатів кількості-відношення є недостатньо вмотивованим, оскільки вони експлікують однакову щодо розташування на квантитативній осі ознаку

(“точно не встановлена недиференційована кількість”) і за семантичним критерієм (“точність квантифікації”) належать до однієї групи, а за способом представлення кількості (безвідносний / співвідносний) та валентними можливостями – до різних, пор.: *Дров мало* (Василь Барка); *І доріг тих багато, а Вітчизна – одна* (А. Малишко) і *...більше мін, ніж томиків поезій!* (Д. Павличко). Протиставлення кількісно-вікових предикатів предикатам статичної чи динамічної кількості також викликає сумнів, оскільки перші здатні експлікувати як статичну, так і динамічну ознаку, пор.: *Євменові Петровичу – 76 літ, але він Підліток* (Остап Вишня) і *Сьомий рік вже минає мені* (В. Собко).

На основі проведеного аналізу класифікацій, здійснених українськими лінгвістами, пропонуємо авторське бачення семантичної типології квантитативних предикатів, яка повинна враховувати різні критерії, а саме: 1) диференційоване значення; 2) формально-граматичну репрезентацію; 3) спосіб актуалізації кількості; 4) відношення квантитативної ознаки до часової осі; 5) валентний ресурс. Залежно від того, який критерій виконує функцію базового, предикати кількості можна класифікувати по-різному:

1. За семантичним критерієм (“точність квантифікації”) предикатні синтаксеми з кількісним значенням поділяємо на 3 групи: а) предикати означеної кількості; б) предикати приблизної кількості; в) предикати неозначеної кількості, семантика яких корелює з певним відтинком на квантитативній осі – “точно встановлена диференційована кількість” / “точно не встановлена диференційована кількість” / “точно не встановлена недиференційована кількість”, пор.: *Дощі – мої брати. Їх*

рівно десять (І. Роздобудько); *По-моєму, їх [партій] там з десяток, не менше* (Леонід Бразов); *У мене ... справ повно* (Люко Дашвар). Предикати кожної з груп зазнають подальшого членування на конкретніші значеннєві сегменти.

2. Формально-граматичний критерій дає змогу виокремити предикати кількості, експліковані:

- а) числівником (Praed (Cop + Num)_{quant});
- б) іменником (Praed (Cop + N)_{quant});
- в) прислівником (Praed (Cop + Adv)_{quant});
- г) прикметником (Praed (Cop + Adj)_{quant});
- ґ) займенником (Praed (Cop + Pron)_{quant});
- д) дієсловом (Praed (V)_{quant});
- е) фразеологізмом (Praed (Cop + Phras)_{quant});
- є) прийменниково-відмінковим комплексом (Praed (Cop + Prep + N)_{quant});
- ж) порівняльним зворотом (Praed (Cop + Comp)_{quant});
- з) нерозкладним словосполученням (кількісно-іменною сполукою) (Praed (Cop + [Num + N])_{quant});
- и) підрядним словосполученням (прикметниково- чи займенниково-іменниковою сполукою) (Praed (Cop + Adj/Pron + N)_{quant}), напр.: *Їх було п'ятеро* (Л. Кононович); *Нас жменька* (О. Гончар); *А квітів онде повно!* (Люко Дашвар); *Події незліченні, як і люди* (П. Загребельний); *...всяких злочинів зараз стало стільки!* (О. Скороход); *За ніч фріців поменшає* (О. Гончар); *У нас роботи сьогодні – краю не видно* (Люко Дашвар); *...було їй води щойно до колін...* (О. Гончар); *...скіфських могил тут, у південних полях, було як у небі хмар...* (М. Вінграновський); *Цукру – один кілограм...* (“Україна молода”); *...президентів ціла тьма* (І. Драч) і т. ін.

3. Чинник “спосіб актуалізації кількості” покладено в основу такої гомогенної класифікації квантитативних предикатів:

- а) предикати квантитативно-безвідносної ознаки;
- б) предикати квантитативно-співвідносної ознаки

(предикати кількості-відношення), пор.: *Народу **сила*** (З. Тулуб) і *...майстрів **більше**, ніж покупців...* (З. Тулуб).

4. За відношенням квантитативної ознаки до часової осі предикатні синтаксеми розгляданого семантичного типу об'єднано у дві групи: а) статично-квантитативні предикати, напр.: *Тут річок **без ліку*** (Л. Костенко); б) динамічно-квантитативні (кількісно-змінні) предикати, напр.: *Зате провокацій **побільшало*** (В. Стус).

5. Валентний потенціал у ролі основного індикатора ранжування зумовлює диференціацію предикатів кількості на дві групи: а) одновалентні; б) двовалентні, пор.: *Дівчат **багато*** (В. Дрозд) і *Росіян навряд чи **було більше** від прибалтів* (В. Овсієнко).

На наш погляд, гетерогенна класифікація предикатів кількості враховує ієрархію критеріїв і має такий вигляд: роль базового критерію виконує спосіб актуалізації квантитативної ознаки, тому на першому етапі внутрішньокласифікаційного ранжування виділяємо дві групи: I. Предикати квантитативно-безвідносної ознаки та II. Предикати квантитативно-співвідносної ознаки (предикати кількості-відношення). Другий рівень диференціації передбачає поділ предикатів кількості за такою характеристикою, як відношення до часової осі, на: 1) статично-квантитативні, що називають кількість як сталу на певний момент часу величину, і 2) динамічно-квантитативні, що характеризують кількість з позиції змінювання – збільшення або зменшення – протягом певного відрізка часу. Зауважимо, що протиставлення за критерієм “відношення до часової осі” релевантне тільки для предикатів квантитативно-безвідносної ознаки, оскільки квантитативно-співвідносні предикати завжди репрезентують статичну кількісну ознаку. Подальше

ранжування предикатів кількості відбувається залежно від специфіки передаваної семантики і способу вираження кількості. Так, у межах групи статично-квантитативних предикатів виокремлюємо такі, що репрезентують означену, приблизну й неозначену квантитативну величину. Особливим різновидом статично-квантитативних предикатів є квантитативно-дистрибутивні предикати. Згідно з критерієм “точність квантифікації” динамічно-квантитативні предикати є засобами експлікування неозначеної кількості. Співвідносно-квантитативні предикати так само представлені чотирма значенневими різновидами: а) квантитативно-компаративні предикати; б) квантитативно-ототожнювальні предикати; в) квантитативно-партитивні предикати; г) квантитативно-суперлативні предикати.

Найбільшу групу формують предикати квантитативно-безвідносної ознаки, з-поміж яких основне місце належить статично-квантитативним предикатам, які поділяємо на: а) предикати означеної кількості; б) предикати приблизної кількості; в) предикати неозначеної кількості і г) предикати розподільної кількості.

Предикати означеної кількості виражають точно визначену сукупність одиниць у конкретних числових показниках. Основним засобом реалізації їх є числівники (власне-кількісні, збірні і дробові), напр.: *Їх [церков] одинадцять у цьому місті* (Іван Багряний); *Ведмедів було два* (Остап Вишня); *Четверо в мене прадідів і четверо прабаб, восьмеро в мене прапрадідів і восьмеро прапрабаб* (В. Шевчук). Крім спеціалізованих числівникових, є й інші морфологічні експлікатори предикатів означеної кількості, а саме: квантитативні субстантиви на зразок *пара, десяток,*

дюжина, сотня, напр.: Раніше кланялися одному обкому, тепер їх **десяток** (Леонід Бразов); У нас же гвинтівок тільки **сотня** (Ю. Смолич); відчислівникові прислівники удвох, утрьох, учотирьох та ін.: Коли ми **вдвох**, я ... наповняюсь змістом (О. Гончар). Додаткового значенневого відтінку предикатам означеної кількості можуть надавати частки і прислівники, які увиразнюють точність інформації (*рівно, точно*), указують на відповідність кількості предметів очікуванню (*саме, якраз*), підкреслюють надмірність (*аж*) чи недостатність (*всього, лише, тільки, всього-на-всього*) кількісної ознаки, напр.: **Дисків було рівно сімнадцять** (І. Роздобудько); **Місць було якраз вісім**; Вони ледве знайшли порожній столик, бо ж їх було **аж п'ятеро** (Ю. Покальчук); **А дітей у неї ще тільки двоє!** (Остап Вишня); **А діточок було в її лиш двійко:** дві дівчині (Ю. Федькович).

Предикати приблизної кількості окреслюють близьке до точного визначення предметів, напр.: **Таких полюсів є з десяток:** дівчата – хлопці, хлопці – дівчата (В. Шевчук); **Тепер їх [хат] було з півсотні, усі під шифером, з акуратними парканами** (Леонід Бразов). Вони вказують на диференційовану сукупність одиниць, тому обов'язково мають у своєму складі числову величину – означено-кількісний числівник чи квантитативний іменник, конкретне кількісне значення яких у спеціальних контекстуальних умовах модифікується, хоча “припущення, здогадки про точну кількість мають високий ступінь її ймовірності” [15, с. 37]. Отже, приблизність можна умовно кваліфікувати як квазіточність.

Досить поширеним вербалізатором квантитативних предикатів є поєднання числівника чи іменника кількісної семантики з апроксиматорами, функцію яких регулярно

виконують прийменники *близько, біля, до, коло, з (із, зі, зо), за, під, понад, щось біля, щось із* тощо, напр.: *Стомлені половецькі вої, – а було їх **біля тисячі**, – поволі їхали понад Оріллю* (В. Малик); *По-моєму, їх [партій] там **з десяток, не менше*** (Леонід Бразов); *Матросів було **із два десятки...*** (Ю. Покальчук); прислівники *більше (як, ніж), ледве (заледве) не, майже, мало (що) не, менше (як, ніж), не більше (як, ніж), не вище (як, ніж), не менше (як, ніж), приблизно, трохи не й ін.*, напр.: *Було їх у нашій компанії **більш як двадцять** мужа* (Ю. Федькович); *Кількість учасників – **більше п'ятдесяти тисяч*** (Л. Кононович); *Таких людей у Мурата було **не більше двох десятків**, і тримали нас для надзвичайно делікатної роботи* (Л. Кононович); *Городовиків було **не менше як двадцять*** (Ю. Смолич); вставні слова, які виражають невпевненість, припущення, напр.: *І кількість тих перевалків була незчисленна. **Може, яких п'ятнадцять*** (Іван Багряний). Предикатне значення приблизної кількості реалізують також інверсійні сполучення іменника у формі родового відмінка множини, що є назвою одиниці рахунку істот або виміру чого-небудь (*осіб, душ, голів, штук, грамів, кілограмів, центнерів, пудів, літрів* тощо) з числівником. Вони, на відміну від структур зі словами-апроксиматорами, репрезентують менш чітку межу приблизності [87, с. 24], напр.: *З групи вірмен і персів, яких було в подвійній цій камері **чоловік 30**, найяскравішим був старий перський вірменин Саркісьян* (Іван Багряний). Досить часто в позиції квантитативних предикатів фіксуються сполучення двох числівників, здебільшого близьких у числовому ряді, що надають таким предикатам відтінку вибіркості або припущення, напр.: *А всього людей – **сто вісімдесят п'ять** – **сто дев'яносто*** (Є. Придан). Із цими числівниками можуть уживатися

розділові сполучники *або, чи, чи... чи, не то... не то, чи то... чи то*, напр.: *Їх було двоє чи троє під черешнею...* (О. Гончар); *Есесівців там було двадцять чи й усі тридцять тисяч...* (П. Загребельний). Для розмовного мовлення характерне комбінування різних засобів актуалізації приблизної семантики, як-от: *Їх було чоловік з двадцять* (Іван Багряний); *На мене кинулися зусібч; їх було щось душ із десять* (Л. Кононович); *Їх четверо було... чи п'ятеро..., здається, четверо: два міліціонери, наш дільничний... і... і якийсь у цивільному...* (Л. Кононович).

Предикати неозначеної кількості вказують на недиференційовану, точно не визначену множинність когось або чого-небудь. Система їхніх репрезентантів неоднорідна й варіативна, що зумовлено багатством семантичних відтінків, які вони передають. На думку К. Г. Городенської, неозначена кількість може вказувати на різні величини в загальному множинному ряду, зокрема такі: а) мала неозначена кількість (*мало людей, небагато часу, кілька днів*); б) велика неозначена кількість (*багато учнів, чимало дітей, стонадцять разів*); в) надзвичайно велика неозначена кількість (*тьма народу, сила людей, безліч квітів, океан вражень*); г) інші значення (*кільканадцять літ, кількадесят лекцій*). Така градація недиференційованої кількості узагальнено відбиває висхідний числовий ряд, який утворюють означено-кількісні числівники [69, с. 18]. На наш погляд, семантичні, граматичні, валентні особливості предикатів неозначеної кількості дають усі підстави диференціювати їх на три групи: а) предикати власне-неозначеної кількості; б) предикати неозначено-оцінної кількості; в) предикати неозначено-регламентаційної кількості. Специфіка **предикатів власне-неозначеної кількості** в тому, що вони здійснюють

квантитативно-оцінну номінацію безвідносно до градаційної шкали “мала кількість / велика кількість” чи “недостатня кількість / достатня кількість / надмірна кількість”, напр.: ...їх [ресторанчиків швидкої кухні] *тут було кілька...* (Г. Вдовиченко); *Дворищ цих було кількадесят* (А. Дімаров). Градування кількісної ознаки, яку вони експлікують, ситуативно чи контекстуально зумовлене, пор.: *Дворищ було всього кількадесят* і *Дворищ було не три й не чотири – кількадесят*.

Функцію предикатів неозначено-оцінної кількості, які виражають квантитативну ознаку в межах параметральної опозиції “мала кількість / велика кількість”, виконують одиниці різних лексико-граматичних класів. Цей різновид основних носіїв валентності має обмежену числівникову реалізацію (*кілька, декілька* у значенні *мало, кількадесят, кількасот, кільканадцять* у ситуативно зумовленому значенні *мало* чи *багато*), напр.: *Вакансій лишилося декілька*. Активніше експлікують цю семантику відприслівникові неозначено-кількісні числівники, іменники, прислівники, прикметники, дієслова, одиниці нечастиномовного характеру (фразеологізми, порівняльні звороти) тощо. Предикати неозначено-оцінної кількості передають конкретніші значення: а) малої неозначеної кількості, напр.: *Нібито у вас своїх турбот мало* (Леонід Бразов); *Всім було відомо, що його улюбленою зброєю був меч і що мало було сміливців, котрі б так уміло володіли ним, як він* (В. Малик); *Клієнт виклав нам лише ті факти, які в нього були, а було їх небагато...* (Л. Кононович); *В магазинах, що позирали на покупців порожніми полицями, людей було обмаль...* (Леонід Бразов); *Господарки було не стільки, що дуже, але вже трохи було: корова, свиня, кури, троє товару дробу* (М. Матіос); б) дуже

малої неозначеної кількості з відтінком експресивності, напр.: *Колись, мабуть, і справді хат була жменька*, звідси й назва (Леонід Бразов); *До того ж згадала ця братія про колись уже виконані тут роботи (хоч і було їх на копійку)...* (О. Гончар); *Пального там кіт наплакав...* (Ю. Збанацький); в) великої неозначеної кількості, напр.: *Склавши крильця, вони [метелики] сідають рядочками й купками, багато* їх (Іван Багряний); *Поранених багато* (О. Гончар); *Не запідозрюючи лихого, зайнявся своїми справами – їх немало* у чергового по класу (Ю. Збанацький); *Вас там сотні* в кожній камері, і часом двері не закриваються... (Іван Багряний); *Тепер же і на вокзалі, і в поїзді бандюг повно* (Леонід Бразов); *Хоч і клопотів невпрогорт*, але на рідну *Веселу* загляну! (О. Гончар); *Поїзд зупинявся на кожній станції й полустанкові – а їх було густо...* (Іван Багряний); *Часу вільного було в нього з лишком* (Ю. Збанацький); г) дуже великої неозначеної кількості з відтінком експресивності, напр.: *А коней – тьма-тьмуца!* (В. Малик); *Ідей хмари!* (О. Гончар); *Отже, перевдягнись, не видамо, нас [в'язнів] тисячі, – між нами не знайдуть!* (О. Гончар); *Так, нас мільйони. Мільйони, ім'я яким “народ”!...* (Іван Багряний); *Порозлітались хлопці, дівчатами по селах хоч греблю гати...* (О. Гончар); *...вивергає ... смердючу кашу всіх недоперетравлених житейських брудів, яких – через верх, де воно в нас все поміщається* (О. Забужко); *Не висилає, хоча їх [грошей] у нього кури не клюють* (Леонід Бразов); *Але островів, певно, є ще до біса* (Ю. Збанацький); *Полону – не злічити!* (В. Малик).

Предикати неозначено-регламентаційної кількості репрезентують квантифікацію, здійснювану в межах градаційної шкали “недостатня кількість / достатня кількість / надмірна кількість”. Засобами їхнього

вираження є головно прислівники *(не) достатньо, доволі, (не) досить, удосталь* і т.ін. та дієслова на взірець *(не) вистачати, (не) бракувати*, напр.: *Для того, щоб відвалити тобі років десять, їх [фактів] **достатньо*** (Леонід Бразов); *Але їх [слідів війни] і в степу **доволі** – траншеї, окопи, вирви, а скільки ще в землі мін та снарядів?* (Леонід Бразов); *Навіть дивно, що зустрічалася зі мною, хоча залицяльників у неї **вистачало*** (Леонід Бразов); *У нас **не вистачає** боєприпасів, багато вбитих і поранених* (Є. Придан); *Ніколи до того не був естетом, і рішучості **не бракувало** теж* (О. Гончар); *Дихав на повні груди, але повітря **бракувало*** (В. Шевчук); *...спасибі за ласку, в мене й своїх грошей **стане...*** (О. Забужко).

Окремий тип предикатів статичної кількості становлять такі, у яких на основну семантику означеної, приблизної чи неозначеної кількості нашаровується відтінок дистрибутивності. **Предикати розподільної кількості** визначають однаковий, рівний розподіл чого-небудь між кимось, чимось і морфологічно експліковані поєднанням прийменника *по* з кількісно-іменною структурою, числівником чи іменником квантитативної семантики, напр.: *Землі в селян було **по 80 соток**; ...всякої тварі **по парі*** (Л. Кононович); *Через ті “приколки” пайки виглядали досить химерно – були обтикані паличками, яких – паличок – іноді було **по три й по чотири*** (Іван Багряний). Нерідко в таких реченнях прийменник має імпліцитне вираження, напр.: *Потім Андрій помітив, що тих наглядачів у кожному коридорі **два** – один в однім кінці, другий в другім* (Іван Багряний).

Динамічно-квантитативні предикати традиційно вважають найпериферійнішим різновидом предикатів кількості, оскільки вони вказують лише на зміну

(збільшення чи зменшення) кількісної ознаки й вербалізуються не числівниками, а дієсловами [193, с. 8–9; 158, с. 105]. Аналізовані предикати передають значення кількісного наростання й кількісного спадання, пор.: *На старих дорогах і нових шляхах **побільшало** птаства* (М. Стельмах) і *...все **меншає** в ньому [мішку] зерна...* (О. Гончар).

Предикати квантитативно-співвідносної ознаки визначають кількість істот або предметів через порівняння її з кількістю інших істот чи предметів. Своїм значенням вони відкривають дві облігаторні валентні позиції – лівобічну суб'єктну і правобічну об'єктну в різних її конкретизованих виявах (об'єкт порівняння, об'єкт виокремлення). Об'єктна синтаксема нерідко має імпліцитну маніфестацію, тоді як суб'єкт кількості-відношення в родовому відмінку функціює на засадах обов'язкового компонента речення. З-поміж розглянутих предикатів вирізняємо а) квантитативно-компаративні предикати, б) квантитативно-ототожнювальні предикати, в) квантитативно-партитивні предикати, г) квантитативно-суперлативні предикати.

Квантитативно-компаративні предикати зберігають значення кількості, набувають семантики зіставлення, порівняння і мають спеціалізовану форму вираження – компаративні форми *більше, менше*, напр.: *І таки його було **більше**, бо в шкоринці **менше** вологи, а, значить, на вагу там **більше** хліба* (Іван Багряний); *Рюрикової раті тут **більше**, ніж Святославової!* (В. Малик); *На світі **більш** смутку, ніж радості!* (Марко Вовчок); *Їх [вовків] тут, у всякому випадку, **більше**, ніж ягнят* (Леонід Бразов); *Їх [старих і малих] було **втрое-вчетверо більше**, ніж невільників* (Є. Придан); *У них бур'янів **менше*** (Остап

Вишня); ...з переливами озивалися клаксони імпортованих авто, котрих у цій частині міста було **більше**, ніж деінде (Л. Кононович); *Корів більше, ніж до війни...* (Остап Вишня); *В неділю звичайно більше народу і п'ють горілку...* (М. Коцюбинський); *Краси більше, ніж погані* (В. Шевчук); *Добро і зло, сила і квалітет – одного більше, іншого менше, – все це поєднується в людині* (В. Шевчук).

Предикатне квантитативно-ототожнювальне значення регулярно репрезентують займенник *стільки* і прислівник *порівну*, напр.: *Уже й листу на ній стільки, скільки на лисій Пітриковій голові волосся* (М. Матіос); *Тарілок рівно стільки, скільки арештантів...* (Іван Багряний); *Він добре пам'ятає, що в кожному половецькому роді полонеників було стільки ж, скільки і самих половців, а після розбійницьких нападів на Русь – і більше* (В. Малик); *...чоловіків і жінок було порівну...* (В. Нагайчук). Подібно до квантитативно-компаративних предикатів, квантитативно-ототожнювальні предикати програмують облігаторну правобічну позицію об'єкта порівняння. Специфіка ж останніх полягає в тому, що вони маніфестують неозначену кількість, яку гіпотетично можна встановити за умови точної визначеності об'єкта порівняння, напр.: *Тарілок рівно стільки, скільки арештантів...* (Іван Багряний) → якщо *арештантів*, наприклад, *двадцять*, то стає відомою й точна кількість *тарілок*.

Осібний різновид предикатів кількості-відношення становлять **квантитативно-партитивні предикати**, які вказують на точну або неточну кількість частин, виділених у складі цілого, напр.: *...негативних відповідей було 2/3 від їх загального числа* (А. Колодій); *...яких [чиновників] виявилось більшість серед учасників конференції* (ІР, 207).

Предикатну функцію виконують здебільшого дробові числівники, їхні іменникові еквіваленти й іменники зі значенням частинної кількості, а роль правобічного поширювача – об'єкта виокремлення – прийменникові (рідше – безприйменникові) форми субстантивів.

Квантитативно-суперлативні предикати репрезентують абсолютний вияв кількісної ознаки. Їхніми спеціалізованими реалізаторами є суперлативи *найбільше / найменше* та прикметниково-іменникові сполуки *найбільша кількість, найменша кількість* і т. ін., напр.: *Ті відомості, які вдалося здобути, були дуже скупі – лише те, що жінок сиділо **дуже багато** та що **найбільше** серед них таких, які сидять “по делу мужа”* (Іван Багряний); *...**найбільша кількість** ... українців* (Іван Багряний).

В елементарних простих реченнях предикатам кількості відведено найпериферійніше місце порівняно з іншими семантичними різновидами предикатів, що, однак, не применшує їхньої семантико-функційної ролі в граматичній системі української мови.

1.4. Семантична інтерпретація і граматична кваліфікація речень із предикатами кількості

Проблема граматичної кваліфікації речень, у складі яких функціують предикати кількості, є дискусійною в сучасному мовознавстві. Вона знаходить висвітлення в дослідженнях О. О. Шахматова [259], О. М. Пешковського [185], І. П. Распопова [200], О. О. Каминіної [108], В. В. Хіміка [248; 249], Л. Д. Чеснокової [254; 255], Г. О. Золотової [95], І. Р. Вихованця [56], Н. М. Попович [193], В. О. Горпинича [75], О. Ю. Семененко [209], К. О. Косенко [125] й ін.

Синтаксичні конструкції із предикатами кількості нерідко визначають як квантитативні – односкладні або

двоскладні. Особливий інтерес у дослідників викликають структури з інверсійним кількісним компонентом. На них уперше звернув увагу О. О. Шахматов. Речення на віршець *Народу тьма; Горя мало; Товаришів багато* він зарахував до односкладних у формально-граматичному плані моделей підметового типу, що вербально не виражають тих двох членів, на які розпадається кожна психологічна комунікація (мовиться про психологічний суб'єкт і психологічний предикат) [259, с. 43]. Кількісно-іменні конструкції, які “розбиває” безособове дієслово (*Скарбів було море; Винних знайшлося четверо*), варто відносити до розряду двоскладних речень, а кількісно-іменні конструкції, у яких пропущена дієслівна зв'язка *є* (3 ос. одн.) (*Риби сила-силенна*), – до розряду двоскладних неповних [259, с. 130–131]. Як бачимо, учений не досить чітко розмежовує односкладні і двоскладні квантитативні речення. Не семантичні чи граматичні критерії, а саме наявність граматичної зв'язки *бути* у формі минулого часу дала йому право розглядати квантитативно-іменні сполуки з-поміж двоскладних речень (*Скарбів було море*), а її нормативна відсутність у теперішньому часі послужила підставою кваліфікувати такі конструкції то як двоскладні неповні речення (*Риби сила-силенна*), то як односкладні (*Народу тьма*). Диференціальним засобом у такому разі може виступати позиція слова з квантитативним значенням стосовно іменника в Р. в.: препозиція характерна для синтаксично неподільних односкладних структур (*Багато квітів*), постпозиція – для двоскладних речень (*Квітів багато*). О. О. Шахматов не зважає на цей критерій і моделі обох типів тлумачить як односкладні, напр.: *Сімнадцять чоловік; Сто рублів – Товарів багато; Народу сила*. Він лише побіжно зауважує, що числівники в позиції після іменників

(займенників) або виражають приблизну кількість (*чоловік десять*), або субстантивуються (*яблук десять*, тобто десять штук) [259, с. 131].

На думку О. М. Пешковського, речення з кількісними словами слід кваліфікувати як безособові за будь-якого порядку слів [185, с. 367–369]. Синтаксичні конструкції з інверсійним кількісним компонентом до безособових зараховує І. П. Распопов [200]. О. О. Камініна називає речення з “розірваними” кількісно-іменними сполуками (*Корів було дві*) генітивно-кількісними і вважає їх окремим різновидом односкладних безсуб’єктних структур із присудком (*було*), додатком, вираженим іменником у формі родового відмінка (*корів*) та обставиною міри (*дві*) [108, с. 25].

Ю. М. Костинський зауважує, що родовий відмінок у кількісних конструкціях на взірець *Доказів предосить; Снігу – гори; Стартів – не злічити* є носієм суб’єктного значення і близький за своєю граматичною роллю до підмета, вираженого номінативом [126, с. 56]. Він зараховує речення цього типу до двоскладних структур. З цим ученим солідаризується й В. В. Хімік [249, с. 118–122].

Г. О. Золотова зробила успішну класифікацію речень не за формально-граматичним, а за семантичним принципом. Вона розглядає квантитативні речення (*Нас багато; Квітів маса; Птахів видимо-невидимо* і т. ін.) серед конструкцій із загальною семантикою “наявність предмета” [95, с. 136–137] й доходить до висновку, що конструкції на зразок *Багато квітів* і *Нас троє; Справ багато* за своєю природою різні: якщо *Багато квітів* – кількісно-іменна сполука, то *Нас троє; Справ багато* – не словосполучення з інверсійним порядком слів, а моделі речень із типовим значенням кількісної характеристики

предмета, номінованого формою родового відмінка. На думку Г. О. Золотової, такі структури є семантично двокомпонентними, оскільки їх конституують суб'єкт і числівниковий або прислівниковий предикат [95, с. 134]. В окремий тип об'єднано генітивні кількісні речення, як-от *Народу! Ну і книг*. За ними закріплено статус експресивних модифікацій двоскладних моделей (пор.: *Народу – тьма; Книг – тисячі*), у яких кількісну семантику виражає оклична інтонація. На формально-граматичному рівні значення великої кількості можуть інтенсифікувати частки [95, с. 223].

Ідею семантичної класифікації речень логічно продовжено в працях Н. М. Арват [11; 12; 13]. Як уже було відзначено, центральним компонентом семантичної структури названо предикати й диференційовано їх на дванадцять груп без вияскравлення з-поміж них предикатів кількості. Здійснивши глибокий аналіз синтаксичних конструкцій та залучивши до опису як семантичні, так і формально-граматичні критерії, дослідниця внесла корективи у свою концепцію: речення на зразок *Грошей обмаль; Добровольців вистачить* потрактовано як буттеві з кількісним предикатом. Вони побудовані за моделлю “суб'єкт кількісний – предикат кількісної ознаки” і співвідносні на формально-граматичному рівні зі структурою “генітив – безособово-предикатне слово” [13, с. 114].

Інтерес до значеннєвої сторони речення знайшов своє відображення і в концепції Ю. С. Степанова, який не тільки запропонував класифікацію предикатів, а й схарактеризував їхній валентний потенціал, граматичні засоби реалізації (предикатори), системні зв'язки між різними типами предикатів. Предикати кількості

представлено окремим класом у системі предикатів, оскільки вони репрезентують специфічне значення: дають квантитативну характеристику предметам. Основними предикаторами є кількісні числівники та прислівники [225, с. 151–152]. За особливостями валентного потенціалу предикати кількості віднесено до одномісних (разом із предикатами якості, положення і володіння) [225, с. 162]. Ю. С. Степанов указав також на первинність речень із предикатами кількості стосовно кількісно-іменних сполук, оскільки такі словосполучення, як *три книги, сто років*, виступають номіналізацією речень *Книг – три; Років – сто* [225, с. 190].

В українському мовознавстві предикати кількості різноаспектно дослідив І. Р. Вихованець, який, зокрема, зазначив, що вони вживаються для кількісної характеристики предметів і можуть функціювати у двох різних формально-синтаксичних позиціях: 1) як елемент ускладненого підмета в семантично неелементарному простому реченні і 2) як присудок у семантично елементарному двокомпонентному простому реченні, пор.: *Два хлопці сміялися – Товаришів було два*. Іменниковий підмет у синтаксичних конструкціях, структурованих квантитативними предикатами, виражений нетиповою для цієї позиції формою родового відмінка. Важливо наголосити, що реченням другого типу властивий низький ступінь продуктивності. Частіше функціують вторинні за походженням синтаксичні структури зі складеним підметом [55, с.111] (див. також: [225]). З'ясовано також валентний ресурс предикатів кількості і схарактеризовано їх як типові одномісні предикати, що вимагають заміщення відкритої позиції суб'єкта [55, с.110–111].

Услід за І. Р. Вихованцем Н. М. Попович кваліфікує речення, у складі яких числівник виступає в постпозиції до іменника у формі генітива, як двоскладні повні, напр.: *Дітей – четверо; Столів буде десять; Знайомих – декілька осіб; Цукру виявилось 3,5 тонни; Снігу лишилося небагато; Бензину було п'ятнадцять-сімнадцять літрів; Рису зосталося кілограмів триста; Черевиків – пар із десять.* Конструкції, предикативне ядро яких формують неінверсійні числівниково-іменникові сполучення, є односкладними номінативними, напр.: *Багато автомобілів; Кільканадцять сіл.* “Вони відрізняються від тих речень, у яких родовий відмінок іменника передує числівникові, тобто від тих, які є синтаксично членованими, граматично двокомпонентними, де в позиції присудка актуалізовано кількісну ознаку, а в позиції підмета окреслено носія цієї кількісної ознаки, пор.: *Багато людей і Людей – багато*” [193, с. 11–12]. Такого погляду тримаються й інші граматисти: І. П. Ющук [279, с. 487], В. О. Горпинич [75], О. Ю. Семененко [209], К. О. Косенко [125, с. 65] й ін.

Отже, проблема структурно-семантичної кваліфікації речень, у яких числівник займає постпозицію стосовно іменника, експлікованого формою родового відмінка, не знайшла однозначного розв'язання. Їх розглядають то як односкладні безособові речення, то як генітивні – різновид іменних односкладних речень, то як квантитативні, семантично двокомпонентні. Визнання предикативної функції числівників дало підстави трактувати ці синтаксичні конструкції як двоскладні з родовим відмінком у позиції підмета. Присудковий числівник (іменник кількісної семантики, прислівник, фразеологізм тощо) поєднаний із підметом за допомогою зв'язкового

компонента, роль якого закріплена за дієсловом-зв'язкою *бути*, або напівзв'язками *лишитися*, *залишитися*, *зостатися*, *виявитися* й ін. Такий погляд, на нашу думку, є найпереконливішим і найаргументованішим.

Висновки до першого розділу

У складі елементарних простих речень предикати кількості посідають найпериферійніше місце порівняно з іншими семантичними різновидами предикатів, однак це не применшує їхньої ролі у граматичній системі сучасної української мови, що зумовлено значеннєвою специфікою й досить продуктивним функціюванням у приіменниковій субпозиції неелементарних речень.

Обґрунтована в монографії семантична типологія предикатів кількості, в основу якої покладені різні критерії, передбачає виокремлення двох основних груп: а) предикати квантитативно-безвідносної ознаки та б) предикати квантитативно-співвідносної ознаки (предикати кількості-відношення). Їм притаманний широкий спектр значеннєвих відтінків і поліфункційність стосовно мовних засобів репрезентації. Предикати обох груп зазнають внутрішнього поділу: предикати безвідносної кількісної ознаки почленовано на предикати означеної, приблизної, неозначеної, розподільної й динамічної кількості, предикати кількості-відношення – на квантитативно-компаративні, квантитативно-ототожнювальні, квантитативно-партитивні і квантитативно-суперлативні. Предикати кількості передають градацію квантитативної ознаки: “точно встановлена диференційована кількість” – “максимально наближена до об’єктивних даних, але не точна диференційована

кількість” – “точно не встановлена недиференційована кількість”.

Класифікація квантитативних предикатів сучасної української мови може ґрунтуватися на різних значенневих протиставленнях: динамічність / статичність, означеність / неозначеність, велика / мала кількість тощо. Основним чинником слід уважати власне семантичний (точність / неточність квантитативної характеристики), позаяк він пронизує всю систему предикатів кількості, незалежно від їхнього лексичного наповнення, тоді як інші чинники є додатковими і в більшості предикатів кількості виявляються опосередковано. Отже, гетерогенна типологія предикатів кількості як найперспективніша щодо охоплення об’єктивних мовних показників повинна враховувати ієрархію критеріїв.

Спеціалізованим засобом вираження предикатів кількості є числівники, які за семантичними, морфологічними й синтаксичними ознаками не входять у систему частин мови як окремий її клас. Однак значеннева розмаїтість предикатів кількості зумовила розширення потенціалу граматичних засобів їхньої реалізації. Крім означено- й неозначено-кількісних числівників і сполук, що передають приблизну кількість, до них віднесено іменники, прикметники, прислівники, дієслова, займенники, а також одиниці, що виходять за частиномовні межі, – фразеологізми, порівняльні звороти, кількісно-іменні сполуки тощо.

Валентну семантико-синтаксичну парадигму предикатів кількості диференційовано на два типи: а) одновалентні предикати кількості і б) двовалентні предикати кількості. Перший тип представляють предикати, які відкривають семантико-синтаксичну

позицію суб'єкта кількісної ознаки й утворюють двочленну структуру простого семантично елементарного речення. Це найпоширеніший у граматичному ладі української мови різновид семантично елементарних речень із предикатами кількості. Що ж до другого типу, то його формують предикати, які в елементарному простому реченні прогнозують наявність двох залежних компонентів – суб'єкта та об'єкта – і структурують тричленні семантично елементарні речення.

У сучасному мовознавстві досить суперечливо витлумачують природу синтаксичних конструкцій, конституйованих за участю квантитативних предикатів. Найпереконливішою видається концепція, згідно з якою визнання предикативної функції числівника дає підстави надати таким реченням статусу двоскладних із родовим відмінком у позиції підмета.

РОЗДІЛ 2

СЕМАНТИЧНА ТА МОРФОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПРЕДИКАТІВ КІЛЬКОСТІ У ДВОКОМПОНЕНТНОМУ ПРОСТОМУ ЕЛЕМЕНТАРНОМУ РЕЧЕННІ СТРУКТУРНОЇ СХЕМИ Sub + Praed_{quant}

2.1. Предикати означеної кількості

Предикати означеної кількості, як уже було зазначено, указують на точну кількість істот чи конкретних предметів у цілих одиницях. Домінантою в арсеналі мовних засобів їхньої реалізації є кількісні числівники, що зумовлено дистинктивними ознаками останніх – регулярною співвіднесеністю з натуральним рядом чисел, змогою позначати будь-які множини, уживанням у прямій (*двоє яблук*) і непрякій (*два кілограми яблук*) лічбі, а також здатністю замінювати інші позначення чисел (*пара, дюжина*) [115, с. 47].

Залежно від семантичної специфіки й морфологічної репрезентації предикати означеної кількості можна поділити на дві групи: 1) предикати дискретної кількості, які експлікують точну квантитативну ознаку рахованих предметів. Онтологічна опозиція “множинна кількість / одинична кількість” дає підстави диференціювати розглядааний різновид предикатів на предикати множинної означеної кількості та предикати одиничної означеної кількості; 2) предикати недискретної кількості, що актуалізують точну кількісну ознаку як рахованих понять, так і тих, яким не притаманна природна сегментація, в

одиницях виміру, а не рахунку. Протиставлення плюральності й сингулярності не є релевантним для цих предикатів, пор.: речення *Яблуку (цукру) – один кілограм* і *Яблук (цукру) – три кілограми* об'єднані семантикою “НКО + КО: недискретна означена кількість”, тоді як речення *Яблуку одне* і *Яблук троє* репрезентують різні значеннєві відтінки – “НКО + КО: одинична означена кількість” та “НКО + КО: множинна означена кількість”.

Конструкції із предикатами означеної кількості посідають центральне місце в системі речень ССР Sub + Praed_{quant}. Предикати множинної означеної кількості конституюють речення п'яти СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}; 2) Sub + Praed (Cop + N)_{quant}; 3) Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant}; 4) Sub + Praed (Cop + Phras)_{quant}; 5) Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant}, кожна з яких представлена однією СсМ – Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adv)_{quant} відповідно. Предикати одиничної означеної кількості утворюють синтаксичні конструкції за зразком чотирьох СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}; 2) Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant}; 3) Sub + Praed (Cop + Pron)_{quant}; 4) Sub + Praed (Cop + Phras)_{quant}. Їхніми конкретними реалізаторами є такі СсМ: Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}. Семантику недискретної означеної кількості виражають речення СМ Sub + Praed (Cop + N)_{quant} (СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}) і Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant} (СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}). Конструкціям, утвореним на базі

предикатів означеної множинної кількості, характерний ширший репертуар заповнювачів ядерної позиції й вища функційна активність порівняно з реченнями – експлікаторами планів змісту “НКО + КО: одинична означена кількість” і “НКО + КО: недискретна означена кількість”.

2.1.1. Предикати дискретної (множинної / одиничної) означеної кількості

Найбільшу частину загального фонду предикатів дискретної означеної кількості становить група предикатів множинної кількості, основними реалізаторами яких є власне-кількісні числівники – потенційно безмежна сукупність назв, виражена за допомогою досить незначного набору вузлових одиниць (чисел першого десятка, а також лексем *сорок, сто, тисяча, мільйон, мільярд, трильйон, квадрильйон* тощо) та утворених від них похідних нумеративів. Їм притаманна чітка й послідовна значеннева організація: кожний наступний числівник позначає число, більше за попереднє на одиницю. В умовах парадигматики числівники як однозначні, десинонімічні й деемоціональні одиниці наближаються до абсолютних термінів, виражаючи тільки точний числовий зміст. У тому або тому синтагматичному оточенні вони модифікуються й номінують як точні, так і приблизні квантитативні ознаки, пор.: *Кілокалорій **одна тисяча** – Мітингувальників **близько тисячі*** (точна кількість – приблизна кількість). Передумовами для семантизації точної кількості на синтагматичній осі є прямий порядок компонентів, відсутність слів-нейтралізаторів точного квантитативного значення, співвіднесеність означуваних компонентів із реальними об’єктами та явищами [115, с. 52–53].

Числівникові предикати, що формують валентне ядро конструкцій із кількісно-точною семантикою, по-перше, мають найвищий ступінь об'єктивізму, по-друге, позбавлені емоційно-оцінного забарвлення, по-третє, репрезентують первинну квантитативну актуалізацію, по-четверте, корелюють із конкретним числом, яке можна передати за допомогою цифрових символів. Речення, конституювані на їхній основі, є конкретними реалізаторами $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}$. Їм притаманна стилістична нейтральність і висока функційна активність.

Фактично будь-який власне-кількісний числівник, крім лексем *один, одна, одно, одне, одні*, здатен формувати предикатну позицію в реченнях розгляданого структурно-семантичного типу, напр.: *Ведмедів було два* (Остап Вишня); *Нас, невісток, було сім, а дочок було вісім, то й зятів вісім...* (Іван Багрянний); *...їх [хмарок] було дві* (М. Вінграновський); *...їх [крил] було чотири* (І. Роздобудько); *А качок було дев'ять!* (М. Вінграновський); *Порогів самих дев'ять...* (П. Загребельний); *...воїнів було десять...* (В. Чемерис); *Їх [церков] одинадцять* (Іван Багрянний); *Квитків має бути дванадцять* (І. Роздобудько); *Їх [дитбудинківців] двадцять три* (Григор Тютюнник); *...наукових праць сто тридцять дві* (Ю. Покальчук); *...їх [рук] було не дві, а двісті* (І. Жиленко). Експлікована власне-кількісними числівниками квантитативна ознака може бути передана за допомогою цифри, напр.: *...їх [груп продовженого дня] було 94* (ІР, 249); *...їх [учасників торгів] 242* ("Експрес"); *...їх [держслужбовців] було 183 тисячі 224...* ("Експрес"). Такий спосіб вираження предиката екстрапольований на тексти наукового, офіційно-ділового й публіцистичного стилів. На

рівні художнього стилю цифрове об'єктивування квантитативної ознаки не є типовим, напр.: *...спортивних колективів буде не 1.300, а 2.300!* (Остап Вишня). Окремо слід назвати числівникові номінації великих чисел – *тисяча, мільйон, мільярд, більйон, трильйон, квадрильйон, квінтильйон, секстильйон, септильйон, октильйон, нонильйон, децильйон, гугол* (десять у сотому степені), які варто відрізнити від омонімічних їм іменників. Останні мають специфічні значеннєві й функційні характеристики: вони не пов'язані з репрезентацією точних квантитативних ознак і вживаються тільки в експресивному розмовному та художньому мовленні для передачі надзвичайно великої кількісної величини [57, с. 170], пор.: *...усього населення в Польщі було тоді лише дванадцять мільйонів...* (П. Мірчук); *У всьому світі їх [міжнародних непатентованих найменувань] вісім тисяч* (А. Долгошева) – речення із власне-кількісними числівниками; *Людей мільярди, і мільярди слів, а ти їх маєш вимовити вперше* (Л. Костенко); *...їх [уламків] мільйон* (В. Тимченко); *Їх – тисячі, а нас – мільйони* (Ю. Смолич); *...тих, хто не прийде, багато – мільярди, секстильйони...* (М. Олефіренко) – речення з кількісними іменниками. Предикатну позицію в реченнях, побудованих за $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}$, разом із числівником можуть обіймати частково десемантизовані субстантиви на зразок *особа, чоловік, душа, голова, штука, одиниця*, напр.: *...таких [молодих сиріт, які мають власну домівку] сорок осіб* (“Експрес”); *Було нас двісті сорок чоловік* (Є. Придан); *Нас було десять душ: батько, мати й вісім душ дітей – три хлопці і п'ять дівчат* (В. Сосюра); *...великої рогатої худоби – 40 голів...* (ІР, 151); *...цих лілій було сім штук...*

(А. Сухецька); *...Дід Мороз один, сніжинок тридцять одиниць* (ІР, 84).

Сполучуваність власне-кількісних числівників – експлікаторів предикатної синтаксеми зі значенням множинної кількості й іменників, які репрезентують суб'єкт квантифікації, жорстко лімітована. У зв'язку з цим роль лівобічного поширювача в синтаксичних конструкціях із семантикою множинної означеної кількості виконують субстантиви на позначення дискретних понять, яким притаманна природна сегментація, – номінації істот, предметів, подій, явищ, часових проміжків, просторових об'єктів тощо.

Досить продуктивними морфологічними реалізаторами предикатів, про які йдеться, є збірні числівники. Вони утворюють своєрідні паралелі до власне-кількісних числівників у межах від двох до двадцяти, а також числівника тридцять. Щоправда, унаслідок поєднань збірних числівників із власне-кількісними категорія числівникової збірності поширюється й на більші виміри, напр.: *...ми ще самі, двоє нас* (М. Коцюбинський); *Дозорців було троє...* (В. Чемерис); *То було усе нас тройко...* (Марко Вовчок); *...дівчат було четверо* (М. Вінграновський); *...нас четверо* (І. Роздобудько); *Пастухів було п'ятеро...* (Ю. Мушкетик); *Їх п'ятеро і нас п'ятеро...* (В. Малик); *...їх було в камері двадцять четверо* (Іван Багряний). Специфіка квантитативних предикатів, експлікованих збірними числівниками, полягає у функційно-стильовій маркованості й вибірковій сполучуваності на рівні суб'єктної синтаксеми. Вони не притаманні науковому й офіційно-діловому стилям сучасної української літературної мови, однак широко вживані в розмовному мовленні й у мові фольклору та художньої літератури.

Лексико-семантичний репертуар заповнювачів лівобічної позиції, прогнозованої розгляданими предикатами, формують іменники групи *pluralia tantum* (*ножиці, ворота, сани*), а також ті, що виступають у формі середнього роду, у яких при відмінюванні з'являється суфікс *-ат-* (орфографічно *-ат-* і *-ят-*) (*курча, лоша, ягня, чиря*), ті, які мають різні основи в однині і множині (*дівчина, селянин, людина*), номінують парні поняття (*черевик, чобіт, око*), позначають істоти чоловічого роду (*чоловік, пасажир, кінь*), напр.: *...саней було двоє* (П. Чайка); *Їх [чирят] дванадцятаро* (Остап Вишня); *...їх [дерев] тільки двоє* (Іван Багряний); *Яблук трійко* (А. Малишко); *Їх [людей] було десятаро* (Л. Кононович); *Черевиків четверо*; *...їх [солдатів] четверо* (Григір Тютюнник); *...Буртіусів двоє...* (Я. Стельмах); *...їх [пасажирів] у салоні було троє* (ІР, 19). До функційно інертних реалізаторів суб'єктної позиції слід віднести іменники жіночого роду, напр.: *Їх [постатей] ...було п'ятаро* (Л. Кононович); *...до кабінету входять пані вчительки. Їх двоє* (І. Роздобудько); *Їх [жінок] було восьмеро* (М. Вінграновський). Щоправда, дедалі відчутніше заявляє про себе тенденція до розширення сфери вживання збірних числівників, а формально збірні числівники активніше перебирають на себе функцію експлікування власне-кількості [57, с. 160–161].

Жорстко лімітовано роль предикатів множинної кількості виконують дробові числівники, які, сполучаючись зі словами квантитативної семантики (*десяток, сотня, тисяча, мільйон* тощо), виступають еквівалентами власне-кількісних числівників, напр.: *Законопроектів було півтора десятка*; *...їх [хлопців] було півтори сотні...* ("Україна молода"); *...їх [наметів] було півтори тисячі...* (ІР, 253); *...їх [людей працездатного віку] було 1,4*

мільйона... (“Хрещатик”). Пор.: *Законопроектів було 15; Хлопців було сто п'ятдесят; Наметів було 1500; Людей працездатного віку – один мільйон чотиреста тисяч.* У реченнях розгляданого типу функцію предиката самостійно виконує лише один дробовий числівник – *півтора*, який номінує точну кількість, що дорівнює 150 одиницям, напр.: *Гусей було півтора*; *Сторінок – півтора*; *...самих панят тих було півтора*; *товаришів було півтора*.

До продуктивних морфологічних варіантів предикатів множинної кількості належать квантитативні іменники, які ще називають числовими іменниками [111, с. 212], лічильними словами [115, с. 20], нумералізованими іменниками [111, с. 212]), функційно наближеними до кількісних числівників, як-от: *пара, трійка* (розм.), *десяток, десятка* (розм.), *дюжина, сотня, півдесятка, півсотні, півста* (розм.), *півтисячі, півмільйона*. Вони служать будівельним матеріалом для речень $СсМ\ Sub\ (N_{gen}) + Praed\ (Сор + N_{nom})_{quant}$, напр.: *...волів пара, телят 2, овець 8, молотарка кінна 1...* (Л. Ісаїв); *...багатих було всього десяток...* (ІР, 11); *...була їх [коштовностей] дюжина, щасливе число...* (Ю. Хорунжий); *...їх [розбійників] буде сотня...* (ІР, 70); *...всього їх [сімейних Роллс-Ройсів] півдесятка* (ІР, 103); *Їх [нападників] було півдюжини* (ІР, 116); *Тоді їх [ромів] було півсотні* (“Україна молода”); *Їх [флісаків] на всю Польщу лише півтисячі* (ІР, 81); *Ще не так давно їх [радіоточок] було півмільйона...* (“Волинь”). На рівні лівобічної позиції розглядані синтаксичні конструкції уподібнені до речень $СсМ\ Sub\ (N_{gen}) + Praed\ (Сор + Num_{nom})_{quant}$, валентне ядро яких формують кількісні числівники. Роль суб'єкта квантифікації в них виконують тільки іменники – назви дискретних понять:

істот, предметів, частин тіла, приміщень, транспортних засобів і т. ін. (*особа, вівця, віл, весло, лист, книжка, пиріг, око, рука, будинок, машина* тощо), пор.: *Дітей – дюжина* і *Дітей – дванадцять*; *Курчат десяток* і *Курчат десятеро*. Відмінним є лише те, що синтаксичні конструкції першої СсМ відзначені стилістичною маркованістю й нижчим ступенем продуктивності. Щоправда, деяким іменниковим предикатам множинної кількості властиве лексико-семантичне обмеження у плані поєднання з суб'єктною синтаксею. Так, слово *пара* вживають разом з іменниками, що позначають: а) двох істот, об'єднаних спільною дією, станом, почуттям (*пара фігуристів, пара молодят, пара волів, пара коней*); б) два предмети, які становлять одне ціле (*пара черевиків, пара чобіт*); в) предмети роздрібної торгівлі (*пара груш*), напр.: *Мати поклала в заробітчанську торбу ... пару головок часнику* (М. Стельмах) ← *Мати поклала в заробітчанську торбу часник + Часнику – пара головок*.

Субстантиви, спеціалізовані на вираженні семи “означена кількість”, можуть сполучатися з кількісними числівниками (*дві дюжини, три десятки, вісім сотень*) й утворювати речення СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}, напр.: *...вантажівок для перевезення речей було дві дюжини...* (ІР, 190); *Хмельницький зі своїми вірними товаришами – їх було три десятки – поїхав на Січ* (Г. Сагач); *...їхніх коней було сім сотень тридцять і шість, їхніх мулів двісті сорок і п'ять* (ІР, 60).

Важливо в цьому контексті наукового аналізу зауважити, що функційним еквівалентом числівника *тринадцять* є фразеологічна одиниця *чортова дюжина*, яка репрезентує предикатне значення множинної кількості і структурує стилістично марковані синтаксичні

конструкції CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, напр.: *...гуртів була чортова дюжина* (Т. Піц).

В українській мові семантика множинної кількості закріплена також за прислівниками *удвох, утрьох, уп'ятьох, удесятьох* і т.ін., напр.: *Бо ми були удвох – я і моя самотність* (ІР, 182); *...ми уп'ятьох...* (К. Вілсон). Вони структурують речення CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, які вступають у синонімічні відношення із синтаксичними конструкціями CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant} – основними експлікаторами значенневого опису “НКО + КО: множинна означена кількість”, виявляючи асиметрію на рівні формально-граматичного вираження суб'єктної синтаксеми й функційної активності, пор.: *Ми були втрьох – Нас було троє*. Прислівникові реалізатори предикатів множинної кількості мають обмежені сполучувальні можливості, оскільки поєднуються тільки з іменниками – назвами істот, а зрідка – персоніфікованих абстрактних понять.

Другим значенневим різновидом предикатів дискретної означеної кількості є предикати одиничної кількості з набором таких специфічних характеристик: 1) обмеженість компонентного складу морфологічних реалізаторів; 2) активне програмування суб'єктної синтаксеми, вираженої називним відмінком іменника.

Роль основних експлікаторів предикатів одиничної кількості виконують нумеративи *один, одна, одне, одно, одні*, зафіксовані в реченнях CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}. Прогнозовану ними позицію суб'єкта заповнюють субстантиви – назви конкретних рахованих предметів чи істот, ужиті у формі називного відмінка однини (чи множини для іменників *pluralia tantum*), напр.: *Коля була одна* (М. Вінграновський); *Адже він один, а їх*

багато (М. Коцюбинський); *Але найголовніша роль була одна* – Хлестаков (В. Нестайко); *Скрутно було і з іншими головними ролями. І городничий Антон Антонович Сквозник-Дмухановський був один...* І суддя Амос Федорович Ляпкін-Тяпкін – *один*. І попечитель Артемій Пилипович Земляніка – *один!* (В. Нестайко); *...вабик був один...* (Я. Стельмах); *У моїй творчій біографії було 11 театрів, а от дружина – одна* (“Експрес”); *І доріг тих багато, а Вітчизна – одна* (А. Малишко); *...дорога була одна...* (Г. Вдовиченко); *Я один, а їх аж триста!* (Леся Українка). Рідше у функції лівобічного поширювача виступають лексеми на позначення абстрактних понять, напр.: *Любов одна* (А. Рудницька); *У кожного часу свої герої, А біль і тривога – одна...* (Л. Яцура). Уживання іменників – назв недискретних речовин і матеріалів, квантифікацію яких здійснюють за допомогою мезуративів, у реченнях $CcM\ Sub\ (N_{nom}) + Praed\ (Cop + Num_{nom})_{quant}$ не можливе.

Функційним еквівалентом речень $CcM\ Sub\ (N_{nom}) + Praed\ (Cop + Num_{nom})_{quant}$ із семантичною структурою “НКО + КО: одинична означена кількість” є синтаксичні конструкції $CcM\ Sub\ (N_{gen}) + Praed\ (Cop + Num_{nom})_{quant}$, напр.: *...а було їх [романтичних пригод] ... аж одна!* (Іван Багряний); *...пригод одна і та манюня...* (В. Нестайко); *...їх [пожеж] було лише одна* (ІР, 271). Для таких речень репрезентація квантитативно-сингулярного значення атипова, оскільки семантично не вмотивованою морфологічною ознакою іменника – експлікатора суб’єктної синтаксеми є форма множини, яка дисонує з лексичним значенням предикативного числівника (*один, одна, одне, одно, одні*).

До розряду реалізаторів предикатного значення одиничної кількості належать також денумеральні якісні

прикметники *однісінький, єдиний* та *одинокий* (рідко), які разом із числівником *один* і субстантивом *одиниця* формують ядро функційно-семантичного поля сингулярності, оскільки репрезентують семантику одиничності прямим номінативним значенням. Вони утворюють речення СсМ Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant} із називним відмінком іменника в лівобічній позиції, напр.: *Стержень був один-однісінький...* (ІР, 156); *В зореокеані тих зірок, як диму. А моя в тумані лиш одна-єдина* (П. Перебийніс); *...цей ранок ... так само, як життя, єдиний* (Г. Майорова). Периферія розгляданого мікрополя представлена прикметниками, у значеннєвому обсязі яких сема “один” супроводжує основну квалітативну сему і є вторинною або навіть має фоновий характер, пор.: *одинокий, самотній* – семи “покинутість, ізольованість” та “один”; *винятковий, незамінний, неповторний, унікальний* – семи “винятковість, виділюваність” та “один”. Ад’єктиви, про які йдеться, виступають формально-граматичними експлікаторами предикатів якості й водночас актуалізують квантитативну характеристику імпліцитно, напр.: *Господар був одиноким; Це явище було унікальне в історії того часу.*

Найнижчий рівень продуктивності виявляють предикатні синтаксеми зі значенням одиничної кількості, експліковані займенником *сам* (*сама, саме*) і фразеологічною одиницею *сам-один* (*сама-одна, само-одно*), які функціують у позиції головного члена простих елементарних речень СсМ Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant} та Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, напр.: *Я був сам. Сам-один* (Г. Хоткевич); *Він лишився сам-один...* (І. Роздобудько). Названі предикати за семантичними і валентними характеристиками корелюють із предикатом *один*, пор.: *О, панно Інно, панно Інно! Я – сам. Вікно. Снігу...*

(П. Тичина) – *Немає роздоріж, дорога нам – одна ж*
(М. Рильський).

Насамкінець зазначимо, що синтаксичні конструкції, сформовані на базі числівникових предикатів одиначної кількості, стилістично поліфункційні. Сфера поширення речень із предикатами, репрезентованими прикметниками, займенниками та фразеологічними одиницями, – розмовне мовлення та художня література, а отже, вони є маркованими і виступають стильовими варіантами до речень $CM\ Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}$.

2.1.2. Предикати недискретної означеної кількості

Предикати недискретної означеної кількості актуалізують точну квантитативну ознаку, установлену не внаслідок підрахунку, а внаслідок виміру чого-небудь. Засобами їхнього вираження на формально-граматичному рівні є слова вимірної семантики – мезуративи (в іншій термінологічній інтерпретації – димензійні слова [265]), які яскраво виявляють ознаки терміна – точність, десинонімічність та деемоціональність. Димензійну лексику можна диференціювати на три групи: 1) назви одиниць виміру за міжнародною метричною системою, основний корпус яких складають одиниці виміру довжини (*метр, дециметр, сантиметр, міліметр, мікрон, декаметр, кілометр*), ваги (*кілограм, грам, дециграм, сантиграм, міліграм, декаграм, центнер, тонна*), об'єму, місткості (*кубічний метр, кубічний дециметр, кубічний сантиметр, складометр, літр, децилітр, центилітр, декалітр, гектолітр, мілілітр, барель*) та площі (*квадратний метр, квадратний кілометр, ар, гектар*). Цей розряд доповнюють лексеми на позначення узвичаєних відрізків астрономічного часу: *рік, місяць, тиждень, година, хвилина*;

2) найменування одиниць виміру, які офіційно застосовувалися у східних слов'ян до введення метричної системи мір (міри довжини (*аршин, сажень, верста, вершок, п'ядь*), одиниці виміру ваги (*фунт, пуд, лот*), одиниці виміру рідких і сипких тіл (*кварта, чвертка*), одиниці виміру земельної площі (*морг, десятина*) та деякі інші); 3) назви одиниць виміру за народною метрологією, до яких віднесено одиниці виміру довжини (*кірх (корх), лікоть, крок, гони* та ін.), об'єму, місткості та обсягу (*бутель, барило, діжа, мірка, келих, карафа, коновка, сотка, куманець, михайлик, сапет, совок, ківш, коряк, четверик, кадушка, чавун, миска, цеберка, глечик, склянка, пляшка* та ін.) тощо [26, с. 6–7], напр.: *Восени води – ложка, бруду – відро* (Нар тв.). Недискретну означену кількість активно експлікують кількісно-іменні сполуки “числівник + субстантив вимірної семантики”, напр.: *Одного золота триста п'ятдесят грамів було* (Григорій Тютюнник). У поєднанні з лексемами вимірювальної семантики кількісні числівники виконують функцію позначення непрямой лічби, оскільки називають кількість одиниць виміру, а не пов'язаних із виміром речовин й інших подібних предметів, утворюючи єдність, компоненти якої доповнюють один одного і входять до парадигми квантитативних слів мовного поля кількості.

Специфіка синтаксичних конструкцій із предикатами недискретної означеної кількості порівняно з реченнями, які репрезентують дискретну означену кількість, полягає в лексико-семантичному складі конститuentів лівобічної позиції. Її можуть заповнювати назви рахованих понять або таких, яким не притаманна природна сегментація: металів (*сталь, латунь, бронза*), рідин (*вода, молоко, вино*), тканин (*полотно, ситець, шовк*), злаків і трав (*жито, пшениця,*

звіробій, деревій), рослин (бузок, шипшина, глід), ягід (малина, агрус), матеріалів (деревина, вапно, цегла, граніт), продуктів харчування (сіль, цукор, гречка, телятина) тощо.

Отже, до основних характеристик предикатів означеної кількості належать: 1) реалізація статично-квантитативної ознаки суб'єкта, 2) семантична варіативність (предикати дискретної множинної, дискретної одиничної та недискретної означеної кількості), 3) морфологічна варіативність: спеціалізованими засобами їхнього вираження є числівники (для предикатів недискретної кількості – іменники-мезуративи), неспеціалізованими – квантитативні іменники, кількісно-іменні сполуки, прикметники, прислівники, фразеологічні одиниці із запрограмованою частиномовною належністю, 4) здатність відкривати одну облігаторну субстанційну синтаксему – суб'єкт кількісної ознаки, морфологічними варіантами якого є родовий та називний відмінки іменника.

2.2. Предикати приблизної кількості

Предикати приблизної кількості структурують об'єднані загальною семантикою “НКО + КО: приблизна кількість” двочленні прості елементарні речення трьох СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}; 2) Sub + Praed (Cop + N)_{quant}; 3) Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant}. Конкретними реалізаторами описуваних СМ є цілий спектр СсМ, багатоманіття яких зумовлене широким набором засобів вираження приблизності в українській мові.

За особливостями граматичної природи предиката, зокрема його числівникового компонента, речення СМ Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}, які мають найвищий ступінь продуктивності, об'єднано в шість груп: 1) Sub (N_{gen}) +

Praed (Cop + Approx + Num_{nom})_{quant}; 2) Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{gen})_{quant}; 3) Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{acc})_{quant}; 4) Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 nom}-Num_{2 nom})_{quant}; 5) Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 gen} + Approx + Num_{2 gen})_{quant}; 6) Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 inst}-Num_{2 inst})_{quant}. У формуванні предикатної позиції беруть участь кількісний числівник та апроксиматор [3; 153; 87] (в іншому термінологічному окресленні – специфікатор [115]). Нумератив номінує точне числове значення – точку відліку, із якою порівнюється певна кількість, і має форму називного, родового, знахідного чи орудного відмінка, що зумовлено природою апроксиматора, який констатує близькість квантитативної ознаки суб'єкта (денотата) до названої числової величини й визначає тип семантичних відношень між ними, а отже, і конкретне диференційоване значення приблизної кількості. Роль квантифікативних апроксиматорів виконують прислівники (*майже, приблизно, принаймні*), компаративні й суперлативні форми *більше, менше, найбільше, найменше, щонайбільше, щонайменше* та структуровані за їхньою участю сполучення (*не*) *більше / (не) менше ніж, (не) більше / (не) менше за, (не) більше / (не) менше як*, десемантизовані іменники (*максимум, мінімум*), прийменники (*біля, близько, від ...до, з / із / зо, за, коло, понад, щось із, щось біля*), займенники (*якийсь*), стійкі сполучення слів (*з гаком, з лишком, з хвостиком*), частки (*майже, заледве не, замалим не, ледве не, мало не, трохи не, наче, немов, немовби, неначе, ніби*), конструкції зі сполучниками (*а може, або, не то ...не то, чи, чи то ...чи то*), перерахування двох (трьох) чисел, інверсія числівника та іменника (*душ сорок, метрів три*), вставні слова, словосполучення та речення, які виражають невпевненість

(*може, здається, як на мене, якщо я не помиляюся*). Отже, своєрідність квантитативних предикатів із семантикою приблизності стосовно граматичних засобів вираження є очевидною: якщо основні репрезентанти означеної й неозначеної кількості закріплені в мовній системі у вигляді лексичних одиниць, то приблизна кількість таких не має, для її експлікації завжди використовують певне поєднання лексичних одиниць за чинними в мові моделями, схемами номінативного або комунікативного характеру.

Логічною основою приблизної номінації є прийом порівняння, на основі якого відбувається оцінка мовцем відповідності слова об'єктові дійсності. З позицій теорії номінації виокремлюють чотири типи апроксимації: кількісну (у сфері кількості), якісну (у сфері якісних ознак), процесуальну (у сфері дієслова) і субстанційну (у сфері субстанцій) [174, с. 64–65]. Квантитативна апроксимація означає квазіточність, оскільки передбачає вказівку на конкретне числове значення, але з такими “поправними коефіцієнтами”, як “верхня межа”, “нижня межа”, “коливання між двома межами”, “коливання навколо якого-небудь числа”. С. Р. Маджидов витлумачує приблизну кількість як специфічну мовну категорію, що відображає особливий спосіб осмислення кількісних відношень, при якому певну кількість усвідомлюють через її наближеність до якоїсь іншої означеної кількості, прийнятої за точку відліку [153, с. 10]. Точкою відліку, з якою порівнюється певна кількість, є близько розташоване точне число. Використання компаративного підходу уможливило вичленування таких типів відношень: число буває більшим; більшим або рівним; меншим; меншим або рівним; більшим, меншим або рівним точці відліку. Порівняння певного числа може здійснюватися і стосовно двох точок

відліку. У такому разі відношення, які між ними виникають, характеризують так: число може бути більшим за одну точку відліку, але меншим за іншу; число може бути більшим або рівним одній точці відліку, але меншим за іншу; число може бути більшим або рівним одній точці відліку і меншим або рівним другій. Крім цього, при порівнянні числа з двома точками відліку відношення між ними можуть будуватися й за логічним принципом диз'юнкції, коли передбачається вибір однієї із двох точок відліку.

На основі відношень між певною об'єктивною кількістю кого-, чого-небудь й експлікованою на формально-граматичний рівень точкою відліку дослідники виокремлюють різну кількість значень у сфері приблизності. Так, Л. Д. Чеснокова називає чотири типи таких значень: 1) указівка на початкову межу; 2) указівка на кінцеву межу; 3) указівка на кількісний проміжок і 4) указівка на серединну точку відліку [256, с.104]. Конкретизованішу диференціацію квантитативної апроксимації пропонує С. В. Адамович: I. Квантитативна апроксимація з указівкою на одну з меж кількісного інтервалу: а) модель 1.1. з указівкою на верхню межу кількісного інтервалу, точка відліку не входить до цього інтервалу; б) модель 1.2. з указівкою на нижню межу кількісного інтервалу, точка відліку не входить до цього інтервалу; в) модель 1.3. з указівкою на верхню межу кількісного інтервалу, точка відліку входить до цього інтервалу; г) модель 1.4. з указівкою на нижню межу кількісного інтервалу, точка відліку входить до цього інтервалу. II. Квантитативна апроксимація з указівкою на обидві межі кількісного інтервалу: а) модель 1.5. з указівкою на верхню й нижню межі кількісного інтервалу,

обидві точки відліку не входять до цього інтервалу; б) модель 1.6. з указівкою на верхню й нижню межі кількісного інтервалу, обидві точки відліку входять до цього інтервалу; в) модель 1.7. з указівкою на вибір однієї із двох точок відліку; г) модель 1.8. з імпліцитною вказівкою на верхню й нижню межі кількісного інтервалу, причому нижня точка відліку входить до цього інтервалу, а верхня не входить. III. Квантитативна апроксимація, що відображає коливання навколо однієї точки відліку без указівки на межі кількісного інтервалу: модель 1.9. відображає коливання навколо однієї точки відліку без указівки на межі кількісного інтервалу, точка відліку входить до цього інтервалу [3, с. 70–80]. В основу пропонованого дослідження покладено класифікацію значень приблизної кількості С. Р. Маджидова, яку суттєво уточнено із семантичного погляду: 1) “приблизна кількість, більша за точку відліку”; 2) “приблизна кількість, більша за точку відліку або рівна їй”; 3) “приблизна кількість, менша за точку відліку”; 4) “приблизна кількість, менша за точку відліку або рівна їй”; 5) “приблизна кількість, більша чи менша за точку відліку або рівна їй”; 6) “приблизна кількість, більша за одну точку відліку, але менша за іншу”; 7) “приблизна кількість, більша або рівна одній точці відліку і менша або рівна другій”; 8) “приблизна кількість, рівна одній із точок відліку” [153, с. 10–11].

Диференційоване значення “НКО + КО: приблизна кількість, більша за точку відліку” передають речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ПОНАД + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЗА + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + БІЛЬШЕ + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + БІЛЬШЕ НІЖ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + БІЛЬШЕ ЯК + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + БІЛЬШЕ ЗА +

Num acc) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + Num nom + ІЗ ХВОСТИКОМ) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + Num nom + З ЛИШКОМ) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + Num nom + ІЗ ЧИМОСЬ) quant. Важливо наголосити, що нумеративний компонент указує на нижню межу кількісного інтервалу, але не входить до цього інтервалу, напр.: *...їх [нападів] було понад тридцять...* (П. Загребельний); *...їх [дітей] було за 300...* (ІР, 80); *Таких учнів було більше десяти* (О. Романчук); *...прибиральників було більше двадцяти* (ІР, 267); *...війська ... було більше ніж сто тисяч* (М. Грушевський); *...їх [“таборів смерті”] було більш як 20* (О. Корнійчук); *...таких людей трохи більше за 200* (В. Шандра); *...аж їх [років] назбиралося п'ятсот з хвостиком* (ІР, 96); *...списків було сто з лишком...* (“День”); *Моїх грошей виходить приблизно сто з чимось...* (ІР, 213).

Речення, які репрезентують конкретну семантику “НКО + КО: приблизна кількість, менша за точку відліку”, представлені такими СсМ: Sub (N gen) + Praed (Cop + ДО + Num gen) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + МАЙЖЕ + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + ТРОХИ НЕ + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + МАЛО НЕ + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + ЗАМАЛИМ НЕ + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + ЛЕДВЕ / ЗАЛЕДВЕ НЕ + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + МЕНШЕ + Num gen) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + МЕНШЕ НІЖ + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + МЕНШЕ ЯК + Num nom) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + МЕНШЕ ЗА + Num acc) quant, Sub (N gen) + Praed (Cop + ПІД + Num acc) quant, напр.: *...їх [прообразів] було щонайменше десять* (О. Кирилюк); *...їх [запитань] було майже п'ятдесят* (ІР, 72); *...їх [палацо] трохи не двісті...* (ІР, 25); *...таких городів*

було мало не триста (І. Нечуй-Левицький); *...їх [речей] ледве не п'ять тисяч* (ІР, 139); *...блондинок було менше двадцяти* (“Україна молода”); *...яких [“Апостолів” Івана Федорова 1654 року видання] ...збереглося менше ніж шістдесят!* (Ж. Куява); *Якщо їх [підписів] буде менше як 226, пан Литвин пообіцяв оголосити про те, що більшості в Раді немає* (ІР, 285); *...їх [регіоналів] було менше за тисячу* (ІР, 193); *...людей було під тисячу...* (О. Білозерська). Нумеративний компонент предиката фіксує верхню межу кількісного інтервалу, але не входить до цього інтервалу.

За семантичною ознакою “розташування приблизної кількості стосовно точки відліку” речення, у яких повідомлено про приблизну кількість, більшу за точку відліку, та приблизну кількість, меншу за точку відліку, перебувають між собою в антонімічних відношеннях, пор.: *Олівців було більше десяти – Олівців було менше десяти; Уболівальників було за сто – Уболівальників було до ста.*

Речення семантичної структури “НКО + КО: приблизна кількість, більша за точку відліку або рівна їй” репрезентовані такими СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЩОНАЙМЕНШЕ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ПРИНАЙМНІ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + МІНІМУМ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ МЕНШЕ + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ МЕНШЕ НІЖ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ МЕНШЕ ЯК + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ МЕНШЕ ЗА + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom} + А ТО / ЧИ / АБО Й БІЛЬШЕ)_{quant}, напр.: *Таких контрактів було принаймні десять* (“Дзеркало тижня”); *...їх [жінок] було мінімум 6!* (А. Власенко); *...державних утворень з такою ж назвою було не менше семи* (В. Бебик); *Їх [поштовхів] було не менше ніж сорок* (Н. Стефанова); *Городовиків було не*

менше як двадцять (Ю. Смолич); ...а їх [пасажирів] *було не менше за п'ятдесят...* (С. Лігостаєва); А їх ["сеансів" марень] *було двадцять чи й більше!*.. (М. Дашкієв).

Реалізаторами диференційованого значення "НКО + КО: приблизна кількість, менша за точку відліку або рівна їй" є речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЩОНАЙБІЛЬШЕ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НАЙБІЛЬШЕ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + МАКСИМУМ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ БІЛЬШЕ + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ БІЛЬШЕ НІЖ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ БІЛЬШЕ ЯК + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ БІЛЬШЕ ЗА + Num_{acc})_{quant} і Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЯКИХОСЬ + Num_{nom})_{quant}, напр.: ...яких [запитань] *було до двадцяти* (Я. Пругло); ...їх *було щонайбільше сорок* (ІР, 66); ...творів – *найбільше чотири...* (Товариство); *Звичайно, краще було б ... аби їх [станцій] було максимум п'ять* (В. Новосвітній); ...їх [лебедів] *було не більше двадцяти...* ("Високий замок"); ...їх [цяточок] ... *було не більше ніж 23* ("Україна молода"); *Шведів було не більше як 25000* (ІР, 180); ...*телевізорів ... було не більше за три тисячі...* (ІР, 160); ...їх [саксонців] *було якихось тринадцять тисяч* (А. Сапковський). За ознакою "розташування приблизної кількості стосовно точки відліку" речення аналізованого значеннєвого типу вступають у відношення опозиції з реченнями – експлікаторами диференційованого значення "НКО + КО: приблизна кількість, більша за точку відліку або рівна їй", оскільки точка відліку, названа в них, номінує відповідно найменше й найбільше число з низки можливих.

Репертуар конкретних репрезентантів диференційованого значення "НКО + КО: приблизна кількість, більша чи менша за точку відліку або рівна їй"

досить широкий. До нього входять синтаксичні конструкції, побудовані за CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ПРИБЛИЗНО + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ОРІЄНТОВНО + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ДЕСЬ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЩОСЬ ІЗ + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + З / ІЗ / ЗО + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + В СЕРЕДНЬОМУ + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + БЛИЗЬКО + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + БІЛЯ + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + КОЛО + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЩОСЬ БЛИЗЬКО + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЩОСЬ КОЛО + Num_{gen})_{quant} і Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЩОСЬ БІЛЯ + Num_{gen})_{quant}, напр.: *...людей було приблизно 24* (“Газета по-українськи”); *Людей орієнтовно 10* (IP, 135); *...їх [вчительок] було десь вісім* (IP, 68); *Людей було щось із двісті* (IP, 241); *...їх [ран] було з десять...* (І. Гавришкевич); *Порцій в середньому 12*; *...вибухів було близько 10...* (IP, 189); *...їх [дітей] було біля 50...* (М. Левківський); *...їх [священиків] було коло 30...* (IP, 130); *...їх [пусток та розорених подвір’їв] виявилось щось близько ста* (IP, 202); *...їх [церков] було щось коло трьох* (IP, 137); *...яких теж було щось біля 30* (Іван Багрянний). Предикати розгляданого семантичного різновиду виражають приблизну кількість через позначення на числовій осі однієї конкретної точки, навколо якої можливе коливання квантитативного показника в напрямку як збільшення, так і зменшення без обмежень кількісного інтервалу.

Функцію апроксиматора в реченнях із семантичним описом “НКО + КО: приблизна кількість, більша чи менша за точку відліку або рівна їй” виконують частки (*наче, ніби, мовби* й т.ін.) та вставні компоненти (*мабуть, може, можливо, здається, якщо я не помиляюся* й т.ін.), у

значеннєвій структурі яких сема “приблизність” взаємодіє з основними семами “невпевненість”, “недостовірність”, що уможливлує появу модального відтінку, напр.: *...а скільки ж їх було? Наче двоє...* (М. Павленко); *...православних монастирів ... було, може, десять...* (Р. Антоник); *...їх [газових криз] було, здається, три* (В. Лупан). Однак не всі дослідники визнають слова чи конструкції, які виражають ставлення мовця до висловленої ним думки, засобами апроксимації, оскільки ті пов’язані з ідеєю суб’єктивної модальності, а не близькості певної кількості до точки відліку [153]. Достатніх підстав для такої кваліфікації, на нашу думку, немає.

Диференційоване значення “НКО + КО: приблизна кількість, більша або рівна одній точці відліку і менша або рівна другій” передають речення двох СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ВІД + Num_{1 gen} + ДО + Num_{2 gen}) quant і Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 nom}–Num_{2 nom}) quant, напр.: *...їх [вулиць] було від двох до чотирьох* (Л. Залізняк); *Боездатних старшин та козаків було від двох до трьох тисяч* (Р. Коваль); *А всього людей – сто вісімдесят п’ять – сто дев’яносто* (Є. Придан); *...яких [політичних в’язнів] ... було двісті – триста...* (С. Липовецький). Примітно, що в останніх двох наведених зразках апроксиматор реалізований імпліцитно, його функцію перебирає на себе інтонація. За ознакою “наявність двох точок відліку, щодо яких визначається приблизна кількість” з описуваними реченнями співвідносні непродуктивні в українській мові синтаксичні конструкції СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + МІЖ + Num_{1 inst} + І / Й / ТА + Num_{2 inst}) quant, які репрезентують план змісту “НКО + КО: приблизна кількість, більша за одну точку відліку, але менша за іншу”, напр.: *...їх [жертв] було між 1000 і 1500* (П. Кононенко). Зіставлявані синтаксичні

конструкції передбачають наявність у позиції предиката двох кількісних числівників на позначення величин, розташованих на числовій осі не поряд: якщо $Num_1 = n$, то $Num_2 \neq n$ і $Num_2 \neq n + 1$. Відстань між двома точками відліку, які називають верхню й нижню межі квантитативного інтервалу, може бути різною, пор.: ...їх [порушень] **було двадцять – двадцять п'ять...** (“Волинь”) та ...**таких рослин ... було від ста до п'ятисот...** (ІР, 29).

З-поміж синтаксичних конструкцій семантичної структури “НКО + КО: приблизна кількість” вирізняються ті, які не збігаються за ступенем квантитативної апроксимації з розглянутими вище реченнями. За ними закріплено конкретне значення “НКО + КО: приблизна кількість, рівна одній із точок відліку” і свій репертуар СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 nom}–Num_{2 nom})_{quant} (рідше – Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 nom}–Num_{2 nom}–Num_{3 nom})_{quant}). Семантику приблизної кількості вони передають шляхом синхронної актуалізації двох (рідше трьох) чисел, розташованих поряд на числовій осі, напр.: *У різні часи сердюцьких полків **було три-чотири*** (М. Костомаров); *...нападаючих **було двоє-троє*** (“День”); *Скільки нас **було: двоє-троє-четверо...*** (В. Пузік). Такі речення репрезентують приблизну квантитативну ознаку за логічним принципом диз'юнкції – кореляції “або – або”, яка постає виразніше завдяки використанню розділових сполучників (СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{1 nom} + АБО / ЧИ + Num_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + ЧИ ТО + Num_{1 nom} + ЧИ ТО + Num_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + НЕ ТО + Num_{1 nom} + НЕ ТО + Num_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + АБО / ЧИ + Num_{1 nom} + АБО / ЧИ + Num_{2 nom})_{quant}), напр.: *Їх **четверо було ... чи п'ятеро*** (Л. Кононович); *Їх **було двоє чи троє...*** (О. Гончар);

...восьмеро чи дев'ятеро було нас... (Ю. Збанацький); *...їх [номінацій] було чи то три, чи то чотири...* (М. Єлісеєва); *Вогників було не то два, не то три; Чи їх троє, чи четверо?* (М. Коцюбинський).

Специфічний тип становлять речення з комбінованими засобами актуалізації приблизної семантики, напр.: *...їх було щось душ із десять* (Л. Кононович); *...було їх [шабель] штук сто, не менше* (М. Вінграновський); *Народу, без ярмаркових, тисяч зо дві, зо три* (М. Вінграновський); *Було їх [утікачів] ... чоловіка з тридцять...* (М. Коцюбинський); *...їх [родичів і друзів] було чоловік сто, не менше* (В. Нестайко); *Скільки їх було – десять, двадцять, тридцять, чи, може, й більше* (І. Сенченко); *...їх [енкаведистів] було, може, десять, а може, й двадцять* (М. Василенко); *Їх [свічок] було штук триста, а може, й більше* (І. Роздобудько); *...їх так само було, може, два, може, три* (ІР, 55); *...їх [динь] було більше 300, але менше 400* (Т. Корнієнко).

Речення, які репрезентують різні значеннєві відтінки загальної семантики “НКО + КО: приблизна кількість”, різняться ступенем апроксимації: в одних із них закладений вибір із двох чисел, другі номінують приблизну кількість, максимально наближену до точки відліку, треті передбачають кількість у межах ширшого квантитативного інтервалу, пор.: *Гостей було сім-вісім / Гостей було майже двадцять / Гостей було не більше двадцяти*. Розглядані синтаксичні структури наділені різним ступенем продуктивності. Як свідчать одержані дані, найвищу функційну активність виявляють двокомпонентні конструкції із предикатами Praed (Cop + ПОНАД + Num_{acc})_{quant}, Praed (Cop + БІЛЬШЕ + Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + МЕНШЕ + Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + НЕ БІЛЬШЕ +

Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + НЕ МЕНШЕ + Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + МАЙЖЕ + Num_{nom})_{quant}, Praed (Cop + 3 + Num_{acc})_{quant}, Praed (Cop + БЛИЗЬКО + Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + N / Num_{gen} + Num_{nom})_{quant}, Praed (Cop + Approx + Num_{1 nom}–Num_{2 nom})_{quant}. Нижчу частоту вживання мають речення з предикатами Praed (Cop + ЗА + Num_{acc})_{quant}, Praed (Cop + ЩОНАЙМЕНШЕ + Num_{nom})_{quant}, Praed (Cop + ПРИБЛИЗНО + Num_{nom})_{quant}, Praed (Cop + ДЕСЬ + Num_{nom})_{quant}, Praed (Cop + БІЛЯ + Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + КОЛО + Num_{gen})_{quant}, Praed (Cop + ВІД + Num_{1 gen} + ДО + Num_{2 gen})_{quant}. Речення інших СсМ представлені в дослідженому матеріалі поодинокими прикладами.

У синонімічні відношення з розглянутими вище конструкціями вступають речення СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 nom}–N_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 gen} + Approx + N_{2 gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 inst}–N_{2 inst})_{quant}, у творенні яких беруть участь іменникові предикати приблизної кількості. Основою для формування речень цих СсМ виступають субстантиви з точним квантитативним значенням (*десяток, дюжина, пара, сотня* та ін.), ужиті разом із апроксиматорами. Найпродуктивнішими нейтралізаторами точної квантитативної семантики предикативних субстантивів є прийменники (*з (із), щось із, за, до, біля, близько, коло, понад* тощо), прислівники (*майже, приблизно, (не) більше, (не) менше, (не) більше ніж, (не) менше ніж* і т. ін.), напр.: *Тепер їх [хат] було з півсотні* (Леонід Бразов); *А нас щось із сотня* (З. Тулуб); *Їх тут понад десяток!* (Я. Стельмах); *...їх [салонів мобільних телефонів і туристичних агентств] приблизно дюжина*

(М. Ховратовіч); *...їх [ліфтів] уже було не більше десятка* (IP, 115); *Було їх [націоналістів] не більше ніж десяток...* (IP, 192). Найвища функційна активність притаманна реченням CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{acc})_{quant}, які виражають приблизну кількість з акцентуванням серединної, початкової чи кінцевої точки відліку, напр.: *А литвинів забули? Дві сотні з гаком самого війська* (З. Тулуб); *Швидше за все, буде їх [хлопчиків і дівчаток] не менше сотні* (IP, 239); *Всього їх [велосипедистів] було з десяток* (М. Вінграновський). Речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 nom}–N_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 gen} + Approx + N_{2 gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 inst}–N_{2 inst})_{quant}, у яких експліковано дві точки відліку, є непродуктивними в українській мові.

Функційну периферію утворюють речення CM Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant}. Вони вибудовуються на базі таких CcM: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num_{gen} + N_{gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num_{acc} + N_{acc}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num₁–Num₂ + N])_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom}–[Num_{nom} + N_{nom/gen (impl)}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 gen} + Approx + Num_{2 gen} + N_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num₁–Num₂ + N]_{inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [N + Num]_{nom})_{quant}, які за набором апроксиматорів і диференційованих значень приблизної семантики подібні до речень CM Sub + Praed (Cop + Num)_{quant} та Sub + Praed (Cop + N)_{quant}, напр.: *Матросів було із два десятки...* (Ю. Покальчук); *Насправді ж їх було не четверо, а десятків, либонь, зо два* (Л. Кононович); *...їх*

було тут десятків зо два, дівчат з першOVERесневого календарного листочка (В. Дрозд). Відмінність спостережено тільки в тому, що речення, утворені за участю кількісно-іменних сполук, можуть виражати приблизну кількісну семантику за допомогою інверсійного розташування конститuentів предикатної позиції, яку обіймають інверсійні сполучення “лічильний іменник + кількісний числівник” (*десятків два, сотень три*) та “десемантизований іменник + кількісний числівник” (*душ вісім, чоловік двадцять, штук десять*) для квантифікації дискретних понять чи “іменник вимірної семантики + кількісний числівник” (*літрів п'ять, відер троє*) для квантифікації недискретних понять, напр.: *...а їх [яєць] було сотні три!* (А. Костецький); *Полонених було чоловік двісті* (О. Воїнов); *Тоді їх було чоловік десять* (І. Роздобудько); *...яких [вірмен і персів] було ... чоловік 30* (Іван Багрянй); *Їх [туристів] було душ 50* (Г. Лівенцева); *...тютюнових лавок було штук сім...* (В. Колотенко); *Бензину ... було грамів двісті* (“Газета по-українськи”). Такі конструкції є імпліцитними експлікаторами приблизного квантитативного значення.

У плані лексико-семантичної наповнюваності лівобічної позиції речення із семантикою приблизної кількості ізофункційні з конструкціями, які детермінують означену кількість. Що стосується основного носія валентності, то між порівнюваними реченнями виявлено симетрично-асиметричні зв'язки: по-перше, спеціалізованим морфологічним варіантом предикатної синтаксеми в них є кількісні числівники, причому точну кількість вони експлікують самостійно, а приблизну – за допомогою цілої системи апроксиматорів; по-друге, крім єдино можливої в конструкціях із семантичним описом

“НКО + КО: означена кількість” форми називного відмінка, предикативні числівники, іменники чи кількісно-іменні сполуки в реченнях із приблизною квантифікацією можуть набувати форм родового, знахідного чи орудного відмінків, пор.: *Козаків сто* і *Козаків приблизно сто*; *Дітей десяток* і *Дітей з десяток*; *Борошна кілограм* і *Борошна майже кілограм*.

До релевантних ознак предикатів приблизної кількості слід віднести: 1) вираження статично-кількісної ознаки суб'єкта за допомогою системи апроксиматорів, 2) первинна квантитативна актуалізація, 3) семантична варіативність, 4) морфологічна варіативність (числівники, іменники, прислівники), 5) змога відкривати одну облігаторну субстанційну синтаксему – суб'єктну, яка здебільшого представлена генітивом, зрідка – номінативом.

2.3. Предикати неозначеної кількості

Склад предикатів неозначеної кількості диференційовано на три групи: предикати власне-неозначеної кількості, предикати неозначено-оцінної кількості та предикати неозначено-регламентаційної кількості. Найширший спектр формально-граматичних експлікаторів, а також найвищий рівень продуктивності притаманний неозначено-оцінним квантитативним предикатам, які зафіксовані в реченнях семи СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}; 2) Sub + Praed (Cop + N)_{quant}; 3) Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant}; 4) Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant}; 5) Sub + Praed (V)_{quant}; 6) Sub + Praed (Cop + Pron)_{quant}; 7) Sub + Praed (Cop + Phras)_{quant}, представлених у вигляді цілої низки СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{gen})_{quant},

Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{nom/gen}) + Praed (Cop + Adv ← N_{inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{acc}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (V_f)_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}.

Предикати неозначено-регламентаційної кількості структурують речення за зразком п'яти СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant}; 2) Sub + Praed (V)_{quant}; 3) Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant}; 4) Sub + Praed (Cop + N)_{quant}; 5) Sub + Praed (Cop + Phras)_{quant}. Коло СсМ, які лежать в основі синтаксичних конструкцій із квантитативними неозначено-регламентаційними предикатами, вужче порівняно з тими, які можуть виражати неозначено-оцінну кількісну семантику. До нього входять СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{loc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant} і Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}.

Функційну периферію формують предикати власне-неозначеної кількості, на базі яких утворені речення чотирьох СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}; 2) Sub + Praed (Cop + Pron)_{quant}; 3) Sub + Praed (Cop + N)_{quant}; 4) Sub +

Praed (Cop + [Num + N])_{quant.} Конкретизованим їхнім виявом є речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant.}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant.}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant.}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom} + N_{nom})_{quant.} та Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant.}

2.3.1. Предикати власне-неозначеної кількості

Як уже було відзначено, предикати власне-неозначеної кількості актуалізують точно не встановлену квантитативну ознаку безвідносно до оцінних градаційних шкал “мала кількість / велика кількість” чи “недостатня кількість / достатня кількість / надмірна кількість”. Роль їхніх морфологічних реалізаторів виконує порівняно невелика група неозначено-кількісних числівників, які, маючи певну співвіднесеність із натуральним рядом чисел, не вказують на точну множинність кого- або чого-небудь (*кілька, декілька, кільканадцять, кількадесят, кількасот, стонадцять*), а також їхні розмовні варіанти (*скільки, декілько, кількоро* (збірн.), *кільканадцятро* (збірн.), *кількадесятро* (збірн.) тощо), напр.: *...їх [станцій] було кілька* (Леонід Бразов); *Способів охоти на тигра є кілька* (Остап Вишня); *...їх [симпозіумів] було декілька* (ІР, 304); *Причин тому є декілька: мало грошей іде на народні школи, мало про них дбають* (Г. Сагач); *...їх [колективів] було кільканадцять* (Г. Сподарик); *...яких [книжок] було кількадесят...* (І. Филипчак); *Вбитих було кількасот* (О. Добржанський); *Облич ... стонадцять буде* (І. Левченко); *Способів будови з дерева було скільки...* (В. Щербаківський); *...людей було декілько...* (ІР, 300); *Літературних Ярем теж було кіль коро...* (ІР, 297); *...їх [нападників] – кільканадцятро...* (П. Загребельний);

...яких [аркушів] ... *налічувалося й кількадесятеро* (В. Мільчев). Вони здатні передавати відносно вузьке коло кількісних понять: межею їхньої квантитативної характеристики є тисяча. К. Г. Городенська, зокрема, зазначає, що “числівники *кілька, декілька* означають кількість у межах від трьох до дев’яти; *кільканадцять* – у межах від одинадцяти до дев’ятнадцяти; *кількадесят* – кількість із кількох (від трьох до дев’яти) десятків; *стонадцять* – кількість понад сто” [27, с. 148]. Розглядані нумеративи не утворюють чітких параметральних опозицій, як це властиво іншим засобам реалізації неозначено-кількісної семантики. Вони передають градацію неозначеної кількості “*кілька одиниць – кілька десятків – кілька сотень*”, узагальнено відображаючи висхідний числовий ряд [69, с. 18]. Така співвіднесеність із певними квантитативними інтервалами є вірогідною, але не обов’язковою, що підтверджено непоодинокими зафіксованими прикладами. Сказане стосується здебільшого лексем *кілька, декілька*, загальноприйняте трактування яких – “невизначена кількість у межах від трьох до десяти” [213, Т. 4, с. 160]. Однак у мовленні ці одиниці можуть позначати числову величину, що виходить за межі аналізованого квантитативного інтервалу. Для ілюстрації наведемо приклади речень, у яких можна контекстуально встановити співвіднесеність кількісної ознаки, вираженої числівником *кілька*, з певною точною кількістю: ...*було* їх [друкарських машинок] *кілька*: одна – для самвидаву, друга для листів на захист товаришів, яких у ті роки називали “дисидентами”, на третій я друкував щоденник. На четвертій – те, що передавалося до закордонних видань, на п’ятій – п’єси й театральні матеріали. Була ще окрема друкарська машинка для

*листівок... (“День”) – конкретизувальне число для предиката кілька вказане безпосередньо в тексті: одна, друга, третя, четверта, п’ята + іще одна = шість. Їх [концепцій] кілька... Перша – найбанальніша: просто подорож, дорога, рух. Друга... М-м-м... здатність людини на нестандартні вчинки. Межа. Табу... Третє: втеча... Четверте... Тут складніше... Їх четверо – і це велика удача... Випадкові різностатеві особи “в одному човні” (І. Роздобудько) – кілька = чотири. Речення Тих [речей], що справді належали родині Бандерів, **лише кілька** – старе дзеркало та шафа... (ІР, 65) репрезентує неозначену кількість, яка у свідомості мовця співвідноситься з числом два. У реченні ж У листі ... було **кілька** слів: “Сину, щасливої Тобі дороги. Нехай Тебе Бог береже і приведе до мене...” (С. Липовецький) неозначено-кількісний предикат “тотожний” числу дванадцять, хоча така кореляція може бути випадковою й пояснюватися намаганням автора підкреслити стислість аналізованого міні-тексту. Співвіднесеність інших неозначено-кількісних числівників із певними квантитативними інтервалами є виразнішою, що зумовлено їхньою словотвірною будовою, пор.: кількадесят ← кілька десятків; кількасот ← кілька сотень.*

За певних синтагматичних і комунікативних умов (наявність у складі предикатного компонента підсилювальних чи обмежувальних часток, образність, експресивність мовлення тощо) власне-неозначене квантитативне значення предикативних числівників може супроводжуватися оцінними семами “багато” або “мало”, напр.: *...дипломованих лікарів **було лише кілька**...* (ІР, 286); *...українських органічних господарств ... **було лише кількадесят*** (ІР, 158); *Їх **було** небагато – **всього кількасот*** (М. Вінграновський); *А тут їх **стонадцять**, і всі згорять на*

золу (Л. Костенко). За деякими неозначено-кількісними числівниками значення великої (*стонадцять*) чи малої (*кілька, декілька*) кількості закріплене лексикографічно, однак у мовленні воно виявляється непослідовно. Так, у реченні *Там тих царів було аж кілька* (В. Нестайко) числівниковий предикат виражає атипову для нього контекстуально детерміновану семантику “велика неозначена кількість”.

Слід наголосити й на такому важливому факті: речення $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}$ із предикатами власне-неозначеної кількості $Praed (Cop + Num)_{quant}$ семантично зближені з реченнями – експлікаторами плану змісту “НКО + КО: приблизна кількість”, оскільки також передбачають певний інтервал, у межах якого розміщена квантитативна ознака, пор.: *Козаків було десять-двадцять* = “у межах від десяти до двадцяти” і *Козаків було кільканадцять* = “у межах від одинадцяти до дев’ятнадцяти” [213, Т. 4, с. 161]; *Мітингувальників було кількасот* = “кілька сотень” [213, Т. 4, с. 161], тобто від двох до дев’яти сотень. Однак від структур, які репрезентують значення приблизної кількості, конструкції з неозначено-кількісними числівниковими квантифікаторами відрізняються тим, що 1) мають абстрактніше, розпливчастіше значення; 2) кількість, вербалізована ними, не просто неточна, а взагалі не встановлена; 3) квантитативний інтервал, імпліцитно реалізований предикатами власне-неозначеної кількості, може бути значно ширшим, ніж числовий відрізок, умовно передбачений квантифікатором зі значенням приблизної кількості (пор.: *кількасот* і *близько ста, приблизно триста*); 4) нарешті, експлікатор неозначеної кількості пов’язаний з одиницями одного порядку (напр., *кілька* – одиниці,

кількадесят – десятки, *кількасот* – сотні), тоді як для приблизної квантифікації закономірним є охоплення одиниць двох суміжних рівнів, напр., *близько ста* – десятки й сотні.

Речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, які передають диференційоване значення “НКО + КО: власне-неозначена кількість”, закріплені головно за розмовним мовленням. Стилiстичною нейтральністю й найвищим ступенем продуктивності відзначені лише структури, конституйовані за участю числівника *кілька*.

Функцію предикатної синтаксеми із значенням власне-неозначеної кількості виконують також займенники *скількись*, *скільки-небудь*, *хтозна-скільки*, *казна-скільки*, *бозна-скільки*, *чортзна-скільки*, напр.: **...їх було скількись братів...** (С. Горобець); **А завтра хай біжать роки. І хтозна-скільки їх там буде** (І. Левченко). Вони структурують речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant}. Залежно від інтенції мовця прономінативні предикати *хтозна-скільки*, *казна-скільки*, *бозна-скільки*, *чортзна-скільки* у відповідних контекстах набувають оцінного відтінку, тобто репрезентують велику неозначену кількість, напр.: **Їх [приблудних собак] хтозна-скільки** (С. Душик); **...праці було бозна-скільки!** (О. Іваненко); **І кабелів тих казна-скільки** (В. Нестайко); **Та й живописців – чортзна-скільки...** (М. Федоришинець).

Малопродуктивними морфологічними маркерами власне-неозначеної кількості є іменники *норма*, *порція*, *пайка*, *ряд*, *доза*, *набір* та ін., семантичне наповнення яких, як слушно зауважує О. А. Єгорова, рефлектує лише квантитативну суть, що корелює з поняттям невизначеної множинності без відношення до кількісних оцінок [91], а також займенниково-іменникові сполуки *певна кількість*,

деяка кількість, певна сума, певна площа й т. ін. Утворені на їхній базі речення – конкретні реалізатори CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant} і Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom} + N_{nom})_{quant}, напр.: *...жирів, вуглеводів – норма* (157); *Завдань – певна кількість*. Їхню специфіку виявлено в стилістичній маркованості – уживанні здебільшого в книжних стилях. Розряд функційно інертних поповнюють предикати власне-неозначеної кількості, виражені кількісно-іменними сполуками на взірець *кілька кілограмів, декілька ящиків*, що конституують речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}, напр.: *Їх [медалей] кілька кілограмів було...* (“Газета по-українськи”).

Іменникові (Praed (Cop + N)_{quant}) та займенниково-іменникові (Praed (Cop + Pron + N)_{quant}) предикати власне-неозначеної кількості, а також ті, експлікаторами яких є кількісно-іменні сполуки (Praed (Cop + [Num + N])_{quant}), уможливають квантифікацію як дискретних, так і недискретних величин. Навпаки, предикатне функціювання неозначено-кількісних числівників або займенників пов’язане зі змогою програмувати суб’єктну синтаксему на позначення тільки дискретних понять (назви предметів, істот, будівель, часових проміжків, сукупностей людей, тварин, птахів і т. ін.).

2.3.2. Предикати неозначено-оцінної кількості

Найвищою продуктивністю, стилістичною нейтральністю, поліфункційністю відзначені предикати неозначено-оцінної кількості, виражені числівниками відприслівникового походження. Вони не називають конкретної кількості предметів, а узагальнено вказують на їхню кількість, оцінюючи її як велику чи малу, а тому не мають числового аналога. До групи відприслівникових

числівників входять лексеми *багато*, *мало*, *небагато*, *немало*, *чимало*, а також їхні розмовні відповідники *багатенько*, *багацько*, *небагацько*, *чималенько*, *небагатечко*, дефініційні рамки яких представлені досить неоднозначно в лінгвістичній літературі й лексикографічній практиці, що пов'язано з намаганням дослідників співвіднести їх з якою-небудь однією частиною мови. Окремі мовознавці кваліфікують слова *багато*, *мало* як прислівники (О. М. Пешковський, О. О. Шахматов, Л. Л. Буланін, В. І. Дмитрук), інші зараховують їх до числівників (Л. В. Щерба, Н. С. Валгіна, О. М. Гвоздєв, Л. Д. Чеснокова, І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська), треті вказують на синкретичний характер природи аналізованих слів (В. В. Виноградов, Л. О. Беловольська, Ю. М. Шамшин). Ваговитими видаються аргументи Л. Л. Буланіна на користь прислівникового характеру слів *багато*, *мало*: 1) вони сполучаються з прислівниками ступеня (*дуже*, *зовсім*), що не властиво числівникам; 2) мають форму порівняльного ступеня; 3) набувають форми суб'єктивної оцінки; 4) неозначено-кількісні слова індиферентні стосовно числа; 5) здатні поєднуватися з іменниками будь-якої семантики (а не тільки із субстантивами, що підлягають лічбі) [40, с. 91–92]. Ця кваліфікація ґрунтується передусім на лексико-семантичних та морфологічних (характер словозміни) критеріях. Л. Д. Чеснокова, урахувуючи лексичні, морфологічні та синтаксичні чинники, виявляє у слів *багато*, *мало* ознаки числівника: 1) широка сполучуваність з іменниками; 2) граматично панівна позиція в кількісно-іменному словосполученні; 3) семантика неозначеної кількості предметів при поєднанні з іменниками тощо [256, с. 228–229]. А. Є. Іванова трактує слова *багато* й *мало* як слова-конверсиви, для яких

однаковою мірою органічна функція прислівника й числівника, і, крім того, функція слів категорії стану [103]. Деякі дослідники вказують на зв'язок розглянутих слів із займенниками, кваліфікуючи їх як займенники-числівники [258, с. 122].

Непослідовно відображено граматичну природу слів *багато, мало, небагато, немало, чимало* й у лексикографічних джерелах. Так, одинадцятитомний словник української мови представляє слова *багато, мало* як прислівники, які, щоправда, можуть функціювати у значенні неозначено-кількісного числівника, іменника або присудкового слова, пор.: **Багато**. 1. Присл. якісний до багатий. 2. *присл.* У великій кількості; протилежне мало // у *знач. числ.* Велика кількість кого-, чого-небудь // у *знач. присудк. сл.* // у *знач. ім.* багато, багатьох. 3. у *сполуч. з вищ. ст. прикм. і присл.* Значно, далеко [213, Т. 1, с. 79]. **Мало**, *присл.* 1. У невеликій кількості; небагато // у *знач. неознач. кільк. числ.* Невелика кількість кого-, чого-небудь // у *знач. присудк. сл.* 2. Недостатньо, менше, ніж треба // у *знач. присудк. сл.*, чого та з інфін. [213, Т. 4, с. 608]. Самостійну числівникову семантику приписано тільки словам *небагато, немало*, пор.: **Небагато**. 1. *присл.* Мало, не дуже багато // у *знач. присудк. сл.* 2. Присл. до небагатий. 3. *числ. неозначено-кількісний*. Точно не визначена невелика кількість // у *знач. ім.* небагато, небагатьох [213, Т. 5, с. 245]. **Немало**. 1. *присл.* Багато; у значній мірі. 2. *числ. неозначено-кількісний*. Точно не визначена велика кількість // у *знач. присудк. сл.* [213, Т. 5, с. 335]. Слово **чимало** витлумачено як прислівник, причому вказівки на можливість його вживання у значенні числівника немає [213, Т. 11, с. 323]. На нашу думку, повноцінна частиномовна кваліфікація слів,

про які йдеться, може бути здійснена тільки в жорстко регламентованих синтаксичних умовах.

На особливу увагу заслуговують двоскладні елементарні прості речення на зразок *Грибів було багато (немало, чимало, небагато, мало)*, напр.: *Перестиглих груш було багато* (Л. Овсянникова); *...їх [історій] надто багато* (І. Роздобудько); *Помідорів не так вже й багато...* (І. Роздобудько); *...зелені багато* (І. Грищенко); *...грошей було мало* (М. Коцюбинський); *Гостей ... буде небагато* (Леонід Бразов); *...штурмовиків було небагато...* (О. Гончар); *...їх [справ] немало* (Ю. Збанацький); *...немало було гірких втрат* (О. Гончар); *...таких талановитих є чимало...* (Ю. Збанацький); *...нас чимало* (М. Хвильовий); *...їх [глядачів] було багатенько...* (О. Шкрупська); *Всього багацько...* (Марко Вовчок); *Небагатечко є дома травички...* (А. Тесленко); *Роботи буде небагацько* (Марко Вовчок); *...їх [гріхів], мабуть, теж чималенько* (М. Циба). В українському мовознавстві існують різні точки зору на їхню граматичну сутність. І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, О. Г. Межов, К. О. Косенко, позицію яких ми розділяємо, зауважують, що на формально-граматичному рівні розглядані предикати корелюють з неозначено-кількісними числівниками [57, с. 165–166; 157, с. 81; 125, с. 59–60]. Н. М. Попович співвідносить їх із прислівниками, ужитими в ролі неозначено-кількісних числівників [193, с. 9]. В. О. Горпинич називає лексеми *багато, небагато, мало, немало, чимало*, а також *доволі, повно, досить, безліч, сила, тьма, гора, куча, ліс, копа* й т. ін. неозначено-кількісними словами й розглядає їх як окремий різновид присудка в генітивному двоскладному реченні, протиставляючи присудкам, вираженим числівниками чи прислівниками [75, с. 5–8]. Розбіжності спостережено і в

академічному виданні “Словника української мови”: за однакових лексико-граматичних умов функціонування слова *багато*, *мало*, *небагато* представлено як прислівники з поміткою “у знач. присудк. сл.”, а слово *немало* – як числівник у значенні присудкового слова, пор.: *Вужів було так багато...* (М. Коцюбинський) [213, Т. 1, с. 79]; *...людей мало* (І. Нечуй-Левицький) [213, Т. 4, с. 608]; *...роботи ... було небагато* (Є. Гуцало) [213, Т. 5, с. 245]; *...його [свинства] ... немало* (М. Коцюбинський) [213, Т. 5, с. 335].

Відприслівникові неозначено-кількісні числівники, будучи засобами первинної лексичної номінації, мають складну семантичну будову, оскільки на квантитативну сему нашаровується оцінний компонент, який відображає місце кількісної ознаки в системі “вище від норми – норма – нижче від норми” [256, с. 218]. У зв’язку з цим Ю. М. Шамшин характеризує аналізовані слова як компоненти парадигми “багато – достатньо – мало”, у рамках якої здійснено прагматичну квантифікацію [258, с. 109]. Ми пропонуємо розглядати відприслівникові числівники з параметрично-оцінним значенням у складі опозиції “багато – мало”, яка визначається стосовно певної норми – точки відліку, що досить часто має індивідуалізований, ситуативний характер, пор.: *Багато їх? – Багато... Може, три сотні веж, а може, й п’ять...* (В. Малик); *М’ячів було багато: на кожного футболіста не менш як по одному* (В. Нестайко). Неозначено-кількісні числівники *багато*, *мало* (*небагато*, *немало*) як експлікатори семантики “велика / мала неозначена кількість” у двокомпонентних елементарних простих реченнях, де оцінка кількості не співвідносна з конкретним мовцем, слід відрізняти від омонімічних їм числівників – компонентів парадигми “надмірно – достатньо –

недостатньо”, що виражають значення неозначено-регламентаційної кількості й функціують у тричленних конструкціях асиметрійної чи симетрійної структури, у яких оцінний компонент семантики предиката співвідносний відповідно з певною особою чи певною цільовою установкою, пор.: *...шкіл мало* (О. Гончар) і *...цих навичок мені було мало* (ІР, 141); *Часу було мало для агітаційної роботи...* (ІР, 123). Варто зазначити, що чіткої демаркаційної лінії між значеннєвими відтінками в лексико-семантичному полі неозначеної кількості провести не можна і предикативні компоненти *багато, мало, небагато, немало* у двочленних синтаксичних структурах здатні репрезентувати те або те значення. Найоб'єктивнішим семантичним розрізнявачем є контекст, пор.: *Поранених багато* (О. Гончар) – велика кількість і *...ролей багато, якраз усім вистачить* (В. Нестайко) – велика кількість + достатня кількість; *Людей ... навдивовижу мало* (Григор Тютюнник) – мала кількість і *...розуму мало* (ІР, 220) – мала кількість + недостатня кількість. У тричленних елементарних реченнях семантичного синкретизму не спостережено, напр.: *Перемог на різноманітних датських змаганнях для мене було мало...* (А. Телякевич); *...моєї писанини було мені мало...* (Н. Янішевська); *...їх [вітамінів і мінералів] мало для того, щоб підтримувати її [пташки] здоров'я в оптимальному стані* (ІР, 273). Отже, значення аналізованих нумеративів є наслідком діяльності людської свідомості, пов'язаної із трансформацією уявлення про кількість, а не простим її відображенням. Синтаксичні конструкції розгляданого структурно-семантичного типу експлікують кількісно-оцінне значення, яке можна вважати особливим варіантом семантики характеристичної. У групі речень з

кількісною характеристикою вони займають особливе місце, позаяк поєднують компоненти семантики буття, стану й кількості. Домінуючого характеру набуває кількісна семантика [258, с. 85].

Аналізовані числівники утворюють речення загальної семантики “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість” за зразком $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}$. Лівобічну позицію в них регулярно заповнюють не тільки іменники на позначення конкретних рахованих істот чи предметів (*хлопець, жінка, груша, школа, парта, дуб*), а й речовинні (*вода, пісок, глина, молоко, метал*), збірні (*дітвора, каміння, ластовиння, козацтво, пір'я, ганчір'я*), абстрактні (*робота, добро, любов, краса, хоробрість, розум, морока*) субстантиви, напр.: *...дівчат багато* (Григорій Тютюнник); *Шкіл мало* (Г. Сагач); *...яких [розколин] було немало* (Іван Багрянний); *Проблем було багато* (Ю. Покальчук); *...зате її [юшки] було багато...* (Іван Багрянний); *...її [кільки] не дуже вже й багато* (Ю. Збанацький); *А її [техніки] в нашому колгоспі чимало* (Ю. Збанацький); *...в пшениці березки чимало...* (Остап Вишня); *...зате місця багато...* (Л. Кононович). Іменники – назви дискретних і недискретних предметів протиставлені такою морфологічною ознакою, як форма множини / однини, пор.: *Тих написів було всюди багато* (Іван Багрянний) і *Роботи ... було багато* (Є. Придан); *...чарівного металу та каміння мало* (М. Циба). Широкі дистрибутивні потенції відприслівникових числівникових предикатів спричинені їхньою семантичною нейтральністю та відсутністю кореляції з певним числом або числовим проміжком на квантитативній осі. Ще однією важливою характеристикою описуваних предикатів є їхні функційні можливості: відприслівникові числівники з параметрично-

оцінною семантикою неозначеної кількості відзначені стилістичною нейтральністю й високою продуктивністю в усіх функційних стилях мовлення.

Активно вживані в українській мові речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed ($Cor + N_{nom}$) $quant$ із семантичним описом “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість” вирізняє не лише яскрава образність, експресивність та стилістична маркованість, а й багатство граматичних експлікаторів неозначеної кількості, які, до того ж, постійно поповнюють нові, транспоновані з різних тематичних груп лексеми. У формуванні розгляданих синтаксичних структур беруть участь іменникові предикати, утворені на основі широкого спектра лексем з полюсним маркуванням індефінітно-кількісних ознак. У їхньому обсязі традиційно виокремлюють субстантиви з семою невизначено великої кількості та невизначено малої кількості.

Кількісні іменники стали предметом дослідження у працях В. В. Акуленка [115], О. К. Безпояско [27], С. А. Бронікової [39], В. М. Вовк [59], Н. Д. Дізенко [85], В. І. Дмитрука [87], О. В. Литвиненко [145], Т. Б. Лукінової [151], В. В. Новицької [176], О. В. Падучевої [180], О. Ю. Семененко [208], С. О. Швачко [115] та ін. Мікросистему квантитативних субстантивних одиниць у сучасній українській мові формують дві групи слів, виокремлені на основі критерію “вектор семантичної деривації”: 1) лексеми, для яких функція експлікації квантитативної ознаки є інгерентно первинною (ідентифікувальною) і єдиною; їх називають монофункційними, напр.: *десяток, сотня, дюжина, уйма* (розм.), *безліч*; 2) лексеми, для яких ця функція є вторинною (біфункційні лексеми), напр.: *армія, рота, маса, купа, рій, зграя*. За критерієм “вектор репрезентації

кількісного значення” розглядані іменники диференційовано на три групи: 1) експлікатори точної кількості; 2) реалізатори власне-невизначеної кількості; 3) лексеми з полюсним маркуванням індефінітно-кількісних ознак. Існують і більш конкретизовані класифікації. С. О. Швачко, наприклад, поділяє іменники, що представляють корпус квантитативних одиниць, на лічильні, дименціональні слова, слова міри та ваги, номінації контейнерів аморфних речовин, тотальних та партитивних величин, групових множин, сукцесивностей, темпоральні іменники [264]. В. М. Вовк кількісні субстантиви диференціює на ті, які вказують на неозначену кількість розташованих або таких, що повторюються в неозначеній послідовності, предметів (*ланцюг, низка, серія; коло, вінок, процесія, валка, шеренга*), формують семантику неозначеної множинності предметів, які рухаються і пов’язані з уявленням про воду (*ріка, дощ, злива, потік, повінь, водопад, водоспад*), означають складне, запутане зціплення, переплетіння неозначено-великої кількості предметів (*лабіринт, хащі, нетрі; вир, коловорот, круговерть*), указують на безладне нагромодження неозначеної множинності предметів (*гора; хмара; сонм, купа, сила*), передають тривалість у часі чи протяжність у просторі (*вічність, віки, століття, сторіччя; море, океан, безодня, неосяжність, неозорість, широчінь*), сигналізують про неозначено-велику кількість людей, які зібралися або виділені з певною метою (*натовп, юрба, юрма; армія, військо, полчище, ватага, бригада, банда, кліка*), формують семантику неозначено-великої кількості тварин, риб, птахів (*косяк, зграя, рій, табун, стадо, череда, отара*), засвідчують неозначено-велику кількість предметів: а) які є складниками чогось (містяться в чомусь) (*поїзд, колодязь,*

башта, торба, мішок, клубок); б) об'єднані, запаковані, зв'язані (однорідні) предмети (*гроно, жмут, в'язка, сніп, оберемок, пучок*), мають значення “наповнений доверху, до країв, набитий повністю чим-небудь” (*пригорща, чаша*), номінують одиниці виміру, ваги, довжини (*фут, пуд, тонна, сажень*) [59, с. 13–15]. Останню групу без будь-якої мотивації поповнено й числівниками (*тисяча, мільйон, мільярд*) [59, с. 15].

До типових реалізаторів Praed_{quant} описуваного семантичного типу потрібно віднести іменники – репрезентанти первинної квантитативної номінації, пряме значення яких – “вказівка на величезну або незначну кількість”. Це, зокрема, лексеми *безліч, безлік* (рідко), *дещиця* (розм.), *дрібка, заваль* (розм.), *максимум, мізер* (розм.), *мізерія* (розм.), *мінімум, міриади* (книжн.), *множество* (розм.), *тьма* (розм.), напр.: *Але пилюнок безліч, і разом вони – хмара* (О. Гончар); *...їх [жінок] у мене – безліч* (С. Батурин); *Способів є безлік* (ІР, 291); *Нехай їх [натхненних викладачів] – дещиця...* (Н. Мацибок-Стародуб); *Тих грошей була дрібка...* (Р. Горак); *Потужні крани підхоплювали багатотонний ... брукт, перекидали його на берег, там була його вже ціла заваль...* (О. Гончар); *В лісі було багато комарів, якраз такий період був, коли їх максимум...* (ІР, 152); *...на скасування виборів шансів у БЮТ – мізер* (“Експрес”); *Про Черкащину інформації мізер* (Н. Заїка); *...але грошей була мізерія...* (Ю. Мушкетик); *І розходів мінімум* (“Газета по-українськи”); *Ввечері довкруги куренів розкладати “курища” від комарів, яких тут були міриади* (Р. Коваль); *А товару множество у неї [княгині]* (В. Малик); *Їх [історій] безліч, тьма* (С. Колесник); *...роботи і всякого неустройства тьма...* (О. Довженко); *Старшини – жменька, а голоти – сила* (З. Тулуб).

Проаналізовані субстантиви у прямому номінативному значенні перебирають на себе функцію маркерів надзвичайно великої чи малої кількості. Квантитативна семантика є ідентифікувальною також для іменників *десяток, сотня, одиниця*, які вказують на точну кількість кого-, чого-небудь, однак у певних синтагматичних умовах, набуваючи форми множини, можуть десемантизуватися і поповнювати засоби експресивізації й оцінки неозначеної кількості. Їхня метафоризація базована на образі великого числа, потужної множинності, напр.: *Таких людей сотні й тисячі, сотні й тисячі спогадів* (Григор Тютюнник); *Вас там сотні* (Іван Багрянний); *...а їх [проблем] десятки* ("Сільські вісті"); *Артистів тисячі, а письменників – одиниці* (В. Нестайко). Валентна специфіка таких предикатів в тому, що вони програмують суб'єкт квантифікації, виражений лише іменниками на позначення дискретних понять, ужитими у формі множини.

Формальними експлікаторами предикатів неозначено-оцінної кількості є, крім власне-квантитативних іменників, зметафоризовані субстантиви, для яких значення надзвичайно великої / малої кількості вторинне. До них слід віднести лексеми, квантитативний план змісту яких транспонований із таких семантичних розрядів: 1) населені пункти, їхні частини (*вигін, вулиця, двір, село*); 2) водні об'єкти (*море, океан, ріка*); 3) географічні об'єкти, ландшафтні особливості (*безодня, вулкан, гора, кучугура, прірва, скеля*); 4) атмосферні явища та природні стихії (*дощ, завірюха, потоп, смерч, ураган, хвиля, хвища, хурделиця, шквал*); 5) сукупності істот і предметів (*армія, батальйон, бригада, ватага, вервечка, ворох, група, гурт, згряя, кагала, когорта, косяк, легіон, натовп, орда, оркестр, отара, рій,*

хор, юрба; стадо, табун, череда; гірлянда, жмут, завал, клубок, колекція, конвеєр, купа, набір, низка, оберемок, пласт, сніп); 6) резервуари, посуд (решето, торба, цистерна, чаша); 7) мезуративи (десятина, кілограм, кілометр, кубометр, пуд, тонна); 8) споруди, будівлі, їхні частини (барикада, вежа, живопліт, тин, хата); 9) транспортні засоби (вагон, віз, хура) і т. ін., напр.: ...є свині, вівці, різної птиці **повний двір** (А. Шиян); *Бурякових полів тут – море, де не ступиш – буряк!* (М. Вінграновський); *В неї ще багато діла, турбот, як сказано, **гора*** (А. Малишко); *Перехожих не траплялося, а вареників **була** ще **ціла гора*** (Ю. Збанацький); *Адже там їх [атомів] **прірва**...* (М. Анісімов); *Тих акцій – **ціла хвиля***; *Їх [пристосуванців і нахлібників] **же ціла армія. Ціла орда*** (Є. Дудар); *Їх [позначених божою іскрою сучасників] **ціла бригада**...* (Іван Багряний); *Їх [німців] **була ціла група**...* (Іван Багряний); *...нас тут **гурт бабів**...* (М. Коцюбинський); ***Ціла згряя** їх [вовків] там* (Л. Овсянникова); *Дівчат **ціла кагала*** (Григорій Тютюнник); *...їх [жінок] у мене ... **легіон*** (С. Батурин); *В нас на висілку їх [діток] **ціла череда*** (Ю. Збанацький); *...їх [щабельків] **був цілий жмут*** (М. Вінграновський); *...**справ купа*** (О. Скороход); *...у мене й писанини **ще купа**...* (І. Франко); *...а їх [векслів і довжних листів] **гарна купка**...* (І. Франко); *А щодо поз, то їх **був повний набір**, на будь-який смак* (Леонід Бразов); *Їх у неї **цілі низки*** (В. Шевчук); *А медалей – **ціла низка*** (Ю. Збанацький); *Було їх [чорнобривців] **не букет і не два, а сніп, оберемок*** (Григорій Тютюнник); *...в нього рот аж по вуха і ластовиння на виду **повне решето*** (О. Довженко); *У тебе їх [мрій] **тонна*** (ІР, 184); *...у мене їх [кактусів] **ціла хата*** (ІР, 191); *...їх [тюльпанів] там **вагон*** (ІР, 302). Досить часто в аналізованих реченнях актуалізації потенційних

квантитативних сем сприяють інтенсифікатори *цілий*, рідше *повний*.

Метафоричне перенесення семантики відбувається або через викреслювання одного з компонентів прямого значення й добування семантичного кореня (“кількість”, “сукупність”, “скупчення”, “послідовність” тощо) (семантична формула $ab \rightarrow a$), або внаслідок заміни одного компонента іншим за умови збереження досить значної спільної частини (семантична формула $ab \rightarrow ac$), або на основі асоціації (семантична формула $ab(d) \rightarrow cd$) [85, с. 10–11], пор.: **рій** – 1) велика кількість комах, які літають, і 2) велика кількість кого-, чого-небудь ($ab \rightarrow a$: семантичний корінь – “кількість”); **море** – 1) великий водний простір і 2) велика кількість кого-, чого-небудь ($ab \rightarrow ac$: спільна частина – “великий”, замість компонента “простір” – “кількість”); **ливень** – 1) дуже сильний дощ і 2) велика кількість ($ab(d) \rightarrow cd$: асоціація за ознакою “сила”).

Усі іменники з метафоричним кількісним значенням послідовно можна зінтегрувати навколо домінанти в певні ряди, як-от: *армія – армада, батальйон, батарея, бригада, військо, гарнізон, гвардія, дивізія, дивізіон, дружина, легіон, корпус, рать, рота, полк, полчище, флот, ескадра, ескадрон* тощо; *вихор – смерч, шквал, ураган, хурделиця, заметіль, пурга*. Іноді ідентифікувальну роль виконують двоє чи троє слів, напр.: *море, океан – озеро, калюжа, потоп* тощо [85, с. 12]. Таким семантичним групам квантитативних субстантивів властива незамкнутість, відкритість. Вони можуть поповнюватися новими лексемами, для яких кількісний план змісту є нетиповим.

Пряме номінативне значення зметафоризованих іменників впливає на їхній квантитативний лексико-

семантичний варіант, ускладнюючи його додатковими семантичними відтінками (“послідовність кого-, чого-небудь”, “безладне нагромадження кого- чи чого-небудь”, “ємність”, “сукупність” тощо), які зумовлюють лексико-семантичну селекційність на рівні лівобічної позиції. Так, з образом стрімкого, невпинного потоку води, що спадає уступами, – “каскад” – асоціативно пов’язують образи об’єктів, яким притаманна “плинність” (*каскад слів, звуків, рекордів, нагород, відкриттів, атак*, але не *каскад людей, подушок, грибів*); зметафоризований кількісний іменник “калейдоскоп” викликає уявлення про швидку зміну різноманітних яскравих подій, вражень, почуттів, предметів (*калейдоскоп вогнів, почуттів, вражень, ідей, думок*, але не *калейдоскоп сліз, молока, котів, грошей*). Багато зметафоризованих квантитативних іменників (*море, океан, сила, крапля* тощо) має досить широку дистрибуцію, лівобічну позицію при таких предикатах заповнюють лексеми – назви дискретних чи недискретних понять різних тематичних груп, напр.: *...фотографій окупаційного періоду – море...* (С. Батурин); *На міських ринках не побачиш грибів, хоч колись у цей час їх було море* (“Україна молода”); *Води було море – машини їхати не могли* (“Газета по-українськи”). Деякі кількісно-іменні сполуки, що виникли на основі речень $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}$, виявляють тенденцію до ідіоматизації – перетворення в мовний штамп, стандарт, що спричинено регулярним відтворенням у мовленні, напр.: *арсенал засобів, буря оплесків, вагон грошей, вихор думок, галерея образів, купа справ, ліс рук, міради зірок, море сліз, океан квітів, рій думок, хмара комарів, тьма народу* й т. ін.

Частина зметафоризованих іменникових квантитативів (*безодня, жменя, залива* (діал.), *згряя, злива, гай,*

гибель, горстка, град, копиця, крапля, крихта, купа (розм.), *лава, лавина, лантух, легіон, ложка* (розм.), *метка* (розм.), *море*) має зафіксовані у словниках лексико-семантичні варіанти на позначення індефінітної великої чи малої кількості. Решта субстантивів (*букет, водопад, фонтан, лан, океан, покіс, поле, провалля, ставок, тайга*), що набули здатності репрезентувати гіпотетичну множинність, таких кодифікованих лексико-семантичних варіантів не має, але “обростає” ними завдяки наявності у структурі прямого номінативного значення квалітативних, параметричних, локативних, темпоральних та інших сем, що в сильному прагматичному оточенні можуть метафоризуватися, актуалізуючи імпліцитну квантитативність.

Специфічним різновидом предикатів неозначеної кількості є слова міри та ваги, які, будучи біфункційними одиницями, за межами терміносистеми внаслідок детермінологізації втрачають такі ознаки терміна, як однозначність, конкретність, десинонімічність та деемоціональність, і набувають загального невизначено-кількісного значення, пор.: *Зерна тонна* – недискретна означена кількість і *Прикрас тонна* – надзвичайно велика неозначена кількість. Досліджувані дименціональні предикати в нетермінологічному полі утворюють семантичну опозицію “багато / мало”, яка зумовлена вихідним кількісним наповненням: еталони незначних за числовим наповненням мір уживаються на позначення поняття “мало” і, навпаки, еталони зі значним наповненням є потенційними маніфестантами поняття “багато” [263, с. 47]. Вагому роль у процесі детермінологізації слів міри та ваги відіграє семантика контактних слів, під впливом яких виникають несистемні, алогічні, ірреальні синтаксичні структури, напр.: *Мудрості – півлітри; Кохання – тонна;*

Здоров'я – **центнер**; *Щастя* – **вагон**. Подібно до мезуративів семантичну поліфункційність виявляють метонімічно мотивовані предикативні одиниці – найменування ємностей, вмістилищ (посуду, приміщень, транспортних засобів, меблів, частин тіла, земельних ділянок тощо), які, залежно від синтагматики та емоційно-експресивного забарвлення, можуть актуалізувати як умовно кількісно-точне, так і параметрично-оцінне квантитативне значення, пор.: *Води* – **відро** (“точна” кількість, установлена безвідносно до шкали “багато / мало”) і *Яблук* – **ціле відро** (велика неозначена кількість). Метонімічне квантитативне значення передбачає наявність у різних значеннях слова спільних компонентів, пор.: **жменя** – 1. долоня й пальці в зігнутому стані, що дає змогу тримати в них покладене, насипане і т. ін.; 2. кількість чого-небудь, що вміщується між зігнутими долонею та пальцями [213, Т. 2, с. 537]; **ковток** – 1. одноразовий рух мускулатури горла під час ковтання; 2. кількість рідини, яку можна проковтнути одним таким рухом [213, Т. 4, с. 206]; **лантух** – 1. великий мішок з грубої тканини; 2. міра, що дорівнює вмісту такого мішка [213, Т. 4, с. 445]; **хура** – великий віз або сани для перевезення вантажу, людей тощо // кількість вантажу, що може поміститися на возі чи санях [213, Т. 11, с. 173]; **ложка** – предмет столового прибору, яким набирають рідку або розсипчасту страву // кількість страви, набрана цим предметом [213, Т. 4, с. 540] і т. ін. Метонімічне використання субстантива в кількісному значенні, здебільшого, не спричиняє появу в цього слова нового значення, а є регулярною реалізацією в мовленні його системних можливостей [85, с. 10]. Однак за певних комунікативних та контекстуальних умов – висока емоційність, експресивність, актуалізація інтенсифікаторів

чи релаксаторів кількісної семантики – слова з метонімічним кількісним значенням зазнають метафоризації, стають членами опозиції “багато – мало” і виструктуровують речення іншого значеннєвого типу, а саме: “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість”, функційна активність яких значно вища порівняно із синтаксичними конструкціями – репрезентантами семантики “НКО + КО: означена кількість”, напр.: ...її [каші] **багато: повнісінька миска** (Остап Вишня); ...води **було всього піввідра** (В. Нестайко); **І харчів ціла торба** (В. Нестайко); ...дівчат **повен клуб** (М. Циба); **І її [кукурудзи] було багато, цілий лан** (О. Кобилянська); ...її [юшки] **було багато: аж по цілому літрові...** (Іван Багряний). Уживаний у складі предикатного компонента інтенсифікатор чи релаксатор уточнює загальний план змісту конкретною квантитативною характеристикою, пор.: **Слив – повне відро** (велика неозначена кількість) і **Слив – усього відро** (мала неозначена кількість). Лексико-семантична реалізація суб’єкта в реченнях із розгляданими предикатами обмежена іменниками, які є семантично сумісними із заповнювачами предикатної позиції, пор.: **Каші (яблук, води, слив, супу) – миска; Мішків (дров, людей, картоплі, сіна) – цілий віз; Дітей (людей, гостей, диму) – повна хата**. Значеннєва несумісність між суб’єктним та предикатним компонентом речення змінює характер переносного квантитативного значення з метонімічного на метафоричний, актуалізуючи в семантичній структурі предиката компонент “багато” / “мало”, який зазвичай увиразнює інтенсифікатор чи релаксатор, напр.: **Радісного галасу й метушні – повен двір** (В. Нестайко).

Особливу групу утворюють слова на зразок *страх*, *жах*, *сміх*, які виступають маркерами опосередкованої

номінації, оскільки семантичною основою квантитативного значення в них є “сильне емоційне враження від великої чи малої кількості кого-, чого-небудь”, напр.: *...а народу було – страх* (О. Дорошкевич); *Тут, брат, горобців по тинах – страх!* (Панас Мирний); *...людей було ... жсах* (ІР, 197).

До розряду реалізаторів оцінно-квантитативного предикатного значення віднесено прийменниково-відмінкові сполуки $HA + N_{acc}$, $PO + N_{acc}$, $DO + N_{gen}$, які лежать в основі речень $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{acc})_{quant}$ і $\text{Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{gen})_{quant}$. Ці синтаксичні конструкції стилістично марковані – зосереджені в художньому та розмовно-побутовому мовленні. Роль основного носія валентності в них виконують прийменниково-іменникові сполуки, які є експлікаторами контекстуально детермінованих сем “багато” / “мало”, напр.: *У нас, Михайловичу, [краси] на весь світ, ну, хай, на півсвіту* (С. Колесник); *...землі на слабенького середняка* (Григорій Тютюнник); *Там, мабуть, харчів не на один місяць* (Я. Стельмах); *...їх [грушок] лишилося “на два узварці”* (Григорій Тютюнник); *Моїх втрат на віки, на віки* (В. Казидуб); *Діла на копійку, а балачок на карбованець* (Нар. тв.); *Слів на сто тисяч, а діла – на гріш* (Г. Сагач); *...було їй води щойно до колін...* (О. Гончар); *...сонця надворі ... аж до піднебесся* (Григорій Тютюнник); *...Маньці було багна по черево* (В. Дрозд). Лексико-семантичний склад іменників, які разом з дієслівними зв'язками та прийменниками обіймають предикатну позицію, досить широкий і охоплює номінації просторових і часових понять (*село, країна, світ, піднебесся, небо, місяць, рік, століття*), грошових одиниць (*копійка, гріш, п'ятак, карбованець*), частин тіла (*коліно, пояс, шия*) тощо. Деякі прийменниково-іменникові сполуки з

неозначеною квантитативною семантикою – *на п'ятак, на мізинець, на копійку, до гаспида, до чорта, по вінця, по зав'язку, по вуха, по горло* тощо – зазнали фразеологізації, що відображено в лексикографічних джерелах.

Специфічними реалізаторами квантитативного плану змісту є двочленні речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant} із семантикою “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість”. Їхнє валентне ядро формують іменники *кількість, число*, які, будучи синсемантичними одиницями, вимагають облігаторного конкретизатора. Функцію останнього виконують параметричні прикметники на зразок *великий, немалий, грандіозний, малий, невеликий, обмежений* і т. ін., які актуалізують семи “багато” / “мало”, напр.: *...комплектів обмежена кількість...* (О. Гончар); *...яких [ресторанів] на вузьких вуличках виявилася величезна кількість* (І. Роздобудько); *...їх [удів і жінок вояків] було велике число...* (М. Мандрика). Прикметниково-іменникові сполуки *велика кількість, мала кількість* порівняно з лексемами *багато, мало* мають нижчий ступінь оцінності та суб'єктивності, обарвлені специфічним відтінком книжності. У реченнях із предикатами Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant} спостережено деяке лексико-семантичне обмеження щодо лівобічної позиції. Її структурують субстантиви на позначення конкретних рахованих понять. Для квантифікації недискретних одиниць замість квантитативних іменників *кількість, число* можуть використовувати номени *сума, площа, об'єм, обсяг* тощо.

Семантично нейтральні конструкції CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant} є засобами первинної актуалізації квантитативного значення. Сфера їхнього функціонування – науковий, офіційно-діловий та

публіцистичний стилі. У художньому й розмовно- побутовому мовленні, позбавлені експресивності та образності, аналізовані речення трапляються рідше.

Продуктивними експлікаторами архісеми “певна кількість кого-, чого-небудь” є прислівники, які репрезентують квантитативність у вузькому розумінні поняття. До кількісних прислівників (в іншому термінологічному окресленні – квантитативні (кванторні) прислівники, квантитативи), пов’язаних із вираженням квантитативності в широкому розумінні слова, зокрема щодо актуалізації кількісних, частотних, часових, просторових характеристик подій та явищ, зараховують одиниці, співвідносні з нетотожними ключовими значеннями “скільки”, “якою мірою” та “як”. З-поміж них розрізняють власне-кількісні (Adv_{quant}) та якісно-кількісні ($Adv_{qual-quant}$) прислівники. Ядро останніх становлять інтенсифікатори, які не мають власного речового значення й лише окреслюють ступінь вияву статичної або динамічної ознаки (*абсолютно, цілковито, надмірно*), та інтенсиви, що не тільки окреслюють ступінь вияву статичної або динамічної ознаки, а й актуалізують певні її аспекти (*нечувано, блискуче, огидно, безмежно*). Таку семантичну класифікацію пропонує О. В. Бочкарева, виокремлюючи власне-кількісні, що репрезентують означену чи неозначену кількість, та інтенсивні прислівники [38, с. 157–158]. У цьому контексті слушним видається зауваження В. В. Виноградова про те, що в групах кількісних прислівників спостережено складний спектр переходів від якісно-оцінного, іноді дуже емоційного та суб’єктивного розуміння ступеня і кількості до точного об’єктивного позначення ступеня і кількості, виражених

іноді навіть у числах (пор.: *дуже, зовсім, надзвичайно, прекрасно, украй і удвічі, утричі, багато, тричі*) [45, с. 297].

Аналіз найновіших розвідок, присвячених семантико-синтаксичній специфікації кількісних прислівників, дає підстави констатувати, що увагу мовознавців здебільшого привертає функціонування розгляданих одиниць у прислівній залежній позиції, передусім роль кількісних адвербативів у формуванні та вираженні квантитативних відношень у структурі простого двоскладного речення (див.: [220]), їхня лексична сполучуваність та взаємодія із предикатами різних типів [234]. Особливий інтерес становить реченнєвотвірний потенціал прислівників із квантитативною семантикою, оскільки адвербативні предикати, по-перше, розширюють радіус граматичного вираження суб'єктної синтаксеми в синтаксичних конструкціях ССР Sub + Praed_{quant}, а саме: Sub (N_{gen}), Sub (N_{nom}), Sub (N_{inst}), Sub (N_{dat}), Sub (Prep + N_{gen}), Sub (Prep + N_{inst}), Sub (Prep + N_{acc}), по-друге, на синтаксичному рівні співвідносяться з особливим типом присудка – складеним прислівниковим, який “утворюється внаслідок транспозиції прислівників у синтаксичну сферу дієслова. Ця транспозиція здійснюється за допомогою аналітичних синтаксичних морфем, дієслів-зв'язок. Незмінний прислівниковий компонент “одієслівнюється” саме дієсловом-зв'язкою, найтиповішою з яких є зв'язка бути” [55, с. 71]. Присудок, виражений адвербативом, в українській мові є малопродуктивним і, на думку І. Р. Вихованця, функціонує за умови, якщо в позиції підмета виступає неозначена форма дієслова, напр.: *Йти стало важче* (Григій Тютюнник) [55, с. 71]. Традиційності набула точка зору, за якою прислівниковий складений присудок може вказувати також і на ознаку предмета чи істоти,

граматичним маркером яких є іменник у формі називного чи родового відмінка, напр.: *Бійці були наготові; Людей стало більше* [131].

Речення CM Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant}, валентне ядро яких формують прислівникові предикати неозначеної кількості, представлені таким спектром CcM: Sub (N_{nom/gen}) + Praed (Cop + Adv ← N_{inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{acc}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}.

У формуванні плану змісту “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість” беруть участь речення з предикатами Praed (Cop + Adv ← N_{inst})_{quant}, репрезентованими деякими адвербіалізованими іменниковими словоформами на зразок *горою, градом, дощем, купою, морем, рікою, роєм, ручаєм, хмарою* і т. ін., що виражають кількісну семантику метафоризовано, напр.: *...а пригадавши – сльози градом...* (Алеся Тарле); *...їжа горою, вино рікою...* (ІР, 83); *Рожеві сльози – дощем* (ІР, 237); *...сміття купами...* (ІР, 240); *Сльози – морем* (Олеся Ластівка); *Горілка – рікою, вино – рікою* (М. Прудник); *Комарі роєм* (ІР, 292); *Мухи роєм* (М. Чернявський); *Піт ... ручаями* (О. Гончар); *...думки хмарами, думки тучами...* (Ф. Роговий). Квантитативне значення описуваних словоформ непослідовно відображено у словниках, пор.: *хмара* (у знач. присл. *хмарою*) – у великій кількості [213, Т. 11, с. 93]; *ріка* (у знач. присл. *рікою, ріками*) – у великій кількості [213, Т. 8, с. 574]; *град* (у знач. присл. *градом*) – у великій кількості, багато // великими краплями, рясно (про піт, сльози) [213, Т. 2, с. 152], але: *гора* (у знач. присл. *горою, горами*) – у вигляді гори [213, Т. 2, с. 124]; *дощ* (у знач.

присл. дощем) – великим потоком; так, як дощ [213, Т. 2, с. 402].

Аналізовані синтаксичні конструкції постають на базі функційно активних тричленних структур Sub + Praed + Adv ← N_{inst} на взірць *Книги лежать горою; Сльози течуть рікою*, у яких адвербіалізований субстантив виступає в придієслівно-предикатній позиції й характеризує дію в плані подібності певним об'єктам чи явищам, напр.: *А чайки цілим **табуном** летять до берега...* (Ю. Збанацький); *Безперервним **потоком** вливається на заводську територію вранішня зміна...* (О. Гончар); *Згодом темною **хмарою** викотилась уся орда* (В. Малик). Крім значення схожості, подібності, інструменталь репрезентує і квантитативну ознаку суб'єкта, саме так пов'язуючись як із вербативом-предикатом, так і з субстантивом на позначення суб'єктної синтаксеми, напр.: *Піт ... **лється рікою*** (Ю. Збанацький) – “піт лється у вигляді ріки, оскільки його багато”. Конструкції з адвербіальним іменником можуть трансформуватися у структури “родовий відмінок + називний відмінок”, пор.: *Піт – з-під касок **ручаями*** (О. Горнчар) → *З-під касок – **ручаї поту***; *А сніжинки незчисленними **роями** кружляли перед шибками вікон...* (А. Шиян) → *Перед шибками вікон кружляли незчисленні **рої сніжинок**; ...таких, що нічого не продають і не купують, – **роями** ходять по базару...* (М. Вінграновський) → ***Рої таких, що нічого не продають і не купують, ходять по базару.*** Якщо ж мовець хоче наголосити на надзвичайно великій кількості суб'єктів і семантика дієслова стає несуттєвою для розуміння змісту речення, відбувається елімінація дієслівного предиката й переміщення в ядерну позицію адвербіалізованого іменника, унаслідок чого постають двокомпонентні

конструкції CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adv ← N_{inst}) quant, пор.: *Москити літали **хмарами**...* (Ю. Бедзик); *...стріли **хмарами** летіли...* (В. Собчук) та *...ще й комарі **хмарами**...* (Ю. Кобзенко). Важливо, що значення подібності в такому разі не нейтралізується. Зауважимо, що елімінування дієслова неможливе, якщо 1) воно є носієм правобічної валентності в реченні (*Він писав такі листи десятками...* (О. Гончар) – писав (що?) листи; *...роями на нас налітали посріблені крапельки* (М. Вінграновський) – налітали (на кого?) на нас) або якщо 2) дієслівна словоформа виражає важливе для контексту граматичне значення (*...тисячі й тисячі половецьких стріл хмарою знялися в блакитно-малинове світанкове небо і рясним дощем пролилися на Ігореві полки* (В. Малик) – знялися, пролилися = дієслівні форми минулого часу доконаного виду).

Отже, прислівники, утворені від форми орудного відмінка однини чи множини іменника, мають синкретичний характер і в реченнях CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adv ← N_{inst}) quant виражають, по-перше, подібність суб'єктів висловлення до тих чи тих явищ довкілля і, по-друге, його кількісну характеристику. Синтаксичними синонімами аналізованих речень виступають конструкції, в основі яких лежить CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv ← N_{inst}) quant.

Досить широкий лексико-семантичний склад прислівникових носіїв валентності притаманний конструкціям CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv) quant із семантичним описом "НКО + КО: велика / мала неозначена кількість". Його диференційовано на окремі групи, до яких входять лексеми, що мають безпосередній чи опосередкований зв'язок із квантитативним типом детермінації. Першу групу сформували прислівники із

яскраво маніфестованою семою “кількість”, з-поміж них і стилістично марковані одиниці: *велико* (заст.), *доволі*, *досить*, *достобіса* (розм.), *здобіль* (діал.), *много* (заст.), *повнісінько* (розм.), *повно*, *пребагато*, *премного* (заст.), *троха* (діал.), *трохи*, *трошка* (розм.), *трошки* (рідко) і т. ін. Предикатні синтаксеми, вибудовані на базі аналізованих прислівників, мають необмежені сполучувальні можливості на рівні суб'єктної позиції й розрізняються тільки обсягом репрезентованої квантитативної ознаки (“мало” – “багато” – “дуже багато”), напр.: ...**велико** [було] печалі (Марко Вовчок); *Тільки в них і хліба, й солі, зброї доброї доволі, грозових побід* (А. Малишко); *Постів досить...* (М. Рильський); ...*роботи усякої достобіса* (М. Вінграновський); *Баришень повно* (Григорій Тютюнник); ...**здобіль** є *і плахот, і спідниць, і корсеток* (Ганна Барвінок); **Є** їх [старих бабів] **много** (Нар. тв.); *Людей було повнісінько* (І. Нечуй-Левицький); *А глядачів – повно* (Леонід Бразов); *Їх [пропащих] зараз повно скрізь...* (І. Роздобудько); ...*яких [творів] було пребагато...* (М. Бажан); *В книжці слів пребагато таких, що вона їх або не знає, або інакше розуміє* (Г. Сагач); *Ще буде світу доброго премного...* (М. Стельмах); ...*людей було троха* (Марко Вовчок); *Дровець трохи є* (Григорій Тютюнник); ...*людей було трошка* (Нар. тв.); *Ох, боже, боже, трошки того віку...* (М. Коцюбинський). Okремо слід сказати про слова *побагато* (розм.), *побагату* (розм., рідко), *помалу*, *помалу-малу* (розм.), *потроху*, *потроху-троху* (розм.), у яких на основне значення великої / малої кількості накладено відтінок дистрибутивності, напр.: ...[роботи] **не побагату** (А. Шкуліпа). Другу групу утворюють прислівники зі складною значенневою структурою, у якій сема “кількість” супроводжує неквантитативну сему “спосіб”, “простір”,

“час” тощо (*громадно, валом, навалом, рясно, густо, негусто, рідко*), напр.: ...їх [індусів] **громадно** (ІР, 57); ...їх [продуктів] **було валом** (Я. Чулик); ...*сміття ... було навалом* (“День”); ...*цвіту було так рясно* (О. Довженко); ...*а їх [станцій і полустанків] було густо* (Іван Багряний); ...*пасажирів ... було негусто* (О. Гончар); ...їх [сніжинок] **було рідко...** (О. Жовна). Зазвичай наявність неквантитативної семи у значенні розгляданих прислівникових предикатів зумовлює їхню селекційність стосовно лексико-семантичного складу іменників у суб’єктній позиції. Наприклад, прислівник *навалом* (“безладною купою” + “багато”) здебільшого поєднується із субстантивами на позначення конкретних предметів, речовин та матеріалів (*річ, книжка, продукт, овоч, картопля, пісок* тощо); прислівник *валом* (“безперервним потоком” + “багато”; “невідкладний” + “багато”) – з іменниками – номінаціями істот, транспортних засобів (*людина, звір, миша, саранча, риба, машина, велосипед* тощо) чи іменниками *праця, робота*; прислівник *густо* (“на невеликій відстані один від одного” + “багато”) – із субстантивами – назвами дискретних понять (*будинок, дерево, куш, зірка* тощо) і т. ін. Однак регулярне вживання у функції квантифікатора спричинило зміни в їхній семантичній структурі – нейтралізацію основного значення й увиразнення кількісного, а також розширення сполучувальних можливостей цих адвербативів, напр.: ...*цього добра [попси] навалом!* (Т. Федюк); ...*землі було валом* (ІР, 52); ...*аби грошей густо* (Нар. тв.).

До прислівників, які опосередковано, через прагматико-емоційні реакції людини номінують кількісну ознаку, слід віднести лексеми *видимо-невидимо* (розм.), *донесхочу* (розм.), *донехочу* (розм.), *досхочу, небачено*,

незліченно, незміряно, страх (у знач. присл., розм.), щедро, скупо і т. ін. [115, с. 221–223, 258–259], напр.: *Риб* – **видимо-невидимо** (Є. Дудар); *Драм ...було донесхочу* (О. Забужко); *...солодощів донехочу* (ІР, 305); *...дров було досхочу* (М. Ірчан); *...всього було досхочу* (Марко Вовчок); *...гостей було небачено* (С. Карпенко); *...діамантів незліченно* (А. Пастернак); *А дурнів там незміряно* (ІР, 28); *...горобців ... страх!* (Панас Мирний); *...а народу було – страх* (О. Дорошкевич); *...яких [устриць, мідій і різних креветок] було щедро* (В. Труфакіна); *...царського вина було вельми щедро* (ІР, 10); *...грошей було скупо...* (В. Стефаник); *...мін було скупо...* (М. Скорупський). З-поміж них вирізнено адвербіальну лексему *досхочу*, що має обмежену синтагматику, оскільки поєднується тільки з іменниками на позначення реалій з експліцитною позитивною конотацією (*їжа, солодощі, книга, добро, гра, цукерка, квітка* тощо), напр.: *Цукерок – досхочу*, але не **Проблем – досхочу*; **Боргів – досхочу*.

Окремий тип становлять речення $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + \text{Praed } (Cop + Adv)_{quant}$, предикатну позицію в яких заповнюють прислівники зі значенням надмірного ступеня вияву ознаки (*дуже, занадто, надто*), напр.: *...труднощів “не дуже”!* (Остап Вишня); *Тут всього було занадто* (І. Роздобудько); *Прав ... аж надто* (О. Гончар). Вони постали на базі тричленних речень унаслідок елімінації предикатного компонента (*багато*), пор.: *Труднощів не дуже багато* → *Труднощів не дуже*.

Речення $CcM \text{ Sub } (Prep + N_{inst}) + \text{Praed } (Cop + Adv)_{quant}$, $\text{Sub } (Prep + N_{acc}) + \text{Praed } (Cop + Adv)_{quant}$, $\text{Sub } (Prep + N_{gen}) + \text{Praed } (Cop + Adv)_{quant}$, $\text{Sub } (N_{dat}) + \text{Praed } (Cop + Adv)_{quant}$, $\text{Sub } (N_{inst}) + \text{Praed } (Cop + Adv)_{quant}$ із планом змісту “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість” відрізняються

кількома специфічними характеристиками, найважливішими з яких є моносемантичність, атиповість форм реалізації суб'єктної синтаксеми, функційна пасивність та кількісно обмежений склад носіїв валентності. Нарешті, ще однією диференційною рисою речень розгляданих СсМ є послідовний вияв у більшості з них принципу лексико-семантичної вибірконості на рівні лівобічної позиції.

Предикативним центром речень СсМ Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant} виступають прислівники *скрутно*, *скупо*, *слабо*, *сутужно*, які репрезентують опосередковану квантифікацію через реакції мовця на певну (на цей раз малу) кількість чого-небудь, а також прислівники *завізно*, *негусто*, напр.: **Скрутно було** і з іншими головними ролями (В. Нестайко); *...зараз в Україні **скрутно** із коштами* (Б. Рудь); **Скрутно** із соціальними аптеками (ІР, 49); *З харчами **було скупо*** (В. Гребенюк); *З харчами ... **було слабувато*** (М. Вінграновський); *...з харчами **було сутужно*** ("День"); *З землею **сутужно*** (А. Головка); *...із хлопами ... **сутужно*** (З. Тулуб); *Видати книжку у видавництві, де він працював, я не набивався, бо знав, як там **завізно** з рукописами* (Д. Кононенко); *...з людьми **завізно*** (Іван Багрянний); *З білими грибами в цьому році **було негусто*** (ІР, 18). Субстантиви – заповнювачі лівобічної позиції репрезентовані прийменниково-іменниковою сполукою З/ІЗ/ЗІ + N_{inst} і номінують предмети або поняття з позитивною конотацією (*харчі, добро, кошти, гроші, продукти, ідеї, думки, фантазія, земля* і т. ін.).

Речення СсМ Sub (Prep + N_{acc}) + Praed (Cop + Adv)_{quant} утворюють такі прислівники, як *завізно*, *рясно*, *скрутно*, *сутужно*, *скупо*, напр.: *...в поезії **завізно** на глухих з обслугою сліпих* (В. Базилевський); **Рясно було** на постанови

(“Сільські вісті”); ...*цього року було рясно* на документальні фільми про війни (“Україна молода”); ...*скрутно* на харчі й одягу (Л. Костенко); ...*в цій околиці вкрай скупю* на земельний запас (В. Пилипчинець); ...*тепер не так уже сутужно* на гроші (Б. Грінченко). Суб’єкт квантифікації, який у плані лексико-семантичної наповнюваності тотожний суб’єкту речень СсМ Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, експліковано прийменниково-іменниковою формою НА + N_{acc}.

У формуванні синтаксичних структур СсМ Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant} беруть участь предикати, виражені адвербативами *завізно*, *рясно*, *тісно*, поєднаними зі сполуками ВІД + N_{gen} на позначення суб’єкта, напр.: ...*завізно буде від вантажних машин...* (О. Гончар); ...*рясно від імен...* (Ю. Іздрик); *Було рясно від хрестиків та гладей...* (“День”); ...*було тісно від пісень і танців* (ІР, 265).

Функційна інертність притаманна реченням СсМ Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Adv)_{quant} та Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}. Роль основного носія валентності в них виконують лише поодинокі прислівники, а роль лівобічного поширювача – нехарактерні для синтаксичних конструкцій із квантитативною предикацією форми давального та орудного відмінків іменника, напр.: *Словам було тісно, а думкам просторо* (Нар. тв.); *Добром ... не завізно* (Л. Костенко).

Насамкінець зазначимо, що речення аналізованих СсМ, які становлять периферію синтаксичних конструкцій із адвербіальними предикатами кількості, зазвичай поширюються напівоблігаторними конкретизаторами синкретичної об’єктно-обставинної семантики, найпродуктивнішим із яких є субстантив у родовому відмінку з прийменником *в* (*у*), та конкретизаторами-

детермінантами, які стосуються локативних або темпоральних параметрів предиката, напр.: *...а ще більше завізно було б у пеклі від грішників* (Р. Федорів); *...з сорочками в них завжди завізно...* (Р. Самбук); *На цьогорічному ярмарку ... було завізно із сільськогосподарським збіжжям, різноманітним крамом та мануфактурою...* (ІР, 78); *На грудях рясно від ластовиння* (“Газета по-українськи”). Сфера реалізації цих синтаксичних структур – розмовне мовлення та художня література. Стилiстичну маркованість створюють основні носії валентності – прислівники, які мають виразний розмовно-побутовий характер.

У системі речень структурної схеми Sub + Praed quant із неозначено-квантитативною семантикою в окрему підсистему виділено синтаксичні конструкції, предикативне ядро яких формують прикметники. Незважаючи на низьку продуктивність, розглядані реченнєві структури займають аж ніяк не периферійне місце у спектрі реалізаторів загальної семантики “НКО + КО”: саме паралелізмом із ними П. Адамець та В. Грабе доводять автономність кількісного предиката, пор.: *Подібні випадки численні, рідкісні, одиничні – Подібних випадків багато, мало, п’ять, два* [280, с. 54–55]. Функційна інертність речень CM Sub + Praed (Cop + Adj) quant зумовлена низькою чинників: по-перше, кількісний склад ад’єктивів, для яких квантитативне значення є ідентифікувальним, обмежений, тому що семантична природа одиниць описуваного лексико-граматичного класу пов’язана насамперед із поняттям якості, властивості, а не кількості; по-друге, прикметниковим лексемам більшою мірою притаманна приіменникова субпозиція в атрибутивній структурі Adj + N. Оскільки будь-яка ознака є потенційно

предикативною, то за певних умов – наявності вербалізованої чи імпліцитно вираженої дієслівної зв'язки, виразного темо-ремного членування, постпозиції субстантива – прикметник може переміститися з функційно первинної позиції атрибута в генетично первинну позицію предиката і стати конструктивним центром елементарного простого речення. З огляду на це конструкції $CM \text{ Sub} + Praed (Cop + Adj)_{quant}$ із прикметниковим носієм валентності є підстави вважати потенційно продуктивними.

У лінгвістичній літературі ад'єктивні одиниці, яким притаманна квантитативна семантика, позначають різними термінами: “прикметники розміру”, “прикметники міри”, “параметричні прикметники”. Вони номінують лінійні розміри предметів (*високий, низький, широкий, вузький, довгий, короткий, глибокий, мілкий, товстий, тонкий*), загальний розмір чого-небудь (*великий, малий, крихітний, місткий, просторий, тісний*), різний ступінь вияву інтенсивності процесів, станів (*могутній, сильний, лютий*), часові характеристики (*вічний, віковий, довгий, миттєвий*), температурні параметри (*гарячий, теплий, холодний*) тощо. Квалітативно-квантитативне значення властиве також похідним ад'єктивам – найменуванням недостатнього або надмірного ступеня вияву ознаки (*веселенький, зелененький, грубуватий, широченний, величезний, премудрий, застарий* тощо), які, перебуваючи в ядерній позиції, являють собою двопредикатні конструкції: один з предикатів є носієм статичної ознаки, другий конкретизує її щодо повноти вияву, вносить елемент кількості, напр.: *гарненький* = гарний + трохи; *пречудовий* = чудовий + дуже. Зважаючи на це, дослідження прикметників доцільно проводити з урахуванням

взаємозв'язку категорії кількості з категоріями якості, градації, інтенсивності, міри, параметричності, розміру, простору, оцінки та ін. Названі вище ад'єктиви, репрезентуючи кількісну семантику в широкому розумінні поняття, виступають формально-граматичними засобами реалізації предикатів якості [234]. Експлікаторами ж квантитативних предикатів у двочленних синтаксичних конструкціях $CM\ Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant}$ є прикметники, семантичну структуру яких формує архісема “кількість” й органічно пов'язані з нею семи “неозначений” і “означений”.

Прикметникові предикати неозначено-оцінної кількості функціують в реченнях, представлених двома CcM : 1) $Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom})_{quant}$ та 2) $Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{inst})_{quant}$, які є синтаксичними синонімами. Симетрія стосується їхніх функційних можливостей, а також лексико-семантичної наповнюваності позицій Sub та $Praed_{quant}$. Відмінність простежено тільки на формально-граматичному рівні. Вона полягає в тому, що $Praed (Cop + Adj_{inst})_{quant}$ передбачає обов'язкову вербалізацію дієслівної зв'язки, яка на рівні $Praed (Cop + Adj_{nom})_{quant}$ може бути виражена імпліцитно, пор.: *Факти були численними* і *Факти (були) численні*. Основна база для творення розгляданих синтаксичних конструкцій – прикметники – експлікатори неозначено-кількісної семантики “наявний у великій / малій кількості”, “якого є багато / мало”. За критерієм “вектор семантичної деривації” їх об'єднано у дві групи: 1) лексеми з інгерентно первинним квантитативним значенням (відносні прикметники, які мають похідну основу, мотивовану а) іменниками на позначення загальних кількісних понять (*лічба, число, множина*): *незліченний, незлічимий, численний, незчислений,*

нечисленний, множинний і т. ін.; б) кількісним числівником один: *поодинокий*; в) субстантивами конкретної кількісної семантики (*тисяча, мільйон, мільярд*): *тисячний, мільйонний, мільярдний*; г) поєднанням двох твірних основ: *стотисячний, багаточисленний* тощо); 2) лексеми з метафорично мотивованим квантитативним значенням (*рясний, багатий, щедрий, бідний* тощо). Предикативні прикметники першої групи становлять функційне ядро серед основних носіїв валентності речень CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom / inst})_{quant}, напр.: *Хижі птахи ніколи **не були численними*** (В. Табачишин); *...людські втрати **були незчисленими...*** (IP, 26); *Події **незліченні**, як і люди* (П. Загребельний); *...табуни й отари **були незліченні**, мов хмари на осінньому небі* (К. Головацька); ***Незлічимі** ті, що живуть в стані депресії* (Віто Слобожан); *Амфібії та рептилії ... **нечисленні*** (IP, 159); *...такі випадки **поодинокі*** (IP, 133). За способом номінації квантитативної ознаки розглядані моносемантичні прикметники поділено на дві групи, що репрезентують 1) первинну (*численний, нечисленний, поодинокий*) і 2) опосередковану (*незчисленний, незліченний, незлічимий*) номінацію. Компоненти обох груп актуалізують сему “велика кількість” через указівку на неможливість порахувати кого-, що-небудь. Вони виявляють жорстку лексико-семантичну селекційність на рівні суб’єктної позиції й зорієнтовані на сполучуваність з іменниками – назвами дискретних понять. Окремо слід вирізнити прикметники *тисячний, стотисячний, багатотисячний, мільйонний, багатомільйонний, мільярдний*, у яких поряд із основним значенням “який складається з великої кількості яких-небудь одиниць” кодифіковано значеннєвий відтінок “якого є багато”. Прикладів їхнього функціонування у

двокомпонентних реченнях CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom / inst})_{quant} в дослідженому матеріалі не зафіксовано, хоч потенційно вони можливі, напр.: *Очі тисячні*, пор.: *Я очі розплющу – і тисячні очі Засяють зі мною, мов краплі роси* (А. Малишко).

Зауважимо, що специфіка квантитативних предикатів, репрезентованих відносними прикметниками, полягає в тому, що вони абсолютно авалентні стосовно прислівників кількісної семантики (напр., *безмежно, дуже, зовсім, надміру, страшенно, дещо, злегка* й ін.), які виконують функцію інтенсифікатора чи релаксатора кількісної ознаки. Сполучуваність з останніми є прерогативою якісних ад'єктивів, що експлікують квантитативну предикацію переносним або прямим номінативним значенням, актуалізуючи відповідно ядерні чи периферійні семи. Мовленнєва семантична структура прикметника суттєво відрізняється від його мовної структури. У контекстуальних умовах відбувається актуалізація певних семем і сем, семи можуть міняти свій статус і переходити в інший розряд. Наприклад, у прикметника *щедрий* ядерною є сема "якість", конкретизована семемою "багатий на що-небудь" (напр., *щедро осінь*); семема "наявний у великій кількості" є вторинною, але саме вона реалізується у словосполученні *щедрі роси*, відповідно сема "кількість" із периферії семної структури переміщується в центр. Програмування прикметниками залежних компонентів – заповнювачів лівобічної позиції детерміноване принципом семантичної сумісності.

Елементарні прості речення, конституйовані за участю метафорично мотивованих прикметників (*щедрий, рясний, убогий, бідний, скупий, смішний, страшний*), належать до розряду маловживаних, напр.: *...щедримі були відзнаки і*

дарунки, пісенні вітання (Ю. Гусар); *А яблука ... такі рясні...* (Г. Майорова); *...харчі були дуже убогими...* (К. Штепа); *...рослини дуже бідна...* (ІР, 3); *Вони [сльози] скупі* (А. Ткачов); *Гроші смішні* (“Газета по-українськи”); *...витрати страшні* (ІР, 164). Функцію найоб’єктивнішого семантичного індикатора в аналізованих структурах виконує контекст, пор.: *Яблуні рясні; Анекдоти смішні* – речення із Praed_{qual}; *Яблука рясні; Гроші смішні* – речення із Praed_{quant}.

Нарешті, периферійним засобом експлікації квантитативної ознаки в синтаксичних конструкціях CcM Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant} із семантикою великої / малої неозначеної кількості є якісні прикметники, які у структурній частині значення фокусують дві семи – кількісну й темпоральну або кількісну й локативну (*частий, поширений, рідкий, непоширений, рідкісний* і т. ін.), причому кількісна сема є неосновною. У контексті такі ад’єктиви актуалізують семи, що відповідають комунікативній меті. Промовистим є той факт, що інші семи також накладають свій відбиток на загальний план змісту слова й синтаксичної конструкції загалом, напр.: *Згадки в літописах не були частими* (ІР, 145) – центральна сема, конкретизована семемою “який відбувається через короткі проміжки часу”, має темпоральний характер, периферійна – квантитативний (семема “багато”); *На частих заламах попадались зграї собак і дітей* (М. Коцюбинський) – центральна сема – “простір” (семема “який трапляється в багатьох місцях”), периферійна – “кількість” (семема “багато”). Так, при найменуванні істот, предметів, просторових об’єктів описувані ад’єктивні предикати виражають квантитативно-локативну семантику, тоді як назви дій, процесів, часових проміжків, видів занять, які

виконує людина, указують на кількісно-темпоральний план змісту предикативного прикметника, пор.: *Подвір'я були частими* (частий – який трапляється в багатьох місцях [213, Т. 11, с. 278]) та *Контратаки були частими* (частий – який трапляється через короткі проміжки часу [213, Т. 11, с. 278]), напр.: *Частими були неврожаї* (ІР, 87); *...плоди рідкі...* (О. Довженко); *...удари були рідкісними...* (ІР, 260). Слід зазначити, що предикативні одиниці *поширений, непоширений, рідкісний* можуть репрезентувати й інше значення синкретичного характеру: ядерна сема (відповідно “популярний”, “непопулярний”, “винятковий”) + периферійна квантитативна сема, напр.: *Поширеними були обрядові пісні, танці, ігри скоморохів, гусярські розспіви* (ІР, 73); *Білі ігристі вина ... були рідкісними...* (О. Сокирко). Зауважимо, що прикметникові предикати, які мають синкретичний план змісту, зазвичай функціують у реченнях із факультативними адвербіальними чи адвербіально-об'єктними поширювачами, пор.: *За відомих причин ... письмові заповіти не були поширеними* (Л. Буркацький) і *Вони [парадні люльки] були поширеними серед дворянства* (В. Ботюк).

Специфічну групу утворюють параметричні прикметники із семантикою “значний / незначний розміром, величиною, обсягом, кількістю і т. ін.” (*великий, чималий, немалий, значний, широкий, малий, невеликий, незначний* і т. ін.), власне-квантитативне значення яких периферійне, оскільки актуалізується зрідка, за певної дистрибуції, зокрема в поєднанні з конкретизаторами *кількісно, за кількістю, за кількісним складом, щодо кількості*, напр.: *...гранульовані лімфоцити ... були кількісно малими* (Н. Чужак) та в деяких стійких словосполученнях на зразок *широкий читач, чималі гроші*,

немалий фактичний матеріал, які функціують у семантично ускладнених реченнях, напр.: *Твір відомий широкому читачеві; Хлопець заробив великі гроші; Ми зібрали чималий фактичний матеріал.*

Речення CM Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} послідовно фіксують процес квантифікації з урахуванням кількісно-якісних, а іноді й локативно-темпоральних чи модально-оцінних відтінків семантичної структури основного носія валентності. За характером реалізованого кількісного значення вони наближені до речень CM Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}, Sub + Praed (Cop + N)_{quant}, Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} (пор.: *Недоліки численні – недоліків багато; Добровольці поодинокі – Добровольців одиниці; Яблука рясні – Яблук рясно*), а за граматичною природою конститuentів – до речень CM Sub + Praed (Cop + Adj)_{qual} (пор.: *Зауваження численні – Зауваження доцільні*).

Малопродуктивними репрезентантами предикатів неозначено-оцінної кількості є вербативи, які передають тільки один значеннєвий сегмент – “велика кількість”. Вони утворюють речення CcM Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, ядерну позицію яких обіймає обмежена кількість одиниць. З-поміж них лексема *кишити*, квантитативна семантика якої є супровідною до основного значення “безладно рухатися в різних напрямках”, напр.: *Де сало шкварчить, там людей кишить* (IP, 20); *...таких кишить, неначе вошей...* (IP, 77). При цьому вербативі часто вживаються підсилювальні частки *аж, так і*. За утвореними сполуками, що пройшли стадію фразеологізації, лексикографічно закріплено значення “дуже багато кого-, чого-небудь” [213, Т.4, с.157], напр.: *...всередині аж кишить дрібної білої черви* (Григір Тютюнник); *А там баришень аж кишить* (Панас Мирний). Речення

досліджуваного структурно-семантичного типу вирізняються тим, що в них лівобічну позицію активно заповнюють іменники на позначення істот, здебільшого тварин, комах, птахів, риб (*комахи, риби, воші, плазуни, птахи, пацюки, змії, ссавці, кілька*), рідше – людей (*молодь, народ, люди, діти, яничари, повстанці, диверсанти* тощо). Роль морфологічного варіанта суб'єктної синтаксеми у формі родового відмінка виконує прийменниково-іменникова сполука ВІД + N_{gen} та форми N_{inst}, N_{nom}, напр.: *...аж кишіло від диверсантів* (З. Книш); *...в нашому “казані” кишіло рибою* (Ю. Збанацький); *Молоді люди кишать...* (Н. Такер). Як свідчить фактичний матеріал, лівобічну позицію Sub (ВІД + N_{gen}) може детермінувати ширше коло функційно безособових вербативів статично-квантитативної семантики, зокрема дієслова *кипіти, роїтися*, які виражають значення надзвичайно великої кількості метафоризовано, за рахунок контекстуально детермінованого переходу периферійної семи “багато” в ядерну зону, напр.: *На січовому майдані роїлося від людей* (А. Чайковський); *...в казані “кипіло” від кільки* (Ю. Збанацький). Склад лівобічних поширювачів у таких конструкціях розширюють абстрактні іменники на зразок *думки, ідеї* й т.ін., напр.: *...в голові роїлося від думок...* (С. Мудрик).

Крім схарактеризованих дієслів, план змісту “велика неозначена кількість” експлікують вербативи, яким іманентно квантитативна семантика не властива; нею вони “заряджаються” від іменних синтаксем у формі родового відмінка, напр.: *Дітвори назбиралося на річці* (І. Цюпа). Ці конструкції є семантично неелементарними, оскільки відмінкове суб'єктне значення генітива супроводжується невідмінковим партитивним значенням [157, с. 128–129],

пор.: *Міністрів ... зібралосся!* (М. Стельмах) і *Міністри зібралися; Багато міністрів зібралосся; Снігу нанесло* (Д. Павличко) і *Сніг нанісся; Багато снігу нанесло; А дітей ... бігало!* (М. Вінграновський) і *Діти бігали; Багато дітей бігало.* Це експресивні варіанти простих речень, своєрідність яких полягає в заміні форми називного відмінка формою родового та в інтонаційному оформленні (оклична інтонація), унаслідок чого спостерігаємо ускладнення субстанційних суб'єктних синтаксем предикатним значенням кількості.

Носіями семантики “велика неозначена кількість” є предикативні займенники *скільки, стільки*, що дублюють типові морфологічні категорійні ознаки власне-числівників, їхні формально-граматичні та семантико-синтаксичні функції, виявляючи відмінність тільки в абсолютній нейтралізації морфологічних категорій роду й числа, а також у наявності додаткової функції – анафорично-вказівної [57, с. 208], напр.: *Кабінетів скільки!* (Є. Дудар); *Дітей скільки на пляжі!* (В. Нестайко); *А сіна скільки!* (Я. Стельмах); *Роботи стільки, а тобі ... якби витребеньки* (І. Грищенко). Квантитативне оцінне значення таких предикатів часто увиразнюють частки та вигуки, напр.: *Він [сіроманець] один, а їх онде скільки!* (М. Вінграновський); *А сильних – ого-го скільки!* (Є. Дудар); *Риби там – о скільки!* (З. Тулуб). Характерними ознаками двочленних синтаксичних структур $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant}$ аналізованої семантики є постпозиція предиката, закріпленість за розмовним та художнім стилями. Однак слід зазначити, що для лексем *скільки, стільки* регулярнішою є препозиція щодо субстантива (напр.: *Боже мій, скільки добра!* (Григорій Тютюнник); *Скільки безглуздя, скільки мерзості, скільки*

дикого, нічим не виправданого варварства й хамства (Іван Багряний); **Стільки повітря!** (О. Гончар) тощо), коли вони переживають процес партикуляції, функційно наближаючись до часток *а, що, а що, вже, ну а* та ін. Частки *скільки, стільки* “найбільш виразно передають значення узагальненої кількості” [196, с. 10], пор.: **Скільки муки фізичної! А скільки муки моральної!** (Іван Багряний) та **А вже що розповідей було, розпитувань!** (Ю. Збанацький); **...і що то у кожному тому “о!” було дива та радощів!** (Марко Вовчок); **А що вже женихів було, боже мій милий!** (Марко Вовчок); **Що було в його поля, худоби, що всякого добра!** (Марко Вовчок); **...що там крику! Що людей!** (П. Тичина). Деякі граматисти конструкції із препозитивним компонентом *скільки* зараховують до двоскладних речень. Так, В. О. Горпинич речення на зразок *Скільки різного мотлоху! Скільки зайвого клопоту! Скільки шкоди ще!* (І. Баш) називає генітивними двоскладними із родовим суб’єкта, що сполучається з присудком, вираженим неозначено-кількісним словом (числівниковим займенником) *скільки*, удаючись до таких аргументів: “реальний зміст цих речень зводиться до твердження про те, що різний мотлох є у великій кількості, що зайвий клопіт є у великій кількості, що шкоди є також у великій кількості. Це все ознаки двоскладного речення. Тому з позиції семантики розглядати ці речення як номінативні односкладні (називні) не можна” [75, с. 7]. Більшість же дослідників речення, утворені за моделями СКІЛЬКИ + N_{gen}, СТІЛЬКИ + N_{gen}, розглядають з-поміж односкладних генітивних (генітивно-квантитативних). Вважаємо, що основними чинниками, які дають право твердити про предикатну функцію препозитивного займенника, є а) актуалізована дієслівна зв’язка (напр.: **Скільки в тій**

газеті **було** цікавого! (Іван Багряний); **Стільки** було в майстрових очах якоїсь гострої приціленості і старечого суму (Григір Тютюнник) і т. ін.), б) наявність компонента із адвербіальною чи синкретичною адвербіально-об'єктною семантикою (напр.: **Скільки** там думок! (О. Гончар); **...скільки** на світі гарних дівчат (В. Шевчук); **Боже ж мій, боже, скільки** лиха на світі (З. Тулуб); **По всій слободі скільки** занедбаних дворів, **скільки** хат з гнилим дахом, **скільки** вдів! (М. Циба); **Стільки** марноти навколо, **скільки** витраченої в порожню енергії! (Ю. Покальчук); **Стільки** он, мовляв, дівчат-перестарків у селі, ніхто й не гляне! (О. Гончар); **Полк! Скільки** в цьому слові для нас і туги, і болю, і невимовної чарівності (О. Гончар) і т. ін.), а також в) наявність підрядної з'ясувальної частини, поєднаної із головною сполучним словом *що* (напр.: **Стільки** квітів, *що аж дивно, звідки їх дістали в цьому безлюдному місці* (Ю. Збанацький) і т. ін.).

Можливими морфологічними варіантами квантитативних предикатів, здатних структурувати двокомпонентні речення семантичного опису “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість”, є фразеологічні одиниці, які у структурі лексико-семантичного поля кількості формують зону, найвіддаленішу від ядра. Їхні компоненти позбавлені кількісного значення, але цілісна семантика – квантитативна. Фразеосемантичне поле “кількість” об'єднує варіативно-синонімічні групи “дуже багато” і “дуже мало” [239, с. 55]. Удокладнену семантичну класифікацію фразеологічних одиниць з кількісним значенням пропонує С. І. Кравцова. На її думку, ці одиниці вказують на 1) повну відсутність когось або чогось: *ні макової росини, ні душі*; 2) абсолютну кількість: *усі як один, усі й уся*; 3) точно визначену кількість, відповідну певному

числу: *чортова дюжина*; 4) точно визначену кількість, відповідну потрібній: *ні більше ні менше*; 5) надмірну кількість: *лопатою не перевернеш, по горло*; 6) достатню кількість: *скільки завгодно*; 7) недостатню кількість щодо необхідної: *крапля в морі*; 8) взагалі недостатню кількість: *мов кіт наплакав, на пальцях порахувати можна* [130, с. 22–23].

І. Ф. Джочка поділяє розглядані фразеологізми на чотири групи: 1) надмірна кількість (“дуже, надто багато, велика кількість, безліч”): *як бджіл по весні, як (мов, ніби) бджіл у вулику, як зірок на небі, як листу на дереві, як маку, як макового цвіту (на городі), як макового зерна, як (мов) оселедців у бочці, як (мов) грибів після дощу, як снопів на возі, як тієї сарани, як сміття, як трави, як ряски, як рясту, як у бочці огірків, як насіння в соняшнику, як реп’яхів на собаці, як у реп’яхах, як мурашні, як мурашви, як з рукава, як з мішка, як з рога достатку (Амальтеї), як (мов, ніби) мішок розв’язався, як (мов, ніби) за (на) гріш маку, і на воза не вбереш, хоч (хоть) греблю (гать) гати, хоч возом вози, хоч лопатою горни (греби, загрибай), хоч відбавляй, хоч купайся, хоч конем грай та ін.; 2) абсолютна кількість (“абсолютно всі (все)”): *тільки (хіба, лиш) пташиного молока нема, до нитки, до тла, до останнього шеляга тощо*; 3) недостатня кількість (“мало, дуже мало”): *тільки й того, всього-на-всього, не гурт, з горобину душу, як шилом патоки вхопити, як (мов, ніби) кіт наплакав, із заячий хвіст, і котові на сльози нема (немає, не вистачить), на макове зерно й т. ін.*; 4) повна відсутність чогось (“нульова кількість”): *ні (ані, і) краплі (краплини, крапельки), ні душі, ні макової росини, ні йоти, ні копійки, ні шерстини, як в решеті води, як у карася вовни, дірка з бублика та ін.* [83, с. 76–78].*

З огляду на обраний нами предмет аналізу семантичний континуум фразеологічних одиниць з оцінним квантитативним

значенням логічно й доречно поділити на дві варіантно-синонімічні групи: велика неозначена кількість і мала неозначена кількість. Із самого терміна “варіантно-синонімічна група” випливає, що кожна із фразем у складі окремої підгрупи вступає з іншими в синонімічні відношення. “Семантична спільність, на основі якої ґрунтується фразеологічна синонімія, – слушно зауважує Л. Г. Авксентьєв, – не означає, що фразеологічні одиниці синонімічного ряду є семантично тотожними, адекватними. Об’єднуючись спільним значенням, фразеологічні синоніми різняться певними синтаксичними відтінками” [1, с. 75].

Фразеологічні одиниці конституують речення *СМ Sub + Praed (Сор + Phras)* _{quant}, представлені цілим спектром *СсМ*, найвищий ступінь продуктивності з-поміж яких виявляють конструкції з мінідіомами в предикатній позиції. Питання про фразеологічність конструкцій, утворених за моделлю “службове слово + повнозначне слово”, є проблемним. М. М. Шанський констатує, що фразеологічний зворот – це відтворювана в готовому вигляді мовна одиниця, що складається з двох або більше наголошуваних компонентів слівного характеру, фіксована (тобто постійна) за своїм значенням, складом і будовою [261]. Відсутність бодай однієї з вирізнених властивостей, на думку вченого, унеможлиблює віднесення цих одиниць до розряду фразеологічних. Автори Словника української мови [213], Фразеологічного словника української мови [247], Словника фразеологічних синонімів [121] розглядають у системі фразеологічних одиниць сполучення двох або більше компонентів, незалежно від їхнього входження у повнозначні чи службові слова, ураховуючи лише такі характеристики, як відтворюваність, стійкість, семантична цілісність, еквівалентність слову, ідіоматичність значення,

відносна постійність компонентного складу. За нашими спостереженнями, близько 40 % фразеологічних одиниць із квантитативною семантикою, представлених у лексикографічних працях, становлять фразеологізми, побудовані на основі моделі “службове слово + повнозначне слово”. Щоправда, переважна їхня більшість генетично мала класичну фразеологічну структуру – словосполучення, напр.: *до дідька (лисого), по (саму, самісіньку) зав'язку, по (самі) вінця, по (саму, самісіньку) шию, на (щербатий) гріш* і т. ін., напр.: *У кожного своїх турбот по саму зав'язку* (Леонід Бразов); *Роботи в мене по самісіньку шию* (І. Нечуй-Левицький). Варто зважати й на той факт, що поява додаткового компонента подеколи може змінити значення фразеологізму, пор.: *по коліна* – багато, *старій жабі по коліна* – мало.

Найпродуктивнішим структурним різновидом мінімальних фразеологічних одиниць із кількісним значенням є прийменниково-іменникова сполука $P_{\text{prep}} + N$, зокрема: $ДО + N_{\text{gen}}$ (*до біса, до гибелі, до дідька, до ката, до лиха, до смутку, до чорта, до гаспида, до сина* (заст.), *до хріна*); $ПО + N_{\text{acc}}$ (*по вінця, по вуха, по горло, по зав'язку, по коліна, по маківку, по шию*); $НА + N_{\text{acc}}$ (*на копійку, на мізинець, на п'ятак, на волосину*); $БЕЗ + N_{\text{gen}}$ (*без кінця (краю), без ліку (лічби), без міри, без рахуби, без числа*); $З + N_{\text{inst}}$ (*з верхом, з горою*); $З + N_{\text{acc}}$ (*з наперсток*); $ЧЕРЕЗ + N_{\text{acc}}$ (*через верх, через міру*); $В + N_{\text{acc}}$ (*в обріз*), напр.: *Але островів, певно, є ще до біса* (Ю. Збанацький); *Землі в нього до чорта* (З. Тулуб); *У Дмитра було справ, як говориться, по горло* (Ю. Збанацький); *...діла того було на копійку...* (В. Чемерис); *...народу без рахуби* (Ю. Федькович); *Води, трав, лісу! З вершечком, з головою* (С. Колесник); *Залишилося тої крові в пакульців з наперсток...* (В. Дрозд); *...яких*

[житейських брудів] – **через верх...** (О. Забужко); **...грошей в обріз...** (Х. Біклян).

Мінімальні фразеологічні одиниці, що експлікують кількісну семантику, можуть бути структуровані за зразком сполук НЕ + V_{inf}, НЕ + V_{part}, ХОЧ + V_{imper}, напр.: **Не злічити цих ниточок** (С. Колесник); **Скільки ж їх [солдатських удів] по містах і селах! ... Нелічено і неміряно, наче зір на небі...** (С. Колесник); **Так і в нас такої радості хоч відбавляй!..** (М. Вінграновський). Їхня специфіка полягає в тому, що вони, на відміну від інших мініїдіоматичних одиниць, не можуть займати приіменникову субпозицію в семантично ускладненому реченні.

Конструкції з предикатними сполуками “НЕ + V_{inf}” експлікують конкретну семантику “НКО + КО: велика неозначена кількість”. Вони утворені на базі дієслів лічильної семантики (*злічити, зрахувати, перерахувати, порахувати, полічити, зчислити, почислити* тощо). Ці перехідні вербативи із загальним значенням “робити підрахунок, визначати кількість, суму кого-, чого-небудь” мають префіксальну будову і співвідносяться з категорією доконаного виду, напр.: **Полону – не злічити!** (В. Малик); **...переваг – не перерахувати** (ІР, 179); **Авторів – не порахувати** (О. Ляшенко); **...ляльок ...не полічити...** (ІР, 142); **...[покриток] і не зчислити!** (Т. Шевченко); **..уболівальників і не почислити** (ІР, 75). Граматичними варіантами предикатних форм НЕ + V_{inf} є сполучення НЕ МОЖНА + V_{inf}, ГОДІ Й + V_{inf} тощо, напр.: **...їх й почислити не можна...** (ІР, 23); **Їх [горобців] ... й зрахувати – годі!** (А. Ключко).

Конструкції НЕ + V_{inf} із квантитативним значенням є досить продуктивними, причому деякі з них перебувають у стадії фразеологізації, інші вже пережили її, напр.: не

(можна) перелічити – про дуже велику кількість якихось предметів або осіб [213, Т. 6, с. 217]; ні (не) зміряти (змірити), ні (не) злічити – багато чого-небудь [213, Т. 3, с. 624].

У структурах НЕ + V_{inf} зафіксовано також інфінітивні форми транзитивних дієслів на позначення зорового чи слухового сприйняття (*читати, слухати*), конкретних фізичних дій тощо (*їсти, пити, робити, копати* і т. ін.), квантитативну семантику деяких форм регулярно фіксує лексикографічна практика, пор.: й не піднести – дуже багато, велика кількість чогось [213, Т. 6, с. 470], напр.: ...казок **читати – не перечитати** (І. Горобець); *І таких історій – слухати, не переслухати* (А. Аваков); *А ласоців – не переїсти!* (Л. Глібов); ...їх [цукерок] **їсти – не переїсти** (ІР, 51); *А справ – купа-купенна, робити – не переробити* (ІР, 63); ...роботи ще ... **робити – не переробити** (А. Колеснікова); *А артефактів – копати не перекопати* (О. Пальченко). Речення з такими предикатами виявляють лексико-семантичну обмеженість щодо заповнювачів суб'єктної позиції.

Фразеологізовані сполуки НЕ + V_{part} утворені на базі чотирьох пасивних дієприкметникових форм на –но вимірювальної та лічильної семантики (*лічений, злічений, міряний, зміряний*), напр.: *А може в мене лану не міряно, добра не лічено?* (С. Васильченко); *Там землі не міряно, а людей жменя* (М. Стельмах); *Скільки ж їх [солдатських вдів] по містах та селах! ... Нелічено і неміряно, наче зір на небі* (С. Колесник).

За конструкціями НЕ + V_{part} , які в українській мові є усталеними зворотами, квантитативна семантика послідовно закріплена лексикографічно: не лічено кого, чого – про велику кількість кого-, чого-небудь [213, Т. 4,

с. 533]; не злічено *кого, чого* – дуже багато *кого-, чого-*небудь [213, Т. 3, с. 597]; не міряно – дуже багато [213, Т. 4, с. 747]. Предикативні сполуки НЕ + V_{part} виявляють семантичну спорідненість із сполуками НЕ + V_{inf} , пор.: *Справ – не злічено* і *Справ – не злічити*.

До складу мінідіоматичних одиниць уходять також форми ХОЧ + V_{imper} (*хоч залийся, хоч засипся, хоч завалився, хоч одбавляй*), напр.: *...молока хоч залийся* (В. Кучер); *...робочих місць хоч завалився...* (ІР, 288); *...дров – хоч засипся...* (ІР, 154); *...якісної музики хоч і не “завалився”, проте достатньо для того, щоб слухати* (ІР, 31); *В Стамбулі пожеж хоч одбавляй, а в Анатолії податків хоч одбавляй* (П. Загребельний). Прикметно, що в мовленні частка *хоч* як компонент деяких мінідіом може елімінуватися, пор.: *...таких [сурогатів] на наших ринках залийся* (ІР, 113); *...матеріалу – засипся* (ІР, 76); *Колись було риби – завалився* (С. Колесник).

Осібне місце в системі фразеологізованих номінацій надзвичайно великої, рідше – малої кількості займають порівняльні звороти: *як бобу, як гною, як маку* (жарт.), *як мошви, як мурашви* (зневажл.), *як псів* (собак), *як сарани, як сміття, як трави, як бджіл у вулику, як зірок на небі, як листу на дереві, як у кози хвоста, як у зайця хвоста, як у комара сала, як у собаки бліх, як кіт наплакав, як комар надзижчав, як плав пливе* тощо, напр.: *Кавуняччя було б, як гною* (Григорій Тютюнник); *Туристів же, як гною* (І. Карпа); *Та там же качви тої, як гною!* (Остап Вишня); *...і грошей у нього було – як гною* (В. Нестайко); *...і було їх [душ] – мов зір* (В. Дрозд); *На вулиці дітвори, як маку* (Остап Вишня); *...людей тих на дорогах тепер, як мурашви...* (О. Гончар); *...поля обмаль, а людей – як сарани* (М. Коцюбинський); *Годинників у них – як сміття...*

(О. Гончар). Слід зазначити, що в лінгвістиці усталився погляд, відповідно до якого компаративні звороти ускладнюють семантико-синтаксичну структуру елементарного простого речення, оскільки вони є не чим іншим, як трансформами, неповними варіантами підрядних частин складного речення [158, с. 297]. Однак це не поширено на фразеологізми порівняльного типу, позаяк вони виконують не компаративну, а номінативну функцію, реалізуючи квантитативне значення. Ці одиниці утворюють не замкнене стосовно компонентного складу угруповання, яке постійно поповнюється новими одиницями. Так, кількісну семантику регулярно актуалізують не зафіксовані у словниках сполуки як *комашні, як на ярмарку, як мух, як попелу, як хмари, як диму*, напр.: *А дичини в плавнях – як комашні...* (В. Нестайко); *Народу, повіриш, як на ярмарку...* (Григорій Тютюнник); *...їх [кандидатів наук] у тому інституті – як мух* (Є. Дудар); *...горобців на деревах навколо плацу – як попелу...* (Григір Тютюнник); *Вовка там, як хмари!* (Остап Вишня); *В зореокеані – тих зірок, як диму* (П. Перебийніс).

Не менш продуктивну групу оцінно-квантитативних предикатів формують фраземи, утворені за моделлю словосполучення (*до дідьчої матері, до чортової матері, до чортового батька, крапля в морі, на кожному кроці, повна торба, повна хата, повна чаша, з комареву ніжку та ін.*) або речення (*в очах чорніє, аж гілля гнеться, кури не клюють, кіт наплакав і т. ін.*), напр.: *...замовлень було до дідьчої мамі...* (Л. Кононович); *Та й до чортової ж мамі їх [людей] сьогодні!* (Л. Кононович); *Вас таких до чортового батька було, щоб мені на шию сісти* (Григорій Тютюнник); *Старців – на кожному кроці...* (М. Вінграновський); *...їх [портретів] була повна хата...* (Григір Тютюнник); *...сонця*

надворі повна чаша... (Григір Тютюнник); *Осталось робочої сили в Червоних Лучах – з комареву ніжку* (С. Колесник); *А в неї [Роксолани] ворогів було – аж чорніло в очах* (П. Загребельний); *Слуху в нього – кіт наплакав* (І. Карпа).

На рівні лівобічної позиції речень CM Sub + Praed (Cop + Phras) _{quant} спостережено лексико-семантичну вибірковість та морфологічну варіативність. Найбільший валентний потенціал характерний для фразеологічних одиниць, здатних сполучатися з назвами істот і неістот, напр.: *як зірок на небі, як бджіл по весні, як листу на дереві, як маку, як мурашні, як мурашви, аж кишить, тьма-тьмуца, тьма-тьменна, сила-силенна, як за гріш маку, хоч греблю гати, хоч відбавляй, до гибелі, повна хата, губити лік, не знати ліку, нема ліку, нема числа, нема кінця-краю, не злічити, не злічено, без ліку та ін., пор.: ...а зайців – тьма-тьмуца* (А. Шиян); *Женихів у тебе ... хоч греблю гати* (Марко Вовчок); *Ворожок та шептук була повна хата...* (М. Коцюбинський); *А людей, людей! Без ліку, та все чужі...* (Марко Вовчок) і *А гриби у вас є? – Хоч греблю гати, коли знаєш місце* (М. Стельмах); *Добра була повна хата...* (Панас Мирний); *Тут річок без ліку* (Л. Костенко). Частина фразеологічних одиниць кількісної семантики валентно пов'язана тільки з найменуваннями неістот, напр.: *хоч лопатою гребти, по горло, і собаки не їдять, повна торба, в коліно, на копійку, з верхом, з головою тощо, напр.: Яблук в цьому році хоч возом вози* (В. Білоноженко); *Зараз роботи по горло* (Григорій Тютюнник); *Землі у нас хіба що під нігтями... А тут ось у пана її й собаки не їдять* (П. Панч); *Як не треба, то тих ідей різних завжди повнісінька торба...* (В. Нестайко); *...долі було в коліно пахучої жовтої стружки* (Григір Тютюнник); *...було їх [робіт] на копійку...*

(О. Гончар); *Води, трав, лісу! З вершечком, з головою – ніяка загата не стримає* (С. Колесник); *Немов мішок розв'язавсь з усякими виговорами і іншими прикростями...* (І. Франко). Отже, лексико-семантичне наповнення суб'єктної синтаксеми в реченнях із поданими фразеологічними одиницями обмежене.

Синтаксичні конструкції з предикатами Praed (Cop + Phras)_{quant} виявляють максимальну лімітативність щодо заміщення лівобічної позиції. Так, фразеологізми *кишеня не сходиться, кури не клюють, повна кишеня* і т. ін. активно вступають у семантико-синтаксичні відношення з лексемою *гроші*, напр.: *Грошей – і кишеня не сходиться* (Нар. тв.); *...в нього грошей кури не клюють* (М. Стельмах); *А грошей у нього, кажуть, кури не клюють* (А. Шиян); *Та у мене ж грошей повна кишеня...* (І. Карпенко-Карий). Для фразем *по маківку, по зав'язку, повна голова* типовою є сполучуваність з іменниками *робота, справа, клопоти, турботи* тощо, фразема *жабі по коліна* регулярно програмує субстантив *вода*, а фразера *як з козла (цапа) молока* – іменник *користь*, напр.: *Роботи по маківку* (М. Стельмах); *Роботи й клопоту повна голова* (В. Кучер); *...води було жабі по коліна* (Ю. Винничук); *Від вашої картоплі користі, як від козла молока* (Л. Овсянникова); *...з нього [жеребчика], мовляв, користі як з цапа молока* (М. Циба).

Деякі фразеологізми (напр., *не злічити, на пальцях перелічити, не перелічити, не злічено, без ліку* тощо) поєднуються з іменниками на позначення дискретних понять, інші (напр., *хоч залийся*) сполучаються з субстантивами – номінаціями недискретних понять, пор.: *...всіх хитромудрих штуківин і пристроїв не злічити* (В. Нестайко); *А їх жменька – тих людей. На пальцях*

перелічити (С. Колесник); *Не перелічити було цих безмежних отар бранців на продаж* (З. Тулуб); *Земель у нього – не міряно, слуг у нього – не злічено* (Панас Мирний); *А людей, людей! Без ліку...* (Марко Вовчок) та *У нас води – хоч залийся, каміння – хоч убийся, а лісу – хоч греблю гати* (ІР, 102).

Спеціалізованим морфологічним експлікатором лівобічної позиції в синтаксичних структурах СМ Sub + Praed (Cop + Phras)_{quant} є іменник у формі родового відмінка, неспеціалізованими – називний, давальний та орудний відмінки іменника, а також прийменниково-відмінкові сполуки ВІД + N_{gen} та ЗА + N_{inst}, прогнозовані лише поодинокими предикатами (*сягати через край, один на одному сидять, аж кишить* + N_{nom}; *нема ліку, нема кінця-краю, ім'я – легіон* + N_{dat}; *аж кишить, поле засіяне* + N_{inst}; *аж кишить, аж кипить, не продихнути, нема відбою* + ВІД + N_{gen}; *світу білого не видно* + ЗА + N_{inst}), напр.: *...худоби без ліку* (Ю. Федькович); *...люди аж кишать* (Л. Глібов); *А невільника не було кінця-краю* (З. Тулуб); *...в нашому "казані" кишло рибою* (Ю. Збанацький); *В клубі нічим було дихати від родичів* (В. Нестайко); *У нашому селі за Савлуками світу не видно: що хата, то й Савлук* (Марко Вовчок). У зв'язку з морфологічною варіативністю суб'єктної синтаксеми речення із предикатами Praed (Cop + Phras)_{quant} мають досить широкий набір СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}.

2.3.3. Предикати неозначено-регламентаційної кількості

Предикати неозначено-регламентаційної кількості є компонентами семантичної парадигми “недостатня кількість – достатня кількість – надмірна кількість”, побудованої на основі критерію “відповідність / невідповідність певним нормам, потребам”. Їхньою специфічною ознакою є наявність у семантичній структурі перцептивного елемента, що передбачає актуалізацію квантитативної характеристики в чіємусь сприйнятті. Кількісно-регламентаційні предикати реалізують статичну квантитативну ознаку в конструкціях значенневої структури “НКО + КО: недостатня / достатня / надмірна неозначена кількість”. Автори РГ-80 висловили думку про лексично обмежений діапазон експлікаторів кількісної семантики в реченнях із диференційованим значенням достатності, недостатності чи надміру когось, чогось-небудь: “це тільки слова багато в значенні “в надмірній кількості”, мало в значенні “в недостатній кількості”, достатньо, недостатньо” [206, § 2450]. Однак досліджений фактичний матеріал дає переконливі підстави для іншого висновку: лексико-семантичний набір конститuentів ядерної позиції речень аналізованого структурно-семантичного різновиду досить широкий. Він представлений а) прислівниками: *вдосталь, вдостачу, вволю, досита, досить, достатком* (діал.), *достатньо, доста* (діал.), *досхочу, доволі, забагато, задосить* (розм.), *замало* (розм.), *мало, малувато, надмірно, надміру, надто, недостатньо, обмаль* (розм.), *подостатком* (діал.), *предосить* (розм.), *предостатньо* (розм.) і т. ін.; б) дієсловами: *бракнути* (розм.), *бракувати, бути* (розм.), *виставати* (заст.), *вистарчати* (діал.), *вистачати, діставати* (розм., рідко), *забракнути* (розм.), *ставати,*

ставатися (заст.), *стачати* (розм.), *стікати* (заст.), *хапати* (діал.), *хватати* (розм.), *хопити* (діал.); в) прикметниками: *достатній, надмірний, недостатній*; г) іменниками: *зайвина, надлишок, лишок, надмір, перебір, недостача, нестача, дефіцит, брак, скрута, сутуж* (рідко), *нехватка* (розм.), *недохват* (розм., рідко), *невистачка* (розм., рідко), *голод, криза, недостатність*; г) фразеологічними одиницями із запрограмованою частиномовною належністю: *з головою доволі, з головою досить, через край, понад міру, в обріз* та ін.

До функційно активних репрезентантів недостатньої / достатньої / надмірної квантитативної ознаки належать прислівникові предикати кількості. Синтаксичні конструкції, утворені на їхній базі, виступають конкретними репрезентантами $CcM\ Sub\ (N_{gen}) + Praed\ (Cop + Adv)_{quant}$ і можуть виражати всі три диференційовані значення квантитативно-регламентаційної семантики, напр.: *Жирна баранина парувала поруч на дошці, і Горпина різала її, доглядаючи, щоб усім [баранини] було **вдосталь*** (З. Тулуб); *Вина теж **було вдосталь**...* (В. Малик); *...способів **удосталь*** (Л. Кононович); *Йому на нове хазяйство усього треба, а в батька є того **удостачу*** (Г. Квітка-Основ'яненко); *І тієї [картоплі] **не вволю*** (А. Шиян); *...риби тії **було досита**...* (О. Стороженко); *Землі **...досить*** (З. Тулуб); *Поля у нього було **достатком**...* (І. Франко); *Охоронців **достатньо*** ("День"); *...буде її [праці] **доста*** (О. Кобилянська); *Вони міські були, міщани, і заможні, – всього **було досхочу*** (Марко Вовчок); *...всього **було доволі*** (Марко Вовчок); *Щоб всього **було доволі**. І в коморі, і на полі* (Нар. тв.); *Щось тих перевалків **наче забагато стало**...* (Іван Багрянний); *І їх [статей] **зовсім не забагато*** (Іван Багрянний); *Маємо богу дякувати, й свого [поля] **задосить***

(І. Франко); *Самих колодязів замало. Ставків би ще!* (М. Рильський); *Голова велика, а розуму мало* (Нар. тв.); *За кілька днів вітри вивіяли вологу, якої із зими було малувато...* (Григір Тютюнник); *...їх [мікроелементів] було надміру* (В. Заєць); *Замість автобусів містом “бігають” маршрутки. До того ж, їх надміру* (ІР, 229); *Прав ...аж надто!* (О. Гончар); *Доказів було недостатньо; Часу було обмаль* (Л. Кононович); *...поля обмаль...* (М. Коцюбинський); *Грошей було подостатком...* (І. Франко); *...причин для роздратування було предосить...* (Г. Тарасюк); *...роботи було предостатньо...* (М. Титаренко).

Валентне ядро речень СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant} формують вербативи, з-поміж яких найвищий ступінь продуктивності мають лексеми *вистачати* (бути достатнім для чого-небудь [213, Т. 1, с. 500]) і *бракувати* (не вистачати, не бути [213, Т. 1, с. 226]). Значеннєві відтінки, експліковані дієслівними квантитативно-регламентаційними предикатами, зафіксовано в межах двох семантичних сегментів – “достатня кількість” та “недостатня кількість”, напр.: *...в нас ось таких колізій не бракує...* (Леонід Бразов); *В начальника карного розшуку їх [неприємностей], мабуть, не бракувало* (Леонід Бразов); *Хворих усяких було багато, медикаментів не бракувало...* (Ю. Покальчук); *Запасу на три дні буде* (М. Рудь); *Зрубаю три старі дерева, то вистане матеріалу на рік або й на два* (І. Франко); *Ми тут тільки четвертий день, але стільки гризоти зазнали, що [гризоти] й на рік би вистарчило* (І. Франко); *...в мене й удома справ вистачає* (Люко Дашвар); *Так, це в нашій природі: першими увірватися в екскурсійний автобус, першими прийти на сніданок (щоб всього дістало!), першими схопити шматок*

побільше... (ІР, 290); *...їх [доларів] забракло...* (ІР, 37); *...в нас сінця того, як кіт наплакав, – уже з початку зими не стає свого* (Б. Грінченко); *Всі ж ми сподіваємося знайти час, якого не стачає сьогодні...* (П. Загребельний); *На чужій землі хата, і сніг на чужій землі; зажнем стільки, що й не хапає* (Ганна Барвінок); *Хліба хватало...* (М. Синицький); *А я розведу водою чорнило, щоб надовше хопило...* (А. Тесленко). Значення надмірної кількості описувані конструкції не виражають.

Реченням СсМ Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant}, побудованим на базі ад'єктивних квантитативно-регламентаційних предикатів, притаманні специфічні особливості порівняно з іншими синтаксичними репрезентантами семантики недостатньої / достатньої / надмірної неозначеної кількості, а саме: а) обмежений компонентний склад заповнювачів предикатної позиції, б) граматичне експлікування суб'єктної синтаксеми іменником у формі називного відмінка, в) синкретичний характер значення, репрезентованого предикатом (квалітативно-квантитативне), напр.: *Та вони [кроки] усе-таки були недостатніми* ("Україна молода"); *Педагог також має стежити за тим, щоб ...фізичні навантаження не були надмірними...* (В. Сухар).

Морфологічна репрезентація предикатної синтаксеми в реченнях СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant} (рідше Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{loc})_{quant}) поліфункційна на рівні значенневих сегментів "недостатня кількість" та "надмірна кількість" і жорстко лімітована у плані вираження достатньої кількості (в достатку), напр.: *Однак студентів недобір* (ІР, 295); *На дощ болить апендицит, і вітамінів дефіцит* (Г. Михайловська); *...зайвина в баби присадибних угідь* (О. Гончар); *...цукру було надлишок...*

(“Україна молода”); *Якщо верхній шар більший – води надмір* (IP, 188); *...їх [блискіток] перебір...* (IP, 303); *...всього в достатку...* (С. Наливайко). Речення СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant} експлікують семантику недостатньої, достатньої та надмірної кількості. Їх структурують сполуки *недостатня кількість (недостатнє число), достатня кількість (достатнє число), надмірна кількість (надмірне число)*, напр.: *У мові їх [непрямих звертань-прохань] достатня кількість...* (А. Коваль).

Валентне ядро конструкцій СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant} пов'язане з невеликою кількістю фразеологічних одиниць – реалізаторів значення “достатня кількість” чи “надмірна кількість”. Ідеться, зокрема, про такі: в обріз – “ледве вистачає” [213, Т.5, с. 567]; у міру – “скільки треба; достатньо” [213, Т.4, с. 744]; з головою доволі (досить) – “цілком досить” [213, Т.2, с. 109]; через край – “понад міру” [213, Т.4, с. 320] тощо, напр.: *Людей не вистачає, тракторів мало, насіння в обріз, корму скотині чортма* (В. Кучер); *Грошей в обріз* (IP, 266); *Щоб сонечка було в міру* (“Голос України”); *Якби ти прислав в Одесу мені рублів з 10, то вже було б з головою доволі* (Леся Українка); *...емоцій було через край!* (“Україна молода”).

Реалізація суб'єктної синтаксеми, зумовленої квантитативно-регламентаційними предикатами, пов'язана з номінаціями дискретних і недискретних понять, істот і конкретних предметів. Щоправда, у реченнях СсМ Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant} спостережено лексико-семантичну лімітованість на рівні лівобічної позиції: тут не зафіксовано іменників – назв істот.

Отже, своєрідність предикатів неозначеної кількості полягає в тому, що вони 1) передають статично-кількісну ознаку; 2) можуть репрезентувати первинну, вторинну та

опосередковану номінацію; 3) здебільшого відзначені емоційністю та експресивністю, стилістичною маркованістю та високою функційною активністю; 4) мають три семантичні варіанти – предикати власне-неозначеної, неозначено-оцінної (великої / малої) та неозначено-регламентаційної (недостатньої / достатньої / надмірної) кількості; 5) передбачають широку морфологічну варіативність (числівники, іменники, прислівники, прикметники, займенники, дієслова, фразеологічні одиниці із запрограмованою частиномовною належністю); 6) прогнозують одну облігаторну субстанційну синтаксему – суб'єктну, представлену найбільшою кількістю морфологічних варіантів.

2.4. Предикати розподільної кількості

Самостійним різновидом квантитативних предикатів є предикати розподільної кількості, які визначають однаковий, рівний розподіл чого-небудь між кимось, чимось і мають специфічне оформлення – поєднання прийменника *по* з кількісно-іменною сполукою, числівником, зрідка – іменником відчислівникового походження. Вони структурують речення трьох СМ: Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}, Sub + Praed (Cop + N)_{quant}, Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant}, у яких лівобічну позицію заповнюють субстантиви у формі генітива, а предикатну – сполуки ПО + Num_{acc} (*по два, по три, по сорок*), ПО + Num_{loc} (*по одному*), ПО + N_{loc}, (*по десятку, по сотні, по дюжині*), ПО + [Num_{loc} + N_{loc}] (*по одній тонні, по одному мішку*), ПО + [Num_{acc} + N_{nom}] (*по два центнери, по три кілограми, по чотири відра*), ПО + [Num_{acc} + N_{gen}] (*по п'ять грамів, по сім ложок, по кілька сотень*), напр.: *Через ті "приколки" пайки виглядали досить химерно – були обтикані паличками, яких*

– паличок – іноді **було по три й по чотири...** (Іван Багряний); **...зате її [юшки] було багато, аж по цілому літрові...** (Іван Багряний); Їх [пунктів винайму спорядження] на Буковелі **по два біля кожного центрального витягу** (“Експрес”).

Значеннева природа квантитативно-дистрибутивних предикатів уможливорює реалізацію ними одного із сегментів загальної кількісної семантики: “точна одинична кількість”, “точна множинна кількість”, “точна недискретна кількість”, “приблизна кількість”, “власне-неозначена кількість”, “оцінна неозначена кількість”, напр.: *Часами їх [осавулів] було по двоє, а часами і по одному* (В. Антонович); *Молоді люди з ентузіазмом розкидали на всі боки сухі соєві боби, причому в розпорядженні у кожного [бобів] було по два кілограми!* (ІР, 296); *У малих країнах їх [кіностудій] було по дві-три, а у великих, таких як Франція та Німеччина, по кілька десятків* (ІР, 264); *Відомі села і містечка, поблизу яких їх [вітряків] було по кілька десятків* (О. Паславська); *Дітей в сім'ях було по багато* (ІР, 254).

2.5. Предикати динамічної кількості

Динамічно-квантитативні предикати вказують на збільшення або зменшення кількості кого-, чого-небудь, але в якийсь спосіб цю кількість не означають. Засобами їхнього вираження є дієслова, на базі яких утворені синтаксичні конструкції однієї СМ Sub + Praed (V)_{quant}, представленої у вигляді двох конкретних СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant} та Sub (N_{nom}) + Praed (V_f)_{quant}. Функційні еквіваленти цих речень – речення СМ Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} (СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}).

Слід зазначити, що вербативи займають найвіддаленішу від ядра зону в системі засобів вираження кількості. Однак їхню здатність репрезентувати квантитативне значення відзначено в багатьох лінгвістичних розвідках. Так, Ю. М. Костинський, характеризуючи кількісні конструкції, речення з дієслівними присудками зі значенням зростання чи спадання, достатньої або недостатньої кількості, що мають обмежений компонентний склад, об'єднує в окрему групу і протиставляє їх реченням із присудками недієслівними [126, с. 52]. В. Ф. Іванова також закріплює квантитативну функцію за окремими дієсловами, як-от: *прибувати, прибавлятися, нагромаджуватися* і т. ін. [105, с. 190]. Вона справедливо наголошує на тому, що кількісний компонент у реченні має різне вираження: “не тільки числівниками, але й іменниками кількісного значення, прислівниками і прислівниковими сполученнями, фразеологізмами, цілими фразеологізованими реченнями, і навіть дієсловами” [105, с. 193–194]. А. С. Попов відносить до розряду функційно активних дієслівних предикатів і предикати кількості, виокремлюючи чотири групи вербативів із семантикою поступового нагромадження, збільшення (рідше – зменшення), які можуть конституювати речення із квантитативним типом детермінації: 1) неперехідні дієслова із префіксом *на-* і без постфікса *-ся* (*набігло дітей, наповзло жуків, напало снігу*); 2) неперехідні дієслова із префіксом *на-* і постфіксом *-ся* (*набилося народу, налилося води, наплодилося кроликів*); 3) неперехідні дієслова з іншими префіксами (*прибуває води, збільшилося машин*) [191, с. 201–202]. Навпаки, О. І. Леута констатує периферійність буттєвих конструкцій зі значенням квантитативної наявності в корпусі дієслівних речень.

Кількісні моделі буттєвих речень, зауважує він, можуть функціювати як із квантитативним компонентом у своєму складі (Sub + Praed_{exist} + Adv_{qual}), так і без нього (Sub + Praed_{exist}), пор.: *Гостей **прибуло** чималенько...* (І. Нечуй-Левицький) та *Щохвилини **меншало** й жовнірів, козаки все **прибували** й **прибували**...* (А. Кащенко). “Можливість функціонування їх без квантитативного компонента зумовлена особливою конструктивною роллю в таких реченнях імені у формі родового відмінка, яке виступає конкретним синтаксичним засобом вираження кількості” [144, с. 25]. На думку І. П. Распопова, речення квантитативної семантики на взірець *Людей більшає; Роботи побільшало* є редукованими, вони корелюють із реченнями на зразок *Дітей було четверо*. Оскільки присудок убирає в себе зміст кількісного плану, він забезпечує своєрідне елімінування відповідного компонента кількісно-іменного сполучення.

У множині дієслівних лексем вирізняють значне з кількісного погляду угруповання одиниць – носіїв квантитативного значення. На основі загального поняття “кількість” ці вербативи формують складну ієрархічну структуру. Категорія кількості в системі дієслівних значень поєднує дві семантичні зони: 1) кількість як квантифікація дій (дискретна величина), напр.: *...повиростали непомітно сини...* (О. Довженко); 2) кількість як ступінь вияву інтенсивності в реалізації тієї або тієї ознаки дії (недискретна величина), напр.: *...розгулялася чума* (Іван Багряний). Однак коло дієслів, що експлікують квантитативну предикацію і мають у своїй семантичній структурі архісему “бути в певній кількості”, “змінюватися кількісно”, обмежене. Його, щоправда, здатні розширювати ті лексеми, які квантитативну ознаку суб’єкта

репрезентують імпліцитно (*кишіти, рясіти, роїтися, валити, сунути* й ін.).

За способом реалізації квантитативної семантики дієслова поділено на три групи: 1) лексеми, у плані змісту яких сема кількості є основною (*більшати, меншати, збільшуватися, зменшуватися, бракувати, вистачати* тощо); 2) лексеми, у значеннєвій структурі яких сема кількості, експлікована кореневою морфемою, є супровідною (*валити, роїтися, рясніти, кишіти* й т. ін.); 3) лексеми похідної структури, що виражають квантитативну ознаку суб'єкта імпліцитно за допомогою префіксів (конфіксів) (*перешіптуватися, перегукуватися, померзнути, побожеволіти* тощо). Вербативи двох останніх груп виражають лише вторинну предикацію, що репрезентує потенційні предикативно-суб'єктні відношення в модифікованому вихідному реченні, а також вторинні семантико-синтаксичні відношення між двома елементарними простими реченнями [132].

Речення із семантичною структурою “НКО + КО: кількісно-змінна ознака”, які побудовані за взірцем $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}$ із родовим відмінком суб'єкта та безособовою формою предиката, мають найвищий ступінь продуктивності на функційному тлі двокомпонентних структур $CM \text{ Sub } + Praed (V)_{quant}$. Їх конституують префіксальні, рідше безпрефіксні дієслова з загальним значенням “змінюватися кількісно”, конкретизованим семами “збільшуватися кількісно” або “зменшуватися кількісно”. Розглядані квантитативні предикатні синтаксеми за своїми аспектуально-темпоральними та субстанційними параметрами максимально наближені до процесуальних. Їм притаманні такі спільні ознаки: 1) динамічність; 2) часова

локалізованість, 3) фазовість; 4) пасивність суб'єкта. Перша ознака, засвідчена семою "змінюватися", має мимовільний, неусвідомлений характер. Така властивість позначена відсутністю активного начала в ситуації, яку відображають описувані предикати, пор.: *Ранок **яснішав** та **виднішав*** (І. Нечуй-Левицький) та *...їх [епізодів дитинства] **більшало** й **більшало*** (Л. Кононович). Друга ознака виявляється в тому, що денотат предиката процесу, як і кількості, має чітку локалізацію, яку в координатах часу зафіксовано як 1) висхідний чи спадний відрізок (*Зоря на сході поступово **блідне***) або 2) точку (*Дівчина **поблідла**; Дівчина раптом **блідне***), пор.: *А землі з кожним роком усе **меншає** та **меншає*** (М. Коцюбинський); *Відвідувачів у кав'ярні **побільшало*** (Леонід Бразов). Третя ознака, що полягає у фазовому характері існування зіставляваних предикатів, передбачає початок, перебіг і завершення експлікованої ними ознаки. Якщо для квантитативних предикатів притаманний аналітичний спосіб актуалізації фазової семантики (*почало **більшати** – продовжує **більшати** – перестало **більшати***), то предикати процесу на основі кореляції синтетизму / аналітизму встановлюють модифікаційні співвідношення із лексемами на позначення стану чи якості, пор.: *Жінки й дівчатка, слухаючи байку, **хмурнішали**...* (Остап Вишня) та *По тих розмовах очі дівчинки **ставали ще хмурнішими*** (М. Коцюбинський). Згідно з четвертою ознакою обидва типи предикатів сполучаються із суб'єктною синтаксемою, що вказує на пасивного, позбавленого цілеспрямованості носія ознаки [135].

За найзагальнішими семантичними та валентними характеристиками предикатні синтаксеми, які виражають динамічну квантитативну ознаку в реченнях CcM Sub (N_{gen})

+ Praed (V_{impers}) quant, співвідносні із предикатами статично-кількісними. По-перше, вони мають спільний план змісту – здійснюють кількісну характеристику істот і предметів. Семантичну ідентичність увиразнює їхнє зіставлення на основі кореляції синтетизму / аналітизму із предикатами кількості-відношення, зокрема з тими, у яких позиція об'єкта кількості-відношення лексично не заманіфестована, пор.: *Яблук **побільшало** – Яблук **стало більше**; Помилوک **меншає** – Помилوک **стає менше***. По-друге, типовим для речень із квантитативною предикацією є родовий відмінок суб'єктної синтаксеми, семантично вмотивованою морфологічною ознакою якої є форма множини (виняток у цьому зв'язку становлять іменники групи *singularia tantum*). Отже, вирізнені характеристики дають підстави вслід за Г. В. Кутньою розглядати предикати динамічної кількості як перехідний тип – процесно-кількісний [135].

Предикатну позицію конструкцій CcM Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers}) quant, які репрезентують кількісно-змінну ознаку, сформовано головно на базі полісемантичних лексем, квантитативний відтінок яких особливо чітко актуалізується в поєднанні з родовим відмінком іменника. Найвищий ступінь продуктивності мають відкомпаративні дієслова *більшати, меншати, побільшати, поменшати*. Вони являють собою відкомпаративні похідні утворення, конкретне значення яких мотивоване дериваційною базою. Безпрефіксні вербативи засвідчують процес кількісного зростання / спадання в серединній фазі перебігу (співвідносяться з категорією недоконаного виду), а префікс *по-* перетворює серединну фазу на кінцеву, напр.: *Харчів ...не більшало* (Л. Кононович); *...людей все більшає* (М. Коцюбинський); *Димків побільшало* (М. Вінграновський); *...людей побільшало* (Григір

Тютюнник); *Їх [секунд] усе меншало* (Л. Кононович); *...потерпілих ... не меншало* (О. Гончар); *...автомашин поменшало...* (Л. Кононович); *...епідемії поменшало...* (О. Гончар). Їхня специфіка ще й у тому, що кількісне значення безособової форми зафіксовано лексикографічно, напр.: *більшати – ставати більшим, збільшуватися розміром, обсягом, кількісним складом і т.ін. // безос. Зростати кількісно; прибувати. Коней на майдані все більшає* (Олесь Гончар) [213, Т. 1, с. 186]; *поменшати – стати меншим розміром, об’ємом // безос. Зменшитися кількістю. Час наближався до півночі, бо комарів поменшало* (Юрій Яновський) [213, Т. 7, с. 115].

Функційно активними морфологічними реалізаторами динамічно-квантитативних предикатів Praed (V_{impers}) quant є префіксальні дієслова *збільшуватися, побільшуватися* (розм.), *помножуватися, помножатися* (розм.), *прибільшатися* (діал.), *прибільшуватися* (розм.), *примножуватися, приростати* (розм.); *зменшуватися, поменшуватися* (рідко), *умалюватися* (рідко), *уменьшатися* (рідко), *уменьшуватися* (розм.), процес творення яких безпосередньо пов’язаний із взаємоконкретизацією префіксальної й кореневої морфем: для антонімічних префіксів *при-*, *у-*, які є семантично маркованими, оскільки відповідно виражають значення квантитативного зростання і спадання, характерна функційна вибірковість; префікси *з-*, *по-* можуть поєднуватися з дієсловами обох квантитативних відтінків і репрезентувати одну із двох протилежних сем (“збільшуватися” чи “зменшуватися”) залежно від змісту кореневої морфемі, напр.: *...худоби побільшувалося...* (І. Малкович); *...чому так помножилося тих, що напастують мене?* (В. Рудейко); *...а з роками їх [людей]*

примножувалося... (М. Файнер); *...земельки ...приростало* (М. Стельмах); *...запитань не зменшилося* (ІР, 272); *...звірини ... поменшилося...* (М. Федоришинець); *...людей ...умалилося...* (“Голос України”); *Уменшилося народу* (“Експрес”) і т. ін. Для описуваних вербативів регулярнішою є особова форма та сполучуваність із називним відмінком іменника – репрезентанта суб’єктної синтаксеми. За таких умов вони експлікують різні значеннєві відтінки, виражаючи збільшення / зменшення за кількістю, розміром, обсягом, величиною, інтенсивністю, тривалістю тощо. Як і дієслова *більшати, меншати* (*побільшати, поменшати*), аналізовані префіксальні вербативи зберігають за безособовими формами здатність виражати в елементарних простих реченнях лише один план змісту – “змінюватися кількісно”, пор.: *Оченьтка в неї **прибільшилися**...* (Марко Вовчок) – характеристика за розміром; *Цікавих оченьток **прибільшилося*** – характеристика за кількісною ознакою.

Типовим заповнювачем предикатної позиції в реченнях загальної семантики “НКО + КО: кількісно-змінна ознака” є особові дієслова *добавлятися* (розм.), *додаватися*, *підбавлятися* (розм.), *прибавлятися* (розм.), ужиті в безособовому значенні. Вони мають складну значеннєву структуру: “збільшуватися кількісно” + “приєднуватися” + “у додаток до чого-небудь”, пор.: *додаватися* – *приєднуватися* в додаток до чого-небудь; *збільшуватися* порівняно з чим-небудь [213, Т. 2, с. 343]; *підбавлятися* – *додаватися*, *добавлятися* у додаток до кого-, чого-небудь [213, Т. 6, с. 394]. Хоча ядерною є перша сема, оскільки саме вона конкретизує архісему (“змінюватися кількісно”), формально-граматична будова слова, зокрема префікси *до-*, *при-*, *під-*, виразніше експлікують другу і третю семи.

Конкретне значення досліджуваних вербативів повніше можна схарактеризувати так: збільшуватися кількісно внаслідок приєднання до деякої кількості об'єктів дійсності певної кількості таких самих одиниць. У зв'язку з цим специфіка конструкцій, роль основного носія валентності яких виконують предикати *добавлятися, додаватися, підбавлятися, прибавлятися*, полягає в тому, що неозначену кількість як недискретну величину вони імпліцитно представляють як дискретну, точніше таку, що “складається” із двох частин – вихідної і приєднаної, напр.: *...проблем **добавилося*** (О. Пасічний); *...щастя **не добавилося*** (Н. Баклай); *...**додалося турбот...*** (“Високий замок”); *...**додалося роботи*** (В. Плоскіна); *...людей **усе більш підбавляється...*** (Г. Квітка-Основ'яненко); *...**прибавлялось** налитих чарок* (П. Воронько); *...**прибавлялось** земельки* (М. Стельмах).

Складну семантичну структуру має також функційно безособове дієслово *прибувати*, яке репрезентує кількісно-змінне значення й досить часто фіксується в предикатній позиції речень $CcM \text{ Sub } (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}$. На реалізовану цим вербативом семантичну ідею кількості нашаровується відтінок “приходити, приїжджати, з'являтися й т.ін.”, напр.: *Бажуючих **прибувало все більше...*** (ІР, 61); *...їх [машин] **прибуває*** (Григор Тютюнник); *...землі **не прибуває...*** (М. Коцюбинський). Слід зауважити, що схарактеризовані вище семантично складні лексичні одиниці утворюють антонімічні пари зі словами *збавлятися, убавлятися, убувати*. Останні мають морфологічно вмотивовану, не ускладнену додатковими семами значеннєву структуру (“зменшуватися в кількості”) й поступаються в плані функціонування, напр.: *...**труднощів не збавилося*** (“День”); *...бажання ... **не убавилося*** (ІР, 270);

...не убуває сили... (М. Чабанівський); *...щоб горілки не вбувало...* (Б. Бастюк).

Напівпериферію дієслівних реалізаторів динамічно-квантитативних предикатів утворюють функційно безособові вербативи *рідшати, рідішати* (розм.), *порідшати, рідіти, порідіти, зрідіти, зріднути* (діал.) (пор.: порідшати – стати менш численним, зменшитися кількістю [213, Т. 7, с. 261]), квантитативну семантику яких ускладнює додатковий відтінок “траплятися нечасто”, напр.: *...рідшало комарів* (О. Гончар); *Порідшало людей...* (О. Ільченко). Цікаво, що антонімічні відповідники до описаних лексем (*частити, частішати, густішати*) виражають кількісне значення метафоризовано й не сполучаються з суб’єктною синтаксею у формі генітива. Типовим заповнювачем програмованої ними лівобічної валентної позиції є називний (рідше – орудний) відмінок іменника, напр.: *...падиння і травми ... частішають* (ІР, 126); *...якими [сварками] між ними частило* (О. Забужко).

В особливу групу виділено дієслівний предикат *переполовинитися*, у значеннєвому обсязі якого, крім основної семи “зменшуватися кількісно”, чітко фіксуються конкретизувальні семи – “удвічі”, “у багато разів”, напр.: *...переполовинилося гласних* (Панас Мирний). Квантитативна семантика “зменшитися вдвічі (утричі, у багато разів тощо)” в аналізованих синтаксичних конструкціях виражена зазвичай аналітично, пор.: *Ящиків поменшало вдвічі* та *Ящиків переполовинилося*.

До розряду периферійних, засвідчених тільки у сфері розмовно-побутового стилю, входять речення СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant} загальної семантики “НКО + КО: кількісно-змінна ознака”, предикатну базу яких структурують перехідні двовалентні дієслова

побільшувати, вменшати із загальним значенням дії, які, функційно уподібнюючись до безособових дієслівних форм, зафіксованих у попередньому контексті, набувають контекстуально зумовленої динамічно-кількісної семантики, напр.: *Труднощів ... не зменшувалося, а побільшувало* (П. Москаленко); *...живого життя у війську приблизалося, а не вменшало* (Марко Вовчок).

Синтаксичними синонімами речень CcM Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant} є конструкції, що мають у своєму складі компаративні форми прислівників, поєднані з дієслівною зв'язкою *стати (ставати)*, пор.: *...людей побільшало* (Григор Тютюнник) – *Людей стало більше*. Традиційно дослідники зараховують розглядані конструкції до трикомпонентних елементарних простих речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Exp із предикатами кількості-відношення [194; 157]. У цьому плані, проте, слід розрізняти трикомпонентні речення з імплікованим об'єктом (*Раніше яблуни в саду переважали, а зараз груш стало більше*) та двочленні конструкції CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, що маніфестують значення “НКО + КО: кількісно-змінна ознака”, напр.: *Та й порядку в селі більше стане* (М. Матіос); *...дірок ставало не більше, а менше* (Ю. Збанацький); *І від сліз моїх води, здається, ще більше кругом стає* (В. Нестайко); *Окопів ставало все більше* (А. Шиян).

Морфологічна реалізація динамічно-квантитативних предикатів у реченнях CcM Sub (N_{nom}) + Praed (V_f)_{quant} пов'язана насамперед із дієсловами *множитися, примножуватися, помножуватися, умножатися, розмножуватися*, у значеннєвій структурі яких закладена ядерна сема “збільшуватися кількісно”, напр.: *...до тепер українське слово множитиметься* (IP, 306); *Вони [хмари]*

росли і **множились...** (О. Довженко); **Привілеї примножуються**; **...проблеми помножуються** (ІР, 88); **...умножилися гріхи наші і неправди** (ІР, 178); **Розмножилися дороги** (Ю. Яновський). З-поміж цих вербативів вирізнено лексеми *множитися* й *розмножитися*, які мають складну семантичну структуру: на квантитативну сему “збільшуватися” нашаровується супровідна сема – “розплодитися”. Актуалізація того чи того значення залежить від синтагматичних умов: сполучаючись із іменниками – найменуваннями людей, предметів, установ, абстрактних понять тощо, аналізовані дієслова реалізують квантитативний план змісту, якщо ж вони вступають у семантико-синтаксичні зв’язки із субстантивами – назвами рослин, тварин, птахів, комах, кількісна семантика стає вторинною, а сема “розплодитися” з периферійної зони переміщується в ядерну, пор.: **...суди розмножилися...** (С. Дмитриченко); **...множаться золотомедалісти** (І. Лікарчук) та **Комахи розмножилися** (Д. Горова).

Досить активним заповнювачем предикатної позиції в аналізованих конструкціях є дієслова *рідшати*, *рідішати* (розм.), *порідішати*, *рідіти*, *порідіти*, *зрідіти*, *зріднути* (діал.) із іманентно властивим значенням “ставати нечисленним, зменшуватися кількісно”, напр.: **...огороди людські рідшали...** (Панас Мирний); **оплески ... рідшали** (“Волинь”); **Але ось селища порідшали**. **Обабіч дороги залягли пасовиська** (Ю. Смолич); **Постріли рідіють...** (М. Хвильовий); **...дерева рідіють...** (Н. Калініченко). Семантична структура цих вербативів складна: ядерну сему кількості супроводжує периферійна сема “траплятися не так часто”.

Значеннєву специфіку виявляють предикати, експліковані вербативами *подвоїтися* (“збільшитися вдвічі”), *потроїтися* (“збільшитися втричі”), *подесятеритися* (“збільшитися в багато разів”), *переполовинитися* (“зменшитися наполовину або на велику частину”), неозначено-кількісний план змісту яких дещо уточнюють конкретизувальні семи “вдвічі”, “втричі”, “у багато разів”, “у декілька разів” і т.ін., напр.: *...очки подвоюються* (IP, 108); *...зображення взаємно подвоюються, потроюються, подесятерються* (IP, 236); *Фабрики та заводи переполовинилися. Нових не будують* (“Експрес”).

Обмежені в плані функціювання дієслівні предикати *прибувати* та *прибавлятися*, напр.: *...риба собі ... плодиться, прибуває, виростає* (Панас Мирний); *...гроші не прибавлялися...* (IP, 237). Промовистим є той факт, що антонімічним до названих дієсловом *убувати* та *збавлятися* притаманна проста семантична структура, напр.: *Надра землі ... збавляються* (Ю. Смолич); *...вони [гроші] ... не убували* (IP, 275). Ці основні носії валентності в поєднанні з іменниками на позначення рідини експлікують супровідну сему “знижувати рівень” (*вода убуває*). Природнішим для лексем *убувати, прибувати, прибавлятися, збавлятися* є функціювання в реченнях CcM Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers}) quant.

Продуктивними у плані вираження динамічно-кількісної семантики є особові форми дієслів *більшати, побільшати, прибільшуватися* (розм.), *прибільшуватися* (розм.), *прибільшатися* (діал.), *збільшуватися, підвищуватися, розширюватися, поглиблюватися; меншати, поменшати, зменшуватися, зменшатися* (діал.), *уменшуватися* (розм.), *уменшатися* (розм.), *маліти,*

помаліти, скорочуватися, знижуватися, звужуватися, дериваційною базою для яких послужили прикметники на позначення різних параметричних величин (*більший, менший, високий, низький, широкий, вузький* тощо). Ці здебільшого префіксовані вербативи можуть репрезентувати різні диференційовані значеннєві відтінки залежно від контекстуального оточення. Найвиразнішим актуалізатором квантитативної семантики у відприкметникових дієслівних предикатах є контекст, або – подеколи – семантика лівобічного поширювача, напр.: *Як зменшуються бюджетні місця...* (IP, 293); *Робочі місця скорочуються...* (IP, 198) – кількісна ознака суб'єкта.

Отже, предикатам динамічної кількості притаманні такі специфічні характеристики: 1) репрезентація динамічно-квантитативної ознаки; 2) часова локалізованість; 3) фазовість; 4) здатність прогнозувати одну облігаторну субстанційну синтаксему – суб'єктну, морфологічними варіантами якої є родовий і називний відмінки іменника; 5) морфологічна варіативність (дієслівна і прислівникова реалізація); 6) периферійність.

Висновки до другого розділу

Генетично первинним засобом експлікації квантитативно-предметних відношень позамовної дійсності є двокомпонентні елементарні прості речення структурної схеми Sub + Praed_{quant} із предикатом кількості та суб'єктом кількісної ознаки. Їх формують предикати означеної, приблизної, неозначеної, розподільної й динамічної кількості, які в роботі диференційовано на вужчі значеннєві різновиди.

Предикати означеної кількості, яким відведено центральне місце в системі квантитативних предикатів,

утворюють речення із диференційованими значеннями “НКО + КО: множинна означена кількість”, “НКО + КО: одинична означена кількість”, “НКО + КО: недискретна означена кількість”. Вони будуються за зразком таких СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom/inst})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}. Позицію Praed у цих синтаксичних конструкціях регулярно заповнюють числівники та їхні субстантивні еквіваленти, іррегулярно – іменники-мезуративи, кількісно-іменні сполуки, прикметники *єдиний, однісінький, одинокий*, фразеологічні одиниці із запрограмованою частиномовною належністю (*сам-один, сама-одна, само-одно, чортова дюжина*) та займенник *сам*. Предикати множинної й недискретної кількості програмують суб’єктну синтаксему, експліковану іменником у формі генітива. Специфіка предикатів одиничної кількості полягає в тому, що для них типовою є сполучуваність із суб’єктом, вираженим називним відмінком субстантива.

Предикати приблизної кількості структурують речення із семантикою “НКО + КО: приблизна кількість, більша за точку відліку”, “НКО + КО: приблизна кількість, більша за точку відліку або рівна їй”, “НКО + КО: приблизна кількість, менша за точку відліку”, “НКО + КО: приблизна кількість, менша за точку відліку або рівна їй”, “НКО + КО: приблизна кількість, більша чи менша за точку відліку або рівна їй”, “НКО + КО: приблизна кількість, більша за одну точку відліку, але менша за іншу”, “НКО + КО: приблизна

кількість, більша або рівна одній точці відліку і менша або рівна другій”, “НКО + КО: приблизна кількість, рівна одній із точок відліку”. Аналізовані синтаксичні конструкції – конкретні реалізатори CcM Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 nom}-Num_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 gen} + Approx + Num_{2 gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 inst}-Num_{2 inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 nom}-N_{2 nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 gen} + Approx + N_{2 gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + N_{1 inst}-N_{2 inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num_{gen} + N_{gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num_{acc} + N_{acc}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num₁-Num₂ + N]_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom}-[Num_{nom} + N_{nom/gen (impl)}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + Num_{1 gen} + Approx + Num_{2 gen} + N_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Approx + [Num₁-Num₂ + N]_{inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [N + Num]_{nom})_{quant}. Така семантична і формально-граматична неоднорідність зумовлена широким набором апроксиматорів – засобів вираження приблизності в українській мові, які функціують у пре- або постпозиції стосовно квантитативного компонента – числівника, іменника чи кількісно-іменної сполуки. Роль єдино можливого морфологічного варіанта суб’єктної синтаксеми виконують субстантиви у формі генітива.

Найширший формально-граматичний діапазон мають предикати неозначеної кількості. Роль семантичних

маркерів найчастіше перебирають на себе числівники, іменники, прислівники, фразеологічні одиниці із запрограмованою частиномовною належністю, рідше – прикметники, кількісно-іменні сполуки, дієслова й займенники. Двокомпонентні речення з цими предикатами передають одну із трьох можливих семантичних структур – “НКО + КО: власне-неозначена кількість”, “НКО + КО: велика / мала неозначена кількість”, “НКО + КО: недостатня / достатня / надмірна кількість” – й утворюються за взірцем таких СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Num_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{loc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{gen})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adj_{nom} + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{acc}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, Sub (N_{nom/gen}) + Praed (Cop + Adv ← N_{inst})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Adj_{nom / inst})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (V_f)_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Pron_{nom} + N_{nom})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom / gen}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{dat}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (N_{inst}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (Prep + N_{gen}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}, Sub (Prep + N_{inst}) + Praed (Cop + Phras)_{quant}. Релевантною характеристикою досліджуваних речень слід вважати морфологічну варіативність суб’єктної синтаксеми, спеціалізованим засобом реалізації якої є родовий відмінок іменника, неспеціалізованими – називний, давальний, орудний

безприйменникові та родовий, знахідний, орудний прийменникові.

Низький ступінь продуктивності характерний для предикатів розподільної кількості. В основі синтаксичних структур зі значенням “НКО + КО: кількісно-дистрибутивна ознака” лежать СсМ Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + Num_{acc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + Num_{loc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + N_{loc})_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + [Num_{loc} + N_{loc}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + [Num_{acc} + N_{nom}])_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Prep + [Num_{acc} + N_{gen}])_{quant}. Реалізація предикатної синтаксеми пов’язана з формами “ПО + числівник”, “ПО + іменник кількісної семантики”, “ПО + кількісно-іменна сполука”, а суб’єктної – з безприйменниковим родовим відмінком субстантива.

До периферійних експлікаторів квантитативної семантики належать предикати динамічної кількості як основні носії валентності речень трьох СсМ: Sub (N_{gen}) + Praed (V_{impers})_{quant}, Sub (N_{nom}) + Praed (V_f)_{quant}, Sub (N_{gen}) + Praed (Cop + Adv)_{quant}, за якими закріплено значення “НКО + КО: кількісно-змінна ознака”. Предикатну позицію в них обіймають дієслова або компаративні форми прислівників (*більше, менше*) разом з дієслівною зв’язкою *стати / ставати*, а лівобічну – родовий, зрідка називний відмінки іменників.

Двокомпонентні семантично елементарні прості речення структурної схеми Sub + Praed_{quant} представлені широким набором СсМ, між якими існують такі зв’язки: речення однієї СсМ здатні виражати кілька диференційованих значень, і одне диференційоване значення можуть репрезентувати речення кількох СсМ.

Співвідношення семантико-синтаксичного й формально-граматичного рівнів речень із предикатами кількості має здебільшого симетричний характер: суб'єкт квантифікації корелює з підметом у формі генітива, рідше номінатива, а предикат кількості – зі складеним іменним, складеним прислівниковим чи простим дієслівним присудком. Явище асиметрії притаманне синтаксичним конструкціям із нетиповою формою вираження суб'єкта – прийменниково-відмінковими сполуками Prep + N_{gen}, Prep + N_{acc}, Prep + N_{inst} чи іменниковими форми N_{dat}, N_{inst}. Воно репрезентоване такими двома співвідношеннями: “предикат кількості / головний член односкладного речення” та “суб'єкт кількісної ознаки / другорядний член речення – додаток”.

РОЗДІЛ 3

СЕМАНТИЧНА ТИПОЛОГІЯ Й МОРФОЛОГІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ КІЛЬКОСТІ У ТРИКОМПОНЕНТНОМУ ПРОСТОМУ ЕЛЕМЕНТАРНОМУ РЕЧЕННІ СТРУКТУРНОЇ СХЕМИ Sub + Praed_{quant} + Exp

3.1. Предикати кількості як носії валентності трикомпонентних речень структурної схеми

Sub + Praed_{quant} + Ob_(obl)

Відповідно до валентного потенціалу квантитативних предикатів конституювані ними семантично елементарні прості речення можна диференціювати на дві групи: 1) двокомпонентні (дwochленні), 2) трикомпонентні (тричленні), пор.: *Дозорців було троє...* (В. Чемерис); *Татар ... було небагато* (Р. Іваничук) і *Яблук більше від груш; Дівчат найменше з-поміж футболістів*. Базу для побудови двокомпонентних конструкцій мінімальної структурної схеми Sub + Praed_{quant} формують предикати, які мають одномісну валентну рамку й прогнозують позицію лівого припредикатного члена. Трикомпонентні реченнєві утворення поширеної структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Exp, традиційно кваліфіковані як нетипове явище, передбачають наявність лівобічного та правобічного поширювачів. У сучасному українському мовознавстві утратицієннєвсьє погляд, згідно з яким єдино можливим типом двовалентних квантитативних предикатів є морфологічно виражені компаративними (*більше, менше*) та суперлативними (*найбільше, найменше*) адвербативами

предикати кількості-відношення, які визначають кількість істот або предметів через порівняння її з кількістю інших істот чи предметів. Своїм значенням вони відкривають дві облігаторні позиції – суб'єкта та об'єкта кількості-відношення [193, с. 8; 158, с. 104; 271, с. 73]. Однак аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що лексико-семантичний діапазон основних носіїв валентності у трикомпонентних простих елементарних реченнях структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Exp значно ширший, а правобічний поширювач може перебувати на правах як облігаторного, так і факультативного компонента. Обов'язковий поширювач передає ту інформацію, без якої речення як конкретна реалізація структурної схеми не відзначене автосемантичністю. Його прогнозують квантитативно-компаративні, квантитативно-ототожнювальні, квантитативно-партитивні та квантитативно-суперлативні предикати. Факультативним називають компонент, що вносить додаткове повідомлення і є структурно необов'язковим, хоч і суттєвим у плані комунікативному. Він зафіксований у реченнях з означено-, приблизно-, неозначено-, розподільно- та динамічно-квантитативними предикатами. Цей об'єктний компонент легко можна елімінувати, при цьому семантика речення не зміниться, тоді як без облігаторного компонента значення структура його або набуде нової якості, або стане інформативно некоректною.

Правобічний поширювач, зумовлений обов'язковою валентністю Praed_{quant}, може реалізувати різні семантичні функції: об'єкта порівняння (*Дітей було більше за дорослих*), об'єкта виокремлення (*Опеньків найбільше з-поміж грибів*). Репрезентантами факультативної об'єктної позиції є об'єкт обмеження (*Матеріалів вистачить для*

ремонту), об'єкт уточнення (*Охоронці значні за кількістю*), дистрибутивний об'єкт (*Води – по літрові на кожного*), об'єкт порівняння (*Алюмінію багато порівняно з залізом*), об'єкт виокремлення (*Дітей небагато серед гостей*), об'єкт-локатив (*Трактор був один на куток*). Морфологічна типологія об'єктної синтаксеми досить розгалужена й охоплює відмінкові та прийменниково-відмінкові форми.

3.1.1. Квантитативно-компаративні предикати

Функційно активними конститuentами речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(obl) є квантитативно-компаративні предикати, які зберігають значення кількості й набувають семантики зіставлення, порівняння, що безпосередньо впливає на збільшення їхньої валентної спроможності: вони відкривають дві облігаторні іменникові позиції – суб'єкта кількості-відношення та об'єкта порівняння (в іншому термінологічному окресленні – об'єкта кількості-відношення [158, с. 104]), який позначає особу або предмет, що має однотипну із суб'єктом порівняння ознаку, виявлену в останньому більшою або меншою мірою. Лексико-семантичне наповнення валентно детермінованих позицій досить різноманітне й охоплює субстантиви – назви істот (людей за різними ономасіологічними характеристиками, тварин, комах, птахів) та предметів. Формально-граматичними корелятами суб'єктної й об'єктної синтаксем є відповідно підмет, реалізований родовим (рідше – називним) відмінком іменника й пов'язаний із присудком предикативним зв'язком, формою координації, та сильнокерований другорядний член – додаток. Синтаксичні конструкції, що постали на базі квантитативно-компаративних предикатів, передають

диференційоване значення “НКО + КО: квантитативно-компаративна ознака + ОП” і є конкретними репрезентантами трьох СМ: 1) Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob_(obl); 2) Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} + Ob_(obl); 3) Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl), перша з яких наділена найвищим рівнем продуктивності.

До спеціалізованих засобів вираження квантитативно-компаративного різновиду предикатів кількості належать лексеми *більше* та *менше*, які донедавна вважали формами вищого ступеня порівняння базових прислівників із неозначено-кількісною семантикою *багато*, *мало*. Однак глибинний структурно-функційний аналіз ступеньованих адвербативів дав аргументи витлумачувати їх як транспозиційно-модифікаційні утворення. На транспозиційний характер розгляданих лексичних одиниць указує їхній активний перехід у синтаксичну сферу дієслова (типова формально-граматична позиція присудка), на підставі чого їх пропонують кваліфікувати як аналітичні синтаксичні дієслова. Модифікаційні ж зміни засвідчені семантичною відмінністю цих форм порівняно з вихідними, забезпеченою відповідними словотворчими засобами [57, с. 309]. Отже, категорія ступенів порівняння прислівників, яку в сучасному мовознавстві трактують із морфолого-синтаксико-словотвірних позицій (І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська [57], Н. М. Костусяк [127]), за своєю структурою є бікомпонентною, тому що ґрунтується на протиставленні компаративних та суперлативних форм. Виокремлення звичайного ступеня, який не має порівняльного значення, суперечить самій суті цієї категорії [57, с. 309].

Для компаративних форм репрезентативною є вказівка на такі порівнювані параметри: 1) нерівність ознак

різних предметів (релятивно-перевищувальне значення [118, с. 42], перевищувальний компаратив [203, с. 18]), напр.: *На світі **більш** смутку, ніж радості!* (Марко Вовчок); *...на світі добрих людей **більше**, ніж лихих* (“Експрес”); *Міністрів **було менше**, ніж портфелів* (“Хрещатик”); 2) ознака одного й того самого предмета в різні часові моменти (релятивно-динамічне значення [118, с. 42], точковий компаратив [203, с. 19]), напр.: *Корів **більше**, ніж до війни...* (Остап Вишня); *Принаймні я не пам’ятаю, щоб у нашому “хазяйстві” **було** коли-небудь **більше** активних штиків, **більше** вогневої пружності, аніж зараз* (О. Гончар); *...хоч не мудрі були ті вчителі, проте **було** письменних **може й більше**, ніж тепер* (Г. Сагач); 3) нерівність ознаки предмета й норми ознаки (релятивно-нормативне значення [118, с. 42], нормативний компаратив [203, с. 20]), напр.: *Проте дим розвіявся, вбитих і поранених знесли вниз – їх виявилось **менше**, ніж можна було чекати* (О. Гончар); 4) взаємозв’язана нерівність ознак (релятивно-співвідносне значення [118, с. 42]), напр.: *Добро і зло, сила і кваліть – одного **більше**, іншого **менше**, – все це поєднується в людині* (В. Шевчук); 5) абсолютна нерівність ознаки [203, с. 20], напр.: *Подякуємо Богу, що сьогодні справедливості у нашій країні **більше**, ніж будь-коли* (“Газета по-українськи”). З-поміж названих типів компаративів структурувати семантично елементарні прості речення CM Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob (obl) можуть тільки прислівники – реалізатори релятивно-перевищувального значення, напр.: *...їх [дітей] **більше** від зірок...* (М. Холодний); *...замовників же **було більше** за майстрів* (“Газета по-українськи”); *Нас **було більше*** (П. Загребельний).

Нижчий рівень продуктивності виявляють предикати Praed (Cop + Adj)_{quant}, виражені компаративними формами прикметників (*численніший, поширеніший* і т.ін.), напр.: *Гріхи мої **численніші** від піску морського...* (І. Яблонський); *...вони [руські] **численніші** за зорі небесні й за пісок морський* (ІР, 67); ***Значно поширенішими** від андезитобазальтів є їхні туфи...* (М. Микита). Крайню периферію в комплексі засобів реалізації квантитативно-компаративних предикатів утворюють іменники *більшість, меншість*, прийменниково-відмінкові форми *в більшості, у меншості* та ад'єктивно-субстантивні сполуки на зразок *більша кількість, менша кількість, більше число, менше число, більша сума, менша сума, більша маса, менша маса* й деякі інші, напр.: *...німців **було більшість*** (ІР, 199); *Ідея полягала в тому, що пенсію будуть отримувати тільки промислові робітники, а їх тоді **було меншість**...* (ІР, 174); *Гласні від другого виборчого зібрання на засіданнях **були в меншості** порівняно з делегатами від селянських громад...* (ІР, 172); *...особи чоловічої статі **були в більшості*** ("Україна молода"); *...їх [дівчат] **більша кількість** порівняно з чоловіками...* (ІР, 27). Речення із вирізненими предикатами Praed (Cop + N)_{quant} мають виразний відтінок книжності. Привертає увагу той промовистий факт, що предикати *численніший, більшість, меншість, у більшості, у меншості* виявляють лексико-семантичну лімітативність на рівні лівобічної позиції: вони сполучаються лише з тими лексемами, які позначають дискретні поняття.

Спеціалізованими формально-граматичними експлікаторами об'єктної синтаксеми, яку зумовлюють квантитативно-компаративні предикати, є прийменниково-відмінкові форми ВІД/ОД + N_{gen} та ЗА + N_{acc}, напр.: *...нас **більше** від них...* (Л. Бондарук); *...люди похилого віку*

виявляться численнішими за дітей (“Хрещатик”). У досліджуваних реченнях прийменники *від* із генітивом та *за* з акузативом тотожні й наділені приблизно однаковими функційними спромогами. Наголосимо, що предикати Praed (Cop + N)_{quant} є авалентними стосовно об’єктних поширювачів, виражених формами ВІД/ОД + N_{gen} та ЗА + N_{acc}. Досить активно об’єктну позицію в синтаксичних конструкціях, за якими закріплено диференційоване значення “НКО + КО: квантитативно-компаративна ознака + ОП”, обіймає приймениково-відмінкова сполука ПОРІВНЯНО З/ІЗ/ЗІ + N_{inst}, яка може бути програмована будь-яким морфологічним варіантом квантитативно-компаративних предикатів, напр.: *У дослідженні LIFE серед пацієнтів з діабетом курців було менше порівняно з такими [курцями] без діабету* (Л. Ліндхолм); *Похідні відприслівникового типу ...численніші порівняно з відзайменниковими* (О. Літвіннікова); *Приємно вразила строкатість представництва різних громадських організацій, яких була абсолютна більшість порівняно з політичними партіями* (ІР, 173); *...такі конструкції становлять більшість порівняно із іншими СПП...* (П. Климова).

До неспеціалізованих засобів реалізації об’єкта порівняння, прогнозованого аналізованими предикатами, слід віднести приймениково-відмінкові сполуки ВІДНОСНО + N_{gen}, СТОСОВНО + N_{gen}, ЩОДО + N_{gen}, уживані головню в книжних стилях, та ПРОТИ + N_{gen}, СУПРОТИ + N_{gen}, закріплені за розмовною сферою, пор.: *Тракторів більше відносно комбайнів; Азоту менше стосовно вуглецю; ...українці становлять більшість щодо інших етнічних груп* (“Україна молода”) та *Курей більше проти качок; Їх менше супроти нас*. В обмежених стилістичних умовах

використовують морфологічні варіанти об'єктної синтаксеми НАД + N_{acc}, ПОРЯД З + N_{inst}, конструкції з якими зорієнтовані на розмовно-побутовий та художній стилі.

Іноді правобічна позиція, детермінована квантитативно-компаративними предикатами, має імпліцитну маніфестацію, напр.: *У тебе штани коротші й гудзиків менше* (В. Нестайко); *І мороки набагато менше* (Я. Стельмах); *...білі поселенці були численнішими...* (В. Хмельник); *...мітохондрій була менша кількість* (ІР, 146). Елімінування припредикатного члена зі значенням об'єкта порівняння може компенсувати контекст, ситуація мовлення, напр.: *Скільки б не було дьогтю, а меду більше* (М. Циба); *Суспільство майя мало чіткий поділ на класи знаті, священників, воїнів, ремісників, торговців, селян (яких було більшість) і рабів* (ІР, 119); *В магазинах ... людей було обмаль, а привітних облич ще менше* (Леонід Бразов). Прикметно, що редукція об'єктного компонента спостережена здебільшого в реченнях з вербалізованою дієслівною зв'язкою чи напівзв'язкою [194; 74, с. 56; 158, с. 104], пор.: *Нас було більше* (П. Загребельний); *Однак таких [полонених] було значно менше* (В. Малик); *Менше було турбот і відповідальності* (Леонід Бразов); *Та прибічників пропозиції Анелі виявилось більше* (І. Грищенко); *Міські жителі становлять більшість* ("Експрес").

До морфологічних варіантів прикомпаративного об'єкта входять також функційно активна форма НІЖ/АНИЖ + N_{gen} та рідковживані структури ЯК + N_{gen}, ЧИМ + N_{gen}, напр.: *Краси більше, ніж погані* (В. Шевчук); *Їх [старих і малих] було ... більше, ніж невільників* (Є. Придан); *Хороших ораторів знайдеться ... менше, ніж хороших поетів* (Г. Сагач); *...куль більше, аніж сердець!*

(Д. Павличко); *І цих недобрих було більше, як добрих* (Нар. тв.); *...ліжок було менше, чим ув'язнених* ("Дзеркало тижня"); *...щоб овець було більше, чим зірок на небі* (ІР, 33). Специфіка їхнього вживання полягає в тому, що вони є маркерами семантичного ускладнення об'єктної синтаксеми, оскільки порівняльні сполучники "поєднують одне елементарне із семантичного і формально-граматичного погляду речення з компонентом предметної семантики, що, репрезентуючи згорнуте семантично елементарне речення, потрапляє у відкриту компаративним прислівниковим предикатом із значенням міри і ступеня об'єктну позицію, унаслідок чого трансформується в об'єкт порівняння" [74, с. 55].

Отже, квантитативно-компаративні предикати встановлюють кількісні характеристики предметів через порівняння з іншими предметами, констатуючи кількісну перевагу одних над іншими. На основі їхньої обов'язкової валентності формується семантико-синтаксична структура елементарного простого речення, у якій предикатна синтаксема прогнозує дві субстанційні синтаксеми – суб'єктну та об'єктну. Синтаксичні конструкції, вибудовані за участю компаративного різновиду предикатів кількості-відношення, виражають диференційоване значення "НКО + КО: квантитативно-компаративна ознака + ОП" і утворюються за зразком трьох СМ: Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob_(obl), Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} + Ob_(obl) та Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl). На формально-граматичному рівні вони корелюють із двоскладними реченнями двох типів: 1) тими, у яких суб'єктові кількості-відношення відповідає позиція підмета в нетиповій формі родового відмінка, а об'єктові порівняння – позиція керованого приприсудкового другорядного члена речення, і 2) тими, у

яких суб'єктові кількості-відношення відповідає позиція підмета у формі називного відмінка, а об'єктові порівняння – позиція керованого приприсудкового другорядного члена речення.

3.1.2. Квантитативно-ототожнювальні предикати

Осібний різновид предикатів кількості-відношення становлять квантитативно-ототожнювальні предикати, що позначають абсолютну рівність двох або більше порівнюваних об'єктів за кількісною ознакою. Їхніми специфічними характеристиками є, по-перше, обмеженість компонентного складу (прислівник *порівну* (*порівно*) та сполуки на зразок *однакова кількість*, *рівна кількість*), по-друге, здатність відкривати дві облігаторні позиції в реченні – суб'єкта кількості-відношення та об'єкта порівняння, по-третє, функційна інертність.

Трикомпонентні елементарні прості речення, утворені квантитативно-ототожнювальними предикатами, мають семантичний опис “НКО + КО: квантитативно-ототожнювальна ознака + ОП” і є конкретними репрезентантами двох СМ: Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl) та Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob_(obl), напр.: *...бажаючих одержати ... дивіденди від влади ... **однакова кількість** із тими, хто намагається ці дивіденди утримати...* (А. Косовський); *...представників громадськості **було порівну** з політиками* (І. Юзик). Їм властива ознака симетричності, тобто субстанційні синтаксеми на позначення порівнюваних об'єктів у семантико-синтаксичній конструкції взаємозамінні, пор.: *представників громадськості **було порівну** з політиками – політиків **було порівну** із представниками громадськості.* За критерієм “рівність / відмінність порівнюваних об'єктів”

речення, що виражають описуване диференційоване значення, вступають в антонімічні відношення з реченнями – експлікаторами семантики “НКО + КО: квантитативно-компаративна ознака + ОП”, відрізняючись від останніх нижчим ступенем продуктивності та вужчими можливостями щодо морфологічного експлікування правобічної позиції, пор.: *Хлопців **порівну** з дівчатами – Хлопців **більше** від дівчат (за дівчат, порівняно з дівчатами, щодо дівчат тощо)*. Об’єктові порівняння, прогнозованому квантитативно-ототожнювальними предикатами, властивий спеціалізований засіб вираження у граматичній системі української мови – орудний прийменниковий (З + N_{inst}), напр.: *...прихильників Януковича **було порівну** з ющенківцями (IP, 15); ...вболівальників збірної Гани **було порівну** з німцями... (IP, 5)*.

Окремий тип становлять структури, у яких засвідчено синкретизм суб’єкта та об’єкта, напр.: *...сприйнятливих до хвороб [саджанців] та високостійких [саджанців] **було порівну*** (Т. Кондратенко); *...українців і росіян **було порівну**...* (IP, 222); *Що треба зробити, щоб бджілок та метеликів **було порівну**?* (Д. Безносенко); *Чоловіків та жінок **було порівну*** (IP, 64); *Громадян, які працюють, і пенсіонерів в Україні – **однакова кількість*** (І. Найда). Функціонування таких речень ґрунтоване на трансформації вихідних синтаксичних конструкцій, напр.: *І самців, і самок **було порівну*** ← *Самців **було порівну** з самками* або *Самок **було порівну** з самцями*.

Отже, в основі малопродуктивних синтаксичних структур, побудованих на базі квантитативно-ототожнювальних предикатів, лежить дві СМ: Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl) і Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob_(obl). Функційно активними відповідниками речень

розгляданого взірця виступають семантично неелементарні речення, у яких ядерну позицію формує займенник *стільки*, а засобом вираження об'єктної синтаксеми є підрядна частина, приєднана до головної сполучним словом *скільки* (*ж*) або сполучником *як*, напр.: *...лісовиків на Русі було стільки, як і лісів...* (ІР, 195); *Новоприбулі росіяни, яких, по суті, було стільки ж, як і поляків, не так кидалися в очі...* (Д. Бовуа); *...інспекторів було стільки ж, як і головних інженерів шахт* (ІР, 161); *Тарілок рівно стільки, скільки арештантів...* (Іван Багрянйй); *...в кожному половецькому роді полонеників було стільки ж, скільки і самих половців...* (В. Малик).

3.1.3. Квантитативно-партитивні предикати

Значну частину загального фонду предикатів кількості-відношення становить група квантитативно-партитивних предикатів, яким притаманні специфічні семантичні, морфологічні та валентні характеристики: 1) актуалізація означеної, приблизної чи неозначеної частинної кількості, 2) широкий набір морфологічних засобів вираження (дробові числівники та їхні еквіваленти, іменники, кількісно-іменні, ад'єктивно-субстантивні та прономінативно-субстантивні сполуки), 3) програмування двох облігаторних валентних позицій – суб'єкта кількості-відношення та об'єкта виокремлення.

Аналіз лінгвістичної літератури засвідчив два підходи до осмислення поняття мовної партитивності: 1) партитивність як одне з функційних значень родового відмінка імені (І. Р. Вихованець [52, с. 152–153], К. Г. Городенська [57, с. 72], О. Г. Межов [158, с. 158–160]) і 2) партитивність як мовна експлікація відношень частини й цілого, які є універсальними, глобальними, позаяк

пронизують увесь світ, утворюючи багаторівневі ієрархії (М. В. Нікітін [173, с. 87–93], М. О. Останіна [178], Г. В. Ситар [210], О. Ю. Баранник [26]). У рамках другого підходу холо-партитивні відношення (від гр. *holos* – весь, цілий і лат. *pars, partis* – частина) [173, с. 88; 210, с. 1] досліджені як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. Мовним засобом об'єктивування категорії партитивності є два різновиди партитивних конструкцій: а) словосполучення іменного типу з конкретно визначеною синтаксичною семантикою (вираження ідеї частинності) й послідовною функційною спеціалізацією компонентів-складників: одне ім'я є назвою частини (“партитив”, “парціальний визначник”), друге становить назву цілого (“холонім”, “визначник цілого”), напр.: *тонна пшениці, одна десята бюджету, третина врожаю, двоє з пілотів, дехто з учителів* і б) речення із партитивним предикатом і валентно зумовленими позиціями партитива та комплексива, напр.: *Людство поділяється на начальників і дурнів* (“Дзеркало тижня”); *До складу України входять: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ і Севастополь* (Конституція України); *Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України* (Конституція України) [210]. Для партитивних предикатів, які виражають відношення реалії та її складників, характерна наявність категорійної холо-партитивної семи (“бути частиною чого-небудь” /

“становити цілісність”), відсутність чіткої локалізованості в часі, тривалість, відсутність внутрішньої межі, нефазовість і статичність [210, с. 4].

Квантитативно-партитивні предикати, на базі яких постали речення з типовим значенням “предмет / явище і його кількісна характеристика щодо цілого”, у лінгвістиці розглядають по-різному: або як самостійний семантичний тип предикатів кількості, виокремлений на першому рівні внутрішньокласифікаційного ранжування поряд із предикатами означеної кількості, неозначеної кількості, кількості-відношення та вибіркової кількості, або як значеннєвий різновид предикатів означеної кількості (другий рівень внутрішньокласифікаційного ранжування), або як компонент системи партитивних предикатів, здатних формувати кількісно-партитивні синтаксичні конструкції структурної схеми $N_1 \text{ Сор}_{\text{в}} \text{ Quant } N_2 \text{ (від/до) } N_2$ (напр.: *Маса біосфери – близько 0,05% маси Землі; ...понад п'ять шостих від обсягу книжки [“Катарсису” О. Гончара] складають уривки з Гончарових щоденникових записів 1943–1945 років...; ...у 2001 р. було працевлаштовано близько 200 випускників різних спеціальностей, що становить 74 % од поданої кількості замовлень [на працевлаштування]*) (пор.: [107, с. 17; 158, с. 101; 210, с. 11–12]). Великий за обсягом упорядкований фактичний матеріал дає підстави кваліфікувати квантитативно-партитивні предикати як різновид двовалентних предикатів кількості-відношення, що зумовлюють наявність двох іменникових синтаксем – суб'єктної (назва частини, “партитив”) та об'єктної (назва цілого, “холонім”, “комплексив”). Трикомпонентні речення, в основі яких лежить структурна схема $\text{Sub} + \text{Praed}_{\text{quant}} + \text{Ob}_{\text{(obl)}}$, відтворюють відношення двох сутностей одного й того самого предметного класу, узятих у різних обсягах

(частина і ціле). Вони експлікують означену, приблизну чи неозначену кількість через указівку на те, яку частину від загальної кількості тих чи тих одиниць (Ob) займає об'єкт уваги мовця (Sub). Синтаксичні конструкції із семантичним описом “НКО + КО: квантитативно-партитивна ознака + ОВ” представлені трьома СМ: Sub + Praed (Cop + Num)_{quant} + Ob_(obl), Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl) та Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant} + Ob_(obl).

Формально-граматичними маркерами предикатної синтаксеми в реченнях першої СМ є дробові числівники (*п'ять шостих, одна восьма, нуль цілих і дев'ять десятих*), якими здебільшого оперують точні науки (технічні, математичні). Функцію квантитативної номінації вони виконують спорадично. Дробові числівники “не становлять якоїсь нової, специфічної системи числових знаків, а створені з метою удосконалення старої системи математичних розрахунків: такі одиниці несуть інформацію про кількість, яка більша від нуля, але менша від одиниці” [87, с. 27], тобто вказують на точну кількість частин, виділюваних у складі цілого, напр.: *15 лютого 2009 року таких заголовків [з негативними емоційно-оцінними та змістовими характеристиками] було дві третіх...* (Г. Шумицька). Партитивні предикати Praed (Cop + Num)_{quant} умовно відносимо до засобів вираження означеної кількості, оскільки квантитативна величина, репрезентована ними, точно не відома, хоча її потенційно можна встановити з контексту, напр.: *У класі було двадцять учнів, хлопців – 1/2 (= десять хлопців); У класі було двадцять учнів, хлопців – 1/4 (= 5 хлопців)*. До складу предикатного компонента обов'язково входить субстантив *частина*, зазвичай лексично не виражений, а заданий

імпліцитно, пор.: *...тих рядових членів було 2/3 частини партії* (Ю. Сливка) – *...тих рядових членів було 2/3 партії*.

Ядерну позицію в реченнях другої СМ займають іменникові еквіваленти дробових числівників (*половина, третина, четвертина, чверть*), напр.: *Всі вільні від караулів дні (а їх було половина) ми відбували практичну стрільбу на стрілецькому полі...* (Олекса Кобець); *Нас було третина в парламенті...* (М. Гевко); *...представників з 208 фізико-математичного ліцею (49 учнів 6 класів) було третина всіх учасників з усіх шкіл району* (ІР, 194); *У підсумку саме господарі, яких було чверть від усіх учасників, здобули найбільше нагород* (“Рівне вечірне”); *У дев’яностих роках таких [“негромадян”] була чверть населення країни* (“Експрес”). Семантику означеної партитивної кількості в реченнях третьої СМ передають також сполучення препозитивного кількісного числівника з постпозитивним іменником *відсоток* або *процент* (*сім відсотків, десять відсотків, два проценти*), напр.: *...таких [прихильників федеративного устрою] 51%* (“Експрес”); *...в Росії таких [тих, хто недоїдає] – 23 %, у Білорусі – 22 %...* (“Експрес”); *...80 процентів тут українців* (Іван Багрянйй); *У 2011 році лише вісім відсотків компаній не змогли заповнити всі робочі місця, що потребують інженерної кваліфікації, а в 2000 році їх було десять відсотків* (ІР, 148). Конструкції з відсотковим числом можна кваліфікувати як стягнені, стаціонарно неповні структури, гіпотетичний повний варіант яких міг би мати такий вигляд: *5 відсотків урожаю → 5 сотих частин урожаю*, де еквівалентом слова *відсоток* (*процент*) є словосполучення *сота частина*, а назві цілого гіпотетично відповідає словосполучення *сто сотих частин*.

Лексичні одиниці на позначення квантитативно-партитивних предикатів, як і числівники та іменники з

точною кількісною семантикою, можуть уживатися разом з апроксиматорами – словами на зразок *близько, приблизно, десь, від ... до, майже* й т.ін., переходячи при цьому до розряду експлікаторів приблизного кількісного значення, напр.: *...таких в області було близько 5 відсотків* (Г. Гоцький); *На початку 90-х твердих незалежників було приблизно половина* (“Україна молода”); *Перед II Світовою війною 60% населення Японії становили селяни, а в середині п’ятдесятих років їх було десь від п’яти до шести відсотків* (Б. Вільдстейн); *Сорок років тому їх [дітлахів] було майже третина від загальної кількості...* (В. Гориньчук). Предикатам точної та приблизної частинної кількості притаманна морфологічна варіативність (пор.: *(майже) половина – (майже) одна друга [частина] – (майже) нуль цілих і 5 десятих [частин] – (майже) п’ятдесят відсотків*) і виразна стилістична маркованість: дробові числівники та сполуки з іменниками *відсоток, процент* зафіксовані здебільшого в наукових, офіційно-ділових, публіцистичних стилях, а іменникові еквіваленти дробових числівників характерні для художнього та розмовного стилів.

Меншим ступенем продуктивності відзначені реченнєві структури CM Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob (obl), конституйовані предикатами зі значенням узагальненої частинної кількості, семантична природа яких полягає у вираженні власне-неозначеної кількості через указівку на відношення від частини до цілого, а морфологічна репрезентація пов’язана зі сполуками *певна частина (частка, доля), деяка частина (частка, доля), якась частина (частка, доля)*, напр.: *Пшениці – певна частина урожаю*. Наявність у складі предикативного комплексу речення параметричних прикметників *великий, значний, мізерний*

і т. ін. зумовлює появу додаткових оцінних відтінків значення й перехід аналізованих предикатів до розряду реалізаторів квантитативно-оцінної частинної семантики, напр.: *...організаційно-розпорядчі документи **становлять велику частину** від загального об'єму документів підприємства (IP, 2); Найпоширеніші сортувально-розподільчі склади, які **становлять велику частку** у складському товарообороті (А. Кальченко); Витрати на соціальне забезпечення та соціальне страхування **складають значну долю** валового національного продукту... (В. Коструба); ...уніатів, як серед надніпрянців, так і серед галичан, **...була мізерна частина** (IP, 252).* Від синсемантичних іменників *частина, частка, доля* слід відрізнити певною мірою інформативно достатні субстантиви *відрізок, кусень, кусок, партія, підрозділ, порція, сектор, уламок, фрагмент, шмат, шматок* тощо, основне лексичне значення яких, крім сем квантитативності та партитивності, містить ознаки якісної характеристики денотатів, пор.: *чатина* – “окрема одиниця, пайка, шматок і т. ін., які відділяються від чогось цілого”; “складова одиниця, елемент цілого” [213, Т. 11, с. 278] і *порція* – “певна кількість харчового продукту, страви, признач. для споживання однією особою за один раз” [213, Т. 7, с. 300]; *уламок* – “відбитий, відламаний шматок чого-небудь або частина чогось розбитого, поламаного, зруйнованого” [213, Т. 10, с. 427]. Експліковані ними предикатні синтаксеми не потребують правобічного поширювача і структурують двокомпонентні елементарні прості речення з іншим напрямком холо-партитивних відношень – від цілого до частини, пор.: *Сатину* – **незначна частина** від загальної кількості тканини; *Пшениці* – **велика доля** від загальної

кількості врожаю (частина → ціле) і Сатину – **шмат**; Пшениці – **партія** (ціле → частина).

В обмежених стилістичних умовах предикатну синтаксему розгляданого значеннєвого різновиду речень CM Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob (obl) репрезентують іменники *більшість*, *меншість* і прийменниково-відмінкові форми *в більшості*, *у меншості*, у яких ієрархічно вершинною є партитивна семантика, пор.: *більшість* – “більша частина, більша кількість кого-, чого-небудь” [213, Т. 1, с. 187]; *меншість* – “менша частина, кількість якогось цілого, певної групи” [213, Т. 4, с. 673]. Однак у певних контекстних умовах вони можуть передавати квантитативно-компаративне значення, формально-граматичним показником якого є виражений найчастіше прийменниково-відмінковою формою ПОРІВНЯНО $З + N_{inst}$ об’єкт порівняння, напр.: *Гласні від другого виборчого зібрання на засіданнях були в меншості порівняно з делегатами від селянських громад...* (IP, 172). Детермінування квантитативно-партитивного плану змісту в реченнях із предикатами *більшість*, *меншість*, *у більшості*, *у меншості* відбувається за вербалізації об’єкта виокремлення, морфологічними маркерами якого є прийменниково-відмінкові форми СЕРЕД + N_{gen} , $З + N_{gen}$ й ін. або родовий безприйменниковий, напр.: *Селяни, як правило, складають більшість сільськогосподарської робочої сили в доіндустріальному суспільстві* (IP, 210); *Вперше в історії протестанти не складають більшість населення США...* (IP, 183). Імплицитна маніфестація правобічного поширювача унеможлиблює точне індексування семантичного відтінка предикатного компонента. Наприклад, у реченні *Після скандальної відмови автора від премії думки критиків розділилися: одні*

звинувачували письменника у ксенофобії й навіть фашизмі, інші (їх **була більшість**) вбачали в “Чорному вороні” свідчення нового відродження української літератури (Є. Белорусець) субстантивна лексема **більшість** може експлікувати як квантитативно-партитивну (Їх [інших] **була більшість серед критиків**), так і квантитативно-компаративну (Їх [інших] **була більшість порівняно з першими**) ознаку, пор.: *Міські жителі становлять більшість* (ІР, 203).

Проведений аналіз дає право твердити, що морфологічна типологія квантитативно-партитивних предикатів досить широка: Praed (Cop + Num_{nom})_{quant} (*одна третя, дев'ять десятих*), Praed (Cop + N_{nom})_{quant} (*половина, третина*), Praed (Cop + Prep + N_{loc})_{quant} (*в більшості, в меншості*), Praed (Cop + Adj/Pron_{nom} + N_{nom})_{quant} (*велика частина, деяка частка*), Praed (Cop + Num_{acc})_{quant} (*становлять одну третю, складають п'ять шостих*), Praed (Cop + N_{acc})_{quant} (*складають третину, становлять чверть*), Praed (Cop + Adj/Pron_{acc} + N_{acc})_{quant} (*утворюють велику частину, становлять якусь частку*), Praed (Cop + [Num_{nom} + N_{nom/gen}])_{quant} (*три відсотки, сорок відсотків*), Praed (Cop + [Num_{acc} + N_{acc}])_{quant} (*становлять три відсотки, складають сорок відсотків*). Описуване предикатне коло розширюють форми, ускладнені апроксиматорами *приблизно, десь, щось із* тощо. Стосовно корпусу дієслівних зв'язок, то він також розгалужений: вербалізована чи імпліцитно виражена власне-зв'язка *бути* та невласне-зв'язки *стати / ставати, зостатися / зоставатися, залишитися / залишатися, виявитися / виявлятися, налічуватися, нараховуватися* тощо прогнозують лівобічну субстанційну синтаксему у формі генітива; дієслівні ж зв'язки *становити, складати,*

утворювати, формувати й ін., що регулярно функціують у реченнях із квантитативно-партитивними предикатами, передбачають суб'єкт, представлений номінативом, пор.: *А серед вчених, митців, медичних працівників, церковних служителів їх [українців] було ... 0,5% (О. Ногачевський); Життя в наших тілах лишалося процентів п'ять... (В. Нестайко); Найменше українців проживало у великих містах, в Одесі, наприклад, їх налічувалося не більше 6%, у Києві – 22% ("День") та Викиди автотранспорту в 90-ті роки становлять 38,5% від усього обсягу викидів забруднених речовин в Україні (ІР, 225); Вони [американці] складають 14,2% від загальної кількості інтернет-юзерів світу (ІР, 101); Однак відомо, що боснійські серби утворюють більшість у місті (ІР, 38); Луцькі школи-переможці конкурсу формують половину відзначених із області... (ІР, 92).*

Об'єктну синтаксему, залежну від квантитативно-партитивних предикатів, найактивніше репрезентує безприйменниковий генітив, напр.: *Нас, жінок, – половина людства (ІР, 261); Ісламісти становлять 10% населення (ІР, 196).* Реалізація об'єкта виокремлення значною мірою пов'язана також із прийменниковими формами родового та орудного відмінків – *З/ІЗ/ЗІ + N_{gen}, ВІД + N_{gen}, СЕРЕД + N_{gen}, ПОСЕРЕД + N_{gen}, З-ПОМІЖ/З-ПОМЕЖИ + N_{gen}, МІЖ/МЕЖИ + N_{inst}, ПОМІЖ/ПОМЕЖИ + N_{inst}, рідше – МІЖ/МЕЖИ + N_{gen}, ПОМІЖ/ПОМЕЖИ + N_{gen}, З-ПОСЕРЕД + N_{gen}*, напр.: *...молоді люди складають більшість із тих, хто інфікується на різноманітні хвороби яєрез незахищені статеві стосунки (Д. Степанченко); ...їх [таксистів-нелегалів] – половина від усіх, що працюють в області (ІР, 140); ...яких [росіян] було половина від всього населення! (ІР, 7); Мешканці Закарпаття складають більшість серед бажаних*

поїхати до Угорщини (IP, 128); Дівчат **третина** посеред уболівальників; Львів'ян **було найбільше** з-поміж (з-посеред, поміж) першокурсників; Дітей **найбільше** між (поміж) присутніми. Семантико-синтаксична валентність квантитативно-партитивних предикатів може регулювати периферійне об'єктне функціонування форм місцевого відмінка. Найчастіше такий об'єкт кількості-відношення репрезентують сполуки на взірець у (на) світі, на землі, у групі, у класі, напр.: Жінки традиційно **складають більшість** у групі релігійних... (IP, 255); ..у деяких урядах жінок **половина** ("Високий замок"). У досліджуваних реченнях правобічний поширювач Ob (Prep + N_{loc})_{obl}, крім об'єктної семантики, виражає локативне значення, що уможлиблює кваліфікування його як елемента, який займає проміжне місце між валентно зумовленими одиницями й детермінантними членами речення.

Варто зазначити, що для речень із семантичним описом "НКО + КО: квантитативно-партитивна ознака + ОВ" регулярним є незаповнення об'єктної позиції – Ob_(impl). Назва цілого (предмета або сукупності окремих предметів, які мисляться як ціле) опускається, якщо для мовця його вербалізація не важлива, якщо він не може дібрати однослівної і влучної назви на позначення цілого або якщо номінування цілого відоме з контексту.

Важливо наголосити ще й на такому моменті: лексичне наповнення суб'єктної та об'єктної позицій у межах речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(obl), які виражають значення "НКО + КО: квантитативно-партитивна ознака + ОВ", практично не має обмежень, що зумовлено універсальністю відношення частин і цілого.

До основних характеристик квантитативно-партитивних предикатів, отже, належать: 1) семантична

неоднорідність, пов'язана з вираженням означеної, приблизної чи неозначеної частинної кількості; 2) морфологічна поліфункційність; 3) обов'язкова заповненість двох валентних позицій – суб'єкта кількості-відношення та об'єкта виокремлення; 4) високий ступінь продуктивності. Речення, конституйовані на базі квантитативно-партитивних предикатів, прогнозують напрям відношення “частина (частини) → ціле”. Вони об'єднані трьома CM: Sub + Praed (Cop + Num)_{quant} + Ob_(obl), Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl), Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant} + Ob_(obl).

3.1.4. Квантитативно-суперлативні предикати

Окремим семантичним типом предикатів кількості-відношення є квантитативно-суперлативні предикати, які вказують на абсолютний вияв ознаки, установлений або стосовно класу однорідних предметів (суперлативно-нормативне значення [118, с. 42]), напр.: *...китайських і тайванських студентів було **найбільше** серед іноземних у західних університетах* (“Газета по-українськи”), або щодо множини порівняння в просторових чи часових межах (суперлативно-відносне значення [118, с. 42]), напр.: *Чого **найбільше** на землі? Її, води цілющої* (А. Денисенко), або у зв'язку з емоційними конотаціями (елативно-оцінне значення [118, с. 42]), напр.: *Бажая, щоб таких дітей **було якнайбільше!*** (IP, 224). Синтаксичні конструкції, виформувані на їхній основі, виражають диференційоване значення “НКО + КО: квантитативно-суперлативна ознака + ОВ”. У плані семантики й валентної організації вони подібні до речень, за якими закріплено диференційований план змісту “НКО + КО: квантитативно-партитивна ознака + ОВ”. Передусім це стосується наявності двох облігаторних

валентних позицій – суб'єкта кількості-відношення та об'єкта виокремлення (вирізнення [74, с. 55]) і специфіки семантичних відношень (власне-партитивних чи родових) між поняттями, вираженими суб'єктною та об'єктною синтаксемами, пор.: *Оксан найбільше серед однокласниць; Опеньків найбільше серед грибів та Оксан третина серед однокласниць; Опеньків половина серед грибів.* Крім того, майже повну симетрію спостережено й на рівні формально-граматичної експлікації об'єктного поширювача в порівнюваних реченнях. Щодо формальної реалізації предикатної синтаксеми, то речення – репрезентанти семантичних описів “НКО + КО: квантитативно-суперлативна ознака + ОВ” та “НКО + КО: квантитативно-партитивна ознака + ОВ” виявляють певні відмінності.

Морфологічна типологія квантитативно-суперлативних предикатів досить розгалужена, хоча їхній кількісний склад жорстко лімітований. Центральну групу розгляданих одиниць формують прислівникові суперлативи *найбільше* та *найменше* (Praed (Cop + Adv)_{quant}), напр.: *...українців було найбільше з-поміж інших учасників* (“Хрещатик”); *...їх [українців] було найбільше* (З. Книш); *Чого-чого, а веселощів тут було найменше...* (П. Загребельний). В обмежених стилістичних умовах використовують прикметниковий варіант предикатної синтаксеми – суперлативні форми прикметників *численний, поширений* (Praed (Cop + Adj)_{quant}), напр.: *Найчисленнішими з-поміж них [мітингів] були акції Української народної партії та братства Андрія Первозванного* (Є. Солонина); *...росіяни і українці були найчисленнішими...* (“Дзеркало тижня”); *Пожежі – наймасовіші й найпоширеніші з-поміж стихійних лих...*

(“Хрещатик”). Аналізовані конструкції закріплені здебільшого за науковим, публіцистичним, офіційно-діловим стилями. Виразна стилістична маркованість притаманна іменникам *максимум*, *мінімум* та сполукам *найбільша кількість*, *найменша кількість*, *максимальна кількість* (*сума, маса, число, група*), *мінімальна кількість* (*сума, маса, число*), які є найпериферійнішими засобами вираження квантитативно-суперлативних предикатів (Praed (Cop + N)_{quant}), напр.: *Їх* [приватних психологів], *як правило, найбільша кількість серед усіх знайдених* (ІР, 289); *...їх* [автомобілів Газель] *найбільша кількість...* (ІР, 21); *...заголовки із заміною елементів становлять найбільшу кількість серед досліджених заголовків...* (І. Лакомська); *...які* [приватні незалежні коледжі] *складають найменшу кількість...* (Ю. Запорожченко).

На базі квантитативно-суперлативних предикатів вибудовані реченнєві структури трьох СМ – Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob (obl), Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} + Ob (obl) та Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob (obl), які мають різне морфологічне вираження суб'єктної синтаксеми: у реченнях першої СМ – Sub (N_{gen}), другої – Sub (N_{nom}), третьої – Sub (N_{gen}) і Sub (N_{nom}). У цьому плані речення зі значеннями “НКО + КО: квантитативно-суперлативна ознака + ОБ” і “НКО + КО: квантитативно-компаративна ознака + ОБ” виявляють ідентичність.

За морфологічною експлікацією об'єкта виокремлення речення з семантичною будовою “НКО + КО: квантитативно-суперлативна ознака + ОБ” майже повністю збігаються з реченнями – реалізаторами диференційованого значення “НКО + КО: квантитативно-партитивна ознака + ОБ”: у порівнюваних синтаксичних конструкціях правобічну позицію обіймають головно прийменниково-

відмінкові форми $\text{Prer} + \text{N}_{\text{gen}}$ (З/ІЗ/ЗІ + N_{gen} , СЕРЕД + N_{gen} , ПОСЕРЕД + N_{gen} , З-ПОМІЖ/З-ПОМЕЖИ + N_{gen} , МІЖ/МЕЖИ + N_{gen} , ПОМІЖ/ПОМЕЖИ + N_{gen} , З-ПОСЕРЕД + N_{gen}), рідше – $\text{Prer} + \text{N}_{\text{inst}}$ (МІЖ/МЕЖИ + N_{inst} , ПОМІЖ/ПОМЕЖИ + N_{inst}), напр.: ...їх [кісткових риб] **найбільше** з усіх хребетних тварин (ІР, 53); Саме жінок і дітей **було найбільше** серед загиблих (“Газета по-українськи”); Активних прихильників більшовиків **найбільше** посеред старшого покоління (ІР, 244); ...українців **було найбільше** з-поміж інших учасників (“Хрещатик”); На підвіконнях стоять дерев’яні коритчатка з яскравими квітами, між них **найбільше** настурцій та пеларгонії (Я. Бжехва); **Найбільше** поміж жінок розглядуваного покоління **було** домогосподарок (“Експрес”); **Найбільше** з-посеред них [докторів] філологів, істориків та богословів... (Я. Сирник); ...їх [любителів поспівати] **було найбільше** між нами... (В. Паливода); ...яких [англійців] тут **найбільше** поміж європейцями (Василь Королів-Старий). До периферійних засобів реалізації об’єктно-виокремлювальної семантики належить синтаксема $\text{Prer} + \text{N}_{\text{loc}}$, яка набуває статусу “однослівних дериватів-конденсатів” [127, с. 110], пор.: Відмінників **найменше** в групі ← Відмінників **найменше** з усіх студентів групи; Працьовитих **найбільше** в світі ← Працьовитих **найбільше** з усіх людей світу. Напр.: Ад’єктивні та адвербіальні ФО **складають найменшу кількість** в мовах зіставлення (О. Трофімова); ...яких слів в українській мові **найбільше?** (І. Вихованець). Проте на відміну від предикатів партитивної кількості, квантитативно-суперлативні предикати є авалентними щодо поширювачів, репрезентованих прийменниково-відмінковою сполукою ВІД + N_{gen} і родовим відмінком іменника. Об’єктних синтаксем, вербалізованих такими прийменниково-

відмінковими формами й іменниковими словоформами, у правобічній позиції речень із семантичною структурою “НКО + КО: квантитативно-суперлативна ознака + ОВ” не зафіксовано.

Унаслідок семантичної самодостатності квантитативно-суперлативного предиката облігаторний об’єкт виокремлення може мати імпліцитне вираження, напр.: *...від цих паровозиків кіптяви **найбільше...*** (О. Гончар); *Але **найбільше було** кактусів* (В. Нестайко). У таких реченнях предикативна ознака має абсолютний вияв порівняно не з якоюсь обмеженою сукупністю об’єктів, а з усіма можливими її носіями. Імплікацію об’єкта виокремлення маємо й тоді, коли його актуалізовано в попередньому контексті, напр.: *За кожне плодове дерево і кущ смородини потрібно було платити податок... На піщаному ґрунті непогано родили вишні, і тому їх [вишень] **було найбільше...*** (О. Романчук) – *Вишень **було найбільше** з-поміж плодових дерев.*

Насамкінець важливо зауважити, що квантитативно-суперлативні предикатні синтаксеми не наділені лімітативністю стосовно лексико-семантичного складу іменників у функції суб’єкта та об’єкта.

3.2. Предикати кількості як конструктивні центри речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob (facul)

У реченнях із квантитативними предикатами обсяг семантико-синтаксичної структури може збільшуватися унаслідок правобічної факультативної валентної позиції об’єкта обмеження, об’єкта уточнення, дистрибутивного об’єкта, об’єкта виокремлення, об’єкта порівняння, об’єкта-локатива.

3.2.1. Квантитативні предикати з об'єктно-лімітативною позицією

Основну групу квантитативних предикатів, здатних програмувати факультативну позицію об'єкта обмеження, формують квантитативно-регламентаційні предикати, виражені головно прислівниками *достатньо*, *вдостачу*, *доста*, *доволі* й т. ін. та дієсловами *вистачати*, *ставати*, *хватати* й т. ін., які позначають достатню чи недостатню кількість кого-, чого-небудь, напр.: *Грошей було достатньо для всіх*; *В моїй душі тепла на двох вдостачу...* (Ю. Ярема); *І пан йому дав грошей, на корову було доста* (Нар. тв.); *Та матеріалу було не доволі для плота...* (М. Коцюбинський); *...їх [нещасливих випадків] є стільки, що на всіх не вистачить* (В. Шевчук); *...“каші” ... стане на всіх* (С. Колесник); *Каші цієї хватить на всіх* (С. Колесник). Меншою мірою об'єктно-лімітативна позиція притаманна предикатам, які експлікують семантичний сегмент “надмірна кількість”, напр.: *...якої [інформації] було забагато для вузьких рамок новинних сюжетів...* (О. Коркодим).

Більшість трикомпонентних елементарних простих речень семантичної структури “НКО + КО: квантитативно-регламентаційна ознака + ОО” утворено за зразком $SM\ Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob (facul)$ та $Sub + Praed (V)_{quant} + Ob (facul)$. Типовим морфологічним маркером факультативної об'єктно-лімітативної синтаксеми в них є прийменниково-відмінкова форма $НА + N_{acc}$, зрідка цю роль виконує прийменниково-відмінкова форма $ДЛЯ + N_{gen}$. Їхнє лексико-семантичне наповнення пов'язане із субстантивами – назвами істот і предметів, напр.: *Мало тих шкіл, так що на всіх дітей не стає* (Г. Сагач); *...на дитину чи то часу, чи хисту забракло* (М. Циба); *Харчі є – на двох вистачить*

(Григорій Тютюнник); *Зарплати заледве вистачає на комунальні послуги, хліб і молоко* ("Експрес"); *...його [чаю] ставало на три неповні стаканчики...* (О. Забужко); *Виручених грошей на обновки ... вистачало* (Л. Овсянникова). Як свідчить зібраний фактичний матеріал, правобічну позицію регулярно заповнюють прийменниково-займенникові сполуки *на всіх, для всіх*, які, однак, указують не на обмеження квантитативної ознаки, а навпаки, на її всеохоплювальний характер, напр.: *Адже комплектів ... на всіх не вистачить...* (О. Гончар); *Місця для всіх вистачить*. Такий об'єктний компонент реалізує семантичну функцію об'єкта кількісної вичерпаності [67, с. 8].

Периферійним репрезентантом об'єктно-лімітативної синтаксеми, зумовленої квантитативно-регламентаційними предикатами, є давальний безприйменниковий, напр.: *...жаб вистачить і французам, і лелекам* (Є. Дудар); *...хмар тих у небі вистачить кожному* (В. Шевчук). Низький ступінь продуктивності датива в об'єктно-лімітативній функції пов'язаний із властивою українській мові тенденцією заміни його конструкціями *ДЛЯ + N_{gen}* та *НА + N_{acc}* [189, с. 79], пор.: *Жаб вистачить і для французів, і для лелек; Хмар вистачить на кожного. У позиції Ob (N_{dat})_{facul} регулярно функціують іменники та субстантивовані займенники на позначення істот, зрідка конкретних предметів різного призначення, напр.: *Жирна баранина парувала поруч на дощі, і Горпина різала її, доглядаючи, щоб [баранини] усім було вдосталь* (З. Тулуб); *У залізничних касах квитків на Південь вистачає всім* (ІР, 248); *Комп'ютерів ... достатньо всім школам...* (ІР, 121).*

В об'єктну позицію, програмовану квантитативно-регламентаційними предикатами, можуть потрапляти

субстантиви з абстрактним значенням або дієслова у формі інфінітива, які ускладнюють семантико-синтаксичну структуру речення, напр.: Їх [вигуків та жестів] **було достатньо** для висловлювання усієї гами відчуттів та оцінок (Г. Вдовиченко); ...яких [грошей] **не вистачило б** і на купівлю пачки цигарок... (І. Роздобудько); На нашу долю теж роботи **вистачить** (О. Гончар); Цих коштів **було достатньо** на задоволення мінімально необхідних потреб виробництва... (ІР, 280); **Вистачило** сили волі встати й сміливо йти вздовж річки навпростець через лінію ворожих постів (М. Трублаїні); ...сьогодні в неї **не стане** сили побороти ту пустелю, яка засвітилась у його очах (В. Шевчук); ...**не стане** часу вигадувати якісь витребеньки (І. Нечуй-Левицький). Такі конструкції завжди неелементарні. Вони співвідносяться зі складнопідрядними реченнями мети, пор.: ...**ледве стає** енергії і сил на службову роботу... (М. Коцюбинський); ...[заробітку] **ставало** наймати плуга... (Лесь Мартович) і **Ледве стає** енергії і сил, щоб виконувати службову роботу; Заробітку **ставало**, щоб наймати плуга. На семантико-синтаксичні відношення мети між підрядною й головною частинами складнопідрядного речення вказує найчастіше сполучник *щоб*, якого замінюють прийменники у процесі згортання предиката підрядної цільової частини, напр.: *Перший раз у житті **забракло** їй слів на виявлення своїх почувань* (О. Кобилянська) ← *Перший раз у житті **забракло** їй слів, щоб виявити свої почування.* Інфінітив мети може співвідноситися зі сполукою прийменника й віддієслівного іменника, пор.: *Перший раз у житті **забракло** їй слів виявити свої почування.*

Отже, валентну рамку квантитативно-регламентаційних предикатів можуть розширювати

факультативні об'єктно-лімітативні поширювачі. Елементарні прості речення значенневої структури "НКО + КО: квантитативно-регламентаційна ознака + ОО" виявляють низький ступінь продуктивності. Значно активніше об'єкт обмеження функціює в семантично неелементарних конструкціях.

3.2.2. Квантитативні предикати з об'єктно-уточнювальною позицією

Окремої уваги заслуговують трикомпонентні речення структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(facul), у яких правобічну позицію заступає об'єктний компонент із семантикою уточнення. Зазначимо, що факультативні об'єктні синтаксеми розгляданого типу, зокрема їхню здатність сполучатися з предикативними прикметниками, повно схарактеризовано у працях О. Г. Межова, Н. М. Костусяк [158, с. 171–172, 183–184; 128, с. 219–220]. Так, О. Г. Межов констатує, що факультативно вживана об'єктна форма *за + орудний відмінок* сполучається з предикативними прикметниками, що найчастіше позначають 1) параметричні величини (*великий, гігантський, значний, колосальний, компактний, крихітний, малий, незначний*); 2) відповідність / невідповідність, схожість / відмінність між предметами (*адекватний, аналогічний, близький, далекий, ідентичний, однаковий, подібний, рівний, різний, схожий, тотожний*); 3) внутрішню наповненість предмета (*багатий, бідний, глибокий, сильний, слабкий, убогий*); 4) виокремлення предмета з-поміж інших предметів (*новий, оригінальний, унікальний, цікавий, різноманітний*); 5) риси характеру людини (*гуманний, добрий, злий, егоїстичний, товариський*); 6) вік (*молодий, старий*). Лексико-семантичне наповнення об'єктного

компонента передбачає семантично неоднорідні абстрактні іменники (*розмір, значення, вигляд, якість, уподобання*) [158, с. 183–184]. Відповідно до засадничих положень розглядової концепції маємо всі підстави вважати форми ЗА КІЛЬКІСТЮ, ЗА ЧИСЕЛЬНІСТЮ, ЗА ЧИСЛОМ і т.ін. об'єктними синтаксемами, які в ролі правобічних факультативних компонентів детермінують предикати кількості, пор.: *Кімната була велика за розміром* (В. Дрозд); *Кінь був уже немолодий за віком* (Б. Харчук) [158, с. 184] та *...порушення були незначними за кількістю...* (В. Наливайченко).

Спостереження над фактичним матеріалом дають право стверджувати, що прогнозувати об'єктно-уточнювальну позицію можуть оцінно-квантитативні предикати, виражені параметричними прикметниками *великий, чималий, немалий, значний, малий, невеликий, незначний* і т.ін., та динамічно-квантитативні предикати, експліковані дієсловами *більшати, меншати, збільшуватися, зменшуватися, зростати* й ін., напр.: *Оборонці каплички малі кількістю – та сильні духом* (ІР, 209); *Зміни не були значними за кількістю...* (В. Семчук); *...організми ... успішно розмножуються, збільшуються щодо кількості особин...* (ІР, 59). В основі таких синтаксичних конструкцій лежить дві СМ: Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} + Ob (facul) та Sub + Praed (V)_{quant} + Ob (facul).

Лексико-семантичний діапазон реалізаторів об'єктної синтаксеми обмежений: її наповнення пов'язане з іменниками *кількість, число, чисельність*, а морфологічна типологія – із безприйменниковими або прийменниковими формами орудного, родового та місцевого відмінків: N_{inst}, ЗА + N_{inst}, ЩОДО + N_{gen}, СТОСОВНО + N_{gen}, У + N_{loc}, напр.: *...збільшуються числом омоніми...* (Л. Булаховський);

Комахи швидко зростають за чисельністю; Архівні документи є незначними за кількістю... (О. Чернишевич);
 ...[клітини] *швидко збільшуються за кількістю...* (ІР, 170);
Організми займають нову територію, збільшуються щодо кількості представників... (ІР, 59); *Практичні заняття збільшилися в кількості.*

Факультативні об'єктно-уточнювальні синтаксеми зазвичай легко можна вилучити з речення без істотних змін у його загальному значенні, напр.: *...зменшуються бюджетні місця у вишах* (М. Опанасенко). Це стосується передусім конструкцій із суб'єктом, репрезентованим родовим відмінком іменника, за яким закріплено функцію спеціалізованого морфологічного засобу вираження суб'єкта кількісної ознаки, напр.: *Героїв більшає кількісно; Їх [контратак] побільшало кількісно і якісно* (ІР, 262). Пор.: *Героїв більшає; Контратак побільшало.* За експлікації лівобічної синтаксеми формою номінатива елімінація об'єкта уточнення породжує неоднозначний зміст речення, пор.: *Заводи збільшуються* – характеристика за розміром або кількістю; *Шанси підвищуються* – за кількістю чи інтенсивністю. Це зумовлено семантичною специфікою прикметникових та дієслівних словоформ, які конституують ядерну позицію й залежно від контекстного оточення можуть реалізувати різні значеннєві відтінки, напр.: *збільшуватися* – “збільшуватися за розміром” (*очі збільшилися*), “збільшуватися за обсягом” (*стаття збільшилася*), “збільшуватися за ступенем вияву” (*радість збільшилася*), “збільшуватися за тривалістю” (*день збільшився*), “збільшуватися за кількісним складом” (*клас збільшився*) та ін.

3.2.3. Квантитативні предикати з об'єктно-дистрибутивною позицією

Структурно-семантичний аналіз денотативного змісту предикатів розподільної кількості засвідчує, що їм притаманні не лише семантичні та формально-граматичні, а й валентні особливості, а саме здатність програмувати дві залежні позиції – облігаторну суб'єкта кількісної ознаки та факультативну дистрибутивного об'єкта.

Прості елементарні речення структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(facul) з предикатами розподільної кількості функційно інертні. Вони репрезентують диференційоване значення "НКО + КО: квантитативно-дистрибутивна ознака + ДО" й утворюються за зразком трьох СМ: Sub + Praed (Cop + Num)_{quant} + Ob_(facul), Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(facul) та Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant} + Ob_(facul). Правобічний поширювач виражений прийменниково-відмінковою формою НА + N_{acc}, напр.: *М'ячів було багато, на кожного футболіста не менше як по одному* (В. Нестайко); *...їх [велосипедів] по два на кожного мешканця* (ІР, 147); *...їх [підручників] чи й було по одному на клас...* (ІР, 129); *...ворогів було по десятку на кожного українця* (ІР, 127); *...їх [кандидатів] було по кілька на округ* (Т. Шамайда).

3.2.4. Квантитативні предикати з об'єктно-компаративною, об'єктно-виокремлювальною та об'єктно-локативною позиціями

Факультативна валентність предикатів кількості передбачає периферійне об'єктне функціонування компонентів із компаративною чи виокремлювальною семантикою. Їх програмують здебільшого квантитативно-оцінні, рідше – означено-квантитативні предикати. На відміну від речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} +

Ob_(obl), у яких об'єкт порівняння чи виокремлення має облігаторну природу, конструкції структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(facul) не відзначені розгалуженою морфологічною типологією правобічних поширювачів: об'єктно-компаративну позицію заповнює прийменниково-відмінкова форма ПОРІВНЯНО З + N_{inst}, а об'єктно-виокремлювальну – СЕРЕД + N_{gen}, З-ПОМІЖ + N_{gen}, З/ІЗ + N_{gen}, напр.: *...музикантів, як і художників, скульпторів, письменників та поетів, **не так багато** порівняно з адвокатами, економістами і бухгалтерами (ІР, 167); ...їх [фахівців із вищою освітою] **не так багато** порівняно з некваліфікованими мігрантами... (А. Яценко); Повій у нас **багато** серед політиків... (О. Гавриш); ...з-поміж поранених **повно виявилось** талантів (О. Гончар); У світі є люди, яких треба боляче бити по руках, коли вони займаються якоюсь іншою справою. Але таких – **один** із п'яти ("Високий замок")*.

Окремим різновидом предикатів, інтенційно зорієнтованих на факультативну об'єктно-виокремлювальну позицію, є предикати означеної чи власне-неозначеної кількості, репрезентовані головно числівниками *один, кілька* чи прикметником *єдиний*, які у трикомпонентних конструкціях, поряд із квантитативною семантикою, набувають вирізняльного відтінку, напр.: *Сталь, а не характер. Таких на мільйон **лише один** буває (В. Нестайко); О, це незвичайна, чудова людина! Людина, яких, як казав мій тато, на мільйон **трапляється один**, та й то не на кожний мільйон (В. Нестайко); Таких пар – **одна** на сотню або й на тисячу (Г. Вдовиченко); Випадків, як у Максима, коли вражені обидві ноги, **трапляється кілька** на мільйон (В. Пацкан)*. Роль морфологічного маркера факультативної об'єктно-виокремлювальної синтаксеми

виконує сполука НА + N_{acc}, а її лексико-семантичне наповнення пов'язане з іменниками *мільйон, мільярд* і т. ін.

Деякі предикати означеної, приблизної та неозначеної кількості здатні програмувати факультативну об'єктно-локативну синтаксему, що вказує на просторові межі реалізації квантитативної ознаки, напр.: *Згідно з легендою, чорт був один на весь світ, і ця самотність йому набридла* (IP, 247); *...раніше автомобілів було два-три на один двір, а сьогодні стільки ж – але вже на одну квартиру* (“Полтавський вісник”). У правобічній позиції зафіксовані іменники – загальні назви просторових понять: населених пунктів (*село, місто, хутір*), частин населених пунктів (*куток, вулиця, околиця*), установ чи організацій (*колгосп, підприємство*), напр.: *Так, таких будівель було декілька на село* (IP, 250); *Будемо знов позичати сито, бо сито у нас одне на весь куток* (М. Вінграновський); *А він же [трактор] – єдиний на увесь колгосп!* (М. Циба). При цьому спостережено накладання двох сем – просторової, що впливає зі словникової дефініції, та об'єктної, яка зумовлена позицією залежного компонента. На думку О. Г. Межова, переміщення локативної синтаксеми в об'єктну позицію речення зумовлює виникнення об'єктно-локативних мінімальних синтаксичних одиниць, а також ускладнення семантичної структури простого речення [158, с. 353].

Спеціалізованим морфологічним експлікатором факультативного об'єктно-локативного компонента є прийменниково-відмінкова форма НА + N_{acc}, роль же основного носія валентності потенційно може виконувати будь-який нумератив, а також субстантив кількісної семантики, пор.: *...таких лиходіїв ... чи не один на весь світ* (Г. Маніва) – *Таких лиходіїв два (три, чотири, десяток,*

сотня, мільйон тощо) *на весь світ*. Однак дібраний фактичний матеріал засвідчує, що найактивніше в ядерній позиції аналізованих конструкцій побутують лексичні одиниці, які детермінують семантику сингулярності (*один, єдиний, одиниці*).

Висновки до третього розділу

Конструктивним центром тричленних елементарних простих речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Exp можуть бути квантитативні предикати, здатні прогнозувати дві валентні позиції – лівобічну суб'єктну і правобічну об'єктну. Якщо лівобічні субстанційні синтаксеми є обов'язковими в семантико-синтаксичній структурі речень з одно- чи двовалентними предикатами кількості, то правобічні компоненти виявляють іншу валентну поведінку: вони функціують на засадах облігаторності і факультативності. Без обов'язкового іменникового компонента речення втрачає граматичну й семантичну самодостатність, тоді як наявність необов'язкового члена мотивована здебільшого комунікативними настановами мовця.

Семантичними різновидами двовалентних предикатів, які функціують у реченнях структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(obl), є предикати кількості-відношення із властивим їм співвідносним способом актуалізації квантитативної ознаки. За семантичними, морфологічними та валентними параметрами їх об'єднано в чотири групи: 1) квантитативно-компаративні предикати, які встановлюють кількість істот або предметів через порівняння її з кількістю інших істот або предметів; 2) квантитативно-ототожнювальні предикати, що ідентифікують кількісну ознаку суб'єктів через указівку на її

тотожність із кількісною ознакою об'єктів;
 3) квантитативно-партитивні предикати, що репрезентують означену, приблизну чи неозначену кількість через указівку на те, яку частину від загальної кількості тих чи тих одиниць займає об'єкт уваги мовця;
 4) квантитативно-суперлативні предикати, спеціалізовані на актуалізації абсолютної кількісної ознаки. Предикати перших двох груп структурують речення зі значеннєвим описом "НКО + КО + ОП", правобічну позицію яких обіймає об'єкт порівняння. На основі предикатів третьої та четвертої групи постали конструкції із семантичною структурою "НКО + КО + ОВ", правобічним поширювачем у яких є об'єкт виокремлення.

Квантитативні предикати зафіксовано в реченнях структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(facul) із факультативною об'єктною позицією, представленою широким спектром семантичних варіантів: об'єкт обмеження, об'єкт уточнення, дистрибутивний об'єкт, об'єкт порівняння, об'єкт виокремлення та об'єкт-локатив. Зростання актантної "потужності" одновалентних квантитативних предикатів засвідчує семантичне зрушення в їхній значеннєвій структурі.

Морфологічна репрезентація правобічної позиції, зумовленої предикатами кількості, згрупована навколо відмінкових (N_{gen}, N_{inst}, N_{dat}) і прийменниково-відмінкових (Prep + N_{gen}, Prep + N_{acc}, Prep + N_{inst}, Prep + N_{loc}) форм субстантивів. Функційно найактивнішими є прийменникові родовий та знахідний відмінки.

Трикомпонентні конструкції, утворені компаративним і суперлативним різновидами квантитативних предикатів, відзначені високим ступенем продуктивності. Вони є конкретними репрезентантами трьох СМ: Sub + Praed (Сор

+ Adv)_{quant} + Ob_(obl), Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} + Ob_(obl) та Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl). В основі речень із квантитативно-партитивними предикатами лежить три СМ: Sub + Praed (Cop + Num)_{quant} + Ob_(obl), Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl) і Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant} + Ob_(obl), специфіка яких – у широкому лексико-семантичному складі заповнювачів позиції Praed_{quant}. Синтаксичні структури, які реалізують квантитативно-ототожнювальну семантику і формуються за зразком двох СМ – Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(obl) і Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob_(obl), – належать до розряду непродуктивних.

На функційній периферії перебувають трикомпонентні речення структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Ob_(facul) із об'єктно-лімітативною, об'єктно-уточнювальною, об'єктно-дистрибутивною, об'єктно-компаративною, об'єктно-виокремлювальною та об'єктно-локативною позиціями. Вони утворені за зразком СМ Sub + Praed (Cop + Adv)_{quant} + Ob_(facul), Sub + Praed (V)_{quant} + Ob_(facul), Sub + Praed (Cop + Adj)_{quant} + Ob_(facul), Sub + Praed (Cop + Num)_{quant} + Ob_(facul), Sub + Praed (Cop + N)_{quant} + Ob_(facul), Sub + Praed (Cop + [Num + N])_{quant} + Ob_(facul). Реалізація факультативної об'єктної синтаксеми пов'язана з відмінковими формами субстантивів та прийменниково-іменниковими сполуками. Морфологічна поліфункційність властива об'єктові уточнення, (N_{inst}, Преп + N_{inst}, Преп + N_{gen}, Преп + N_{loc}), об'єктові обмеження (Преп + N_{acc}, Преп + N_{gen}, N_{dat}) та об'єктові виокремлення (Преп + N_{gen}, Преп + N_{acc}). Морфологічна репрезентація дистрибутивного об'єкта й об'єкта-локатива пов'язана з прийменниково-відмінковою сполукою Преп + N_{acc}, а об'єкта порівняння – Преп + N_{inst}.

ВИСНОВКИ

1. Категорія квантитативності, яку з найдавніших часів ототожнювали з числом і величиною, є однією з найуніверсальніших онтологічних категорій, що існує в діалектичній єдності понять дискретної / недискретної, означеної / неозначеної, одиничної / множинної кількості. У найзагальнішому філософському плані її розглядають як таку, що відображає спільне в якісно однорідних речах і явищах. Маючи екстралінгвальну природу, категорія кількості знаходить різновекторне відображення в мові, де сфера квантитативності багатоманітна і яскрава, пов'язана з цілим спектром лінгвальних категорій та субкатегорій, містить багато перехідних явищ, не має жорстко окреслених меж й екстрапольована на різні рівні мовної системи, зокрема на лексико-семантичний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний. Основна відмінність мовної сутності категорії кількості від філософської полягає в урахуванні людського чинника, який сприяє появі понять точної (об'єктивної) та оцінної (суб'єктивної) квантифікації.

Мовна масштабність кількості інтегрує в собі такі складові поняття, як нумеративність (позначення натуральних чисел) та квантитативність (кількісна характеристика окремих предметів, множин предметів, ознак або дій). Одним із виявів останнього є кількісна предикація – позначення кількісних характеристик кого-або чого-небудь.

2. Квантитативні предикати вказують на існування суб'єкта в певній кількості або на зміну його квантитативної ознаки. Вони посідають найпериферійніше

місце стосовно інших класів предикатів, у зв'язку з чим деякі лінгвісти заперечують їхнє існування або кваліфікують їх як семантичний різновид предикатів стану. Однак периферійність предикатів кількості зовсім не впливає на їхню семантико-функційну роль у граматичній ієрархії сучасної української мови. Особлива семантика (квантитативна), специфічні морфологічні засоби репрезентації, основним із яких є числівник, здатність виступати конструктивним центром елементарного простого речення і прогнозувати кількісний та якісний склад неознакових компонентів у його рамках дають аргументовані підстави закріплювати за ними ранг самотійного класу предикатів.

Найсуттєвішими диференційними ознаками, які позиціонують предикати кількості як самотійний клас у загальній таксономії предикатів, є такі: 1) специфічна семантика – вираження кількісної ознаки суб'єкта, здебільшого статичної, зрідка – динамічної; 2) низька активність реченневотвірної функції, тобто вживання в ролі основного носія валентності семантико-синтаксичної структури елементарного простого речення; регулярнішою для них є генетично вторинна приіменникова субпозиція в семантично ускладненому реченні; 3) програмування пасивного суб'єкта, який на формально-граматичному рівні корелює здебільшого з підметом у нетиповій для цієї позиції формі родового відмінка; 4) зорієнтованість на просторову інтерпретацію; 5) атемпоральність для статично-квантитативних і часова локалізованість, із якою тісно пов'язана ознака фазовості, для динамічно-квантитативних предикатів.

3. Класифікація квантитативних предикатів має гетерогенний характер і враховує різні критерії

ранжування, а саме: спосіб актуалізації кількості, відношення квантитативної ознаки до темпоральної осі, експлікування того або того диференційованого значення, формально-граматична репрезентація, валентний ресурс.

У системі квантитативних предикатів чітко виокремлено дев'ять семантичних типів, між якими встановлюються симетрично-асиметричні зв'язки. Предикати означеної, приблизної, неозначеної та розподільної кількості формують підгрупу статично-квантитативних предикатів, які називають кількість як сталу на певний момент часу величину. Предикати означеної та неозначеної кількості зазнають подальшого членування на вузлі семантичні сегменти, унаслідок чого постають такі їхні значеннєві різновиди: предикати дискретної (одиничної / множинної) і недискретної означеної кількості; предикати власне-неозначеної, неозначено-оцінної (великої / малої) та неозначено-регламентаційної (недостатньої / достатньої / надмірної) кількості. За критерієм "відношення до часової осі" предикатам статичної кількості протиставлено предикати динамічної кількості, що характеризують кількість з позиції змінювання – збільшення або зменшення – протягом певного відрізка часу. Предикати статичної та динамічної кількості на основі чинника "спосіб актуалізації квантитативної ознаки" об'єднано в групу предикатів безвідносної кількості. За цим самим критерієм виокремлено предикати кількості-відношення – двовалентні одиниці, які по-різному реалізують статичну квантитативну ознаку. Значеннєві відмінності та особливості частиномовного оформлення слугують підставою для їхнього поділу на такі типи: квантитативно-компаративні предикати, які визначають кількість істот

або предметів через порівняння її з кількістю інших істот або предметів; квантитативно-ототожнювальні предикати, які виражають кількісну ознаку суб'єктів через указівку на її ідентичність із кількісною ознакою об'єктів; квантитативно-партитивні предикати, що експлікують означену, приблизну чи неозначену кількість через указівку на те, яку частину від загальної кількості тих чи тих одиниць займає об'єкт уваги мовця; квантитативно-суперлативні предикати, які констатують абсолютний вияв кількісної ознаки.

4. З-поміж предикатів кількості вирізнено одновалентні та двовалентні предикати. Одновалентні предикати містять достатню семантичну інформацію про суб'єкт і не потребують інших обов'язкових поширювачів для структурної та змістової завершеності речення. Вони реалізують свої потенційні валентні можливості через лівобічну суб'єктну синтаксему. Двовалентні предикати кількості відкривають, крім лівобічної суб'єктної, правобічну позицію об'єкта, який перебуває на засадах облігаторності або факультативності в семантично елементарному реченні. Обов'язкові компоненти не можна опускати, тому що їхнє елімінування породжує значеннєву недостатність. Факультативні члени інформативно збагачують зміст речення, проте перебувають в залежності від інших конститuentів.

До списку чинних у сучасній українській мові структурних схем речення входить двокомпонентна структурна схема Sub + Praed_{quant}, за зразком якої будуються речення – репрезентанти інваріантної семантики “НКО + КО”. Залежно від способу вираження предикатної синтаксеми її диференційовано на структурні моделі Sub + Praed (Cop + Num)_{quant}, Sub + Praed (Cop +

$N)_{\text{quant}}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Adv})_{\text{quant}}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Adj})_{\text{quant}}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (V)_{\text{quant}}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Pron})_{\text{quant}}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + [\text{Num} + N])_{\text{quant}}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Phras})_{\text{quant}}$. Вони так само членуються на структурні субмоделі, репертуар яких досить широкий. При виокремленні останніх ураховано конкретну реалізацію ядерної позиції, а також тип відмінкової або прийменниково-відмінкової форми іменника, що репрезентує лівобічну позицію. Базу для творення конструкцій двокомпонентної мінімальної структурної схеми формують предикати, які мають одномісну валентну рамку й прогнозують лише лівобічну позицію.

Трикомпонентні структурні схеми $\text{Sub} + \text{Praed}_{\text{quant}} + \text{Exp}$, традиційно кваліфіковані як нетипове явище, поділено на два типи: $\text{Sub} + \text{Praed}_{\text{quant}} + \text{Exp}_{(\text{obl})}$ з облігаторним правобічним поширювачем та $\text{Sub} + \text{Praed}_{\text{quant}} + \text{Exp}_{(\text{facul})}$ з факультативним припредикатним членом. Структурна схема $\text{Sub} + \text{Praed}_{\text{quant}} + \text{Exp}_{(\text{obl})}$ представлена реченнями із диференційованим значенням “НКО + КО + ОП” та “НКО + КО + ОБ”, в основі яких лежать структурні моделі $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Adv})_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{obl})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Adj})_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{obl})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + N)_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{obl})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + [\text{Num} + N])_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{obl})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Num})_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{obl})}$. Їх конституують квантитативно-компаративний, квантитативно-ототожнювальний, квантитативно-партитивний та квантитативно-суперлативний різновиди предикатів кількості-відношення.

Осібний тип утворюють речення структурної схеми $\text{Sub} + \text{Praed}_{\text{quant}} + \text{Exp}_{(\text{facul})}$ з таким набором структурних моделей: $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Adv})_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{facul})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (V)_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{facul})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Adj})_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{facul})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} + \text{Num})_{\text{quant}} + \text{Ob}_{(\text{facul})}$, $\text{Sub} + \text{Praed} (\text{Cop} +$

N) $quant + Ob_{(facul)}$, Sub + Praed (Cop + [Num + N]) $quant + Ob_{(facul)}$. Ці синтаксичні конструкції експлікують семантику “НКО + КО + ОО”, “НКО + КО + ОУ”, “НКО + КО + ДО”, “НКО + КО + ОП”, “НКО + КО + ОВ”, “НКО + КО + ОЛ”. Їхнє формування пов’язане з окремими ситуативно двовалентними предикатами означеної, приблизної, неозначеної, розподільної та динамічної кількості, які, розширюючи свій синтагматичний радіус, зазнають семантичних зрушень: на квантитативний план змісту накладаються інші значення – виокремлення, порівняння, обмеження тощо.

5. Предикати кількості мають широкий діапазон морфологічних засобів вираження, що охоплює шість частин мови – числівник, іменник, прислівник, прикметник, займенник, дієслово – та фразеологічні одиниці з чітко запрограмованою частиномовною належністю, а також кількісно-іменні сполуки. Найвищим ступенем продуктивності наділені означено- та неозначено-кількісні числівники, з якими тісно пов’язані семантично співвідносні з ними субстантиви (*пара, десяток, сотня*). Роль предиката регулярно виконують функційно подібні до числівників прислівники, метафоризовані і метонімізовані іменники, кількісно-іменні сполуки, іменники-мезуративи, іррегулярно – дієслова, займенники, прикметники та фразеологічні одиниці.

6. Лексико-семантичне наповнення суб’єктної позиції практично не лімітоване, що зумовлено універсальністю кількісної семантики. Найширші сполучувальні можливості мають предикати неозначено-оцінної, неозначено-регламентаційної, динамічної кількості, а також предикати кількості-відношення, які в типових ситуаціях програмують суб’єктну синтаксему, виражену іменниками – назвами дискретних та недискретних понять, а також

абстрактними іменниками – номінаціями дій, процесів, ознак. Останні здатні ускладнювати семантико-синтаксичну структуру речення, переводячи його зі сфери елементарного до сфери неелементарного речення. Предикати множинної й одиничної означеної кількості, власне-неозначеної, розподільної кількості відкривають лівобічну позицію, яку найчастіше обіймають субстантиви на позначення рахованих предметів. Предикати недискретної означеної кількості спеціалізуються на квантифікації нерахованих предметів – речовин, матеріалів тощо.

Суб'єктна синтаксема при предикатах кількості охоплює широкі морфологічні варіанти. Центральну групу становлять іменники у формі генітива – Sub (N_{gen}), периферійну – відмінкові і прийменниково-відмінкові форми – Sub (N_{nom}), Sub (N_{dat}), Sub (N_{inst}), Sub (Prep + N_{gen}), Sub (Prep + N_{acc}), Sub (Prep + N_{inst}).

У семантико-синтаксичній структурі речення за суб'єктною субстанційною синтаксемою закріплене відповідне місце: вона розташована здебільшого перед предикатною синтаксемою, тобто займає типову лівобічну позицію. Проте в мовленні суб'єктна синтаксема здатна змінювати свою позицію відповідно до вимог актуального членування речення.

7. Облігаторну правобічну позицію речень структурної схеми Sub + Praed_{quant} + Exp_(obl) формують об'єктні синтаксеми зі значенням порівняння і виокремлення. Перші програмують квантитативно-компаративні й квантитативно-ототожнювальні, другі – квантитативно-партитивні і квантитативно-суперлативні предикати. Семантичними різновидами необов'язкової об'єктної синтаксеми в синтаксичних конструкціях структурної

схеми Sub + Praed_{quant} + Exp_(facul) є об'єкт обмеження, об'єкт уточнення, дистрибутивний об'єкт, об'єкт порівняння, об'єкт виокремлення та об'єкт-локатив.

Морфологічна типологія об'єктної синтаксеми досить різноманітна: N_{gen}, N_{inst}, N_{dat}, Prep + N_{gen}, Prep + N_{acc}, Prep + N_{inst}, Prep + N_{loc}. Найчастіше вона згрупована навколо прийменникових родового та знахідного відмінків.

8. Між семантико-синтаксичною й формально-граматичною структурами речень із предикатами кількості встановлені здебільшого симетричні відношення. Йдеться про кореляції “квантитативний предикат / іменний складений присудок двоскладного речення”, “квантитативний предикат / дієслівний присудок двоскладного речення”, “квантитативний предикат / прислівниковий складений присудок двоскладного речення”. Асиметрія властива синтаксичним конструкціям, у яких квантитативному предикатові відповідає головний член односкладного безособового речення, а суб'єктові кількісної ознаки – другорядний член односкладного речення – додаток. Перша кореляція є визначальною у співвідношеннях формально-граматичної та семантико-синтаксичної структури речень із предикатами кількості, оскільки її реалізують предикати більшості семантичних типів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія / Л. Г. Авксентьев. – Харків : Вища школа, 1983. – 137 с.
2. Адамец П. Трансформация, синтаксическая парадигматика и члены предложения / П. Адамец, В. Грабе. – Slavia, 1968. – Seš. 2. – S. 185–192.
3. Адамович С. В. Семантическая категория аппроксимации и система средств ее выражения : монография / С. В. Адамович. – Гродно : ГрГУ, 2011. – 183 с.
4. Адмони В. Г. Основы теории грамматики / В. Г. Адмони. – М. ; Л. : Наука, 1964. – 105 с.
5. Адмони В. Г. Структурно-смысловое ядро предложения / В. Г. Адмони // Члены предложения в языках различных типов : сб. науч. тр. – Л. : Наука, 1972. – С. 35–50.
6. Адмони В. Г. Типология предложения и логико-грамматические типы предложений / В. Г. Адмони // Вопросы языкознания. – 1973. – № 2. – С. 46–57.
7. Алисова Т. Б. Семантико-коммуникативный субстрат безличных предложений / Т. Б. Алисова // Инвариантные синтаксические значения и структура предложения : сб. науч. тр. / отв. ред. Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1969. – С. 27–36.
8. Алисова Т. Б. Опыт семантико-грамматической классификации простых предложений / Т. Б. Алисова // Вопросы языкознания. – 1970. – № 2. – С. 91–98.
9. Андерш Й. Ф. До питання про семантичну структуру речення / Й. Ф. Андерш // Мовознавство. – 1984. – № 5. – С. 38–42.
10. Апресян Ю. Д. Экспериментальное исследование

- семантики русского глагола : монография / Ю. Д. Апресян. – М. : Наука, 1967. – 251 с.
11. Арват Н. Н. Компонентный анализ семантической структуры простого предложения : текст лекций / Н. Н. Арват. – Черновцы : Черновицкий ун-т, 1976. – 68 с.
 12. Арват Н. М. До питання про семантичну типологію простого речення / Н. М. Арват // Мовознавство. – 1979. – № 2. – С. 24–31.
 13. Арват Н. Н. Семантическая структура простого предложения в современном русском языке / Н. Н. Арват. – К. : Вища школа, 1984. – 160 с.
 14. Аристотель. Метафизика / Аристотель // Сочинения : в 4 т. / Аристотель. – М., 1975. – Т. 1. – 550 с.
 15. Арполенко Г. П. Числівник української мови / Г. П. Арполенко, К. Г. Городенська, Г. Х. Щербатюк. – К. : Наук. думка, 1980. – 242 с.
 16. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл: логико-семантические проблемы : монография / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1976. – 383 с.
 17. Арутюнова Н. Д. Семантическая структура и функции субъекта / Н. Д. Арутюнова // Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языкознания. – 1979. – Т. 38. № 4. – С. 323–334.
 18. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Сов. энциклопедия, 1966. – 606 с.
 19. Бабайцева В. В. Односоставные предложения в современном русском языке : монография / В. В. Бабайцева. – М. : Просвещение, 1968. – 160 с.
 20. Бабайцева В. В. Семантика простого предложения / В. В. Бабайцева // Предложение как многоаспектная

- единица. Русский язык : сб. науч. тр. / МГПИ им. В. И. Ленина. – М., 1983. – С. 7–24.
21. Бабина Т. П. К вопросу о семантическом субъекте / Т. П. Бабина, В. А. Белошапкина // Научные доклады высшей школы. Филологические науки. – 1984. – № 1. – С. 29–34.
 22. Баландина Н. Ф. Валентность предиката – центрального компонента структуры предложения / Н. Ф. Баландина // Актуальные проблемы семантики языковых единиц : сб. ст. / Полтав. гос. пед. ун-т им. В. Г. Короленко. – Полтава, 1993. – С. 105–115.
 23. Баландина Н. Ф. Предикатно-аргументне представлення семантики речення / Н. Ф. Баландина // Мовознавство. – 1992. – № 2. – С. 60–65.
 24. Баранник Д. Х. Синтаксичні особливості числівників / Д. Х. Баранник // Українська мова і література в школі. – 1968. – № 6. – С. 20–24.
 25. Баранник Д. Х. Два рівні граматичної структури речення / Д. Х. Баранник // Мовознавство. – 1993. – № 6. – С. 13–19.
 26. Баранник О. Ю. Семантико-синтаксична категорія партитивності в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. Ю. Баранник. – Дніпропетровськ, 2004. – 20 с.
 27. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія : підручник / О. К. Безпояско, К. Г. Горденська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
 28. Безрукова В. В. Интенсификация и интенсификаторы в языке и речи: на материале английского языка : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / В. В. Безрукова. – Воронеж, 2004. – 198 с.

29. Беловольская Л. А. Категория недискретного количества и ее грамматический статус : монография / Л. А. Беловольская. – Таганрог, 1999. – 177 с.
30. Белошапкова В. А. Современный русский язык. Синтаксис : учеб. пособ. для вузов / В. А. Белошапкова. – М. : Высш. шк., 1977. – 248 с.
31. Беляева Л. М. Квантитативы неопределенной множественности современного французского языка : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 “Романские языки” / Л. М. Беляева. – М., 1981. – 22 с.
32. Блумфильд Л. Язык / Л. Блумфильд. – М. : Прогресс, 1968. – 607 с.
33. Богдан М. М. Значення і синтаксичні функції родового присубстантивного відмінка (безприйменникові конструкції) / М. М. Богдан // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 6. – С. 35–45.
34. Богданов В. В. Семантико-синтаксиченкая организация предложения / В. В. Богданов. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1977. – 204 с.
35. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные труды по общему языкознанию : в 2 т. / И. А. Бодуэн де Куртенэ. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – Т. 1. – 384 с. ; т. 2. – 392 с.
36. Большая Советская Энциклопедия : в 30 т. / под ред. А. М. Прохорова. – 3-е изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1970 – 1978. – Т. 12. – 624 с.
37. Бондарко А. В. Функциональная грамматика : монография / А. В. Бондарко. – Л. : Наука, 1984. – 136 с.
38. Бочкарева Е. В. Количественные наречия: семантика и структура (на материале донских говоров) / Е. В. Бочкарева // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2 : Языкознание.

- 2008. – № 1. – С. 157–160.
39. Бронікова С. А. Функціонально-семантичне поле квантитативності в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / С. А. Бронікова. – Одеса, 2004. – 17 с.
40. Буланин Л. Л. Трудные вопросы морфологии / Л. Л. Буланин. – М. : Просвещение, 1976. – 208 с.
41. Булаховський Л. А. Питання синтаксису простого речення в українській мові / Л. А. Булаховський // Дослідження з синтаксису української мови / АН УРСР. – К., 1958. – С. 11–43.
42. Булыгина Т. В. К построению типологии предикатов в русском языке / Т. В. Булыгина // Семантические типы предикатов / отв. ред. О. Н. Селивестрова. – М. : Наука, 1982. – С.7–85.
43. Булыгина Т. В. Несколько замечаний о словах типа несколько (к описанию квантификации в русском языке) / Т. В. Булыгина, А. Д. Шмелев // Язык: система и функционирование : сб. науч. тр. / отв. ред. Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1988. – С. 44–54.
44. Васильев Л. М. Системный семантический словарь русского языка. Предикатная лексика. Вып. 1. / Л. М. Васильев. – Уфа : Изд-во “Восточный ун-т”, 2000. – 200 с.
45. Виноградов В. В. Русский язык: грамматическое учение о слове : учеб. пособ. для вузов / В. В. Виноградов. – М. ; Л. : Учпедгиз, 1947. – 784 с.
46. Висоцький А. В. Синтаксична сфера прислівників в українській мові : монографія / А. В. Висоцький. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2013. – 328 с.
47. Вихованець І. Р. Синтаксис знахідного відмінка в

- сучасній українській літературній мові : монографія / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1971. – 120 с.
48. Вихованець І. Р. Називний, орудний і знахідний відмінки у функції присудка / І. Р. Вихованець // Українська мова і література в школі. – 1973. – С. 23–34.
49. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови : монографія / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1980. – 286 с.
50. Вихованець І. Р. Родовий відмінок на тлі синтаксичної деривації / І. Р. Вихованець // Мовознавство. – 1983. – № 2. – С. 65–71.
51. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення : монографія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1983. – 219 с.
52. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови : монографія / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1987. – 232 с.
53. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті : монографія / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.
54. Вихованець І. Р. Родовий чи знахідний відмінок? / І. Р. Вихованець // Культура слова. – 1989. – Вип. 37. – С. 93–95.
55. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови : монографія / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1992. – 222 с.
56. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
57. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української

- мови : академ. граматика української мови : монографія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська ; за ред. чл.-кор. НАН України Івана Вихованця. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
58. Вінтонів М. О. Типологія форм присудка в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / М. О. Вінтонів. – Дніпропетровськ, 1997. – 23 с.
59. Вовк В. Н. Фразеологизированные единицы со значением неопределенного множества в современном английском языке (в сопоставлении с украинским языком) : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / В. Н. Вовк. – К., 1976. – 22 с.
60. Гак В. Г. Высказывание и ситуация / В. Г. Гак // Проблемы структурной лингвистики : сб. науч. тр. – 1972. – М., 1973. – С. 349–372.
61. Гак В. Г. Сравнительная типология французского и русского языков : монография / В. Г. Гак. – Л. : Наука, 1977. – 287 с.
62. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка. Морфология : монография / В. Г. Гак. – М. : Высш. шк., 1979. – 303 с.
63. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис : монография / В. Г. Гак. – М. : Высш. шк., 1981. – 208 с.
64. Галич Г. Г. Семантика и прагматика количественной оценки (на материале современного немецкого языка) : дисс. ... докт. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Г. Г. Галич. – СПб., 1999. – 341 с.
65. Галкина-Федорук Е. М. Безличные предложения в современном русском языке : монография

- / Е. М. Галкина-Федорук. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1958. – 332 с.
66. Гегель Г. В. Ф. Наука логики. Т.1. / Г. В. Ф. Гегель. – М., 1998. – 172 с.
67. Гейна О. В. Суб'єктно-об'єктні детермінанти в семантико-синтаксичній структурі простого речення в сучасній російській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 “Російська мова” / О. В. Гейна. – Дніпропетровськ, 2005. – 20 с.
68. Годз О. В. Функціонально-семантичні типи двоскладних прислівникових речень в українській мові [Електронний ресурс] / О. В. Годз. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gumznpkhnpu/Lingv/2009_27/18.html (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.
69. Городенська К. Г. Вираження неозначеної кількості засобами української мови / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1978. – № 4. – С. 18–21.
70. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць : монографія / К. Г. Городенська. – К. : Наук. думка, 1991. – 192 с.
71. Городенська К. Предикатно-валентна основа елементарного односкладного речення / Катерина Городенська // Українська мова. – 2001. – № 1. – С. 69–73.
72. Городенська К. Г. Реченнєвотвірний потенціал предикатів якості / К. Г. Городенська // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001. – Вип. 7. – С. 27–31.
73. Городенська К. Г. Семантичний і морфологічний потенціал предикатів кількості / К. Г. Городенська // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2002. – № 5. –

- С. 23–26.
74. Городенська К. Синтаксична сфера компаративних і суперлативних прислівників міри й ступеня [Електронний ресурс] / Катерина Городенська. – Режим доступу: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AURO/AURO_Philologica_89_Ucrainica_II_1_dil_.pdf (дата запиту: 16.10.2011). – Назва з екрана.
 75. Горпинич В. Генітивні речення в українській мові [Електронний ресурс] / Володимир Горпинич. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ukrm/2009_3/stl.pdf (дата запиту: 24.03.2012). – Назва з екрана.
 76. Грипас Н. Я. Контекстуальні засоби вираження поняття „багато”. Мікрополе множинності осіб / Н. Я. Грипас // Українське мовознавство. – Вип. 9. – К., 1981. – С. 24–29.
 77. Грипас О. Ю. Вербалізація пропозиційних тривалентних предикатів в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. Ю. Грипас. – К., 2007. – 20 с.
 78. Грищенко А. П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / А. П. Грищенко. – К. : Наук. думка, 1972. – 280 с.
 79. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць : монографія / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 1999. – 336 с.
 80. Гумовская В. В. Семантико-синтаксическая структура предложений с глаголами мысли в современном украинском языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Украинский язык” / В. В. Гумовская. – К., 1989. – 22 с.
 81. Демський М. Т. Три мішки гречаної вовни... (із скарбів

- фразеології) / М. Т. Демський // Українська мова і література в школі. – 1983. – № 12. – С. 68–71.
82. Джочка І. Ф. Дери́ваційний потенціал дієслів конкретної фізичної дії з семантикою створення об'єкта : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / І. Ф. Джочка. – Івано-Франківськ, 2003. – 20 с.
83. Джочка І. Семантико-валентні характеристики фразеологізмів на позначення кількості [Електронний ресурс] / Ірина Джочка. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Us/2007-2008_8-9/09Ukrstud89_Dzochka.pdf (дата запиту: 21.07.2012). – Назва з екрана.
84. Дизенко Н. Д. Листья – дождем, слезы – ручьем / Н. Д. Дизенко // Русская речь. – 1986. – № 3. – С. 88–92.
85. Дизенко Н. Д. Существительные с количественным значением в современном русском языке (семантика и синтаксическое функционирование) : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Украинский язык” / Н. Д. Дизенко. – М., 1986. – 17 с.
86. Дмитриев Ю. Я. Категории качества, количества и меры в историко-философском процессе. Генезис. Закономерности развития. Функции / Ю. Я. Дмитриев. – М. : Наука, 1995. – 159 с.
87. Дмитрук В. І. Квантитативні слова в сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / В. І. Дмитрук. – Кіровоград, 1998. – 199 с.
88. Дубова О. А. Другорядні члени речення з синкретичними означально-обставинними ознаками

- / О. А. Дубова // Мовознавство. – 1989. – № 6. – С. 64–70.
89. Дубова О. А. Становлення семантичної структури категорії ступенів порівняння (когнітивний аспект) [Електронний ресурс] / О. А. Дубова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_Gum/npchdu/Philology.Linguistics/2010_106/106-2.pdf (дата запити: 12.04. 2011). – Назва з екрана.
90. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного мовлення: Просте речення, еквіваленти речення / П. С. Дудик. – К. : Наук. думка, 1973. – 284 с.
91. Єгорова О. І. Невизначено-кількісна актуалізація невербальної аудіальної поведінки в англomовному дискурсі [Електронний ресурс] / О. І. Єгорова. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/24434/1/11eoivad.pdf> (дата запити: 28.01. 2013). – Назва з екрана.
92. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія : монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – 437 с.
93. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис : монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 662 с.
94. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис : монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : БАО, 2011. – 437 с.
95. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка : монографія / Г. А. Золотова. – М. : Наука, 1973. – 351 с.
96. Золотова Г. А. К типологии простого предложения / Г. А. Золотова // Вопросы языкознания. – 1978. – № 3. – С. 49–61.

97. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса / Г. А. Золотова. – М. : Наука, 1982. – 368 с.
98. Золотова Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, Н. К. Онипенко, М. Ю. Сидорова ; под. общ. ред. Г. А. Золотовой. – М. : Ин-т русс. яз. РАН им. В. В. Виноградова, 2004. – 544 с.
99. Іваницька Н. Л. Зумовленість синтаксичної структури двоскладного речення валентністю дієслова-присудка / Н. Л. Іваницька // Мовознавство. – 1985. – № 1. – С. 39–43.
100. Іваницька Н. Л. Синтаксична структура двоскладного речення: Питання формально-граматичного і семантико-граматичного членування / Н. Л. Іваницька // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 1. – С. 36–41.
101. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові : монографія / Н. Л. Іваницька. – К. : Вища школа, 1986. – 167 с.
102. Іваницька Н. Л. Формально-граматичне і семантико-граматичне моделювання структури простого речення / Н. Л. Іваницька // Мовознавство. – 1986. – № 1. – С. 20–27.
103. Иванова А. Е. Семантико-функциональный потенциал слов много и мало в современном русском языке : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / А. Е. Иванова. – Абакан, 2004. – 177 с.
104. Иванова В. Ф. Модели количественных предложений (к вопросу о типологии простого предложения) / В. Ф. Иванова // Русский язык в школе. – 1973. – № 3. – С. 96–101.
105. Иванова В. Ф. Спорные вопросы грамматики и стилистики количественных предложений

- / В. Ф. Иванова // Синтаксис и стилистика : сб. ст. / отв. ред. Г. А. Золотова. – М., 1976. – С. 182–205.
106. Івченко М. П. Числівники української мови / М. П. Івченко. – К. : Вид-во Київського держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка, 1955. – 143 с.
107. Кавера Н. В. Семантична типологія предикатів стану : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. В. Кавера. – К. : 2007. – 24 с.
108. Камынина А. А. К вопросу о предложениях с количественными словами в составе главных членов / А. А. Камынина // Русский язык в школе. – 1961. – № 2. – С. 20–25.
109. Камынина А. А. О синтаксической зависимости падежей, распространяющих предложение в целом / А. А. Камынина // Исследования по современному русскому языку : сб. науч. тр. / под ред. Т. П. Ломтева, А. А. Камыниной ; Моск. гос. ун-т. – М., 1970. – С. 73–89.
110. Кант И. Сочинения : в 6 т. / И. Кант. – М. : Мысль, 1964. – Т. 3. – 787 с.
111. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. / А. О. Капелюшний. – Вид. 2-ге, перероб. – Львів : ПАІС, 2007. – 400 с.
112. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови : навч. посіб. / М. У. Каранська. – К. : Либідь, 1995. – 312 с.
113. Карпенко Ю. А. История форм количественных числительных в украинском языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Украинский язык” / Ю. А. Карпенко. – Черновцы. – 1956. – 18 с.
114. Касевич В. Б. Семантика. Синтаксис. Морфология

- / В. Б. Касевич ; ЛГУ им. А. А. Жданова. – М. : Наука, 1988. – 311 с.
115. Категория количества в современных европейских языках / В. В. Акуленко и др.; отв. ред. В. В. Акуленко ; АН УССР, Каф. иностр. языков. – К. : Наук. думка, 1990. – 284 с.
116. Кацнельсон С. Д. К понятию типов валентности / С. Д. Кацнельсон // Вопросы языкознания. – 1987. – № 3. – С. 20–31.
117. Кацнельсон С. Д. Типология языка и речевое мышление / С. Д. Кацнельсон. – Л. : Наука, 1972. – 216 с.
118. Качура О. В. Ступенювання ознаки предмета в семантико-функціональному аспекті / О. В. Качура // Мовознавство. – 1991. – № 1. – С. 38–42.
119. Кашуба Н. В. До питання про семантичну типологію предикатів дії / Н. В. Кашуба // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 5. – С. 211–213.
120. Ковбаса Н. Л. Розмежування синтаксичних валентностей дієслівних зв'язок в іменному складеному присудку / Н. Л. Ковбаса // Мовознавство. – 1969. – № 6. – С. 31–38.
121. Коломієць М. П. Словник фразеологічних синонімів / М. П. Коломієць, Є. С. Регушевський / за ред. В. О. Винника. – К. : Рад. школа, 1988. – 200 с.
122. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник / Н. И. Кондаков. – М. : Наука, 1975. – 720 с.
123. Кононенко В. И. Системно-семантические связи в синтаксисе русского и украинского языка : монография / В. И. Кононенко. – К. : Вища шк., 1976. – 209 с.

124. Косенко К. О. Предикатна основа та семантико-граматична диференціація дієслівних зв'язок в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / К. О. Косенко. – К., 2009. – 192 с.
125. Косенко К. Формально-синтаксичні кореляти предикатів кількості в українській мові / Катерина Косенко // Українська мова. – 2012. – № 2. – С. 58–66.
126. Костинский Ю. М. Подлежащее – в родительном падеже? / Ю. М. Костинский // Русская речь. – 1969. – № 6. – С. 50–56.
127. Костусяк Н. М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників : монографія / Н. М. Костусяк ; Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа, 2001. – 197 с.
128. Костусяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови : монографія / Н. М. Костусяк. – Луцьк : Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 452 с.
129. Кочерган М. П. Лексична сполучуваність і лексико-семантичне поле / М. П. Кочерган // Мовознавство. – 1980. – № 6. – С. 26–35.
130. Кравцова С. І. Стилiстична характеристика фразеологічних одиниць зі значенням кількості / С. І. Кравцова // Українська мова і література в школі. – 1979. – № 11. – С. 22–26.
131. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Синтаксис : підручник / Б. М. Кулик. – К. : Рад. школа, 1965. – Ч. 2. – 283 с.
132. Кульбабська О. В. Вторинна предикація: семантична та морфолого-синтаксична типологія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт.

- філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. В. Кульбабська. – Чернівці, 2011. – 36 с.
133. Курилович Е. Основные структуры языка: словосочетание и предложение / Е. Курилович // Очерки по лингвистике : сб. ст. – М., 1962. – С. 48–56.
134. Курс сучасної української літературної мови. Синтаксис / за ред. Л. А. Булаховського : у 2 т. Т. 2. – К. : Рад. школа, 1951. – 408 с.
135. Кутня Г. В. Структурно-семантична і функціональна характеристика предикатів процесу в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / В. Г. Кутня. – Львів, 2004. – 20 с.
136. Кутня Г. Семантичні ознаки “статичність” і “динамічність” у канві предикатної типології [Електронний ресурс] / Галина Кутня. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=7706> (дата запиту: 02.11.2012). – Назва з екрана.
137. Кутня Г. Онтологічні параметри часової локалізованості та фазовості в канві структурно-семантичного аналізу предикатів [Електронний ресурс] / Галина Кутня. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=7888> (дата запиту: 28.01.2013). – Назва з екрана.
138. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія : в 2 ч. / І. К. Кучеренко. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1961–1964. – Ч. 1. – 1961. – 172 с. ; ч. 2. – 1964. – 159 с.
139. Кучеренко І. Дієслово // Кучеренко І. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. – Вид. 2. – Вінниця, 2003. – С. 303–330.
140. Лендей О. Ф. Об’єктні синтаксеми в структурі

- простого речення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / О. Ф. Лендей. – Одеса, 2003. – 20 с.
141. Лекант П. А. Типы и формы сказуемого в современном русском языке : монография / П. А. Лекант. – М. : Высш. школа, 1976. – 144 с.
142. Лекант П. А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке : учеб. пособ. / П. А. Лекант. – М. : Высш. школа, 1986. – 176 с.
143. Леута О. І. Структура і семантика дієслівних речень в українській літературній мові : монографія / О. І. Леута. – К., 2008. – 208 с.
144. Леута О. І. Дієслівні речення в українській літературній мові: структура, семантика, моделі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / О. І. Леута. – К., 2009. – 35 с.
145. Литвиненко О. В. Квантитативні концепти із семантикою послідовності в українській мові [Електронний ресурс] / О. В. Литвиненко – Режим доступу: <http://intkonf.org/litvinenko-ov-kvantitativni-kontsepti-iz-semantikoju-poslidovnosti-v-ukrayinskiy-movi/> (дата запиту: 02.11. 2012). – Назва з екрана.
146. Ломов А. М. Двусоставные количественные предложения / А. М. Ломов // Простое предложение: научный анализ и преподавание в школе и вузе / Воронеж. ун-т. – Воронеж, 1990. – С. 88–101.
147. Ломтев Т. П. Структура предложения в современном русском языке : монография / Т. П. Ломтев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 198 с.
148. Лонська Л. І. Структурно-семантичні особливості буттєвих речень в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец.

- 10.02.01 “Українська мова” / Л. І. Лонська. – К., 2001. – 20 с.
149. Лосев А. Ф. О понятии языковой валентности / А. Ф. Лосев // Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языкознания. – 1981. – Т. 40. № 5. – С. 403–411.
150. Лукин М. Ф. К вопросу о лексико-грамматическом статусе числительных в современном русском языке / М. Ф. Лукин // Вопросы языкознания. – 1987. – № 6. – С. 43–51.
151. Лукінова Т. Б. Генезис і еволюція квантитативних імен у слов'янських мовах (порівняльно-історичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. філол. наук : спец. 10.02.03 “Слов'янські мови” / Т. Б. Лукінова. – К., 2001. – 35 с.
152. Луцкай В. В. Характер и степень расчлененности предикатов в зависимости от их семантических типов (в предложениях с предложно-падежной формой при связке “быть” и ее синонимических эквивалентах) : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Украинский язык” / В. В. Луцкай. – Днепропетровск, 1977. – 20 с.
153. Маджидов С. Р. Приблизительное количество как языковая категория и способы его выражения в современном русском языке : дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / С. Р. Маджидов. – Таганрог, 1995. – 152 с.
154. Масицька Т. Є. Семантико-синтаксична валентність дієслова : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Т. Є. Масицька. – К., 1995. – 16 с.
155. Медведєва Л. М. Про співвідношення категорій

- предикативності і стану / Л. М. Медведєва // Мовознавство. – 1983. – № 3. – С. 50–55.
156. Медвідь О. М. Системно-функціональні особливості квантитативних одиниць (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / О. М. Медвідь. – Харків, 2001.
157. Межов О. Г. Суб’єктні синтаксеми у структурі простого речення : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. Г. Межов. – Волинь, 1998. – 179 с.
158. Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : монографія / О. Г. Межов. – Луцьк : Волин. нац. ун-т. ім. Лесі Українки, 2012. – 464 с.
159. Мельник І. Семантичні групи відчислівникових дієслівних синтаксичних транспозитів / Ірина Мельник // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / Донецький нац. ун-т ; гол. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк, 2013. – Вип. 26. – С. 40–46.
160. Мельничук О. С. Історія вживання давального безприйменникового відмінка в українській мові / О. С. Мельничук // Дослідження з синтаксису української мови / АН УРСР. – К., 1958. – С. 261–295.
161. Меньшиков И. И. К вопросу о природе словосочетаний с количественным числительным / И. И. Меньшиков // Вопросы лексики и грамматики славянских языков : сб. науч. тр / Днепропетров. гос. ун-т. – Днепропетровск, 1981. – С. 72–76.
162. Мелекесцева Н. В. Реалізація предикатів наявності / відсутності в семантико-синтаксичній структурі речення : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. В. Мелекесцева. – Кам’янець-

Подільський, 2013. – 199 с.

163. Милославский И. Г. Морфологические категории современного русского языка : монография / И. Г. Милославский. – М. : Просвещение, 1981. – 254 с.
164. Митрофанова О. Г. Семантико-синтаксична структура речень із дієслівними предикатами руху і переміщення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. Г. Митрофанова. – Запоріжжя, 2007. – 20 с.
165. Мірченко М. В. Давальний відмінок особи у семантико-синтаксичній структурі простого речення / М. В. Мірченко // Мовознавство. – 1980. – № 1. – С. 70–74.
166. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій : монографія / М. В. Мірченко ; Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – 2-ге вид., перероб. – Луцьк : Вежа, 2004. – 393 с.
167. Москальская О. И. Вопросы синтаксической семантики / О. И. Москальская // Вопросы языкознания. – 1977. – № 2. – С. 45–56.
168. Мразек Р. Синтаксис русского творительного: структурно-типологическое исследование / Р. Мразек. – Прага : Statní pedagogické nakl, 1964. – 285 р.
169. Мразек Р. Синтаксическая дистрибуция глаголов и их классы / Р. Мразек // Вопросы языкознания. – 1964. – № 3. – С. 50–62.
170. Мразек Р. Количественный предикат и его связь с двухбазисными структурами / Р. Мразек // Československa rusistika. – Praha, 1973. – № 3. – Р. 115–118.
171. Мухин А. М. Функциональный анализ синтаксических элементов: На материале древнеанглийского языка : монография / А. М. Мухин. – М. ; Л. : Наука, 1964. – 292 с.

172. Мухин А. М. Структура предложений и их модели : монография / А. М. Мухин. – Л. : Наука, 1976. – 230 с.
173. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения : учеб. пособ. / М. В. Никитин. – М. : Высш. школа, 1988. – 168 с.
174. Никишенкова Ю. В. Выражение значения приблизительности в современном немецком языке : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Ю. В. Никишенкова. – Н. Новгород, 2000. – 169 с.
175. Ніколаєва Н. Г. Семантико-синтаксична організація речень з дієслівними предикатами мовлення : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. Г. Ніколаєва. – К., 2003. – 236 с.
176. Новицкая В. В. Лексика с количественным значением в современном русском языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук / В. В. Новицкая. – М., 1978. – 16 с.
177. Овчиннікова І. І. Структура і диференційні ознаки ЛСГ дієслів конкретної фізичної дії з семантикою створення об'єкта / І. І. Овчиннікова // Проблеми розвитку психолого-педагогічної науки в науково-технічній творчості молоді : зб. наук. пр. / Київ. держ. пед. ін.-т. – К., 1992. – С. 76–80.
178. Останина М. А. Семантико-синтаксический анализ партитивных конструкций с наименованиями жидкостей : (на материале английского, русского и алтайского языков) : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук / М. А. Останина. – Уфа, 2011. – 24 с.
179. Павлович М. В. Синтаксичні зв'язки кількісних числівників / М. В. Павлович // Українська мова і

- література в школі. – 1964. – № 12. – С. 79–81.
180. Падучева Е. В. О семантике синтаксиса: материалы к трансформационной грамматике русского языка: монография / Е. В. Падучева. – М.: Наука, 1974. – 292 с.
181. Панков Ф. И. Функционально-коммуникативная грамматика русского наречия: автореф. дисс. на соискание науч. степени д-ра филол. наук: спец. 10.02.01 “Русский язык” / Ф. И. Панков. – М., 2009. – 49 с.
182. Панфилов В. З. Категории мышления и языка. Становление и развитие категории количества в языке / В. З. Панфилов // Вопросы языкознания. – 1971. – № 5. – С. 3–18.
183. Париляк Л. Функціонування дистрибутивних предикатів поля ітеративності в гуцульських говірках: (на матеріалі прози Ю. Федьковича) [Електронний ресурс] / Л. Париляк. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpu/Fil/2008_19_20/20_Paryliak.pdf (дата запиту: 09.11.2012). – Назва з екрана.
184. Пасічник І. А. Семантико-синтаксична валентність предикативних прикметників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / І. А. Пасічник – К., 1998. – 16 с.
185. Пешковский А. А. Русский синтаксис в научном освещении / А. А. Пешковский. – М.: Учпедгиз, 1956. – 511 с.
186. Плунгян В. А. Общая морфология: введение в проблематику: учеб. пособ. / В. А. Плунгян. – изд. 2-е, испр. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 384 с.
187. Плющ М. Я. Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення: навч. посіб. / М. Я. Плющ. – К.: Вид-во Київ. пед. ін-ту, 1978. – 107 с.

188. Плющ М. Я. Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення / М. Я. Плющ. – К. : Вища школа, 1986. – 175 с.
189. Плющ М. Я. Словоформа у семантично елементарному та ускладненому реченні : вибрані праці / М. Я. Плющ. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 362 с.
190. Полянский А. Н. План содержания категории количества в русском языке / А. Н. Полянский // Научные доклады высшей школы. Филологические науки. – М., 1984. – № 1. – С. 34–41.
191. Попов А. С. Грамматическое и стилистическое своеобразие современных русских предложений с количественными подлежащими / А. С. Попов // Синтаксис и стилистика / под ред. Г. А. Золотовой. – М., 1976. – С.195–205.
192. Попов А. С. Объектный предикатив в современном русском языке / А. С. Попов // Русский язык в нац. школе. – 1967. – № 3. – С. 80–86.
193. Попович Н. М. Синтаксична структура речень з числівниковим компонентом у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. М. Попович. – К., 2002. – 19 с.
194. Попович Н. М. Синтаксична структура речень з числівниковим компонентом у сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. М. Попович. – К., 2002. – 174 с.
195. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике : в 4 т. / А. А. Потебня. – М. : Учпедгиз, 1958. – Т. 1–2. – 536 с. ; М. : Просвещение, 1968. – Т. 3. – 551 с. ; М. : Просвещение, 1977. – Т. 4. – Вып. 2. – 406 с.
196. Рабанюк Л. С. Генітивні речення в сучасній українській

- мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Л. С. Рабанюк. – Івано-Франківськ, 1998. – 16 с.
197. Рабанюк Л. С. Генітивно-квантитативні речення в українській мові / Л. С. Рабанюк // Мовознавство. – 1998. – № 4–5. – С. 48–52.
198. Распопов И. П. К вопросу о предикативности / И. П. Распопов // Вопросы языкознания. – 1958. – № 5. – С. 70–77.
199. Распопов И. П. Строение простого предложения в современном русском языке : монография / И. П. Распопов. – М. : Просвещение, 1970. – 192 с.
200. Распопов И. П. К интерпретации синтаксических конструкций типа “ребят у нее было четверо” / И. П. Распопов // Русский язык в школе. – 1971. – № 5. – С. 87–90.
201. Ревзин И. И. Трансформационное исследование конструкций с субъектным и объектным приименным дополнением (Genetivus subjektivus и Genetivus objektivus) / И. И. Ревзин // Проблемы грамматического моделирования : сб. науч. тр. – М., 1973. – С. 88–96.
202. Реформатский А. А. Число и грамматика / А. А. Реформатский // Лингвистика и поэтика. – М., 1987. – С. 76 – 87.
203. Романченко А. П. Функції квантитативної нерівності та адеквативності в сучасній українській мові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1743/1/Мовознав%2019%202010.17-26%2b.pdf> (дата запиту: 10.12.2012). – Назва з екрана.
204. Русанівський В. М. Синтаксис словосполучення і простого речення / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка,

1975. – 212 с.
205. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1988. – 240 с.
206. Русская грамматика : в 2 т. – М. : Наука, 1980. – Т. 1. – 783 с. ; т. 2. – 710 с.
207. Семантические типы предикатов / Т. В. Булыгина, О. Н. Селивестрова, Н. А. Ишевская и др. ; отв. ред. О. Н. Селивестрова. – М. : Наука, 1982. – 365 с.
208. Семененко О. Структурно-семантичний тип речень з інверсійним кількісним компонентом / О. Семененко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2011. – Вип. 52. – С. 349–355.
209. Семененко О. Ю. Функціонально-семантичне поле неозначеної кількості в українському поетичному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. Ю. Семененко. – Одеса, 2011. – 23 с.
210. Ситар Г. В. Типологія речень із предикатами партитивного відношення в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Г. В. Ситар. – Донецьк, 2004. – 22 с.
211. Слинько І. І. Історичний синтаксис української мови / І. І. Слинько. – К. : Вища школа, 1973. – 216 с.
212. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання : навч. посіб. / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 669 с.
213. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол.: І. К. Білодід (гол.) та ін. – К. : Наук. думка, 1970 – 1980. – 11 т.

214. Слюсарева Н. А. Функціональна грамати́ка і когнітивність морфоло́гії / Н. А. Слюсарева // Проблеми функціональної грамати́ки. – М., 1985. – С. 56–65.
215. Смагленко Ф. П. Про предикативне означення в українській мові / Ф. П. Смагленко // Українська мова і література в школі. – 1954. – № 1. – С. 18–26.
216. Смирницкий А. И. Очерк по сопоставительной грамматике русского и английского языков / А. И. Смирницкий. – М. : Высш. шк., 1975. – 378 с.
217. Станкевич Л. И. История сочетаний количественных числительных с существительными и прилагательными в русском и украинском языках : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук / Л. И. Станкевич. – Днепропетровск, 1956. – 17 с.
218. Степаненко Н. И. Лингвистическая интерпретация семантической валентности // Актуальные проблемы семантики языковых единиц : сб. ст. / Полтав. гос. пед. ун-т им. В. Г. Короленко. – Полтава, 1993. – С. 17–27.
219. Степаненко М. І. Обов'язкова і факультативна сполучуваність прикметників сучасної української мови / М. І. Степаненко // Українське мовознавство : республ. міжвід. наук. зб. – К., 1988. – Вип. 15. – С. 55–62.
220. Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення : монографія / М. І. Степаненко. – К. : Укр. мовно-інформ. фонд, 1997. – 216 с.
221. Степаненко М. І. Про обов'язкові-необов'язкові поширювачі в простому реченні / М. І. Степаненко // Рідний край : наук.-публіц. худож.-літ. альманах / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2000. – № 2 (3). – С. 27–32.

222. Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія / М. І. Стапаненко. – Полтава : АСМІ, 2004. – 464 с.
223. Степаненко Я. М. Диференціація об'єктного значення в семантико-синтаксичній структурі простого речення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова”. – К., 2008. – 20 с.
224. Степанов Ю. С. Иерархия имен и ранги субъектов / Ю. С. Степанов // Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языкознания. – 1979. – Т. 38. № 4. – С. 335–348.
225. Степанов Ю. С. Имена. Предикаты. Предложения : монография / Ю. С. Степанов. – М. : Наука, 1981. – 160 с.
226. Степанов Ю. С. К универсальной классификации предикатов / Ю. С. Степанов // Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языкознания. – М., 1980. – Т. 39. № 4. – С. 311–323.
227. Степанова М. Д. Части речи и проблема валентности в современном немецком языке / М. Д. Степанова, Г. Хельбиг. – М. : Высш. шк., 1978. – 258 с.
228. Супрун А. Е. Славянские числительные : монография / А. Е. Супрун. – Минск : Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1969. – 232 с.
229. Сусов И. П. Семантическая структура предложения : на материале простого предложения в современном немецком языке : монография / И. П. Сусов. – Тула, 1973. – 141 с.
230. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1972. – 512 с.
231. Сучасна українська мова : підручник / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Рад. школа, 1994. – 414 с.
232. Сучасна українська літературна мова : підручник / за

- ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 400 с.
233. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса / Л. Теньер. – М. : Прогресс, 1988. – 654 с.
234. Тимкова В. А. Двоскладні речення з предикатами якості в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / В. А. Тимкова. – К., 1998. – 19 с.
235. Тимофеев И. С. Методологическое значение категорий „качество” и „количество” / И. С. Тимофеев. – М. : Наука. 1972. – 216 с.
236. Тимофеева Г. Е. О предикативных определениях в структуре простого предложения / Г. Е. Тимофеева // Ученые записки МОПИ им. Крупской Н. К. – М., 1970. – Т. 278. – Вып. 17. – С. 367–378.
237. Тимченко Е. К. Функции генитива в южнорусской языковой области / Е. К. Тимченко. – Варшава, 1913. – 278 с.
238. Тураева З. Я. Некоторые особенности категории количества / З. Я. Тураева, Я. Г. Биренбаум // Вопросы языкознания. – 1985. – № 4. – С. 122–130.
239. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
240. Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.] – К. : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. – 752 с.
241. Фещенко М. М. Числівникові фразеологічні вислови / М. М. Фещенко // Лексикологія та лексикографія. – К., 1969. – С. 121–131.
242. Филлмор Ч. Дело о падеже / Ч. Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1981. – Вып. 10. – С. 369–495.

243. Филлмор Ч. Дело о падеже открывается вновь / Ч. Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1981. – Вып. 10. – С. 496–530.
244. Философия : энциклопедический словарь / под ред. А. А. Ивина. – М. : Гардарики, 2004. – 1072 с.
245. Философская энциклопедия : в 5 т. / под ред. Ф. В. Константинова. – М. : Сов. энциклопедия, 1960. – 1970. – Т. 2. – 575 с.
246. Философский энциклопедический словарь / под ред. Л. Ф. Ильичева, П. Н. Федосеева, О. М. Ковалева, В. Г. Панова. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
247. Фразеологічний словник української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наук. думка, 1999. – Кн. 1. – 528 с. ; кн. 2. – С. 528–984.
248. Химик В. В. Количественность в структуре простого предложения в современном русском языке : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / В. В. Химик. – М., 1978. – 20 с.
249. Химик В. В. О выражении количественности в простом предложении / В. В. Химик // Проблемы лексикологии русского языка : лингвист. сб. / МОПИ им. Н. К. Крупской. – М., 1977. – Вып. 9. – С. 115–124.
250. Холодович А. А. Категория множества в японском в свете общей теории множества в языке / А. А. Холодович // Ученые записки Ленинградского университета. Серия : Филологические науки. – 1946. – Вып. 10. – С. 15–36.
251. Чейф У. Значение и структура языка : монография / Уоллес Чейф. – М. : Прогресс, 1975. – 482 с.
252. Чеснокова Л. Д. Конструкции с предикативным определением и структура предложения в современном

русском литературном языке / Л. Д. Чеснокова. – Ростов-на-Дону : Изд-во Рост. гос. пед. ин-та, 1972. – 136 с.

253. Чеснокова Л. Д. Семантические типы членов предложения с двойными отношениями / Л. Д. Чеснокова. – Ростов-на-Дону : Изд-во Ростов. пед. ин-та, 1973. – 103 с.

254. Чеснокова Л. Д. Категория количества и синтаксические структуры / Л. Д. Чеснокова // Вопросы языкознания. – 1981. – № 2. – С. 44–52.

255. Чеснокова Л. Д. Категория количества и способы ее выражения в современном русском языке : монография / Л. Д. Чеснокова. – Таганрог : Изд-во Таганрог. пед. ин-та, 1992. – 178 с.

256. Чеснокова Л. Д. Имя числительное в современном русском языке. Семантика. Грамматика. Функции : монография / Л. Д. Чеснокова. – Ростов-на-Дону : Гефест, 1997. – 292 с.

257. Шабі С. В. Структура лексико-семантичного поля кількості у мові української казки / С. В. Шабі. – Харків : Вид-во ХНПУ, 2009. – С. 35–37.

258. Шамшин Ю. Н. Функционирование омокомплексов много и мало в современном русском языке : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Ю. Н. Шамшин. – М., 2007. – 177 с.

259. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка. Вып. I. Учение о предложении и словосочетаниях / А. А. Шахматов. – Л., 1925. – 441 с.

260. Шахматов А. А. Очерк современного русского литературного языка / А. А. Шахматов. – М. ; Л. : Учпедгиз, 1941. – 288 с.

261. Шанский Н. М. Фразеология современного русского

- языка / Н. М. Шанский. – Изд. 6-е. – М. : URSS, 2012. – 272 с.
262. Швачко С. А. Языковые средства выражения количества в современном английском, русском и украинском языках / С. А. Швачко. – К. : Вища шк., 1981. – 144 с.
263. Швачко С. О. Вступ до мовознавства (курс лекцій) : посібник / С. О. Швачко, І. К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 224 с.
264. Швачко С. О. Онтологічне буття квантитативних іменників англомовного дискурсу [Електронний ресурс] / С. О. Швачко. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/13264/1/burago1.pdf> (дата запиту: 08.12.2012). – Назва з екрана.
265. Швачко С. О. Сага про дименціональні слова англомовного дискурсу [Електронний ресурс] / С. О. Швачко. – Режим доступу: http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2009/Filol_2_09/09sogsad.pdf (дата запиту: 08.12.2012). – Назва з екрана.
266. Шведова Н. Ю. О соотношении грамматической и семантической структуры предложения / Н. Ю. Шведова // Славянское языкознание : VII Международный съезд славистов : доклады советской делегации : сб. науч. тр. – М., 1973. – С. 458–483.
267. Шведова Н. Ю. Лексическая классификация русского глагола (на фоне чешской семантической классификации) / Н. Ю. Шведова // Славянское языкознание : IX Международный съезд славистов : доклады советской делегации : сб. науч. тр. – М., 1983. – С. 306–322.
268. Шведова Н. Ю. Русская грамматика / Н. Ю. Шведова, В. В. Лопатин ; Ин-т рус. яз. АН СССР. – М. : Русс. яз., 1990. – 639 с.

269. Шендельс Е. И. Совместимость / несовместимость грамматических и лексических значений / Е. И. Шендельс // Вопросы языкознания. – 1982. – № 4. – С. 78–82.
270. Шинкарук В. Д. Нарис із синтаксису зв'язного мовлення : теоретичний спецкурс для університетів / В. Д. Шинкарук. – Чернівці : Рідна мова, 1997. – 152 с.
271. Шинкарук В. Д. Особливості предикатних категорій диктуму / В. Д. Шинкарук // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. – 2009. – С. 69–75.
272. Шляхтенко С. Г. Категория качества и количества / С. Г. Шляхтенко. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1968. – 144 с.
273. Шульжук К. Ф. Формування ускладненого речення в новій українській літературній мові / К. Ф. Шульжук // Мовознавство. – 1977. – № 4. – С. 30–38.
274. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник / К. Ф. Шульжук. – К. : Академія, 2004. – 406 с.
275. Шумейкіна А. В. Багатозначність дієслів конкретної фізичної дії в сучасній українській літературній мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / А. В. Шумейкіна. – К., 2007. – 21 с.
276. Шустов А. Н. Несколько – это сколько? / А. Н. Шустов // Русский язык в школе. – 1991. – № 4. – С. 61–64.
277. Щерба Л. В. Избранные работы по русскому языку / Л. В. Щерба. – М. : Учпедгиз, 1957. – 187 с.
278. Щербатюк Г. Х. Два, три, чотири (про зв'язок числівників з іменниками) / Г. Х. Щербатюк // Культура слова : респ. міжвід. зб. – 1977. – Вип. 13. – С. 97–100.
279. Ющук І. П. Українська мова : підручник / І. П. Ющук. –

К. : Либідь, 2004. – 640 с.

280. Hrabě V. Adamec. Transformační syntax současné ruštiny. I / Adamec V. Hrabě. – SPN. – Praha, 1969.

281. Vendler Z. Verbs and times / Z. Vendler // The Philosophical Review. – 1957. – V. 66. – P. 143–153, p. 150–153.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрухович Ю. Таємниця : замість роману / Юрій Андрухович ; худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків : Фоліо, 2007. – 478 с.
2. Анісімов М. Пульс безконечності ; Забірко В. Теплий сніг ; Філімонов Є. Ілюзіон : фантастичні повісті та оповідання / Микола Анісімов, Віталій Забірко, Євген Філімонов. – К. : Молодь, 1988. – 304 с.
3. Антонович В. Про козацькі часи на Україні / Володимир Антонович. – К. : Дніпро, 1991. – 29 с.
4. Багряний Іван. Огненне коло ; Людина біжить над прірвою / Іван Багряний. – Харків : Фоліо, 2010. – 442 с.
5. Багряний Іван. Сад Гетсиманський : роман / Іван Багряний. – К. : Наук. думка, 2001. – 548 с.
6. Багряний Іван. Тигролови : роман / Іван Багряний. – К. : Укр. письм., 2000. – 216 с.
7. Бажан М. П. Твори : у 4 т. / М. П. Бажан. – К. : Дніпро, 1985. – Т. 3. – 455 с.
8. Баклай Н. Перекоди-Доля : новели; бувальщини / Наталя Баклай. – Лубни, 2009. – 202 с.
9. Барвінок Ганна. Оповідання / Ганна Барвінок. – Полтава, 1919. – 128 с.
10. Барка Василь. Поезія ; Жовтий князь : повість / Василь Барка ; уклад. А. Бельдій. – К. : Наук. думка, 2008. – 304 с.
11. Бастюк Б. Віршований гумор / Богдан Бастюк // Дніпро : літературно-художній та громадсько-політичний щомісячний журнал. – 1990. – № 8. – С. 124–126.

12. Батурин С. Монолог самотнього чоловіка / Сергій Батурин // Дніпро : літературно-художній журнал. – 2009. – № 1. – С. 55–95.
13. Бебик В. Тисячолітня Україна: діаспори Енеїди / В. Бебик // Сучасна українська політика : політики і політологи про неї / гол. ред. М. І. Михальченко ; рец. В. П. Горбатенко, М. П. Лукашевич. – К., 2008. – Вип. 12. – С. 137–152.
14. Бедзик Ю. Великий день інків : повість / Юрій Бедзик ; худож. Г. Малаков. – К. : Веселка, 1970. – 360 с.
15. Бжехва Я. Академія пана Ляпки : повість-казка / Ян Бжехва ; перекл. І. М. Барановської. – К. : Веселка, 1990. – 128 с.
16. Білоноженко В. М. Фразеологічний словник української мови : в 2 кн. / уклад. В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наук. думка, 1999. – Кн. 1. – 528 с. ; кн. 2. – С. 528 – 984.
17. Бовуа Д. Битва за землю в Україні 1863–1914: поляки в соціо-етнічних конфліктах / Даніель Бовуа ; ред. і вступ. ст. Н. Яковенко. – К., 1998. – 334 с.
18. Бондарук Л. В. Роль українського руху опору в організації Норильського повстання / Л. В. Бондарук // Історичний архів : наук. студії / ЧДУ імені Петра Могили. – 2010. – Вип 4. – С. 38–43.
19. Бразов Леонід. Вибране: у 2 т. / Леонід Бразов ; упоряд. Л. Л. Безобразова. – Полтава : АСМІ, 2006. – Т. 2. – 280 с.
20. Булаховський Л. А. Основи мовознавства : лекції / Л. А. Булаховський. – Харків, 1957. – 316 с.
21. Васильченко С. Мужичий ангел : оповідання ; повість ; п'єси / Степан Васильченко. – К. : Веселка, 2000. – 288 с.

22. Вдовиченко Г. Купальниця : роман / Галина Вдовиченко. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2012. – 240 с.
23. Вдовиченко Г. Пів'яблука : роман / Галина Вдовиченко. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2013. – 208 с.
24. Вдовиченко Г. Тамдевін : роман / Галина Вдовиченко. – К. : Нора-Друк, 2009. – 234 с.
25. Винниченко В. К. Краса і сила : повісті та оповідання / В. К. Винниченко. – К. : Дніпро, 1989. – 750 с.
26. Винниченко В. К. “Уміркований” та “щирий” : повісті та оповідання / В. К. Винниченко ; вступ. ст. та упоряд. М. Ф. Слабошпицького ; худож. В. В. Марценюк. – К. : Молодь, 1992. – 416 с.
27. Винничук Ю. Ги-ги-ги / Юрій Винничук. – Х. : Фоліо, 2015. – 352 с.
28. Високий замок : всеукраїнська суспільно-політична газета. – 1991, вересень – . – Львів, 2010–2013. – Щоден.
29. Вихованець І. Р. Таїна слова / І. Р. Вихованець. – К. : Рад. школа, 1990. – 284 с.
30. Вишня Остап. Вибране / Остап Вишня ; передм. С. Олійника ; худож. Р. О. Волинський. – Харків : Прапор, 1981. – 304 с.
31. Вілсон К. Паразити свідомості : роман (закінчення) / Колін Вілсон ; перекл. Володимира Романця. – Всесвіт. – 1988. – № 5. – С. 60–122.
32. Вільде Ірина. Сестри Річинські : роман / Ірина Вільде ; авт. передм. П. А. Загребельний. – К. : Україна, 2004. – 696 с.
33. Вінграновський М. Вибрані твори / Микола Вінграновський. – К. : Дніпро, 2004. – 830 с.
34. Вовчок Марко. Оповідання ; казки ; повісті ; роман

- / Марко Вовчок. – К. : Наук. думка, 1983. – 638 с.
35. Воїнов О. Відважні : роман / Олександр Воїнов ; перекл. В. Гнатовський. – К. : Веселка, 1924. – 74 с.
36. Волинь : незалежна громадсько-політична газета / засн. Волинська обласна рада, труд. кол. ред. – 1939, вересень – . – Луцьк, 2010–2013. – Тричі на тижд.
37. Воронько П. Узьмінь : вірші та поеми / Платон Воронько. – К. : Рад. письм. 1979. – 263 с.
38. Газета по-українськи : всеукраїнська суспільно-політична газета. – К., 2007–2013. – Щоден.
39. Глібов Л. Цяцькований осел : вибр. твори / Леонід Глібов. – К. : Просвіта, 2005. – 376 с.
40. Головка А. Твори : в 2 т. / Андрій Головка ; гол. редкол. І. Дзеверін. – К. : Наук. думка, 1986. – Т. 1. – 1986. – 576 с.
41. Голос України : газета Верховної Ради України / засн. Верховна Рада України – 1991, січень – . – К. , 2010–2013. – П'ять разів на тижд.
42. Гончар О. Дорога за хмари : оповідання / Олесь Гончар. – К. : Рад. письм., 1953. – 72 с.
43. Гончар О. Маша з Верховини : оповідання / Олесь Гончар. – К. : Молодь, 1959. – 112 с.
44. Гончар О. Прапороносці : трилогія / Олесь Гончар. – К., 1973. – 422 с.
45. Гончар О. Тронка ; Собор : романи / Олесь Гончар ; передм. А. Г. Погрібного ; худож. В. Є. Перевальський. – К. : Дніпро, 1992. – 688 с.
46. Гончар О. Циклон : роман / Олесь Гончар. – К. : Рад. письм., 1970. – 286 с.
47. Горобець С. М. Петрушин за часів голодомору 1932–1933 років : документи ; матеріали ; спогади

- / С. М. Горобець ; ред. А. Л. Курданов. – Ніжин, 2005. – 184 с.
48. Грищенко І. М. Тепло душі : повісті ; оповідання / І. М. Грищенко. – К. : Рад. письм., 1988. – 188 с.
49. Грінченко Б. Твори : в 2 т. / Борис Грінченко. – К. : Наук. думка. – 1990–1991. – Т. 1. – 1990. – 633 с. ; т. 2. – 1991. – 608 с.
50. Грушевський М. С. Історія України-Руси : в 11 т. / М. С. Грушевський. – Т. 9. – Кн. 1. – 880 с. ; кн. 2. – 776 с.
51. Гуцало Є. П. З вогню воскресли ; Мертва зона ; Біль і гнів ; Безголов'я : повісті / Є. П. Гуцало. – К. : Укр. вид. група, 1996. – 432 с.
52. Гуцало Є. П. Пролетіли коні : оповідання та повісті / Є. П. Гуцало. – К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2008. – 384 с.
53. Дашвар Люко. Мати все : роман / Люко Дашвар. – К., 2010. – 129 с.
54. Дашвар Люко. Село не люди : роман / Люко Дашвар. – Харків : Книжковий клуб, 2010. – 272 с.
55. День : щоденна всеукраїнська газета / засн. ПрАТ "Українська Прес-Група". – 1996, верес. – . – К., 2010–2013. – Щоден.
56. Дзеркало тижня : міжнародний громадсько-політичний тижневик / засн. ТОВ "Редакція газети "Дзеркало тижня", пізніше ТОВ "Видавничий дім "Ормос". – 1994, жовт. – . – К., 2002–2003 ; 2010–2013. – Щотижн.
57. Добржанський О. Бажаємо до України! / Олександр Добржанський, Володимир Старик. – Одеса : Маяк, 2008. – 1168 с.

58. Довженко О. П. Сторінки щоденника (1941–1956) / О. П. Довженко. – К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2004. – 384 с.
59. Довженко О. Твори / Олександр Довженко ; ред. Н. І. Свєтчикова. – К. : Молодь, 1967. – 331 с.
60. Дорошкевич О. К. Шевченко в селянських переказах / О. К. Дорошкевич // Спогади про Тараса Шевченка / упоряд. і приміт. В. С. Бородіна і М. М. Павлюка ; передм. В. Є. Шубравського. – К. : Дніпро, 1982. – С. 398–402.
61. Драч І. Ф. Анатомія блискавки : вибр. твори / І. Ф. Драч. – Харків : Фоліо, 2002. – 509 с.
62. Драч І. Ф. Противні строфи : поезії / І. Ф. Драч. – К. : Просвіта, 2005. – 320 с.
63. Дрозд В. Г. Ирїй : повісті ; оповідання / В. Г. Дрозд. – Харків : Фоліо, 2008. – 318 с.
64. Дудар Є. Рятуймо жінку : гумор та сатира / Євген Дудар ; ред. В. Г. Омелянчук. – К. : Рад. письм., 1989. – 238 с.
65. Експрес : всеукраїнська газета. – 1992 – . – Львів, 2008–2013. – Тричі на тижд.
66. Жиленко І. Євангеліє від ластівки : вибр. твори / Ірина Жиленко. – К. : Пульсари, 2006. – 488 с.
67. Жовна О. Степові силуети / Олександр Жовна // Дзвін : щомісячний літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис Спільки письменників України. – 1991. – № 3. – С. 75–84.
68. Забужко О. Сестро, сестро : повісті та оповідання / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2005. – 240 с.
69. Загребельний П. А. Роксолана : роман : в 2 кн. / П. А. Загребельний. – Харків : Фоліо, 2003. – Кн. 1. – 2003. – 381 с. ; кн. 2. – 2003. – 382 с.

70. Загребельний П. Диво : роман / Павло Загребельний ; ред. О. Г. Мусієнко ; худож. В. В. Кузьменко. – К. : Рад. письм., 1968. – 701 с.
71. Загребельний П. Неймовірні оповідання : оповідання ; повість / Павло Загребельний ; ред. В. О. Лігостов ; худож. І. М. Гаврилук. – К. : Рад. письм., 1987. – 367 с.
72. Загребельний П. Я, Богдан (сповідь у славі) : роман / Павло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2008. – 671 с.
73. Заєць В. Темпонавти : науково-фантастичні оповідання / Володимир Заєць. – К. : Веселка, 1986. – 37 с.
74. Залізник Л. Л. Археологія України : навч. посібн. / Л. Л. Залізник. – К. : Либідь, 2005. – 504 с.
75. Збанацький Ю. О. Школярі : повісті / Ю. О. Збанацький. – К. : Веселка, 1983. – 533 с.
76. Іваненко О. Марія : роман ; повісті / Оксана Іваненко. – К. : Дніпро, 1986. – 654 с.
77. Іваничук Р. Мальви ; Орда : романи / Роман Іваничук. – Донецьк : Сталкер, 2005. – 448 с.
78. Іздрик Ю. З : 1. Острів КРК. Воццек. Подвійний Леон / Юрко Іздрик. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2009. – 320 с.
79. Ільченко О. Є. Твори : у 2 т. / О. Є. Ільченко. – К. : Дніпро, 1979. – Т. 1. – 693 с. ; т. 2. – 640 с.
80. Ірчан М. Вибрані твори : у 2 т. / М. Ірчан. – К. : Держлітвидав, 1958. – Т. 1. – 381 с. ; т. 2. – 463 с.
81. Ісаїв Л. Борівщина в роки людомору (1928-1933) / Лесь Ісаїв. – Харків : Райдер, 2008. – 496 с.
82. Казидуб В. Ривок у простір : інтимна лірика / Віра Казидуб. – Полтава, 2002. – 144 с.
83. Кальченко А. Г. Основи логістики : навч. посібн. / А. Г. Кальченко. – К. : Вид-во «Знання», 1999. – 135 с.

84. Карпа І. Перламутрове порно (Супермаркет самотності) : роман / Ірена Карпа. – К. : ПП Дуліби, 2005. – 216 с.
85. Карпенко-Карий І. К. Драматичні твори / І. К. Карпенко-Карий. – К. : Наук. думка, 1989. – 608 с.
86. Кащенко А. Зруйноване гніздо : історичні повісті та оповідання / А. Кащенко. – К. : Дніпро, 1991. – 647 с.
87. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Повісті та оповідання ; Драматичні твори / Г. Ф. Квітка-Основ'яненко. – К. : Наук. думка, 1982. – 542 с.
88. Климова П. Інфінітивні конструкції як ускладнювачі синтаксичної структури сурядно-підрядного поліному в німецькій мові / Поліна Климова // Лінгвістичні студії. зб. наук. праць. Випуск 15 / укл. : А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2007.– С. 261–265.
89. Книга виходу (визволення) українського народу : програма розбудови українського соборного суспільства. – Чернігів, 2007. – 196 с.
90. Кобець Олекса. Записки полоненого : пригоди і враження учасника Першої світової війни / Олекса Кобець. – К. : Глобус, 1993. – 336 с.
91. Кобилянська О. Вибрані твори / Ольга Кобилянська ; ред. С. А. Захарова ; худож. С. Ф. Адамович. – К. : Дніпро, 1974. – 541 с.
92. Кобзенко Ю. Матір мов : тлумачення слів широкого вжитку : словник / Юрій Кобзенко. – Дніпропетровськ : ІМА прес, 2009. – 344 с.
93. Коваль А. Мова – найважливіший засіб спілкування / А. Коваль // Шабельник Т. М. Українська мова. Усі види переказів. 5–11 класи / Т. М. Шабельник, В. Ф. Жовтобрюх, Л. Е. Лісничка. – Харків : Ранок, 2010. – 240 с.

94. Коваль Р. Нариси з історії Кубані / Роман Коваль. – К., 2004. – 440 с.
95. Коваль Р. Повернення отаманів Гайдамацького краю / Роман Коваль ; передм. Левка Лук'яненко. – К. : Діокор, 2001. – 320 с.
96. Колесник С. П. За Десною жито половіє : документальні оповідання. / С. П. Колесник. – К. : Рад. письм., 1982. – 232 с.
97. Колодій А. Ф. Демократія як умова гуманітаризації урядування : за матеріалами опитувань громадської думки населення Львівщини / А. Ф. Колодій // Модернізація системи державного управління та державної служби: теорія та практика : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. з міжнародною участю. – Львів : ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, 2012. – С. 21–26.
98. Кононович Л. Г. Я, зомбі ; Довга ніч над Сунжею : романи / Л. Г. Кононович ; ред. С. Мартекляс. – К. : Джерела М, 2000. – 352 с.
99. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К. : Україна, 1996. – 54 с.
100. Корнієнко Т. Л. Математика. 6 клас : розробки уроків / Т. Л. Корнієнко, В. І. Фіготіна. – Харків : Ранок, 2011. – 16 с.
101. Корнійчук О. Драматичні твори / Олександр Корнійчук. – К. : Наук. думка, 1990. – 610 с.
102. Королів-Старий Василь. Чмелик : роман / Василь Королів-Старий. – Прага, 2020.
103. Костенко Л. В. Берестечко : історичний роман / Л. В. Костенко. – К. : Либідь, 2010. – 232 с.

104. Костенко Л. В. Вибране / Л. В. Костенко. – К. : Дніпро, 1989. – 559 с.
105. Костенко Л. В. Гіацинтове сонце : поезії / Л. В. Костенко. – К. : Либідь, 2010. – 165 с.
106. Костецький А. Мінімакс – кишеньковий дракон, або День без батьків / Анатолій Костецький ; худож. Валерій Горбачов. – К. : Веселка, 1987. – 300 с.
107. Костомаров М. Іван Мазепа / Микола Костомаров // Іван Мазепа : жудожньо-документальна книга / упоряд. і передм. В. О. Шевчука ; худож. Л. А. Кацнельсон. – К. : Веселка, 1992. – 132 с.
108. Коструба В. В. Шведська модель соціально-правової держави (історико-теоретичний аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень” / В. В. Коструба. – К., 2010. – 19 с.
109. Коцюбинський М. Вибрані твори : оповідання ; новели ; повісті / М. Коцюбинський. – К. : Генеза, 2003. – 368 с.
110. Кучер В. С. Трудна любов / В. С. Кучер. – К., 1962. – 366 с.
111. Кучер В. С. Чорноморці : роман / В. С. Кучер. – К. : Дніпро, 1968. – 547 с.
112. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч. посіб. / М. В. Левківський. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
113. Левченко І. Заберу тебе в сон : вірші / Іван Левченко ; ред. К. Г. Потаков ; худож. І. В. Бондаренко. – Севастополь, 2012. – 343 с.
114. Літвіннікова О. І. Словотвірна парадигматика російського діалектного дієслова : автореф. дис. на

- здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.01
“Російська мова” / О. І. Літвіннікова. – К., 1995. – 46 с.
115. Лупан В. Молдова прагне (справжньої) інтеграції з Європою / Влад Лупан // Український журнал : інформаційний культурно-політичний місячник для українців у Чехії, Польщі та Словаччині. – 2009. – № 9. – С. 44–47.
116. Малик В. К. Князь Ігор : роман / В. К. Малик. – Харків : Фоліо, 2009. – 476 с.
117. Малик В. Черлені щити : роман / Володимир Малик ; худож. Г. В. Акулов. – К. : Веселка, 1990. – 368 с.
118. Малишко А. Далекі орбіти : вибр. твори / Андрій Малишко ; упоряд. В. А. Малишко. – К. : Криниця, 2004. – 608 с.
119. Малишко А. С. Жайворонка срібний смичок : поезії / А. С. Малишко. – К. : Веселка, 1988. – 270 с.
120. Мандрика М. І. Дещо за роки 1917 та 1918 (продовження) : спогади / М. І. Мандрика // Український історик. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1977. – № 3–4. – С. 75–82.
121. Марченко В. Антон Олійник / Валерій Марченко // Творчість і життя / Валерій Марченко ; упоряд. Н. Смужаниця-Марченко, Н. Кочан. – К. : Сфера, 2001. – 480 с.
122. Матіос М. Солодка Даруся : драма на три життя / Марія Матіос. – Львів : ПІРАМІДА, 2005. – 176 с.
123. Микита М. Геолого-геоморфологічна характеристика вулканічних гір закарпаття / М. Микита // Вісник Львів. ун-ту. Серія : Географія. – 2009. – Вип. 36. – С. 235–240.

124. Мирний Панас. Твори : у 5 т. / Панас Мирний. – К. : Видво АН УРСР, 1954–1955. – Т. 1. – 1954. – 375 с. ; т. 2. – 1954. – 328 с.
125. Мушкетик Ю. М. Яса : роман / Ю. М. Мушкетик. – К. : Дніпро, 1990. – 831 с.
126. Нагайчук В.І. Біогальванізація в гострому періоді опікової хвороби : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук : спец. 14.01.03 “Хірургія” / В. І. Нагайчук. – Вінниця, 1998. – 21 с.
127. Наливайко С. І. Індоарійські таємниці України / С. І. Наливайко. – К. : Просвіта, 2004. – 447 с.
128. Нестайко В. З. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів / Всеволод Нестайко. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. – 544 с.
129. Нечуй-Левицький І. Вибрані твори / Іван Нечуй-Левицький ; вст. стаття Н. Крутікової. – К. : Дніпро, 1968. – 542 с.
130. Овсянникова Л. Б. Поряд з характерником : роман / Л. Д. Овсянникова. – Дніпропетровськ : Зоря, 2007. – 512 с.
131. Павличко Д. В. Вибрані твори : у 2 т. / Д. В. Павличко. – К. : Укр. енцикл., 2008. – Т. 1. – 608 с.
132. Паливода В. Спогади українського повстанця і багаторічного в'язня таборів ГУЛАГу / Василь Паливода. – К. : Смолоскип, 2001.
133. Панч П. На калиновім мості / Петро Панч. – К. : Дніпро, 1967. – 387 с.
134. Перебийніс П. Ніч у полі / Петро Перебийніс // Укр. мова й літ. в сер. школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 4. – С. 147.

135. Плужник Є. О, тишина моїх маленьких рим! / Євген Плужник ; упоряд. О. Капленко. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2007. – 272 с.
136. Покальчук Ю. В. Час прекрасний : повісті та оповідання / Ю. В. Покальчук ; худож.-оформлювач Б. П. Бублик. – Харків : Фоліо, 2005. – 665 с.
137. Полтавський вісник : громадсько-політична газета / засн. Полтав. міськрада. – 1990 – . – Полтава, 2011–2013. – Щотижн.
138. Придан Є. Таємниця гори Еттерсберг / Є. Придан. – К. : Молодь, 1972. – 203 с.
139. Рильський М. Т. Вибрані твори: у 2 т. / М. Т. Рильський ; гол. редкол. Д. В. Павличко ; уклад. В. Л. Колесник. – К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2005–2006. – Т. 1. – 2005. – 608 с. ; т. 2. – 2006. – 608 с.
140. Рівне вечірне : загальнодержавна громадсько-політична газета / засн. Микола Іванович Несенюк. – 1991, вересень – . – Рівне, 2009–2013. – Двічі на тижд.
141. Роговий Ф. Великі поминки : роман / Феодосій Роговий // Вітчизна. – 1990. – № 9. – С. 31–108.
142. Роздобудько І. Амулет Паскаля : роман / Ірен Роздобудько ; худож.-оформлювач І В. Осіпов. – Харків : Фоліо, 2011. – 189 с.
143. Роздобудько І. Дві хвилини правди : роман / Ірен Роздобудько. – К. : Нора-Друк, 2008. – 248 с.
144. Роздобудько І. Ліцей слухняних дружин : роман / Ірен Роздобудько. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2013. – 320 с.
145. Рудь М. Д. Донецькі зорі : поезії / М. Д. Рудь. – К. : Держлітвидав, 1958. – 121 с.
146. Сагач Г. М. Золотослів : навч. посібн. / Г. М. Сагач. – К. : Райдуга, 1993. – 378 с.

147. Самбук Р. Мафія-89 : роман / Ростислав Самбук // Київ : щомісячний літературно-художній та громадсько-політичний журнал. – 1991. – № 4. – С. 51–111.
148. Сенченко І. Мандрівна квітка : казки та оповідання / Іван Сенченко ; упоряд. Б. Комар ; худож. Л. Постних. – К. : Веселка, 1991. – 50 с.
149. Сільські вісті : газета захисту інтересів селян України / засн. ПП “Сільські вісті”, – 1920, бер. – . – К., 2008–2013. – Тричі на тижд.
150. Скороход О. Всесвіт : роман / Олександр Скороход. – Сміла : Брама-Україна, 2011. – 192 с.
151. Сливка Ю. Трагічна повість про КПЗУ : закінчення / Юрій Сливка // Жовтень. – 1989. – № 3. – С. 65–71.
152. Смолич Ю. К. Розповідь про неспокій триває / Ю. К Смолич. – К. : Рад. письм., 1963. – 283 с.
153. Смолич Ю. Мир хатам, війна палацам : роман / Юрій Смолич. – Харків : Фоліо, 2008. – 571 с.
154. Собко В. Срібний корабель : роман / Вадим Собко. – К. : Держвидав “Художня література”, 1962. – 287 с.
155. Стельмах М. Кров людська – не водиця : роман / Михайло Стельмах ; ред. Н. М. Петрушевська. – К. : Дніпро, 1970. – 274 с.
156. Стельмах Я. Митькозавр із Юрківки : повість та оповідання / Ярослав Стельмах. – Харків : Фоліо, 2007. – 223 с.
157. Стороженко О. П. Твори : у 2 т. / О. П. Стороженко. – К. : Держлітвидав, 1957. – Т. 1. – 437 с. ; т. 2. – 432 с.
158. Стус В. Палімпсест : вибране / Василь Стус. – 2-ге вид. – К. : Факт, 2006. – 432 с.
159. Сухар В. Л. Фізичний розвиток дошкільнят: усі вікові групи / В. Л. Сухар. – Харків : Ранок, 2012. – 176 с.

160. Тесленко А. Оповідання / Архип Тесленко. – К. : Дніпро, 1985. – 319 с.
161. Тичина П. Золотий гомін : вибр. твори / Павло Тичина. – К. : Криниця, 2008. – 608 с.
162. Товариство Український Музичний Фестиваль в Торонті проголошує програму Українського Міжнародного Музичного Конкурсу ім. Станислава Людкевича // Свобода : український щоденник. – Джерсі; Нью-Йорк. – 1981, число 37. – С. 3.
163. Трублаїні М. Шхуна “Колумб” : повість / Микола Трублаїні. – Харків : Фоліо. – 2008. – 320 с.
164. Тулуб З. Людолови : іст. роман: у 2 т / Зінаїда Тулуб. – Сімферополь : Таврія, 1973. – Т. 1. – 503 с.
165. Тютюнник Г. Вир : роман / Григорій Тютюнник ; ред. Р. К. Каруцяк ; вступ. ст. П. Сердюка. – К. : Дніпро, 1973. – 587 с.
166. Тютюнник Гр. М. Вибрані твори : оповідання ; повісті / Гр. М. Тютюнник. – К. : Дніпро, 1981. – 607 с.
167. Україна молода : щоденна інформаційно-політична газета / засн. М-во України у справах молоді та спорту. – 1991 – . – К., 2007–2012. – Щоден.
168. Українка Леся. Вибрані твори / Леся Українка ; упоряд. О. Бабишкін. – К. : Молодь, 1952. – 360 с.
169. Українка Леся. Вірші ; Драматичні поеми / Леся Українка. – Харків : Фоліо, 2008. – 351 с.
170. Урядовий кур'єр : газета центральних органів виконавчої влади України / засн. Кабінет Міністрів України. – 1990, жовтень – . – К., 2008–2010. – Щоден.
171. Федькович Ю. Твори : у 2 т. / Юрій Федькович. – К. : Дніпро, 1984. – Т. 1. – 463 с. ; т. 2. – 426 с.
172. Федорів Р. Єрусалим на горах / Роман Федорів. – Львів : Червона калина, – 1993. – 502 с.

173. Филипчак І. Спомини про великого бойка (Івана Франка) / Іван Филипчак // Спогади про Івана Франка / упоряд. М. Гнатюк. – Львів : Каменяр, 1997. – С. 526–603.
174. Франко І. Захар Беркут : повість / Іван Франко ; ред. С. І. Шевцова ; худож. Г. В. Якутович. – К. : Дніпро, 1979. – 155 с.
175. Франко І. Я. Перехресні стежки : повість / Іван Якович Франко ; упоряд. і передм. Т. Андрусяка . – Харків : Ранок, 2003. – 336 с.
176. Хвильовий М. Г. Сині етюди : новели ; оповідання ; етюди / М. Г. Хвильовий. – К. : Рад. письм., 1989. – 423 с.
177. Холодний М. Народ крізь призму мови / Микола Холодний // Київ. – 1993. – № 10. – С. 121–133.
178. Хорунжий Ю. Лицедій із Троїцького майдану : розділ з роману / Юрій Хорунжий. – Вітчизна. – 2005. – № 9–10. – С. 15–53.
179. Хоткевич Г. Твори : в 2 т. / Гнат Хоткевич. – К. : Дніпро, 1966.
180. Хрещатик : газета Київської міської ради / засн. Київ. міськрада. – 1994. – . – К., 2004–2005 ; 2008– 2012. – Щоден.
181. Циба М. Солдатки : романи / Михайло Циба ; ред. Г. П. Карпенко. – К. : Дніпро, 1989. – 501 с.
182. Цюпа І. Вибрані твори : в 2 т. / Іван Цюпа. – К. : Дніпро, 1981. – Т. 1. – 1981. – 543 с. ; т. 2. – 1981. – 501 с.
183. Цюпа Ю. Профіль на сардоніксі : повість / Юрій Цюпа // Дніпро. – 1989. – № 2. – С. 13–106.
184. Чабанівський М. І. Балканська весна : роман / М. І. Чабанівський. – К. : Держлітвидав, 1960. – 513 с.

185. Чайка П. В. Вороніж над Осотою : краєзнавчі нариси / П. В. Чайка ; упор. Т. М. Резанова, В. Д. Кириєвський. – Шостка, 2008. – 120 с.
186. Чайковський А. Твори : в 8 т. / Андрій Чайковський. – Львів : Червона калина, 1992–1995. – Т. 5. – 1994. – 600 с. ; т. 6. – 1995. – 490 с.
187. Чемерис В. Генерали імперії : історичні романи / Валентин Чемерис. – Харків : Фоліо, 2008. – 380 с.
188. Чернишевич О. В. Становлення та розвиток інституту президентства в Україні (1991–2006 рр.): історичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 “Історія України” / О. В. Чернишевич. – К., 2009. – 19 с.
189. Чернявський М. Ранок під ногами : повість / Микита Чернявський // Вітчизна. – 1990. – № 6. – С. 20–64.
190. Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – К. : Дніпро, 1986. – 640 с.
191. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 6 т. / Т. Г. Шевченко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – Т. 1 : Поезії 1837–1847 рр. – 483 с. ; т. 2: Поезії 1847–1861 рр. – 631 с. ; т. 3 : Драматичні твори, повісті. – 511 с. ; т. 4 : Повісті. – 523 с.
192. Шевчук В. О. Дім на горі : роман-балада / В. О. Шевчук. – К. : Рад. письм., 1983. – 487 с.
193. Шевчук В. Страсті за Миколаєм. Микола Лисенко : роман / Василь Шевчук. – К. : Пульсари, 2007. – 606 с.
194. Шиян А. Гроза : роман / А. Шиян. – К. : Рад. письм., 1973. – 427 с.
195. Шумицька Г. Сучасне інформаційне мовлення у контексті етичних проблем журналістики / Г. Шумицька // Теле- та радіожурналістика. – 2010. – Вип. 9. – Ч. 2. – С. 372–379.

196. Щербаківський В. Архітектура у різних народів і на Україні / В. Щербаківський. – Львів, 1910. – 260 с.
197. Яновський Ю. І. Майстер корабля ; Вершники / Ю. І. Яновський. – Донецьк : БАО, 2007. – 352 с.
198. Яцура Л. Калини передзвін : поезії / Людмила Яцура. – Хмельницький, 2015. – 204 с.

Інтернет-ресурс

1. Аваков А. Вісті з дергачівського базарю [Електронний ресурс] / Арсен Аваков. – Режим доступу: php?printertopic=1&t=1320&start=0&postdays=0&postorder=asc&vote=viewresult&sid=1fea84c0300819b9e1bca86404e53a0e&post=29026 (дата запиту: 08.08.2012). – Назва з екрана.
2. Аналіз організаційно-розпорядчої документації Запорізького механічного заводу : дипломна робота [Електронний ресурс] // Magistr.in.ua : агентство. – Режим доступу: <http://magistr.in.ua/ru/works/22/26281/> (дата запиту: 14.09.2013). – Назва з екрана.
3. Антарктичні оази [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Антарктичні_оази (дата запиту: 14.06.2012). – Назва з екрана.
4. Антоник Р. Не варто сперечатися через дрібниці [Електронний ресурс] / Руслан Антоник // Logos : православний портал. – Режим доступу: <http://logos.at.ua/news/2007-11-21-243> (дата запиту: 15.01.2013). – Назва з екрана.
5. Африка, день второй [Електронний ресурс] // Gol.open.ua : блог. – Режим доступу: <http://gol.open.ua/blog/show/46> (дата запиту: 12.07.2012). – Назва з екрана.

6. Базилевський В. Мінерал поезії [Електронний ресурс] / Володимир Базилевський // Літакцент : веб-портал. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2009/05/08/mineral-poeziji/> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
7. Без правил : київський форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fkiev.com/790810-post48.html> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
8. Безносенко Д. Поняття вгорі, посередині, внизу, порівну, не порівну, більше, менше : урок [Електронний ресурс] / Діана Безносенко // Початкові класи : блог. – Режим доступу: http://www.rochatkives.ru/2012/09/5_4.html (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
9. Белорусець Є. Про героїв та людей : примітки до роману Василя Шкляра “Залишенець. Чорний ворон” [Електронний ресурс] / Євгенія Белорусець // ПроStory : літературний журнал. – Режим доступу: <http://www.prostory.net.ua/ru/articles/446-----l--r> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
10. Біблія [Електронний ресурс] // Уроки Біблії : сайт. – Режим доступу: <http://bible-lessons.in.ua/old/book17/gl01.html> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
11. Бідняцька правда : казка [Електронний ресурс] // Уроки Біблії : сайт. – Режим доступу: <http://ukr-lit.com/bolgarski-kazki/886-bidnyaska-pravda.html> (дата запиту: 10.08.2012). – Назва з екрана.
12. Біклян Х. Як закарпатці скуповують товари “на чорний день” [Електронний ресурс] / Христина Біклян // Карпатський об’єктив : газета. – Режим доступу: <http://karpatskijobjektiv.com/як-закарпатці->

- скуповують-товари-на-ч/ (дата запиту: 15.02.2014). – Назва з екрана.
13. Білкун М. Він десь тут... [Електронний ресурс] / Микола Білкун // Чемерис В. З ким сміється Україна : антологія українського сміху / Валентин Чемерис. – Режим доступу: <http://humour.ukrlife.org/antologia305.html> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
 14. Білозерська О. Марш проти політрепресій [Електронний ресурс] / Олена Білозерська // Знаю, як треба! : блог / Олена Білозерська. – Режим доступу: <http://bilozerska.livejournal.com/462088.html> (дата запиту: 21.12.2012). – Назва з екрана.
 15. Блакитна хвиля помаранчевої революції [Електронний ресурс] // Спілка української молоді : веб-сайт. – Режим доступу: <http://archive.cym.org/UA/cont/vyb04-5.asp> (дата запиту: 24.02.2012). – Назва з екрана.
 16. Ботюк В. Як козаки на Буковині люльки зі Стамбула курили [Електронний ресурс] / Володимир Ботюк // Доба : громадсько-політичний тижневик. – Режим доступу: <http://doba.cv.ua/index.php?id1=2&k=638&all=9> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
 17. Буркацький Л. Легалізація непосвідчених заповітів [Електронний ресурс] / Леонід Буркацький // Юрінком-Інтер : вид-во. юрид. л-ри. – Режим доступу: http://yurincom.com/ua/legal_practice/services/simeine_pravo/legalizatsiia_neposvidchenykh_zarovitiv-publication (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
 18. Бурштинський ліс [Електронний ресурс] // Zubrytsky.livejournal.com / Олександр Зубрицький. – Режим доступу: <http://zubrytsky.livejournal.com/28444>.

- html?thread=97052 (дата запиту: 16.03.2013). – Назва з екрана.
19. В Острозі затримали нетверезого водія маршрутки прямо під час рейсу [Електронний ресурс] // Рівне : телеканал. – Режим доступу: <http://rivne1.tv/Info/?id=24348> (дата запиту: 05.10.2013). – Назва з екрана.
 20. В Україні подорожчає сало, у столиці аж до 50 гривень [Електронний ресурс] // Bigmir.net : відео. – Режим доступу: <http://video.bigmir.net/show/366008/> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
 21. Вантажне таксі [Електронний ресурс] // Meblevozka.com : сайт компанії. – Режим доступу: <http://meblevozka.com.ua/gruzovoe-taxi3.htm> (дата запиту: 25.08.2013). – Назва з екрана.
 22. Василенко М. О. Довга дорога з тунелю [Електронний ресурс] / М. О. Василенко // Краєзнавство Таврії : Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесья Гончара. – Режим доступу: http://krai.lib.kherson.ua/texts_vasulenko_6.htm (дата запиту: 04.02.2013). – Назва з екрана.
 23. Василій Великий [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Василій_Великий (дата запиту: 06.08.2012). – Назва з екрана.
 24. Васильченко С. Приблуда [Електронний ресурс] / С. Васильченко // УкрЛіб : сайт. – Режим доступу: <http://ukrlib.com.ua/books/printitzip.php?tid=382> (дата запиту: 09.03.2013). – Назва з екрана.
 25. Венеційський полудень [Електронний ресурс] // Вечір в Карпатах : інформаційний портал. – Режим доступу: http://vechervkarpatah.at.ua/publ/venicejskij_poluden/3-1-0-1105 (дата запиту: 17.02.2013). – Назва з екрана.

26. Вєрвольф – ставка Гітлера під Вінницею [Електронний ресурс] // Ukrreferat.com : реферати українською. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=73422&pg=25> (дата запиту: 18.02.2012). – Назва з екрана.
27. Ви чули ці стереотипні думки... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://josie-and-duck.livejournal.com/428872.html?thread=2605128> (дата запиту: 17.12.2013). – Назва з екрана.
28. Виклик політикам-клоунам кинуть коміки-політики [Електронний ресурс] // Хай Вей : портал громадянської журналістики. – Режим доступу: <http://h.ua/story/383314/> (дата запиту: 17.12.2013). – Назва з екрана.
29. Вирок [Електронний ресурс] / Нововолинський міський суд Волинської області // Украинский юридический портал. – Режим доступу: <http://jurportal.org/writ/8092698> (дата запиту: 03.02.2013). – Назва з екрана.
30. Вільдстейн Б. Нашою реальністю є світовий ринок [Електронний ресурс] / Броніслав Вільдстейн // “Ї” : незалежний культурологічний часопис. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n19texts/wildstein.htm> (дата запиту: 05.07.2012). – Назва з екрана.
31. Вільне читання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tivasyk.info/2009/09/blog-post_07.html (дата запиту: 05.07.2012). – Назва з екрана.
32. Власенко А. \$500 – ціна розбитого серця? [Електронний ресурс] / Андрій Власенко // 33-й канал : щотижнева газета. – Вінниця. – Режим доступу: <http://33kanal.com/10-24/302-10-24-21> (дата запиту: 10.24.2012).

- 23.01.2013). – Назва з екрана.
33. Волосині [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Волосині> (дата запиту: 03.10.2013). – Назва з екрана.
34. Гавриш О. Ви ніколи не зміните України, поки самі не почнете жити праведно [Електронний ресурс] / Олег Гавриш // RISU.org.ua : релігійно-інформаційна служба України. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/authors_columns/ohavrysh_column/51084/ (дата запиту: 25.12.2013). – Назва з екрана.
35. Гавришкевич І. Страхи : проза [Електронний ресурс] / Іван Гавришкевич // Ukrainian Gothic Portal. – Режим доступу: http://gothic.com.ua/literature/ukrrus/ukr/Ivan_Gavrischkevich-Strachi.htm (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
36. Гевко М. Із ненадрукованого інтерв'ю В'яеслава Чорновола [Електронний ресурс] / Маргарита Гевко // Вісті Калущини : інформаційна газета / Калуська районна рада. – Режим доступу: <http://visti-kalush.com.ua/articles/category/politic/2011/08/18/4058/view> (дата запиту: 16.08.2011). – Назва з екрана.
37. Гінсбург Мойсей Якимович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Гінсбург_Мойсей_Якимович (дата запиту: 16.08.2011). – Назва з екрана.
38. Гламоч [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Гламоч> (дата запиту: 27.05.2010). – Назва з екрана.
39. Головацька К. Геракл : переказ [Електронний ресурс]

- / Катерина Головацька // Весела абетка : казки. – Режим доступу: http://abetka.ukrlife.org/mits16_5.html (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
40. Горак Р. Довгополе [Електронний ресурс] / Роман Горак // Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. – Режим доступу: <http://lib.if.ua/franko/1312188897.html> (дата запиту: 12.02.2012). – Назва з екрана.
41. Гордашко Г. На Івано-Франківщині жінок більше за чоловіків [Електронний ресурс] / Галина Гордашко // Вежа : ТРК. – Режим доступу: http://vezha.org/suspilstvo/n_27793/na_ivanofrankivshchyni_zhinok_bilshe_zacholovikiv.html (дата запиту: 02.08.2012). – Назва з екрана.
42. Гориньчук В. Тенденції та реалії [Електронний ресурс] / В. Гориньчук, Ю. Катишев. – Режим доступу: x.php?page_add=page_stattya&year=2013&month=01&key=1358544280&nameph1=1.jpg&nameph2=2.jpg&nameph3=3.jpg (дата запиту: 05.01.2013). – Назва з екрана.
43. Горобець І. Казка Данії [Електронний ресурс] / Ірина Горобець // Міжнародний туризм : журнал. – Режим доступу: <http://intour.com.ua/n-34/p-3/atc-1012/> (дата запиту: 06.08.2012). – Назва з екрана.
44. Горова Д. Яка доля чекає на екзотичних тварин в Україні? [Електронний ресурс] / Дарина Горова, Максим Чеблін, Іван Єрмаков, Василь Меновщиків, Євген Сакун // К1 : телеканал. – Режим доступу: http://www.k1.ua/uk/news/ukraine/2009/02/19/exotic_animals (дата запиту: 11.02.2013). – Назва з екрана.

45. Гоцький Г. Про проект “Цільової комплексної програми реформування системи підготовки кадрів для державної служби, підвищення кваліфікації державних службовців та формування кадрового резерву” : тези [Електронний ресурс] / Г.Гоцький // Управління Голодержслужби України в Хмельницькій області : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://nads.gov.ua/sub/hmelnitska/ua/publication/content/14290.htm?s398224032=4e42a510e8ae38d676d05a850c7112a3> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
46. Гребенюк В. Спогади про війну [Електронний ресурс] / Василь Гребенюк // Андрушівка : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://andruchivka.at.ua/blog/2012-01-24> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
47. Гусар Ю. “Карпати” дарують Україні таланти [Електронний ресурс] / Юхим Гусар // Життя українських Карпат : інтернет-ресурс. – Режим доступу: http://www.carpathians.eu/no_cache/novini/novina/article/karpati-darujut-ukrajini-talanti.html (дата запиту: 14.04.2012). – Назва з екрана.
48. Дашкієв М. Право на ризик [Електронний ресурс] / Микола Дашкієв // Книжня полка : онлайн бібліотека. – Режим доступу: http://www.e-reading.co.uk/chapter.php/1000915/3/Dashkiev_Mikola-_pravo_na_risk.html (дата запиту: 28.12.2012). – Назва з екрана.
49. Дві зустрічі [Електронний ресурс] // Захід-пост : тижневик. – Режим доступу: http://www.ankontr.if.ua/?page=zahid_post&p_id=26843 (дата запиту: 14.05.2013). – Назва з екрана.

50. Денисенко А. Вірші [Електронний ресурс] / Андрій Денисенко // Гребінка : міський сайт. – Режим доступу: http://grebenka.com/index/andrij_denisenko_grebinka_virshi_poeta_grebjonka/0-338 (дата запиту: 14.05.2013). – Назва з екрана.
51. День вчителя 2012! Що дарувати? [Електронний ресурс] // Forum.gorod.dp.ua. : міський форум. – Дніпропетровськ. – Режим доступу: <http://forum.gorod.dp.ua/archive/index.php/t-234945.html> (дата запиту: 15.08.2012). – Назва з екрана.
52. Депутат Іван Заєць і археолог Леонід Залізняк про Трипілля : відповіді [Електронний ресурс] // Майдан : веб-сайт. – Режим доступу: <http://maidanua.org/arch/culture/1085387124.html> (дата запиту: 03.08.2012). – Назва з екрана.
53. Динаміка вилову риби в природних водоймах та вплив екологічних факторів на продуктивність : дипломна робота [Електронний ресурс] // Studsell.com : сайт наукових робіт. – Режим доступу: <http://www.studsell.com/view/40009/50000> (дата запиту: 09.08.2012). – Назва з екрана.
54. Дмитриченко С. Навіщо в Україні суди присяжних? [Електронний ресурс] / Сергій Дмитриченко // Аратта : український національний портал. – Режим доступу: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php/info%5Bat%5Daratta.com.ua/doc/text_ua.php?id=2008 (дата запиту: 29.01.2013). – Назва з екрана.
55. Документ судової помилки – процес Шварцбарда [Електронний ресурс] // Сайт, присвячений пам'яті жертв терору та голодомору на Полтавщині. – Режим доступу: <http://poltava-repres.narod.ru/petlura>

- /literat/sud_pomylka. htm (дата запиту: 23.01.2013). – Назва з екрана.
56. Долгошева А. Перелік ЖНВЛС став більше [Електронний ресурс] / Анастасія Долгошева // Про найцікавіше. – Режим доступу: http://lansnolanhu.wordpress.com/2011/12/21/perelik_zhnvls_stav_bilshe/ (дата запиту: 24.09.2011). – Назва з екрана.
57. Дом терпимости : коментарии [Електронний ресурс] // Народная правда : блог. – Режим доступу: http://narodna.pravda.com.ua/rus/politics/4a71add29d15b/view_comments/page_2/ (дата запиту: 12.09.2012). – Назва з екрана.
58. Душик С. То дикі кабани, то скажені лисиці. Дві корови захворіли на сказ [Електронний ресурс] / Світлана Душик // Сіверщина : всеукраїнська щотижнева газета. – Режим доступу: <http://siver.com.ua/blog/2008-02-07-143> (дата запиту: 28.10.2012). – Назва з екрана.
59. Еволюційна теорія Ламарка : лекція [Електронний ресурс] // Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького : офіційний сайт. – Режим доступу: http://hb.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task=viewlink&link_id=218&Itemid=0 (дата запиту: 28.10.2012). – Назва з екрана.
60. Езра [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mijst-biblija.narod.ru/Biblija_files/Ezdra.htm (дата запиту: 28.10.2012). – Назва з екрана.
61. Євген Коновалець (1891–1938) – військовий, громадський і політичний діяч [Електронний ресурс] // Електронна бібліотека Князева. – Режим доступу: http://ebk.net.ua/Book/biographies/vidomi_ukraintsi

- /part4 /konovalets.htm (дата запиту: 12.05.2013). – Назва з екрана.
62. Єлісеєва М. Перлина Чернігова має ім'я Катерина [Електронний ресурс] / Марта Єлісеєва // Чернігівські відомості : газета Чернігівської міської громади. – Режим доступу: [http://vid.cn.ua/content /view/42/65/](http://vid.cn.ua/content/view/42/65/) (дата запиту: 13.11.2012). – Назва з екрана.
63. Життєвий листопад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://leaves.web2.com.ua/?p=159> (дата запиту: 01.08.2012). – Назва з екрана.
64. Жінки частіше відчувають себе винними [Електронний ресурс] // Погляд. – Режим доступу: <http://poglyad.com /stories/story-2389> (дата запиту: 25.11.2013). – Назва з екрана.
65. З Днем народження Слава України Степане Бандера [Електронний ресурс] // Народні блоги. – Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua/ukr/nation/4967a4c639201/> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
66. З Кракова на Ковельщину [Електронний ресурс] // Воляння з Волині. – Режим доступу: <http://www.wolaniesom.parafia.info.pl/?p=main&what=151> (дата запиту: 18.12.2012). – Назва з екрана.
67. З опису Запорозької Січі невідомим сучасником (1740 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.convdocs.org /docs/index-67584.html> (дата запиту: 16.12.2013). – Назва з екрана.
68. За три дні накопав ящик експонатів [Електронний ресурс] // Молодий буковинець : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://molbuk.ua/vnomer/suspilstvo/18524-za-tri-dni-nakopav-jashhik->

- cinnikh-eksponativ. html (дата запиту: 16.12.2012). – Назва з екрана.
69. Заїка Н. Є, що показати, та нікому [Електронний ресурс] / Наталія Заїка. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/infomch /13-12218739> (дата запиту: 15.06.2013). – Назва з екрана.
70. Занги-зранги : казка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr-lit.com/virmenski-kazki/1204-zangi-zrangi.html> (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.
71. Запорожченко Ю. Г. Вища освіта в Ірландії: структура і менеджмент [Електронний ресурс] / Ю. Г. Запорожченко. – Режим доступу: <http://www.koris.com.ua/other /6808/index.html?page=182> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
72. Запрошення до всіх [Електронний ресурс] // Церква Адвентистів сьомого дня : веб-сайт. – Режим доступу: http://www.adventist.org.ua/straj/21_06_09_ukr/ (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
73. Зародження давньоруського музичного мистецтва [Електронний ресурс] // Цікаво про Україну : портал. – Режим доступу: <http://ukraine.ui.ua/ua/music> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
74. Зелененко Л. “Наш дім” стане соціальним гуртожитком [Електронний ресурс] / Лариса Зелененко // Прес-центр : громадсько-політичне видання. – Режим доступу: <http://pres-centr.ck.ua/print /news-14319.html> (дата запиту: 16.03.2011). – Назва з екрана.
75. Зимове свято рибалок [Електронний ресурс] // Шалений карась : клуб рибалок Чортківщини. – Режим доступу: http://chortkiv-rybak.at.ua/publ /zimove_sv_quot_jato/1-1-0-34 (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.

76. Знайдена шабля Мазепи [Електронний ресурс] // Military Ukraine : воєнно-історичний форум. – Режим доступу: <http://forum.milua.org/viewtopic.php?t=2247> (дата запиту: 26.08.2011). – Назва з екрана.
77. Зречтись себе, зрікаючись коріння : поезія [Електронний ресурс] // Rc-svit.com. – Режим доступу: <http://lyrik.rc-svit.com/gedicht1204135.html> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
78. І ярмаркували, і угоди укладали [Електронний ресурс] // Виставкова федерація України : архів виставкових новин. – Режим доступу: http://www.expo.org.ua/ua/exhibition_news_archive.php?page=1&search_text&search_day1=12&search_month1=10&search_year1=2009&search_day2=13&search_month2=10&search_year2=2009&search_theme=0 (дата запиту: 12.03.2012). – Назва з екрана.
79. Інтервальні тренування [Електронний ресурс] // Дівочі посиденьки. – Режим доступу: <http://rosydenky.com/archive/index.php/t-94300-p-4.html> (дата запиту: 24.08.2011). – Назва з екрана.
80. Історія розвитку Вербовецької загальноосвітньої школи з року заснування по даний час [Електронний ресурс] // Вербовецький НВК : сайт. – Режим доступу: <http://verbovets.edukit.sk.ua/istoriya/> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
81. Їх на всю Польщу лише півтисячі [Електронний ресурс] // Вікна : новини. – Режим доступу: http://archive-ua.com/ua/s/stb.ua/2012-07-18_146556-titles_9/Новини_Вікна_Новини/ (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.
82. Калініченко Н. Графічні дерева рідіють [Електронний ресурс] / Надія Калініченко // Літературний форум. –

- Режим доступу: <http://litforum.com.ua/index.php?r=13&a=2510> (дата запиту: 02.04.2011). – Назва з екрана.
83. Караоке-шоу “Веселощі богів” [Електронний ресурс] // Artist.ua : сайт. – Режим доступу: <http://artist.ua/news/id-16556.html> (дата запиту: 17.04.2013). – Назва з екрана.
84. Карнавальна ніч [Електронний ресурс] // Вікіцитати. – Режим доступу: http://uk.wikiquote.org/wiki/Карнавальна_ніч (дата запиту: 17.08.2012). – Назва з екрана.
85. Карпенко С. Як “українець” Роберт Флетчер витяг мільйони зі справжніх українців [Електронний ресурс] / Сергій Карпенко // Forpost: незалежне інтернет-видання. – Режим доступу: <http://4post.com.ua/crash/44379.html> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
86. Кирилюк О. С. Універсально-культурні виміри філософії космізму [Електронний ресурс] / О. С. Кирилюк // Мислене древо : багатоцільовий український сайт. – Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Culturology/uvuk/CosmosPhilosophy.html> (дата запиту: 13.12.2012). – Назва з екрана.
87. Кліматичний песимум раннього Середньовіччя [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Кліматичний_песимум_раннього_Середньовіччя (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.

88. Клуб поезії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. poetryclub.com.ua/getpоеm.php?id=380429](http://www.poetryclub.com.ua/getpоеm.php?id=380429) (дата запиту: 12.04.2012). – Назва з екрана.
89. Ключко А. В саду [Електронний ресурс] / Анатолій Ключко // Поетичні майстерні. – Режим доступу: <http://maysterni.com/publication.php?id=65017> (дата запиту: 06.08.2012). – Назва з екрана.
90. Книш З. Розбрат : спогади й матеріали до розколу ОУН у 1940–1941 рр. [Електронний ресурс] / Зиновій Книш. – Режим доступу: [http://zustrich. quebec-ukraine.com/lib/knysh/knysh_part08.htm](http://zustrich.quebec-ukraine.com/lib/knysh/knysh_part08.htm) (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
91. Коаліція хоче “конкретно” поговорити з Президентом [Електронний ресурс] // Корреспондент. net. – Режим доступу: [http://ua. korrespondent.net/ukraine/281120-koaliciya-hoche-konkretno-pogovoriti-z-prezidentom](http://ua.korrespondent.net/ukraine/281120-koaliciya-hoche-konkretno-pogovoriti-z-prezidentom) (дата запиту: 27.12.2013). – Назва з екрана.
92. Кожна десята краща школа України – луцька [Електронний ресурс] // Освітній портал. – Режим доступу: [http://www.osvita. org.ua/news/ 19548.html](http://www.osvita.org.ua/news/19548.html) (дата запиту: 28.05.2013). – Назва з екрана.
93. Колеснікова А. Віруючі Чечельника зустрінуть Великдень у відбудованому православному храмі [Електронний ресурс] / Анна Колеснікова // 33 канал : вінницька обласна щотижнева газета. – Режим доступу: <http://www.33kanal.com/2006/06-17-01.php> (дата запиту: 07.08.2012). – Назва з екрана.
94. Колотенко В. Долоні Бога : роман [Електронний ресурс] / Володимир Колотенко // Гоголівська академія: від рукопису до книжки : літературний сайт. – Режим доступу: [http://www.gak.com. ua/creatives /1/4363](http://www.gak.com.ua/creatives/1/4363) (дата запиту: 28.08.2011). – Назва з екрана.

95. Кондратенко Т. Є. Яблуня в Україні [Електронний ресурс] / Т. Є. Кондратенко // Виноделие, виноградарство, алкоголь и табак : портал. – Режим доступу: <http://eurowine.com.ua/node/15997> (дата запиту: 28.08.2011). – Назва з екрана.
96. Конкурсант 09 [Електронний ресурс] // Рукомисло-2003 : літ. конкурс. – Режим доступу: <http://www.angelfire.com/tn/tysovska/contest03/poetry09.html> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
97. Кононенко Д. Друг і брат по духу [Електронний ресурс] / Данило Кононенко // Кримська світлиця : всеукраїнська громадсько-політична та літературна газета. – Режим доступу: <http://svitlytsia.crimea.ua/?section=article&artID=9873> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
98. Кононенко П. Степан Бандера – людина, революціонер, мислитель-стратег: уроки життєдіяльності [Електронний ресурс] / Петро Кононенко. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=1545> (дата запиту: 17.01.2013). – Назва з екрана.
99. Коркодим О. Між подробиць [Електронний ресурс] / Олена Коркодим // Телекритика. – Режим доступу: <http://www.telekritika.ua/teleprogram/print/54981> (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
100. Косовський А. Святкові торги [Електронний ресурс] / Андрій Косовський // Коментарі. – Режим доступу: http://ua.comments.ua/politics/465-Svyatkovi_torgi.html (дата запиту: 14.01.2013). – Назва з екрана.

101. Країни з найбільшою кількістю користувачів інтернету [Електронний ресурс] // Екоблог. – Режим доступу: <http://newecolife.com.ua/materials/10-krayini-z-naublshoyu-klksty-u-koristuvachv-nternetu.html> (дата запити: 27.05.2013). – Назва з екрана.
102. Країни Північної Європи [Електронний ресурс] // Географія материків і океанів. 7 клас // Українська карта: підручники. – Режим доступу: <http://ukrmap.su/uk-g7/843.html> (дата запити: 05.08.2012). – Назва з екрана.
103. Куди поспішає клан Черновецьких? [Електронний ресурс] // Світ 24. – Режим доступу: <http://svit24.net/sport/42-events/3573-kuda-pospsha-klan-chernovetskih> (дата запити: 05.10.2012). – Назва з екрана.
104. Куява Ж. Бібліофіл зібрав вісім тисяч раритетних книг [Електронний ресурс] // Куява Ж. : персональний блог / Жанна Куява. – Режим доступу: <http://jean123.sumno.com/article/bibliofil-zibrav-visim-tysyach-rarytetnyh-knyg/> (дата запити: 23.12.2012). – Назва з екрана.
105. Лакомська І. Структурні трансформації паремій у газетних заголовках [Електронний ресурс] / Інна Лакомська. – Режим доступу: <http://koris.com.ua/other/1802/index.html?page=107> (дата запити: 25.04.2013). – Назва з екрана.
106. Ластівка Олеся. Три тополі [Електронний ресурс] / Олеся Ластівка // Літературний сайт Олесі Ластівки. – Режим доступу: <http://lastivka.info/songs/koleso-fortynu/353-tru-topoli.html> (дата запити: 17.04.2013). – Назва з екрана.

107. Левченко І. Стою на майдані : поезії [Електронний ресурс] / Іван Левченко // Світлиця Івана Левченка. – Режим доступу: <http://ivanlevchenko.ukrlife.org/maidan3.html> (дата запиту: 03.07.2011). – Назва з екрана.
108. Легка атлетика: українець Бондаренко виграв Діамантову лігу [Електронний ресурс] // Ліга : новини. – Режим доступу: http://news.liga.net/ua/news/sport/894028-legka_atletika_ukra_nets_bo (дата запиту: 13.07.2013). – Назва з екрана.
109. Липовецький С. Патріарх, визнаний народом, не визнаний Ватиканом [Електронний ресурс] / Святослав Липовецький // Історична правда : суспільно-історичне, науково-популярне видання. – Режим доступу: http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/02/18/73821/view_print/ (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
110. Липовецький С. 2009: дати, про які варто пам'ятати [Електронний ресурс] / Святослав Липовецький // Націоналістичний портал. – Режим доступу: <http://ukrnationalism.org.ua/publications/?n=1634> (дата запиту: 16.01.2013). – Назва з екрана.
111. Лівенцева Г. Мрії збуваються... Побачити Париж... [Електронний ресурс] / Г. Лівенцева. – Режим доступу: <http://training.tutkovsky.com/en/stati/print:page,1,60-mriyi-zbuvayutsya-pobachiti-parizh.html> (дата запиту: 28.08.2011). – Назва з екрана.
112. Лігостаєва С. Нетверезий пасажир розбризкав в електричці сльозогінний газ [Електронний ресурс] / Світлана Лігостаєва // Мета : українська пошукова система. – Режим доступу: [10/cluster: 19517794-](http://10/cluster:19517794-)

- Netverezii-pasazhir-rozbrizkav-v-elektrichits%25B3-slozog%25B3nnii-gaz-/+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua (дата запиту: 24.02.2013). – Назва з екрана.
113. Лідери Уралу – Мерседес, Тойота, БМВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gpsauto.com.ua/2009/02/12/> (дата запиту: 09.06.2012). – Назва з екрана.
114. Лікарчук І. Як дискредитується ЗНО і множаться золотомедалісти [Електронний ресурс] / Ігор Лікарчук // Освіта в Україні. – Режим доступу: http://osvita.ua/test/test_article/21607/ (дата запиту: 14.01.2012). – Назва з екрана.
115. Ліфти не повинні простоювати через неузгодженості в законодавстві [Електронний ресурс] // Кіровоградська міська рада : офіц. сайт. – Режим доступу: http://www.kr-rada.gov.ua/news/lifti_obstezenua.html?page=175 (дата запиту: 23.11.2011). – Назва з екрана.
116. Лорна Дун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antares.dn.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=715:lorna-dun-2-chastina-4&catid=140&Itemid=598 (дата запиту: 05.10.2011). – Назва з екрана.
117. Ляшенко О. Не вір очам своїм, коли відкриваєш шкільний підручник [Електронний ресурс] / Олена Ляшенко // Місто: телевізійна студія. – Полтава. – Режим доступу: <http://www.misto-tv.poltava.ua/news/8037/> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
118. Майорова Г. Минає день [Електронний ресурс] / Галина Майорова. – Режим доступу:

- sbuda.at.ua/_fr/0/8254076.doc (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
119. Майя (цивілізація) [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Майя_\(цивілізація\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Майя_(цивілізація)) (дата запиту: 17.05.2013). – Назва з екрана.
120. Малкович І. Напередовець : поема [Електронний ресурс] / Іван Малкович. – Режим доступу: http://www.poetryclub.com.ua/metrс_роем.php?роем=19662 (дата запиту: 30.07.2012). – Назва з екрана.
121. Мало дзвінків і мало відповідей було почуто у стінах облдержадміністрації [Електронний ресурс] // Всім : новинний ресурс. – Режим доступу: <http://vsim.ua/Novyny-Hmelnyskogo/Podii/56359> (дата запиту: 30.07.2012). – Назва з екрана.
122. Маніва Г. Агнеска заблукала [Електронний ресурс] / Галина Маніва // Весела абетка : казки. – Режим доступу: <http://abetka.ukrlife.org/maniva1.html> (дата запиту: 30.07.2012). – Назва з екрана.
123. Марія Бубновська вчиться бути депутатом [Електронний ресурс] // 20 хвилин : незалежний новинний портал. – Режим доступу: <http://20minut.ua/Novyny-Vinnytsi/ua-i-svit/10192299> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
124. Мартович Лесь. Мужицька смерть : оповідання [Електронний ресурс] / Лесь Мартович // Читиво : електронна бібліотека. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Martovych/Muzhytska_smert/ (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
125. Мацибок-Стародуб Н. Мій університет [Електронний ресурс] / Наталя Мацибок-Стародуб // Київський університет : газета Київського національного

- університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу: http://newspaper.univ.kiev.ua/view_article.php?id=75 (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
126. Медичний портал : довідник захворювань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://idokdor.pp.ua/likuvannya-netradytsijne-likuvannya-narodna-medytsyna-travolikuvannya/> (дата запиту: 12.05.2013). – Назва з екрана.
127. Месіанство москвина [Електронний ресурс] // Літературний ярмарок. – Режим доступу: http://www.lit-jarmarok.in.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1329&Itemid=38 (дата запиту: 12.05.2013). – Назва з екрана.
128. Мешканці Закарпаття складають більшість серед бажаючих поїхати до Угорщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-reporter.com/novosti/3873> (дата запиту: 12.05.2013). – Назва з екрана.
129. Микола Вінграновський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uad.exdat.com/docs/index-722572.html> (дата запиту: 10.05.2013). – Назва з екрана.
130. Митрополит Андрей Шептицький. Дванадцять листів до матері [Електронний ресурс] / упоряд. Григій Меріам-Лужницький // Церква Покрови Пресвятої Богородиці : сайт Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ. – Режим доступу: <http://sambirsobor.com.ua/бібліотека/святі-україни/170-12-листів-до-матері.html> (дата запиту: 13.12.2012). – Назва з екрана.
131. Михайловська Г. Хвора [Електронний ресурс] / Галина Михайловська // Шел Сільверстейн українською. – Режим доступу: <http://silverstein-ua.ucoz.com/publ>

- /perekladi_galini_mikhajlovskoji/4-3-2 (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
132. Мільчев В. Джерела до історії запорозького козацтва у фонді “Славонська генералкоманда” Хорватського державного архіву (м. Загреб) [Електронний ресурс] / Володимир Мільчев. – Режим доступу: http://www.cossackdom.com/doc/milchev_dzherelo.htm (дата запиту: 08.07.2011). – Назва з екрана.
133. Міністр освіти не схвалює переманювання абітурієнтів [Електронний ресурс] // Освіта в Україні. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/news/21369/> (дата запиту: 08.12.2012). – Назва з екрана.
134. Мірчук П. Коліївщина : гайдамацьке повстання 1768 р. [Електронний ресурс] / Петро Мірчук. – Режим доступу: <http://exlibris.org.ua/hajdamaky/r01.html> (дата запиту: 08.12.2012). – Назва з екрана.
135. Можливо, остання зустріч сезону [Електронний ресурс] // vaz2101.org : український автоклуб ВАЗ. – Режим доступу: <http://vaz2101.cityhost.com.ua/showthread.php?t=16163&page=4> (дата запиту: 16.12.2012). – Назва з екрана.
136. Москаленко П. У пошуках непростих рішень [Електронний ресурс] / Петро Москаленко. – Режим доступу: <http://ru.magistral-uz.com.ua/articles/u-poshukah-neprostih-rishen.html> (дата запиту: 06.13.2013). – Назва з екрана.
137. Московський патріархат і канонічність [Електронний ресурс] // Львівський форум. – Режим доступу: <http://www.for.lviv.ua/showthread.php?t=27176&page=6> (дата запиту: 15.12.2012). – Назва з екрана.
138. Мудрик С. У боротьбі проти московської агентури [Електронний ресурс] / Степан Мудрик // Agentura.ru.

- Режим доступу: <http://agenturaforum.com/forum/viewtopic.php?f=3&t=8040> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
139. Музей берегівщини поповнився старовинними експонатами [Електронний ресурс] // Mukachevo.net : закарпатський інформаційно-діловий портал. – Режим доступу: <http://www.mukachevo.net/UA/News/View/59477-Музей-Берегівщини-поповнився-старовинними-експонатами> (дата запиту: 05.11.2013). – Назва з екрана.
140. На Вінниччині люди гинуть через... хороші дороги? [Електронний ресурс] // Вінниця. – Режим доступу: <http://vinnitsaok.com.ua/2012/04/19/45467> (дата запиту: 05.11.2012). – Назва з екрана.
141. На курси – до салону краси [Електронний ресурс] // Молодий буковинець : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://molbuk.ua/2009/07/23/na-kursi-do-salonu-krasi.html> (дата запиту: 10.08.2012). – Назва з екрана.
142. Навіщо я зберігаю іграшки : твір-роздум [Електронний ресурс] // Відмінник : шкільні твори з літератури. – Режим доступу: <http://tvori.com.ua/navishho-ya-zberigayu-igrashki-tvir-rozdum/> (дата запиту: 06.08.2012). – Назва з екрана.
143. Найда І. Громадян, які працюють, і пенсіонерів в Україні однакова кількість [Електронний ресурс] / Іванна Найда // Телекритика. – Режим доступу: <http://www.telekritika.ua/textpolitprog/print/62803> (дата запиту: 01.02.2012). – Назва з екрана.
144. Наливайченко В. Усі зафіксовані СБУ порушення передані до обласних прокуратур [Електронний ресурс] / В. Наливайченко. – Режим доступу:

- http://www.rbc.ua/ukr/print/show/vse_zafiksirovannye_sbu_narusheniya_peredany_v_oblastnye_prokuratury_v_nalivauchenko_1191182192 (дата запиту: 20.02.2013). – Назва з екрана.
145. Неревський кінець [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Неревський_кінець (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
146. Ниркові структурні і функціональні зміни... : реферат [Електронний ресурс] // Referatu.com.ua : українські реферати. – Режим доступу: <http://referatu.com.ua/referats/20/31932/?page=2> (дата запиту: 27.06.2013). – Назва з екрана.
147. Нідерланди, Амстердам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.castle-way.com.ua/2013_02_01_archive.html (дата запиту: 27.06.2013). – Назва з екрана.
148. Німеччина відчуває нестачу інженерів [Електронний ресурс] // Фінанси України : новини. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2012/10/27/290087> (дата запиту: 27.06.2013). – Назва з екрана.
149. Новосвітній В. “Обрій +”: здійснення задумів старих друзів на новій хвилі [Електронний ресурс] / Валерій Новосвітній // Proradio.org.ua : веб-портал / Борис Скуратівський. – Режим доступу: <http://www.proradio.org.ua/articles/obrijplus.php> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
150. Ногачевський О. Територіально-адміністративний устрій та структура народонаселення [Електронний ресурс] // Ногачевський О. Історія України / Олексій Ногачевський. – Режим доступу: <http://ubgd.lviv>.

- ua/moodle/mod/page/view.php?id=7365 (дата запиту: 23.09.2013). – Назва з екрана.
151. Носківці [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Носківці> (дата запиту: 27.10.2013). – Назва з екрана.
152. Нотатки українського джедая [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mercurialus.livejournal.com/35679.html> (дата запиту: 17.03.2012). – Назва з екрана.
153. Овсієнко В. Політичні репресії 60-80-х років [Електронний ресурс] / Василь Овсієнко // Права людини в Україні : інформаційний портал Харківської правозахисної групи. – Режим доступу: <http://www.khpg.org/index.php?do=print&id=1384861378> (дата запиту: 27.12.2013). – Назва з екрана.
154. Озера і водосховища [Електронний ресурс] // Рибалимо : форум. – Режим доступу: <http://www.ribalemo.org.ua/forum/index.php?showtopic=5&pid=11892&mode=threaded&start> (дата запиту: 04.07.2012). – Назва з екрана.
155. Олефіренко М. Хуторяни [Електронний ресурс] / Михайло Олефіренко // Сайт, присвячений пам'яті жертв терору та голодомору на Полтавщині. – Режим доступу: http://poltava-repres.narod.ru/genocid/gen_ua/olefirenko/hutoriany.htm (дата запиту: 04.07.2012). – Назва з екрана.
156. Олівець : твір-казка [Електронний ресурс] // Б-ка укр. л-ри. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/sochm/printout.php?id=410> (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.

157. Опанасенко М. Як зменшуються бюджетні місця у вишах [Електронний ресурс] / Максим Опанасенко // ОГО.ua : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://ogo.ua/articles/view/2011-02-27/26645.html> (дата запиту: 24.12.2012). – Назва з екрана.
158. Органічні продукти без ГМО [Електронний ресурс] // Зелена планета. – Режим доступу: <http://www.zelenaplaneta.org.ua/index.php/homepage-2/81-zeleni-tekhnologiji.html> (дата запиту: 25.09.201). – Назва з екрана.
159. Особливо охоронювані території Карельського перешийка на прикладі Юнтоловського регіонального комплексного заказника [Електронний ресурс] // Ukr.ref : реферати українською. – Режим доступу: <http://ukrref.su/geografija/page,4,40651-Osobo-ohra-nyaemye-territorii-Karel-skogo-peresheiyka-na-primere-Yuntolovskogo-regional-nogo-kompleksnogo-zakaznika.html> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
160. ОТБ : регіональне телебачення [Електронний ресурс] – Режим доступу: [com/search?q=cache:iKbycFgW47cJ:www.otb.com.ua/wp-content/uploads/istoriya/istoriya.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua](http://www.otb.com.ua/wp-content/uploads/istoriya/istoriya.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua) (дата запиту: 03.02.2013). – Назва з екрана.
161. Охорона праці у часи Великої Вітчизняної війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dnop.km.ua/index.php?newsid=479> (дата запиту: 03.02.2013). – Назва з екрана.
162. Павленко М. Санта Лучія в кирзових чоботях [Електронний ресурс] / Марина Павленко. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/pv/2299/> (дата запиту: 16.01.2013). – Назва з екрана.

163. Пальченко О. Куликовська битва, якої не було: головний міф Московії [Електронний ресурс] / Олександр Пальченко // Народний оглядач : щоден. газ. неофіц. інформації, настроїв і громад. думки. – Режим доступу: <http://ar25.org:81/article/kulykovska-bytva-yako-yi-ne-bulo-golovnyy-mif-moskoviyi.html> (дата запиту: 12.08.2012). – Назва з екрана.
164. ПАР та Еквадор звинуватили Україну у завищенні цін на банани [Електронний ресурс] // Про спорт. – Режим доступу: <http://prosport.tsn.ua/groshi/par-ta-ekvador-zvinuvatili-ukrayinu-u-zavishchenni-tsin-na-banani.html> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
165. Пасічний О. Пожежа в аварійному будинку № 6 по вул. Полтавській [Електронний ресурс] / Олесь Пасічний // Пирятинська правда. – Режим доступу: <http://piryatin.com.ua/?p=643> (дата запиту: 01.12.2012). – Назва з екрана.
166. Паславська О. П. Народна архітектура України [Електронний ресурс] / О. П. Паславська. – Режим доступу: <http://razom.znaimo.com.ua/docs/1137/index-76633.html> (дата запиту: 06.06.2012). – Назва з екрана.
167. Паспорт з Австрії [Електронний ресурс] // Openstudy. – Режим доступу: <http://openstudy.org.ua/posts/30223/> (дата запиту: 06.06.2012). – Назва з екрана.
168. Пастернак А. Козацька медицина [Електронний ресурс] / Анатолій Пастернак // Українське життя в Севастополі. – Режим доступу: http://www.ukrlife.org/main/minerva/cossak_14.htm (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
169. Пацкан В. Депутатські “оздоровчі” кошти більше знадобляться хворим дітям [Електронний ресурс] / Валерій Пацкан // Корреспондент.net. – Режим

доступу: <http://blogs.korrespondent.net/users/blog/udaruzh/a113005> (дата запиту: 25.09.2013). – Назва з екрана.

170. Первинний гіперпаратиреоз [Електронний ресурс] // Здоров'я України. – Режим доступу: <http://www.health-ua.org/archives/directories/54.html> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
171. Пилипчинець В. У Лозянському на Міжгірщині освятили нову греко-католицьку церкву [Електронний ресурс] / Василь Пилипчинець // Закарпаття онлайн. – Режим доступу: <http://zakarpattia.net.ua/News/83696-U-Lozianskomu-na-Mizhhirshchyni-osviatyly-novu-hreko-katolytsku-tserkvu-FOTO> (дата запиту: 02.12.2012). – Назва з екрана.
172. Південноросійська буржуазія в органах земського та міського самоврядування під час революції 1905-1907 рр. : реферат [Електронний ресурс] // Referatu.net.ua : укр. реферати. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua/newreferats/143/186558/?page=1> (дата запиту: 15.02.2013). – Назва з екрана.
173. Південно-східні кроки “Вищої політичної школи” [Електронний ресурс] // Хай Вей : портал громадянської журналістики. – Режим доступу: <http://h.ua/story/323780/> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
174. Підвищувати пенсійний вік треба відразу до 90–95 років [Електронний ресурс] // Ukrnews : новини України. – Режим доступу: <http://ukrnews.com/biznes-i-karera/p-dvischuvati-pens-inii-v-k-treba-v-drazu-do-90-95-rok-v.html> (дата запиту: 15.02.2012). – Назва з екрана.

175. Піц Т. Клубний формат – море музики і пива. – [Електронний ресурс] / Тарас Піц // Доба : громадсько-політичний тижневик. – Режим доступу: <http://www.doba.cv.ua/index.php?id1=2&k=754&all=37> (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.
176. Плоскіна В. У Нью-Йорку через спеку у медиків додалося роботи [Електронний ресурс] / Василь Плоскіна // Радіо Свобода. – Режим доступу: http://newsradio.com.ua/2013_07_16/U-Nju-Jorku-cherez-speku-u-medik-v-dodalosja-roboti/ (дата запиту: 12.05.2013). – Назва з екрана.
177. Пилипчинець В. У Лозянському на Міжгірщині освятили нову греко-католицьку церкву [Електронний ресурс] / Василь Пилипчинець // Закарпаття онлайн. – Режим доступу: <http://zakarpattya.net.ua/News/83696-U-Lozianskomu-na-Mizhhirshchyni-osviatyly-novu-hreko-katolytsku-tserkvu-FOTO> (дата запиту: 02.12.2012). – Назва з екрана.
178. Повість минулих літ : літопис [Електронний ресурс] // Буквоїд : електронна бібліотека. – Режим доступу: http://bukvoid.com.ua/library/litopis/povist_minulih_lit/61.html (дата запиту: 12.04.2012). – Назва з екрана.
179. Полімерпіщана черепиця від компанії Рябов А. П. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://riabov.ua/board/view/120311/> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
180. Полтавська битва [Електронний ресурс] // Електронні бібліотека України / Перший Національний. – Режим доступу: <http://uateka.com/uk/news/46> (дата запиту: 28.11.2012). – Назва з екрана.

181. Потьомкінські сходи [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Потьомкінські_сходи (дата запиту: 20.05.2010). – Назва з екрана.
182. Праздник [Електронний ресурс] // Хай Вей: портал громадянської журналістики. – Режим доступу: <http://h.ua/story/232991/> (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.
183. Протестанти вперше не складають більшість населення США [Електронний ресурс] // Бі-Бі-Сі. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news_in_brief/2012/10/121010_oz_usa_protestants.shtml (дата запиту: 18.09.2013). – Назва з екрана.
184. Прохання [Електронний ресурс] // Вконтакте. – Режим доступу: http://vk.com/wall-41872503_604 (дата запиту: 17.08.2013). – Назва з екрана.
185. Пругло Я. Олександр Мамай закликав полтавців не створювати ОСББ, а журналістів – не писати неправди [Електронний ресурс] / Ян Пругло // Полтавщина: інтернет-видання. – Режим доступу: <http://www.poltava.pl.ua/news/13942/> (дата запиту: 13.10.2012). – Назва з екрана.
186. Прудник М. Пити чи не пити? [Електронний ресурс] / Михайло Прудник // Смішного: гуморески. 2007–2012. – Режим доступу: http://humour.ukrlife.org/humoreski_prudn19.html (дата запиту: 16.04.2013). – Назва з екрана.
187. Пузік В. Безодня [Електронний ресурс] / Валерій Пузік // Є: медіа-корпорація. – Режим доступу: <http://ye.ua/blog/post.php?id=172> (дата запиту: 30.11.2012). – Назва з екрана.

188. Пшеничне молочко : фітотерапія [Електронний ресурс] // Нотатки. – Режим доступу: <http://notatky.in.ua/subrazd.php?rid=8&sid=388> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
189. П'ятдесят сім людей стали жертвами вибухів у Багдаді [Електронний ресурс] // Факти : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1437906> (дата запиту: 23.12.2013). – Назва з екрана.
190. П'ятий випадок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://evelshevaich.ru/?cat=1> (дата запиту: 28.12.2013). – Назва з екрана.
191. П'ять найкорисніших домашніх рослин [Електронний ресурс] // Вконтакте. – Режим доступу: http://vk.com/wall-35005636_175085 (дата запиту: 17.08.2012). – Назва з екрана.
192. РФ: владу прийняв [Електронний ресурс] // Корреспондент.net. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/world/worldabus/1051391-rg-vladu-prijnuav> (дата запиту: 08.10.2011). – Назва з екрана.
193. Регіонали Львівщини відзначатимуть своє десятиріччя [Електронний ресурс] // Поступ : щоденна львівська інтернет-газета. – Режим доступу: <http://postup.brama.com/usual.php?what=59213> (дата запиту: 20.12.2012). – Назва з екрана.
194. Результати олімпіади [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Управління освіти Дніпровського району м. Києва. – Режим доступу: http://uosvitydnr.gov.ua/index.php?w=book&page=7&per_page=5 (дата запиту: 25.12.2011). – Назва з екрана.

195. Релігійні вірування східних слов'ян : реферат [Електронний ресурс] // Bukvar.su: реферати українською. – Режим доступу: <http://bukvar.su/religija-i-mifologija/page,2,74823-Religioznye-verovaniya-vostochnyh-slavyan.html> (дата запиту: 25.12.2011). – Назва з екрана.
196. Релігія в країнах Європейського Союзу [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Релігія_в_країнах_Європейського_Союзу (дата запиту: 11.06.2013). – Назва з екрана.
197. Рибалка на Закарпатті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://frszo.com.ua/forum/index.php/topic/1461-osn-2013/> (дата запиту: 17.04.2013). – Назва з екрана.
198. Робочі місця скорочуються, а українці емігрують [Електронний ресурс] // INTV: об'єктив на реальність. – Режим доступу: <http://intv.ua/news/66311-roboch-mscya-skorochuyutsya-a-ukrayinc-emgruyut.html> (дата запиту: 15.12.2013). – Назва з екрана.
199. Розпад Австро-Угорської імперії [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Розпад_Австро-Угорської_імперії (дата запиту: 12.12.2013). – Назва з екрана.
200. Романчук О. З історії чеської колонії Ядвонін Острозького повіту [Електронний ресурс] : Історична Волинь : регіональна електронна бібліотека. – Режим доступу: http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&view=article&id=928:-----&catid=15 (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
201. Романчук О. Шкільництво в Березному під час німецької окупації (1941–1944) [Електронний ресурс]

- / О. Романчук // Історична Волинь : регіональна електронна бібліотека. – Режим доступу: http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&view=article&id=989:-----1941-1944-&catid=26 (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
202. Россия и Украина [Електронний ресурс] // Форум Антрацита. – Режим доступу: <http://www.antratsit.net/forum/printthread.php?t=628&pp=10&page=20> (дата запиту: 15.12.2012). – Назва з екрана.
203. РПС Казахстану [Електронний ресурс] // Uaref.org : україномовні реферати. – Режим доступу: <http://www.uaref.org/referat-text-4002-5.html> (дата запиту: 27.05.2010). – Назва з екрана.
204. Рудейко В. Нотатки Никодима [Електронний ресурс] / Василь Рудейко. – Режим доступу: http://nykodum.blogspot.Com/2010/11/blog-post_26.html (дата запиту: 12.12.2012). – Назва з екрана.
205. Рудницька А. Любов одна : пісня [Електронний ресурс] / Анжеліка Рудницька // Song-rad.ru : тексти пісень і переклади. – Режим доступу: <http://song-rad.ru/?mode=song&id=1080794> (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.
206. Рудь Б. Бюджет-2011: економія vs соцвиплати [Електронний ресурс] / Борис Рудь // Finance.ua. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2010/12/16/220713> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
207. Садовий вирішив самостійно брати участь у виборах міського голови Львова [Електронний ресурс] // Вголос. – Режим доступу: http://vgolos.com.ua/articles/sadovyy_vyrishyv_samostiyno_braty_uchast_u_vyborah_miskogo_go

- lovy_lvova_103395.html?print (дата запиту: 16.11.2011).
– Назва з екрана.
208. Сапковський А. Божі воїни : роман [Електронний ресурс] / Анджей Сапковський. – Режим доступу: chtyvo.org.ua/authors/Sapkovskiy/Bozhi_voiny.doc (дата запиту: 16.12.2012). – Назва з екрана.
209. Сектанти нападають на міліцію біля каплички : відео [Електронний ресурс] // За Збручем : новинний портал. – Режим доступу: <http://zz.te.ua/sektanty-paradayut-na-militsiyu-bilya-kaplychky-video/> (дата запиту: 26.02.2013). – Назва з екрана.
210. Селяни [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Селяни> (дата запиту: 12.09.2013). – Назва з екрана.
211. Семчук В. Судова практика [Електронний ресурс] / Володимир Семчук // Український юрист : журнал сучасного правника. – Режим доступу: <http://jurist.ua/?article/283> (дата запиту: 01.11.2013). – Назва з екрана.
212. Синицький М. Племінник [Електронний ресурс] / Микола Синицький // Проза.ру : національний сервер сучасної прози. – Режим доступу: <http://www.proza.ru/2012/01/29/1818> (дата запиту: 14.07.2012). – Назва з екрана.
213. Сім'я мера Львова не має наміру продавати ТРК “Люкс” [Електронний ресурс] // Vlaskor : інформаційно-аналітичний ресурс. – Режим доступу: <http://www.vlaskor.net/news/58259.html> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
214. Сирник Я. Перспективи наукової діяльності: у рамках чи біля ОУП? [Електронний ресурс] / Ярослав Сирник // Наше слово : щотижневик. – Режим доступу:

- <http://www.nasze-slowo.pl/перспективи-наукової-діяльності-у-ра/> (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
215. Скорупський М. Туди, де бій за волю: спогади курінного УПА [Електронний ресурс] / Максим Скорупський // Книжкова полиця ОУН-УПА. – Режим доступу: <http://lib.oun-upa.org.ua/skorupski/part3.html> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
216. Слобожан Віто. Бажання бути щасливим [Електронний ресурс] / Віто Слобожан. – Режим доступу: http://basilianfathers.ca/statti/2010/07/index.php?year=2010&month=07&article=Bazgannja_buty_sczaslyvym.htm (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
217. Собчук В. Ольвія ; Золото стежок : поезія [Електронний ресурс] / Валентин Собчук. – Режим доступу: http://sob.usoz.ua/publ/irpinske_lito/4-1-0-21 (дата запиту: 23.04.2013). – Назва з екрана.
218. Сокирко О. Як козаки Різдво святкували [Електронний ресурс] / Олексій Сокирко // Історична правда. – Режим доступу: http://www.istpravda.com.ua/digest/2014/01/6/12219/view_print/ (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
219. Солонина Є. В Києві критикують Путіна і його “17 мільйонів росіян в Україні” [Електронний ресурс] / Євген Солонина // Радіо Свобода. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1773515.html> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
220. Соратник Тимошенко: у влади агресії багато, а розуму мало [Електронний ресурс] // Корреспондент.net. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/1217809> (дата запиту: 13.04.2012). – Назва з екрана.

221. Сосюра В. Третя рота : роман [Електронний ресурс] / Володимир Сосюра // Буквоїд : електронна бібліотека. – Режим доступу: http://bukvoid.com.ua/library/volodimir_sosyura/tretya_rota/25.html (дата запиту: 04.05.2011). – Назва з екрана.
222. Спогади свідків голодомору у програмі Бі-Бі-Сі [Електронний ресурс] // BBC.Ukrainian.com. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/indepth/story/2008/11/printable/081122_holodomor_interactive_is.shtml (дата запиту: 03.11.2013). – Назва з екрана.
223. Сподарик Г. ХХ фестиваль української культури [Електронний ресурс] / Григорій Сподарик // Наше слово : щотижневик. – Режим доступу: <http://www.nasze-slowo.pl/xx-фестиваль-української-культури/> (дата запиту: 03.07.2011). – Назва з екрана.
224. Середня школа № 156 [Електронний ресурс] // Освіта в Україні. – Режим доступу: <http://www.osvita.com.ua/schools/kiev/sh-156/> (дата запиту: 19.08.2013). – Назва з екрана.
225. Стан навколишнього середовища в Україні : курсова робота [Електронний ресурс] // Referatu.com.ua : українські реферати. – Режим доступу: <http://referatu.com.ua/referats/183/38275/?page=2> (дата запиту: 13.08.2013). – Назва з екрана.
226. Стефаник В. Камінний хрест [Електронний ресурс] / В. Стефаник // УкрЛіб : сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=336> (дата запиту 20.06.13). – Назва з екрана.
227. Стефаник В. Потойбічне [Електронний ресурс] / Василь Стефаник // Либрусек : електронна бібліотека. – Режим доступу: <http://lib.rus.ec/b/>

- 430899/read (дата запиту: 21.10.2012). – Назва з екрана.
228. Стефанова Н. Землетрус у Туреччині – 51 загиблий [Електронний ресурс] / Нонна Стефанова // 5 канал. – Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:v9fmwIIW-JQJ:5.ua/eng/asearch/1640/1/21522/?q_search%3D%26ser_mid%3D0+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua (дата запиту: 26.12.2012). – Назва з екрана.
229. Сумські перевізники не дотримались узятих на себе зобов'язань [Електронний ресурс] // Gorod.sumy.ua : портал міста Суми. – Режим доступу: http://www.gorod.sumy.ua/news_6597.html (дата запиту: 15.08.2013). – Назва з екрана.
230. Сухецька А. Спогади з дитинства [Електронний ресурс] / Алла Сухецька // Проза.ру. – Режим доступу: <http://www.proza.ru/2008/12/10/5> (дата запиту: 15.08.2013). – Назва з екрана.
231. Табачишин В. Беркут на півночі Нижнього Поволжя [Електронний ресурс] / Василь Табачишин. – Режим доступу: http://proeco.visti.net/naturalist/ornitology/orn_007.htm (дата запиту: 18.02.2012). – Назва з екрана.
232. Такер Н. Пасивне очікування або активне знайомство [Електронний ресурс] / Ніта Такер. – Режим доступу: <http://depot.in.ua/pasyvne-ochikuvannja-abo-aktyvni-znajjomstva> (дата запиту: 01.06.2013). – Назва з екрана.
233. Тарасюк Г. Покоївка : кримінальний роман [Електронний ресурс] / Галина Тарасюк // Bookreader. – Режим доступу: <http://bookre.org/reader?file=427322> (дата запиту: 09.06.2012). – Назва з екрана.
234. Тарле Алєся. А що не варто забувати? [Електронний

- ресурс] / Алеся Тарле // Poezia.org : поезія та авторська пісня України. – 2003–2014. – Режим доступу: <http://poezia.org/ru/id/31618/> (дата запиту: 18.02.2013). – Назва з екрана.
235. Телякевич А. Людина завжди має залишатися такою, якою вона є [Електронний ресурс] / Анна Телякевич // Ориентирование – мир без границ. – Режим доступу: <http://morient.org.ua/anna.html> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
236. Теми, ідеї, образи прози В. Набокова (“Марійка”, “Захист Лужина”) : реферат [Електронний ресурс] // Vipreferat.net : укр. реферати. – Режим доступу: <http://vipreferat.net/328477-Temy-idei-obrazu-prozy-V-Nabokova-Mashen-ka-Zashita-Luzhina.html> (дата запиту: 08.12.2012). – Назва з екрана.
237. Тендернесс [Електронний ресурс] // Rc-svit.com. – 2006–2014. – Режим доступу: <http://lyrik.rc-svit.com/gedicht1207420.html> (дата запиту: 18.04.2013). – Назва з екрана.
238. Теробовля [Електронний ресурс] // Замки та храми України. – Режим доступу: <http://www.castles.com.ua/trem.html> (дата запиту: 11.10.2010). – Назва з екрана.
239. Терміново продам посаду. Дорого. Торг недоречний [Електронний ресурс] // Товариш : сайт українських соціалістів. – Режим доступу: http://tovarish.com.ua/print/Terminovo_.html (дата запиту: 23.09.2011). – Назва з екрана.
240. Тернопіль: куди піти з дітьми [Електронний ресурс] // Сімейка : сімейний форум. – Режим доступу: <http://forum.mamusi.org.ua/viewtopic.php?t=9233&p=244396> (дата запиту: 19.04.2013). – Назва з екрана.

241. Те-се. Дмитро&Леся : погляд з-над хмар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ledilid.livejournal.com/626329.html> (дата запиту: 16.12.2012). – Назва з екрана.
242. Тимченко В. Серце моє [Електронний ресурс] / Валентина Тимченко, Олексій Бологов // Наше : тексти пісень. – Режим доступу: <http://nashe.com.ua/song/10130> (дата запиту: 13.12.2010). – Назва з екрана.
243. Титаренко М. Проект “Є” триває : презентація кліпів від Володимира Зайковського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://west.net.ua/~jazz/projekt/v_clip_e.htm (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
244. Тільки 48% росіян сприймають Жовтневу революцію як позитивну історичну подію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:xF0QoWUYwBkJ:nasmorok.ru/tilki-48-rosiyan-sprijmayut-zhovtnevu-revolyuciyu /+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
245. Ткачов А. Небо і земля [Електронний ресурс] / Андрій Ткачов // Отрок.ua : православний журнал для молоді. – Режим доступу: http://otrok-ua.ru/ua/sections/art/show/nebo_i_zemlja-1.html (: 17.02.2012). – Назва з екрана.
246. Трофімова О. Структура фразеологізмів на позначення негативних емоцій в англійській та українській мовах [Електронний ресурс] / Олена Трофімова // Лінгвістичні студії. – Режим доступу: <http://www.linguisticstudies.org/home/linguistics-studies/volume-26/current-problems-of-comparative-typological-study-of-languages/the-structure-of-the-phraseological-units->

denoting-negative-emotions-in-english-and-ukrainian
(дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.

247. Труфакіна В. Нові козирі рестораторів [Електронний ресурс] / Валерія Труфакіна // Українська столиця : київська муніципальна газ. – Режим доступу: <http://www.stolytsya.kiev.ua/66/art/1201795425.html> (дата запиту: 27.11.2013). – Назва з екрана.
248. У залізничних касах квитків на Південь вистачає всім [Електронний ресурс] // Zaxid.net. – Режим доступу: http://vi-lvovi.in.ua/index.php?id=8&tx_ttnews%5Btt_news%5D=398&cHash=4e6270b8222f0fe07d7ba3015accb6e9 (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
249. Ужгородські батьки звернулися до міністра освіти через запровадження оплати за групи продовженого дня [Електронний ресурс] // Zaxid.net. – Режим доступу: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?uzhgorodski_batki_zvernulisya_do_ministra_osviti_cherez_zaprovadzheniya_oplati_za_grupi_prodovzhenogo_dnya&objectId=1063340 (дата запиту: 25.08.2012). – Назва з екрана.
250. Україна – последний осколок Золотой Орды [Електронний ресурс] // Мета : форум. – Режим доступу: <http://forum.meta.ua/topic/p/1140557.html> (дата запиту: 23.08.2012). – Назва з екрана.
251. Українка Леся. Листи [Електронний ресурс] / Леся Українка // Жарких М. І. Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки / М. І. Жарких. – Режим доступу: <http://www.l-ukrainka.name/uk/Corresp/1898/18980604.html> (дата запиту: 25.08.2012). – Назва з екрана.
252. Український націоналізм: так чи проти [Електронний ресурс] // Вконтакте. – Режим доступу: <http://vk.com>

- /topic-898028_1591651?offset=520 (дата запиту: 06.07.2012). – Назва з екрана.
253. Українці замерзають переважно через зловживання спиртним [Електронний ресурс] // Молодий буковинець : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://molbuk.ua/ukraine/44376-ukrayinc-zamerzayut-perevazhno-cherez-zlovzhivannya-spirtnim-mns.html> (дата запиту: 12.07.2013). – Назва з екрана.
254. Уроки історії: голодомор 1932–33 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://donklass.com/arhiv/histdisk/golodomor/golodomor/evidence.php-id=1049.htm> (дата запиту: 06.07.2012). – Назва з екрана.
255. Утвердження духовних цінностей громадянського суспільства і релігійна соціалізація особистості: реферат [Електронний ресурс] // Referatcentral: реферати. – Режим доступу: http://www.referatcentral.org.ua/psychology_load.php?id=1084&startext=3 (дата запиту: 12.07.2013). – Назва з екрана.
256. Файнер М. Ш. Помаранчева революція: джерела, рушійні сили, перспективи [Електронний ресурс] / М. Ш. Файнер ; ред. В. Колодій. – Режим доступу: http://www.fainer.kiev.ua/publish_03.htm (дата запиту: 04.04.2012). – Назва з екрана.
257. Федоришинець М. Закарпаття. Останні із Кужбеїв [Електронний ресурс] / Михайло Федоришинець. – Режим доступу: <http://zakarpattia.net.ua/News/15454-Zakarpattia-Ostanni-iz-Kuzhbeiv> (дата запиту: 18.10.2013). – Назва з екрана.
258. Федоришинець М. Скульптури і рельєфні роботи Юрія Максимовича позначені Божою іскрою [Електронний ресурс] / Михайло Федоришинець // Закарпаття

- онлайн. – Режим доступу: <http://zakarpattyua.net.ua/Zmi/70627-Skulptury-i-reliefni-roboty-Iuriia-Maksymovycha-roznacheni-Vozhoiu-iskroiu> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
259. Федюк Т. Не читайте російської попси, бо у нас і самих тепер цього добра навалом! [Електронний ресурс] / Тарас Федюк // Буквоїд : електронна бібліотека. – Режим доступу: <http://bukvoid.com.ua/reviews/that%20to%20read/2009/07/20/073150.html> (дата запиту: 07.04.2013). – Назва з екрана.
260. Феодалізм : реферат [Електронний ресурс] // Bukvar.su : реферати українською. – Режим доступу: <http://bukvar.su/istorija/page,2,167755-Feodalizm.html> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
261. Фізична культура і спорт у житті російських жінок : реферат [Електронний ресурс] // Bukvar.su : реферати українською. – Режим доступу: <http://bukvar.su/fizkultura-i-sport/60529-Fizicheskaya-kul-tura-i-sport-v-zhizni-rossiyskih-zhenshin.html> (дата запиту: 22.04.2013). – Назва з екрана.
262. ФК “Волинь” : огляд матчу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fcvolyn.com/?q=champ&node=186> (дата запиту: 05.04.2012). – Назва з екрана.
263. Фланн Сінна [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Фланн_Сінна (дата запиту: 08.04.2012). – Назва з екрана.
264. Французьке кіно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibl.com.ua/istoriya/2995/index.html?page=11> (дата запиту: 15.07.2012). – Назва з екрана.

265. Хай щастю дитини не буде кінця... [Електронний ресурс] // Newnet. – Режим доступу: <http://newnet.kr.ua/index.php/component/content/frontpage/frontpage.html?start=295> (дата запиту: 11.05.2012). – Назва з екрана.
266. Хайнань – це для нас [Електронний ресурс] // Волрекс-турне : відгуки туристів. – Режим доступу: <http://www.turnewyork.com/khaunan.php> (дата запиту: 09.01.2012). – Назва з екрана.
267. Хмарочос Гінзбурга [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Хмарочос_Гінзбурга (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
268. Хмельник В. Соціологія-1 : лекції [Електронний ресурс] / В. Хмельник. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia> <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=1628&pg=10&lang=book> (дата запиту: 26.02.2013). – Назва з екрана.
269. Ховратовіч М. Уздовж по П'ятницькій [Електронний ресурс] / Марина Ховратовіч // Alls.in.ua. – Режим доступу: <http://alls.in.ua/36988-uzdovzh-po-p-yatnickijj.html> (дата запиту: 23.10.2011). – Назва з екрана.
270. Холодна війна : реферат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankreferatov.com.ua/referat/istoriya/0_object1494.html (дата запиту: 25.11.2011). – Назва з екрана.
271. Цьогоріч втрати від пожеж на Закарпатті сягли 16 млн грн [Електронний ресурс] // Закарпаття онлайн. – Режим доступу: <http://zakarpatya.net.ua/News/85050-TSohorich-vtraty-vid-pozhezh-na-Zakarpatti-siahly-16-mln-hrn> (дата запиту: 05.10.2012). – Назва з екрана.

272. Черниці знайшлися, але запитань не зменшилося [Електронний ресурс] // Bigmir.net : відео. – Режим доступу: <http://video.bigmir.net/show/416734/> (дата запиту: 15.12.2013). – Назва з екрана.
273. Чим годувати хвилястого папугу, крім корму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitohlyad.com.ua/dim-i-simya/chym-hoduvaty-hvylyastoho-papuhu-krim-kormu-korysni-porady-hospodaryam-vyhovantsya/> (дата запиту: 17.12.2013). – Назва з екрана.
274. Чорт [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Чорт> (дата запиту: 07.05.2012). – Назва з екрана.
275. Чортів млин : казки про чортів [Електронний ресурс] // Iknigi.net : електронна бібліотека. – Режим доступу: <http://iknigi.net/avtor-sbornik/64794-chortv-mlin-kazki-pro-chortv-sbornik/read/page-8.html> (дата запиту: 10.10.2011). – Назва з екрана.
276. Чужак Н. Мода на мобілки? [Електронний ресурс] / Наталя Чужак // Kyrivos : християнський портал. – Режим доступу: дата запиту ua/literature/visnik-dar-bozhij/931-kaapelanskij-visnik-dar-bozhij-31-tema-moda-moda.html (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
277. Чулик Я. Розмова в чеському поїзді про комунізм [Електронний ресурс] / Ян Чулик // Гвіздівці : сайт українського села. – Режим доступу: <http://gvizdivtsi.org.ua/розмова-в-чеському-поїзді-про-комунізм/> (дата запиту: 12.09.2012). – Назва з екрана.
278. Шамайда Т. Як зняття кандидатів вплине на склад парламенту [Електронний ресурс] / Тарас Шамайда // Texty.org.ua. – Режим доступу: <http://texty.org>.

- ua/pg/article/editorial/read /40439/Jak_znatta_kandydativ_vplyne_na_sklad_parlamentu (дата запиту: 12.09.2012). – Назва з екрана.
279. Шандра В. Ходити на полювання до Чорнобиля жодна нормальна людина не стане [Електронний ресурс] / Володимир Шандра // Справжня варта : інформаційний портал. – Режим доступу: <http://varta.kharkov.ua/interview/1059099.html> (дата запиту: 23.12.2012). – Назва з екрана.
280. Шахтарям виплатили 500 млн гривень [Електронний ресурс] // Бізнес-центр : новини для бізнесу. – Режим доступу: <http://bizcenter.cv.ua/finansi/1013.html> (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
281. Шкрупська О. Марш миру та надії зустрів Хрещатик [Електронний ресурс] / Ольга Шкрупська // Без бар'єрів : всеукраїнська громадська газета. – Режим доступу: <http://bbnews.com.ua/marsh-miru-ta-nad-zustr-chav-khreshchatik-gazeta-bez-bar-r-v-20-122-28-10-2013-r> (дата запиту: 23.11.2013). – Назва з екрана.
282. Шкуліпа А. Ірина Грозенко [Електронний ресурс] / Анатолій Шкуліпа // Хвиля Десни : інтернет-видання. – Чернігів. – Режим доступу: http://www.hvilya.com/blog/ja_ukrajinka/2011-12-08-56 (дата запиту: 12.05.2013). – Назва з екрана.
283. Штепа К. Чистка в Росії [Електронний ресурс] / Кость Штепа ; Фрідріх Гоутерманс // Український центр. – Режим доступу: <http://ukrcenter.com/Література/Кость-Штепа/70680-3/Чистка-в-Росії> (дата запиту: 12.02.2011). – Назва з екрана.
284. Юзик І. Майдан перетворюється в Раду? [Електронний ресурс] / Ірина Юзик // Ратуша : львівська газета. – Режим доступу: <http://ratusha.lviv.ua/index.php?>

- dn=news&to= art&id=3218 (дата запиту: 28.12.2013). – Назва з екрана.
285. Юлії Тимошенко не дали дізнатися про довіру до себе [Електронний ресурс] // Корреспондент.net. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/world/worldabus/1050875-yuliyi-timoshenko-ne-dali-diznatisya-pro-doviru-do-sebe> (дата запиту: 22.12.2012). – Назва з екрана.
286. Юрій Дрогобич (Котермак) – український медик та вчений Середньовіччя [Електронний ресурс] // Web-of-Med. – Режим доступу: <http://www.web-of-med.ru/medics-790-3.html> (дата запиту: 02.06.2011). – Назва з екрана.
287. Яблонський І. Преподобна Пелагія Антіохійська [Електронний ресурс] / Ігор Яблонський, Галина Яблонська. – Режим доступу: <http://www.chernectvo.org/publikatsiyi/zhittja-svjatih/537-prepodobna-pelagija-antiohijska.html> (дата запиту: 16.12.2013). – Назва з екрана.
288. Як ви ставитесь до жебрацтва? [Електронний ресурс] // Domivka.net: балачки українською : форум. – Режим доступу: http://domivka.net/opytuvannia_zhebraky_chy_rovunni_mu_im_doromahaty-2192/ (дата запиту: 07.08.2012). – Назва з екрана.
289. Як вибрати кваліфікованого психолога в інтернеті? [Електронний ресурс] // Тут цікаво. – Режим доступу: <http://tutcikavo.co.ua/psixologiya/yak-vibrati-kvalifikovanogo-psixologa-v-interneti/> (дата запиту: 29.02.2013). – Назва з екрана.
290. Як відпочиває російськомовне населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://luchesk.com.ua/news/world/213-russian-rest>

- (дата запиту: 18.08.2011). – Назва з екрана.
291. Як дати на лапу? [Електронний ресурс] // Форум файного міста. – Режим доступу: <http://forum.te.ua/showthread.php?t=46339&page=2> (дата запиту: 14.02.2012). – Назва з екрана.
292. Як за ознаками природи визначити погоду [Електронний ресурс] // Корисні поради для всіх. – Режим доступу: <http://kasner.kiev.ua/jak-za-oznakami-prirodi-viznachiti-pogodu/> (дата запиту: 11.04.2013). – Назва з екрана.
293. Як зменшуються бюджетні місця у вишах [Електронний ресурс] // Glavport.net. – Режим доступу: <http://www.glavport.net/lastnews.php?id=2081206> (дата запиту: 23.12.2011). – Назва з екрана.
294. Янішевська Н. Душа поета кожній зміні рада, бо кожна зміна родить рими [Електронний ресурс] / Наталя Янішевська // Золочів.нет. – 2010–2014. – Режим доступу: <http://zlochiv.net/dusha-poeta-kozhnij-zmini-rada-bo-kozhna-zmina-rodyt-rymu/> (дата запиту: 17.02.2012). – Назва з екрана.
295. Японія буде підвищувати освітній рівень українців [Електронний ресурс] // Вікна : новини. – Режим доступу: <http://vikna.stb.ua/ru/news/2011/3/12/53393/> (дата запиту: 12.11.2013). – Назва з екрана.
296. Японці влаштували соєві бої [Електронний ресурс] // Голос.ua : новини. – Режим доступу: http://ua.golos.ua/suspilstvo/13_02_04_ yaponsyi_ ustroili_soevyie_boi (дата запиту: 12.11.2012). – Назва з екрана.
297. Ярема Вишневецький [Електронний ресурс] // Livejournal. – Режим доступу: <http://tintina.livejournal.com/62319.html?thread=397679> (дата запиту: 04.07.2011). – Назва з екрана.

298. Ярема Ю. Журавлі [Електронний ресурс] / Юлія Ярема. – Режим доступу: <http://www.poetryclub.com.ua/printroem.php?id=362901> (дата запиту: 22.02.2013). – Назва з екрана.
299. Ященко А. Чому молодь втікає з України [Електронний ресурс] / Анна Ященко // Уніан : інформаційне агентство. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/463596-chomu-molod-vtikaє-z-ukrajini.html> (дата запиту: 28.12.2013). – Назва з екрана.
300. Ящики в зоомагазинах [Електронний ресурс] // Київське товариство захисту тварин. – Режим доступу: <http://animalprotect.org/forum/index.php?topic=1384.0> (дата запиту: 04.07.2011). – Назва з екрана.
301. Lindholm L. Серцево-судинна захворюваність і смертність у пацієнтів з цукровим діабетом у рандомізованому дослідженні лікування лозартаном для запобігання кінцевим точкам при гіпертензії (LIFE) порівняно з атенололом [Електронний ресурс] / L. Lindholm. – Режим доступу: www.rql.kiev.ua/cardio_j/2002/4/news.htm (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.
302. Photos from Niagara [Електронний ресурс] // Andriy Kit: блог. – Режим доступу: <http://andriykit.blogspot.com/2007/05/photos-from-niagara.html> (дата запиту: 15.05.2013). – Назва з екрана.
303. 17 речей, які не личать справжній леді [Електронний ресурс] // Форум Дніпродзержинська. – Режим доступу: <http://forum3.sobitie.com.ua/index.php?/topic/16520-17-речей-які-не-личать-справжній-леді/> (дата запиту: 05.08.2012). – Назва з екрана.

304. 17–18 жовтня 2013 року в Трускавці відбулась значна подія – “З’їзд Асоціації урологів” [Електронний ресурс] // ЗАО “Трускавецькурорт”. – Режим доступу: [http://truskavetskurort.ua/publikations /v /zzd_urologv_v_truskavc/](http://truskavetskurort.ua/publikations/v/zzd_urologv_v_truskavc/) (дата запиту: 03.07.2011). – Назва з екрана.
305. 18 грудня 2010 [Електронний ресурс] // Asdflok. – Режим доступу: <http://asdflok.livejournal.com/288720.html?thread=1934032> (дата запиту: 07.12.2012). – Назва з екрана.
306. V обласний фестиваль гумору “Веселі копачі” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.mykolaiv.lviv.ua/news/politic-news/item /1579-v-oblasniy-festival-gumoru-veseli-kopachi.html](http://www.mykolaiv.lviv.ua/news/politic-news/item/1579-v-oblasniy-festival-gumoru-veseli-kopachi.html) (дата запиту: 06.05.2013). – Назва з екрана.

Наукове видання

**Степаненко Микола Іванович
Лукаш Наталія Миколаївна**

**ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ
ПРЕДИКАТІВ КІЛЬКОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ**

Монографія

Художньо-технічний редактор – Г. П. Грибан
Дизайн та верстка – О. С. Коркоша

Підписано до друку 13.02.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Cambria
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 18,5
Наклад 300 шт. Замовлення 6

Видавець ПП «Дивосвіт»
36039, м. Полтава, вул. Р. Кириченко, 36, оф. 3
Тел.: +38(0532)50-65-63
E-mail: divosvit2007@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 866 від 22.03.2002 р.